

CHRISTUS DOMINUS
SYNOPSIS

SACROSANCTUM CONCILIUM

DECRETUM DE PASTORALI EPISCOPORUM

I

SCHEMA DECRETI DE EPISCOPIS AC DE DIOECESIUM REGIMINE

II

SCHEMA DECRETI DE PASTORALI EPISCOPORUM MUNERE IN ECCLESIA [Gen. A, B]

II [Gen. A] Ad textum novi huius schematis elaborandum Commissionis Patres in quinque Subcommissiones distributi sunt, ut singula eius capita separatim accurati appararentur, quae deinde ab omnibus Patribus coniunctim disceptarentur, emendantur, approbarentur. Ab uniuscuiusque Subcommissionis Relatore et proprio Secretario, inter Peritos Conciliares selecto, textus confectus est habita etiam ratione animadversionum, quas Concilii Patres sive verbis in Aula sive in scripto proposuerunt de schemate Decreti «De Episcopis et de Dioecesium regimine», nec non de schemate Decreti «De cura animarum» quod attinet ad ea, de quibus agitur in novo schemate Decreti «De pastorali Episcoporum munere in Ecclesia».

Praefatus huiusmodi textus communicatus est cum omnibus Commissionis Patribus et cum pluribus Peritis Conciliaribus ut de eodem suas quisque animadversiones proponeret, postea a Patribus accurate perpendendas cum respectivae Subcommissionis, tum totius Commissionis. Sic igitur diebus 3-5 martii nuper elapsi singulae Subcommissiones proprium textum recognoverunt, qui denique subsequentibus diebus 6-12 in coetu plenario Commissionis diligenter examinatus et perpolitus est. Quamobrem omnes et singuli articuli seu numeri integri schematis suffragiorum unanimitate aut certe longe maiore suffragiorum parte approbati sunt.

Novum hoc schema Decreti «De pastorali Episcoporum munere in Ecclesia» ex praecipuis articulis coalescit, de quibus agebatur in duabus prioribus schematibus Decretorum «De Episcopis ac de dioecesium regimine» et «De cura animarum», idemque diligenter elaboratum est normis pree oculis habitis, quae a Commissione de laboribus Concilii coordinandis praefinitae sunt. Haec enim in litteris d. 29 novembris 1963 Commissione de Episcopis et de dioecesium regimine ita mandavit: «ridurre la materia dei propri schemi, in conformità delle finalità preminentemente pastorali del presente Concilio, rinviaando alla prossima riforma del Codice di Diritto Canonico gli argomenti a carattere prevalentemente giuridico», ac deinde litteris d. 23 ianuarii 1964 sic statuit: «Nello schema de Episcopis ac “de dioecesium regimine” siano incluse le norme più rilevanti e gli indirizzi fondamentali dello schema “de cura animarum”, che viene perciò eliminato come tale dall’elenco degli schemi». Ceterum iam in Aula Conciliari plures Patres [E/1318, E/296, E/1303, E/1280, E/1282, E/1347, E/1317, E/1391] votum expresserant ut eiusmodi praefatorum schematum unio fieret propter nexum materiae.

[Gen. B] In novo schemate confiendo et novus titulus, et novus ordo materiae, et nova textus redactio curanda erat, ut singulae quaestiones apte inter se coordinarentur, congrua quoque ratione habita animadversionum, quas verbis aut scripto Patres fecerunt [E/223, E/296, E/458, E/1344, E/1280, E/1304, E/1339; E/1318, E/1678, E/1305, E/1543, E/1282, E/1277, E/1281; E/1312, E/1370, E/1310, E/1279, E/1309], praesertim super schema Decreti «De Episco-

OECUMENICUM VATICANUM II

MUNERE IN ECCLESIA (7 dec. 1965)

III

SCHEMA DECRETI DE PASTO-
RALI EPISCOPORUM MUNE-
RE IN ECCLESIA [Gen., I, II]

IV

DECRETUM DE PASTO-
RALI EPISCOPORUM MUNE-
RE IN ECCLESIA
1-2

pis ac de dioecesium regimine», quod in Aula in Secunda Sessione examinatum et disceptatum est. Attamen, plene servari non potuerunt normae de reformatis aliis schematibus praefinitae (e. g. de Sacra Liturgia et de Ecclesia), quia ex duobus schematibus unum conficiendum erat. Annotare denique iuvat quod Commissio de Episcopis et dioecesium regimine novum hoc schema inscribendum censuit: «De pastorali Episcoporum munere in Ecclesia», quia eiusmodi titulus plane respondere videtur nedum materiae, de qua in schemate pertractatur, sed etiam peculiari Concilii Vaticani II indoli pastorali.

III [Gen.] Schematis «De pastorali Episcoporum munere in Ecclesia» vobis proponitur textus emendatus, iuxta Patrum vota, quae admittenda censuit Commissio de Episcopis ac de dioecesium regimine. Omnes animadversiones factae, minores quoque, diligenter consideratae sunt, tum quae ante disceptationem schematis in Aula, tum quae huius occasione prolatae sunt.

Antequam in Urbem convenienter, unus et triginta Patres, quorum tres nomine plurium scripserunt, optata sua per litteras ad Secretarium Generale Concilii miserunt. Perdurante vero hac Sessione, in Aula triginta tres Patres locuti sunt et duodesexaginta in scriptis animadversiones vel propositiones exhibuerunt. Summam eorumdem computando, centum viginti duo Patres quadragesta vota protulerunt. Commissionis nostrae diligens cura fuit priorem textum perficere, clariorem atque pleniorum reddere, quin tamen notabiliter longior fieret. Optata Patrum, quantum potuit, Commissio plurimum excipienda curavit; quae vero reponenda censuit, particulares plerumque quaestiones respiciebant.

Normae enim servandae erant a competenti Auctoritate iam praestitutae, de non inserendis schemati peculiariibus praescriptis, quae rectius et aptius in recognoscendo Codice Iuris Canonici determinabuntur vel latius ac diffusius in Directoriis Pastoralibus exponentur. Imprimis diversae Subcommissiones animadversiones perpenderunt solutionisque propositiones, allegatis rationibus, perfecerunt. Deinde, per plures conventus, ipsa Commissio easdem examini subiecit, nullam quidem earum praetermittens. Quod ut fieri posset, omnes Patrum emendationes a Secretaria Commissionis in duo volumina collectae sunt, quorum exemplar omnes Commissionis sodales ac periti receperunt.

Licet non iterum affirmando sint quae in priore relatione super schema «De pastorali Episcoporum munere in Ecclesia» dicta sunt, in memoriam revocare iuvat quaedam generalia quae in hoc schemate attendenda sunt principia; ita iam ab initio apparebunt rationes ob quas una ex parte nonnullae quaestiones, quas aliqui Patres tractandas aestimaverunt, revera non considerantur, atque alia ex parte textus quidam, quos certi Patres amovendos censuerunt, reapse in schemate servantur.

a) Ut in dicta priore relatione affirmatur, maximi momenti est ut synthetice

integrum Episcoporum pastorale munus consideretur, quod hucusque a nullo umquam anteriore Concilio factum est. Quamobrem id intendit hoc schema ut munerum, quibus in Ecclesia funguntur Episcopi, *principia altiora* tradantur et figura Episcopi nostra hac aetate sui ipsius officia in Ecclesia navantis componatur. Quae ergo nimis particularia Commissioni visa sunt, praetermittenda duxit.

b) Pro indole pastorali Concilii Vaticani II, de *pastorali* Episcoporum munere in Ecclesia tractatur. Hac ratione omittendas censuit Commissio quaestiones, quae a pastorali hac indole munerum Episcoporum prorsus sunt alienae.

c) Schema hoc firmiter in doctrina theologica de Episcopatu innitatur atque nexus hoc schema inter et schema Constitutionis «De Ecclesia» manifeste appareat oportet [E/2875]. Quapropter in schemate retinendas aestimavit Commissio illas quae in eodem habentur propositiones et conclusiones theologicas, quae, iuxta doctrinam in schemate «De Ecclesia» traditam, fundamentum praebent theologicum, quo munus eorum pastorale innititur, quaeque simul nexum cum schemate «De Ecclesia» manifestant.

Hisce dictis, ad animadversiones generales de schemate factas transeamus, ut deinde illas consideremus quas Patres aliqui de titulo et de ordine in schemate servato, atque tandem de schematis Prooemio protulerunt.

[Gen. I] *Animadversiones generales*: 1) Iuxta animadversionem ab uno Patre [E/2861] factam, optandum esset ex hoc schemate et schemate «De Ecclesiis Orientalibus» unum conficeretur schema, in quo principia generalia de Episcopis enuntiarentur. Respondet Commissio hoc schema servandum esse uti est, cum de Episcopis cuiuscumque sint ritus principia tradat altiora cumque schema «De Ecclesiis Orientalibus» de aliis quaestionibus etiam, Episcopos non directe respicientibus, agere debeat.

2) Nexus schema hoc inter et schema «De Ecclesia» ut manifeste appareret plures Patres [E/3076, E/2565, E/2689, E/2804] rogarunt. Consentit omnino Commissio, quae ideo emendandos censuit quosdam textus schematis, qui scilicet de Episcopis, de sacerdotibus et de diaconis agunt, ita ut doctrinam schematis «De Ecclesia» fideliter referant. Nexus insuper cum Constitutione «De Sacra Liturgia», quod ut fieret duo Patres [E/3076, E/3129] rogarunt, et ipse apparebit, cum pluries ad hanc Constitutionem remittatur in notis.

3) Maior pars ut reservaretur curiae animarum exoptarunt aliqui Patres [E/2858, E/2768], ideo merito rogantes ut alii etiam numeri prioris schematis «De cura animarum» breviter in hoc schemate assumerentur. Eorum voto satisfecit Commissio in texto emendato, quippe qui non paucis completer textibus ex dicto schemate «De cura animarum», uti legentibus Caput II huius schematis apparebit. Declaratio autem generalis de cura animarum, huius tradens definitionem, quam quidem aliquis Pater [E/2858] inserendam proposuit, tradenda non videtur, cum notio haec in toto schemate, speciatim vero in Capite II, appareat et declaretur.

4) Modus dicendi ut esset magis biblicus, minus autem iuridicus, ab aliquo Patre [E/3076] petitum est. Quantum id materiae tractatae congruum visum est, et huius desiderii Commissio rationem habuit.

5) Ab uno etiam Patre [E/2761] rogatum est ut de quibusdam quaestionibus praestantioribus tradarentur normae sufficienter concretae, ita ut Commissio postconciliaris debita gauderet auctoritate ut ad mentem Concilii quaestiones tractaret. Quantum fieri potuit, Commissio in textibus recognoscendis et huic voto obsecundavit.

6) Votum expresserunt multi Patres [E/2861] ut Episcopi Coadiutores et Auxiliares titulis decorarentur non Ecclesiarum antiquarum, sed dioecesium in

quarum auxilium constituti fuerint. Commissio tamen censuit in schemate tractandam non esse hanc quaestionem, quippe quae particularis sit, liturgicos habeat aspectus, atque munus pastorale directe non respiciat.

7) Quaedam alia etiam argumenta, de quibus, iuxta animadversionem aliquius Patris [E/2574], in schemate normae determinatae tradendae essent, praetermissa sunt. Ita in schemate non determinantur modi quibus cognosci debent candidati ad Episcopatum apti, neque affirmatur necessitas consulendi Episcoporum Conferentias, immo et Superiorum religiosos, uti ab aliquo Patre petitum est [E/2574]. Nec habentur in schemate normae quae Legatos respi-
ciunt, quos ad civilia Gubernia aut ad Episcopatum alicuius nationis mittit Apostolica Sedes [E/3046, E/3111]. Has enim considerationes ad Decretum conciliare de pastorali Episcoporum munere non explicite pertinere censuit Commissio sicut dicitur in relatione de cap. I.

[Gen. II] *Titulus et ordo schematis*: 1) Titulus schematis, scilicet «De pastorali Episcoporum munere in Ecclesia», qui longe plerisque Patribus [E/2546, E/2810, E/2859, E/2752, E/2632, E/2669, E/2753, E/2756, E/2804] placet, servandus est. Eidem contrarii sunt tantum duo Patres, quorum alter [E/2785] alium titulum non proponit, alter [E/2485] vero aestimat melius convenire titulum «De episcopalium munerum exercitio». Sed, ad mentem Commissionis, titulus, uti iacet, omnino respondet non solum materiae de qua in schemate agitur, sed etiam pastorali indoli Concilii Vaticani II; praeterea, ut in priore re-
latione iam dictum est, desiderabatur hucusque tractatio conciliaris quae de Episcopatu agat, ita ut modo de ipso munere pastorali Episcoporum quaestio esse debeat, non tantum de eiusdem exercitio, de quo in Directorio normae tra-
dentur.

2) Ordo etiam schematis, uti est, servandus est, in specie eiusdem divisio in tria Capita, quorum primum agit de Episcopis quoad universalem Ecclesiam, secundum de Episcopis quoad particulares Ecclesias, tertium denique de Episcopis in plurimum Ecclesiarum bonum cooperantibus. Nullus enim inter Patres [E/2849, E/2851, E/2804, E/2807, E/2810, E/2843, E/2859, E/2868, E/2907] contra hunc ordinem difficultatem movit, nisi unus [E/2759]: ad huius mentem, perspectiva, quae ex ordine schematis apparet, innuit Episcopos prius relationem dicere ad Ecclesiam universalem, et secundario tantum ad Ecclesias particulares ipsis commissas, quae quidem perspectiva evidenter fundatur super theoriam collegialitatis; praeterea, de sententia eiusdem Patris [E/2759], quemadmodum prius existunt personae et postea ex iis conflant earum communitates, sic prius existunt Episcopi et postea eorundem communitas. Commissio aestimavit ordinem schematis servandum esse, cum doctrina collegialitatis a Patribus admissa sit, cumque certum sit Christum condidisse Ecclesiam suam, i. e. universalem, in qua postea tantum constitutae sunt particulares Ecclesiae seu dioeceses.

IV 1 – Quaeritur: Abbates et Praelati *nullius* gaudent etiam iuribus, privilegiis et facultatibus de quibus fit sermo in hoc schemate? (*I Pater*).

R. – Abbates et Praelati *nullius* in iure veniunt nomine Episcoporum (C.I.C. can. 215 § 2).

2 – Quaeritur: Nonne congruum et opportunum esset ut in hoc schemate iura et facultates determinarentur Episcoporum *titularium*, qui nec Coadiutores sint nec Auxiliares? (*I Pater*).

R. – In Concilio Oecumenico quaestiones iuridicae particulares non pertrac-
tantur. In capite III, n. 38, 2 sermo fit de parte quam in Conferentiis Episcopo-
rum habent Episcopi *titulares*.

I [n. 1, 5, 1-6]

II [n. 1, 5, 1-6]

5 1.

[*Introductio*].

Animarum salus, lex in Ecclesia
 2 Christi **suprema**, semper **prae**
 3 **occulis** est habenda cum de pa-
 4 **storali ministerio** fit **semo**, at-
 que adeo cum de officio agitur
 5 **episcopali**, quo/«*nihil esse in hac
 vita, et maxime hoc tempore, dif-
 6 **ficiilius, laboriosius, periculoso-
 sius»¹** iam S. Augustinus assere-
 re non **dubitavit***

1.

5

[*Prooemium*]. [A]

Christus Dominus, Filius Dei vi-
 vi, qui venit/ut salvum faceret
 populum suum a peccatis¹ ut-
 que omnes homines sanctifica-
 rentur, sicut Ipse missus est a
 Patre, ita et misit Apostolos
 suos,²/quos ideo sanctificavit,
 tradens eis Spiritum Sanctum,
 ut et ipsi glorificant Patrem
 super terram et animas salvas
 facerent, «in aedificationem
 Corporis Christi»³
 quod est Ecclesia.

I ¹ S. AUGUSTINUS, *Epist. ad Valerium* 21: PL. 33, 88.

II ¹ Cf. Mt. 1, 21.

II ² Cf. Io. 20, 21.

II ³ Eph. 4, 12.

II [A] Praesens schema «De pastorali Episcoporum munere in Ecclesia» tribus capitibus constat, quibus generale prooemium praeponitur. In prooemio breviter enuntiatur materia in schemate pertractanda et connexio ostenditur eiusdem schematis cum schemate Constitutionis «de Ecclesia». Ut hoc fieret plures Patres in Aula petierunt [E/1305, E/1307, E/296, E/447, E/1354, E/1308, E/1358, E/1633], et Sodales Commissionis de Episcopis et de dioecesum regimine suffragiorum maiestate faciendum statuerunt, utpote quod valde utile vel necessarium videbatur. Elementa autem huiusmodi prooemii praecipue de sumpta sunt ex prooemio generali et ex prooemio capitinis primi schematis Decreti «De cura animarum».

Episcoporum officii varii adspectus distingui debent, videlicet munus quod uni-
 ti exercent quoad universam Ecclesiam, munus quod in propria dioecesi eorum
 quisque implet, atque tandem munus quod aliqui coniunctim in quibusdam simul
 dioecesibus alicuius regionis aut nationis exercent. Quapropter, ut synthetice integrum Episcoporum munus pastorale consideretur, quod hucusque in nullo umquam Concilio factum est, per tria capita de Episcoporum munere tractatur. In capite primo de Episcoporum ministerio quoad universam Ecclesiam agitur, quia iisdem sunt Membra Collegii Episcopalis, et quidem iuxta ea quae exponuntur in doctrina de collegialitate ac sacramentalitate Ordinis Episcopalis, a Conciliari Commissione «De doctrina fidei et morum» elaborata. In capite II de Episcoporum munere in propria dioecesi tractatur. In capite III de munere quod aliqui coniuncti quoad simul dioeceses eiusdem regionis exercent quaestio est.

III [A] Ad n. 1: Ad Prooemium quidam [E/2813] propositi sunt modus lo-
 quendi diversi a modis dicendi in Prooemio adhibitis, qui vero communius ad

III [n. 1, 5, 1-9]

IV [n. 1, 7, 1-6]

PROOEMIUM

5 1.

[Prooemium]. [A]

2 Christus Dominus, Filius Dei vi-
vi, qui venit ut salvum faceret
3 populum suum a peccatis¹ ut-
que omnes homines/sanctifica-
rentur, sicut Ipse missus est a
5 Patre,/ita et misit Apostolos
6 suos,² quos ideo sanctificavit,
tradens eis Spiritum Sanctum,
7 ut et ipsi/glorificarent Patrem
8 super terram et animas/salvas
facerent, «in aedificationem
9 Corporis/Christi» (*Eph. 4, 12*)
quod est Ecclesia. [B]

1.

7

Christus Dominus, Filius Dei vi-
vi, qui venit ut salvum faceret
3 populum suum a peccatis¹ ut-
que omnes homines sanctifica-
rentur, sicut/Ipse missus est a
5 Patre, ita et misit Apostolos
4 suos,² quos ideo sanctificavit,
5 tradens eis Spiritum Sanctum,
ut et ipsi glorificarent Patrem
5b super terram et *homines salvos*
facerent, «in aedificationem
Corporis/Christi» (*Eph. 4, 12*)
quod est Ecclesia.

III ¹ Cf. *Mt. 1, 21*.III ² Cf. *Io. 20, 21*.IV ¹ Cf. *Mt. 1, 21*.IV ² Cf. *Io. 20, 21*.

substantiam eorum quae in Prooemio habentur non pertinent. At Commissio omnibus inspectis rationibus allegatis, aestimavit textum schematis aptius convenire.

[B] P. 5, linn. 5-6 ab uno Patre [E/2813], nomine etiam aliorum duorum, propositum est ut loco verborum in fine huius numeri «in aedificationem Corporis Christi», quod est Ecclesia, alia verba adhiberentur. Textu autem, qui in schemate habetur, in quo de Ecclesia sermo est, magis logice transitus fit ad determinationem regiminis Ecclesiae, ita ut Commissio aestimaverit textum schematis esse servandum.

IV 3 – Pag. 5, lin. 2: Non dicatur «populum suum», sed: «ut omnes homines salvos faceret a peccatis et sanctificaret», ne populus electus prae aliis videatur peccator et universalitas salutis clare appareat (*1 Pater*).

R. – Textus schematis remittit ad *Mt. 1, 21*.

4 – Pag. 5, lin. 5: Non dicatur: «quos ideo sanctificavit», sed: «quos ideo docuit et sanctificavit» (*1 Pater*).

R. – Necesse non est ut expresse dicatur Christum Dominum *docuisse* Apostolos.

5 – Pag. 5, linn. 5-6: Auferantur verba: «tradens eis Spiritum Sanctum», quia sanctificatio Apostolorum non unice Spiritui Sancto tribui potest (*1 Pater*).

R. – In textu minime dicitur sanctificationem Apostolorum unice tribuendam esse Spiritui Sancto.

5b – In num. 1, pag. 5, linn. 7-8, loco verborum «et animas salvias facerent», admissa sunt verba «et *homines salvos* facerent»; missio enim salvifica Christi ipsos homines salvos facere intendit.

[*De cura animarum* n. 2, p. 5, ln. 7-10]

[DCA n. 2, p. 5, ln. 10-12]

[DCA n. 3, p. 5, ln. 13-16]

In hac Christi Ecclesia, Romanus Pontifex, successor Petri, cui/oves et agnos suos pascentes Christus concredidit, suprema, plena et/universali in curam animarum, ex divina institutione, gaudet potestate.

Qui ideo, cum

ad bonum commune Ecclesiae universae et ad bonum/singularum Ecclesiarum procurandum missus sit, super omnes Ecclesias/ordinariae potestatis obtinet principatum.

Episcopi autem et ipsi, positi a Spiritu Sancto, in Apostolorum locum succedunt ut animarum

III [A] *Ad n. 2: P. 5, linn. 7-9: a duobus Patribus* [E/2803, E/2805] alii textus propositi sunt, quibus, de eorum sententia, magis unitas manifestaretur Petrum inter et Apostolos. Verba autem schematis distincte hanc unitatem manifestant et ideo servata sunt.

P. 5, linn. 8-9: potestatem Summi Pontificis quod attinet, ab uno Patre [E/2568] rogatum est ut haec diceretur non solum suprema, plena et universalis, sed etiam immediata. Sane Summi Pontificis potestas est immediata in omnes fideles, sed, sicut in schemate Constitutionis de Ecclesia, tres illae qualitates potestatis Summi Pontificis indicantur expresse, dum indoles immediata huius potestatis sat clare affirmatur verbis nunc in hoc numero introductis «cum tamquam omnium fidelium pastor».

[B] P. 5, linn. 11-12: ab uno Patre [E/2485] petitum est ut affirmaretur Summum Pontificem habere potestatis principatum «super cuiuscumque ritus et dignitatis pastores atque fideles...», dum ab alio Patre [E/2753] rogatum est ut diceretur Eundem esse omnium fidelium pastorem et rectorem. Magis logicum visum est Summi Pontificis potestatem definire ex eiusdem fine, et ideo affirmare Eum ad bonum commune Ecclesiae universae et ad bonum singularum Ecclesiarum missum esse. Eum esse omnium fidelium pastorem in textu emendato affirmatur. *Addita* tamen sunt quaedam verba, quibus aliquorum Patrum votis [E/2753, E/2805, E/2803] satisfit. Ita in n. 2, alinea 2 addita sunt verba: «Qui ideo, cum tamquam omnium fidelium pastor ad bonum Ecclesiae universae et ad bonum singularum Ecclesiarum procurandum missus sit»: his enim verbis clarius indicatur potestatem Summi Pontificis esse immediatam in omnes fideles.

IV 6 – Pag. 5, lin. 11: Post verba: «successor Petri» addatur: «ut Christi Vicarius et Ecclesiae Caput». Romanus Pontifex enim succedit Petro non tantum tamquam Episcopus Apostolo, sed etiam tamquam Vicarius Christi et Caput Ecclesiae (*I Pater*).

R. – Additio necessaria non est quia Romanum Pontificem esse Christi Vica-

III [n. 2, 5, 10-22]

IV [n. 2, 7, 7-15]

10 2.

In hac Christi Ecclesia, Romanus Pontifex, successor Petri, cui oves et agnos suos/pascendos Christus concredidit, suprema, plena et universali in curam animarum, ex divina/institutione, gaudet potestate. [A]

Qui ideo, cum/tamquam omnium fidelium pastor ad bonum commune Ecclesiae universae et ad bonum/singularum Ecclesiarum procurandum missus sit, super omnes Ecclesias ordinariae potestatis/obtinet principatum. [B]

Episcopi autem et ipsi, positi a Spiritu/Sancto, in Apostolorum locum succedunt ut animarum

2.

In hac Christi Ecclesia, Romanus Pontifex, ut successor Petri, cui oves et agnos suos pascendos Christus concredidit, suprema, plena,/immediata et universali in curam animarum, ex divina institutione, gaudet/potestate.

Qui ideo, cum tamquam omnium fidelium pastor ad bonum commune Ecclesiae universae et ad bonum singularum Ecclesiarum procurandum missus sit, super omnes Ecclesias ordinariae potestatis obtinet/principatum.

Episcopi autem et ipsi, positi a Spiritu Sancto, in Apostolorum locum/succedunt ut animarum

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

rium et Caput Ecclesiae comprehenditur in locutione: «successor Petri».

7 – Pag. 5, lin. 10: Pro verbis: «Romanus Pontifex» semper adhibeantur verba: «Summus Pontifex». Alibi enim dicitur «Summus Pontifex», quae locutio magis accepta est Orientalibus, tum Catholicis tum Orthodoxis (*I Pater*).

R. – Servatur locutio «Romanus Pontifex», quae pariter convenit ac locutio «Summus Pontifex», quaeque decursu saeculorum saepissime adhibita est in documentis sollempnibus et in definitionibus ac Decretis Conciliorum Oecumenicorum, ut e. g. in Conciliis Lateranensi I, II, IV et V, Lugdunensi II, Constantiensi, Florentino, Tridentino et Vaticano I. Ceterum etiam in aliis documentis, Constitutionibus et Decretis huius Sacrosancti Concilii Vat. II eadem locutio adhibetur.

7b – In num. 2, pag. 5, lin. 12, post verba «Romanus Pontifex» additum est verbum «*ut*», ita ut, iuxta votum 4 Patrum, textus «Romanus Pontifex, *ut* successor Petri...» clarius indicet rationem ob quam Summus Pontifex suprema, plena et universali in Ecclesia gaudet potestate. Haec potestas expresse nunc, ad petitionem 25 Patrum, in textu emendato *immediata* quoque dicitur; ita distincte enuntiatur doctrina definita in Concilio Vaticano I, quae iam implicite in textu priore affirmabatur verbis: «Qui ideo, tamquam omnium fidelium pastor».

8 – Pag. 5, lin. 20-30: Textus ita reformatum: «Episcopi autem, positi a Spiritu Sancto, in Apostolorum locum succedunt ut animarum pastores, quibus sanctificandis, pascendis et regendis a Christi Vicario et sub Ipsius Auctoritate, ad Christi opus perenne reddendum mittuntur. Christus enim Apostolis dedit mandatum atque potestatem ut docerent omnes gentes hominesque sanctificarent in veritate atque pascerent. Episcopi itaque, idipsum mandatum a Christi Vicario recipientes pro parte Dominici gregis sibi commissa, Apostolorum successores constituantur et veri et authenticí efficiuntur fidei Magistri, Pontifices ac Pastores» (*I Pater*).

R. – Non videtur textum schematis esse reformandum; in ipso enim minime excluduntur peculiares determinationes quae in modo proposito expoununtur.

I

II [n. 2, 5, 14-20]

pastores, ⁴ atque, una cum Summo Pontifice/et sub Eiusdem auctoritate, ad Christi,	15
opus perenne reddendum missi/sunt. ⁵	16
Christus enim Apostolis eorumque successoribus dedit mandatum atque potestatem ut doceant omnes gentes, hominesque sanctificarent in veritate atque pascerent.	17
Episcopi itaque, per Spiritum Sanctum/qui datus est eis, veri et authentici effecti sunt fidei Magistri, Pontifices/ac Pastores.	18
	19
	20

II ⁴ Cf. CONC. VAR. I, Sessio IV, Const. dogm. I *de Ecclesia Christi*, c. 3, DENZ. 1828: «Tantum autem abest, ut haec Summi Pontificis potestas officiat ordinariae ac immediateae illi episcopalnis iurisdictionis potestati, qua Episcopi, qui positi a Spiritu Sancto (cf. Act. 20, 28) in Apostolorum locum succedunt, tanquam veri pastores assignatos sibi greges singuli singulos pascunt et regunt, ut eadem a supremo et universali pastore asseratur, roboretur ac vindicetur, secundum illud sancti Gregorii Magni: «Meus honor est honor universalis Ecclesiae. Meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tum ego vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur».

II ⁵ Cf. CONC. VAR. I, Sessio IV, Const. dogm. *de Ecclesia Christi*, Prooem., DENZ. 1821: «*Pastor aeternus et episcopus animarum nostrarum* (1 Pt. 2, 25), ut salutiferum redemptionis opus perenne redderet, sanctam aedicare Ecclesiam decrevit, in qua veluti in domo Dei viventis fideles omnes unius fidei et caritatis vinculo continerentur. Quapropter, priusquam clarificaretur, rogavit Patrem non pro Apostolis tantum, sed et pro eis, qui credituri erant per verbum eorum in ipsum, ut omnes unum essent, sicut ipse Filius et Pater unum sunt (Io. 17, 20 sq.). Quemadmodum igitur Apostolos, quos sibi de mundo elegerat, misit, sicut ipse missus erat a Patre (Io. 20, 21): ita in Ecclesia sua pastores et doctores usque ad consummationem saeculi (Mt. 28, 20) esse voluit. Ut vero episcopatus ipse unus et indivisus esset, et per cohaerentes sibi invicem sacerdotes credentium multitudine universa in fidei et communionis unitate conservaretur, beatum PETRUM ceteris Apostolis praeponens in ipso instituit perpetuum utriusque unitatis principium ac visibile fundamentum, super cuius fortitudinem aeternum exstrueretur templum, et Ecclesiae coelo inferenda sublimitas in huius fidei firmitate consurgeret».

III [C] Ab uno Patre [E/3046], nomine etiam aliorum 22, propositum est ut post verba «sub Eius auctoritate, ad Christi ...» adderentur verba «aeterni Pastoris». Huic voto satisfactum est.

Item in eodem n. 2, alinea 2, ubi agitur de Episcopis qui mittuntur ad Christi opus perenne reddendum, adduntur verba «Christi, aeterni Pastoris», quae aliqui Patres [E/3046] addenda censuerunt: ita enim affirmatur in Ecclesia omnem pastorem esse ministrum aeterni Pastoris.

IV 9 – Pag. 5, lin. 23: Ante verba: «(et) sub Eiusdem auctoritate», addatur ver-

III [n. 2, 5, 22-31]

23 pastores,³ atque, una cum Summo Pontifice et sub Eiusdem
 24 auctoritate, ad Christi,/aeterni
 25 Pastoris, opus perenne reddendum missi sunt.⁴ [C]
 26 Christus enim Apostolis eorumque/successoribus dedit mandatum
 27 atque potestatem ut doceant omnes gentes, hominesque
 28 sanctificarent in veritate atque
 29 pascerent.
 30 Episcopi itaque, per Spiritum
 31 Sanctum qui datus/est eis, veri et authentici effecti sunt fidei
 Magistri, Pontifices ac Pastores.

IV [n. 2, 7, 15-21]

16 pastores,³ atque, una cum Summo Pontifice et/sub Eiusdem
 17 auctoritate, ad Christi, aeterni
 18 Pastoris, opus perenne reddendum missi sunt.⁴
 19 Christus enim Apostolis eorumque successoribus/dedit mandatum
 20 atque potestatem ut doceant omnes gentes, hominesque
 21 sanctificarent in veritate atque
 22 pascerent.
 23 Episcopi itaque, per Spiritum
 24 Sanctum qui datus est eis, veri et authentici effecti sunt fidei
 25 Magistri, Pontifices ac Pastores.⁵

III ³ Cf. CONC. VAT. I, Sessio IV, Const. dogm. *I de Ecclesia Christi*, c. 3, DENZ. 1828: «Tantum autem abest, ut haec Summi Pontificis potestas officiat ordinariae ac immediatae illi episcopalnis iurisdictionis potestati, qua Episcopi, qui positi a Spiritu Sancto (cf. Act. 20, 28) in Apostolorum locum succedunt, tanquam veri pastores assignatos sibi greges singuli singulos pascunt et regunt, ut eadem a supremo et universali pastore asseratur, roboretur ac vindicetur, secundum illud sancti GREGORII MAGNI: «Meus honor est honor universalis Ecclesiae. Meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tum ego vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur»».

III ⁴ Cf. CONC. VAT. I, Sessio IV, Const. dogm. *de Ecclesia Christi*, Prooem., DENZ. 1821: «*Pastor aeternus et episcopus animarum nostrarum* (1 Pt. 2, 25), ut salutiferum redemptionis opus perenne redderet, sanctam aedicare Ecclesiam decrevit, in qua veluci in domo Dei viventis fideles omnes unius fidei et caritatis vinculo continerentur. Quapropter, priusquam clarificaretur, rogavit Patrem non pro Apostolis tantum, sed pro eis, qui credituri erant per verbum eorum in ipsum, ut omnes unum essent, sicut ipse Filius et Pater unum sunt (Io. 17, 20 sq.). Quemadmodum igitur Apostolos, quos sibi de mundo elegerat, misit, sicut ipse missus erat a Patre (Io. 20, 21): ita in Ecclesia sua pastores et doctores usque ad consummationem saeculi (Mt. 28, 20) esse voluit. Ut vero episcopatus ipse unus et indivisus esset, et per cohaerentes sibi invicem sacerdotes credentium multitudine universa in fidei et communionis unitate conservaretur, beatum PETRUM ceteris Apostolis praeponens in ipso instituit perpetuum utriusque unitatis principium sc. visibile fundatum, super cuius fortitudinem aeternum extrueretur templum, et Ecclesiae caelo inferenda sublimitas in huius fidei firmitate consurgeret».

IV ³ Cf. CONC. VAT. I, Sessio IV, Const. dogm. *I de Ecclesia Christi*, c. 3, DENZ. 1828 (3061).

IV ⁴ Cf. CONC. VAT. I, Sessio IV, Const. dogm. *de Ecclesia Christi*, Prooem., DENZ. 1821 (3050).

IV ⁵ Cf. CONC. VAT. II, Const. dogm. *de Ecclesia*, Cap. III, nn. 21, 24, 25: AAS 57 (1965) pp. 24-25, 29-31.

bum: «(et) *tantum* etc.», nam Episcopi directe tantum Summo Pontifici subsunt (*I Pater*).

R. – Additio proposita non videtur necessaria, quia particulares determinationes non sunt semper ubique iterandae.

10 – Pag. 5, lin. 28: Pro verbo: «pascerent» ponantur verba: «gubernarent» vel «ducerent». Sic enim melius indicaretur Episcopum esse Pastorem in toto munere suo (*I Pater*).

R. – In verbo «pascere» comprehenditur etiam «governare» vel «ducere».

I [n. 1, 5, 7-16]

II [n. 3, 5, 21 – 6, 4]

3.

21

7 Episcopi ergo cum peculiari-
 8 bus praefiniantur ecclesiis tam-
 9 quam veri pastores, de omnium
 10 sibi commissarum ovium salute
 11 «quasi rationem reddituri»,² tales
 12 in munere gerendo ipsi se/hab-
 13 eant, sicque eorum iurisdictionis
 14 potestas asseratur, roboretur ac
 15 vindicetur³ oportet, ut finem il-
 16 lum divinum efficientissima/qua
 possint ratione consequi valeant.
 Itaque, quo aptius expeditius
 fructuosius evadat episcopalis
 muneris exercitium, haec quae
 sequuntur, de Episcopis ac de
 dioecesium regimine Sacro-
 sancta Synodus enuntiat, statuit
 atque decernit.

Hoc suum episcopale munus,
 quod per consecrationem epi-
 scopalem suscepérunt, Episco-
 pi, sollicitudinis omnium
 Ecclesiarum participes, in com-
 munione et sub auctoritate
 Summi Pontificis exercent

omnes uniti in
 Collegio seu corpore quoad uni-
 versam Dei Ecclesiam.

Illud quoque exercent singuli
 quoad assignatas sibi dominici
 gregis/partes, unusquisque
 Ecclesiae pecularis sibi
 commissae curam gerens/aut
 quandoque aliqui coniunctim
 necessitatibus quibusdam diver-
 sarum/Ecclesiarum communi-
 bus providentes.

Quare Sacrosancta Synodus,

I ² Hebr. 13, 17.

I ³ CONC. VAT. I, Const. Dogm. I de Eccl. Christi, cap. 3: DENZ. 1828.

III [A] Ad n. 3: P. 5, lin. 21: a sex Patribus [E/2485, E/2607, E/2605, E/2594, E/2620, E/2623, E/2546] rogata est suppressio verborum «quod per consecrationem suscepérunt». Servata sunt haec verba, ob rationes in Relatione generali indicatas: Supprimenda non esse Commissio censuit verba quae ad munus Episcoporum sese referunt, et quae habentur in n. 3, alinea 1: «munus, quod per consecrationem episcopalem suscepérunt», quorum suppressio a 6 Patribus [E/2485, E/2607, E/2605, E/2594, E/2620, E/2623] rogata est. Haec enim verba, quae exprimunt doctrinam a Patribus admissam, Episcopis ipsis fundamentum praebent eorum munerum atque nexum schematis cum schemate Constitutionis «De Ecclesia» manifestant, quod multi Pa-
 tres petierunt.

P. 5, linn. 21-24: ab uno Patre [E/2569] propositus est textus diverso modo redactus, sed eandem doctrinam continens. Servatus est textus schematis, cum modus proponendi doctrinam uti fit in schemate magis logicus videatur et maiorem ostendat connexionem cum propositione praecedenti.

[B] P. 5, lin. 24: ab uno Patre [E/2552] quaesitum est ut tollerentur verba «omnes uniti in Collegio». Ut dictum est in Relatione generali, servantur haec verba, quibus praecise indicatur modus quo Episcopi quoad universam Ecclesiam potestatem suam exercent.

[C] P. 5, lin. 25: ab uno Patre [E/2485, E/2546] petitum est ut loco verbi «quoque» poneretur verbum «praesertim». Ut iam dictum est in Relatione generali, sublatum est verbum «quoque», sed non admissum est verbum «praesertim».

Suppressum tandem est in n. 3, alinea 2, verbum «quoque», quod quidem ne-

III [n. 3, 6, 1-13]	IV [n. 3, 7, 22 – 8, 3]	
6 3.	3.	22
2 Hoc suum episcopale munus, 3 quod per/consecrationem epi- 4 scopalem suscepérunt, ⁵ Episco- 5 pi, [A] sollicitudinis omnium Ecclesiarum participes, in com- munione et sub auctoritate Summi Pontificis exercent	Hoc suum episcopale munus, quod per consecrationem epi- scopalem suscepérunt, ⁶ Episco- pi, sollicitudinis omnium Ecclesiarum participes, in com- munione et sub auctoritate Summi Pontificis exercent, ad magisterium et regimen pasto- rale quod attinet, omnes uniti in Collegio/seu corpore quoad uni- versam Dei Ecclesiam. [B]	23
7 Illud [C] exercent singuli 8 quoad assignatas sibi/dominici 9 gregis partes, [D] unusquisque 10 Ecclesiae/particularis [E] sibi 11 commissae curam gerens aut 12 quandoque aliqui coniunctim 13 necessitatibus/quibusdam diver- 1 sarum Ecclesiarum communi- 2 bus providentes. 3 Quare Sacrosancta Synodus,	Illud exercent singuli quoad assignatas sibi dominici gregis partes, /unusquisque Ecclesiae particularis sibi commissae curam gerens aut quandoque aliqui coniunctim necessitatibus quibusdam diver- sarum Ecclesiarum communi- bus providentes. Quare Sacrosancta Synodus,	24
		25
		26
		27
		28
		8
		2
		3

III ⁵ Cf. CONC. VAT. II, Constitutio de Ecclesia, Cap. III, n. 21.

IV ⁶ Cf. CONC. VAT. II, Const. dogm. de Ecclesia, Cap. III, n. 21: AAS 57 (1965) pp. 24-25.

cessarium non videtur. Distinguuntur in hoc n. 3 munus quod omnes Episcopi *uniti* in Collegio exercent quoad universalem Ecclesiam et munus quod *singuli* – sive singillatim sive coniunctim – exercent quoad assignatas sibi dominici gregis partes. Noluit autem Commissio loco huius verbi «quoque» adhibere verbum «praesertim», quod ab uno Patre [E/2485, E/2546] rogatum est: Episcopi enim aequali ratione consecrantur ad bonum Ecclesiae universalis et bonum Ecclesiae particularis sibi commissae.

[D] P. 5, lin. 25: ab uno Patre [E/3044], nomine etiam 33 aliorum loquente, rogatum est ut loco verborum «dominici gregis partes» ponerentur «dominici gregis oves». Servatus est modus dicendi schematis, quo etiam schema «De Ecclesia» utitur.

[E] P. 6, lin. 1: idem Pater [E/3044], nomine etiam aliorum 33 loquens, roga-
vit ut dioecesis appellaretur «Ecclesia particularis», non autem «Ecclesia pecu-
liaris». Huic voto satisfactum est propter rationes iam in Relatione generali in-
dicatas.

Mutatum est in n. 3, alinea 2, verbum «Ecclesiae peculiaris» in «Ecclesiae particularis», ad indicandam dioecesim, uti ab aliquibus Patribus [E/3044, E/2813] rogatum est. Revera vox «particularis» opponitur voci «universalis», atque modus dicendi «Ecclesia particularis» rationi dicendi in schemate Constitutio-
nis «De Ecclesia» adhibitae conformis est.

IV 10b – In num. 3, pag. 6, lin. 5, tandem, iuxta votum 3 Patrum, adduntur verba «ad magisterium et regimen pastorale quod attinet», quibus, iuxta doctrinam in Constitutione «De Ecclesia» traditam, significatur Episcopos in Collegio *unitos* munera magisterii et regiminis pastoralis exercere.

II [n. 3, 6, 4-7]

attentis condicionibus
hominum consociationis, quae,
nostra hac aetate, ad novum fer-
tur rerum ordinem, /pressius
determinare intendens pastora-
le Episcoporum munus, haec
quae/sequuntur statuit. 5
6
7

III [F] In n. 3, alinea 3 additur verbum «etiam», cum condiciones hominum consociationis non sint sola ratio ad quam in Episcoporum munere pressius determinando attendit Sacrosancta Synodus.

[G] P. 6, lin. 6: ab uno Patre [E/2568] petitum est ut loco verborum «pressius

III [n. 3, 6, 13-18]

14 attentis *etiam* [F]/condicionibus
 15 hominum consociationis, quae
 16 nostra hac aetate, ad novum fer-
 17 tur rerum ordinem,⁶ pressius
 18 determinare intendens pastora-
 le/Escoporum munus, haec
 quae sequuntur/statuit. [G]

IV [n. 3, 8, 3-6]

attentis *etiam* condicionibus
 hominum/consociationis, quae
 nostra hac aetate, ad novum fer-
 tur rerum ordinem,⁷/pressius
 determinare intendens pastora-
 le Escoporum munus, haec
 quae/sequuntur statuit.

4

5

6

III ⁶ IOANNES XXIII, Const. Apost. *Humanae salutis*, 25 dec. 1961: A.A.S., 54 (1962), pag. 6.

IV ⁷ Cf. IOANNES XXIII, Const. Apost. *Humanae salutis*, 25 dec. 1961: AAS 54 (1962) p. 6.

determinare intendens» adhiberentur verba «melius declarare intendens», quia Escoporum munus a Christo determinatum pressius determinabile non est. Servatus est textus, quia Escoporum munus ab Ecclesia pressius determinari potest, attentis *etiam* novis rerum adjunctis.

Caput I
DE EPISCOPIS QUOD UNIVERSAM EC-
CLESIAM [A]

*I – Partes quas habent Episcopi
quoad universam Ecclesiam*

4.

7

*[Potestatis Collegii Episcoporum
exercitium]. [B]*

II [A] Caput primum, quod inscribitur «De Episcopis quoad universam Ecclesiam», in duos articulos dividitur, in quorum priore considerantur partes quas habent Episcopi pro tota Ecclesia sive quatenus omnes una cum Romano Pontifice supremam ac plenam potestatem exercent, sive quatenus aliqui – si Summo Pontifici placuerit – in quoddam Consilium Centrale convenient, sive quatenus singuli cum aliis Collegii Membris cooperantur in sollicitudine omnium Ecclesiarum.

[B] Circa *Caput I*: « De Episcopis quoad universam Ecclesiam», haec animadvertenda sunt: In *Art. I*, qui inscribitur: «Partes quas habent Episcopi quoad universam Ecclesiam», in n. 4 breviter agitur de exercitio potestatis Collegii Episcoporum, cuius textus approbatus fuit, sub conditione ut deinceps concordari deberet cum textu schematis Constitutionis *De Ecclesia*, a Commissione Conciliari de doctrina fidei et morum recogniti.

III [A] Caput I: In discussione quae in secunda sessione huius Concilii, anno elapso, habita est circa schema quae tunc «De Episcopis ac Dioecesum regimine» appellabatur, a pluribus Patribus petitum est, ut in capite I non solum sermo fieret de rationibus Episcopis inter et Curiam Romanam, sed ut, praे omnibus aliis considerationibus particularibus circa munus Episcoporum, principia generalia statuerentur, quibus regitur illud munus quod Episcopi quoad universam Ecclesiam habent quodque in quantum sunt Membra Corporis Episcoporum suscipiunt.

Quare Commissione nostra, Patrum votis obsequens, novum articulum conficit, qui est primus in hoc capite quique de partibus agit, quas Episcopi habent quoad universam Ecclesiam.

Notare iuvat, ea quae in capite praesentis schematis quaestiones theologicas respiciunt aut tangunt, desumpta esse ad verbum a schemate Constitutionis «De Ecclesia». Schema nostrum, de pastorali Episcoporum munere, a tali doctrina nec abstrahere potest, nec eam tantum repetere, sed enuntiare debet pastorales applicationes principiorum theologicorum, quae de Episcopatu in schemate «De Ecclesia» traduntur [E/2546].

[B] Nunc breviter ad duos articulos huius capitatis.

I – Partes quas habent Episcopi quoad universam Ecclesiam.

Ad n. 4, in quo sermo est de exercitio potestatis Collegii Episcoporum, novus textus loco prioris ut videre potestis, confectus est. Nova redactio necessaria fuit una ex parte, ut conveniens ratio haberetur de emendationibus a Patribus Conciliaribus [E/3046] propositis, alia ex parte quia Commissione de Concilii laboribus Coordinandis per litteras ad Praesidem nostrae Commissionis missas

III [n. 4, 15, 1-2]

IV [n. 4, 9, 1]

Caput I

DE EPISCOPIS QUOD UNIVERSAM ECCLESIAM [A]

I – Partes quas habent Episcopi quoad universam Ecclesiam

15 4.

2 [Potestatis Collegii Episcoporum exercitium]. [B]

Caput I

DE EPISCOPIS QUOD UNIVERSAM ECCLESIAM

I – Partes quas habent Episcopi quoad universam Ecclesiam

4.

9

11 *Episcopi, vi sacramentalis conse-*

praescripsit, ut Commissio nostra, ubi de quaestionibus theologicis ageretur, ad verbum textum schematis «De Ecclesia» desumeret.

Ita prima propositiō numeri 4 et totum secundum comma huius numeri de-
sumpta sunt ex schemate «De Ecclesia» (cf. Const. «De Ecclesia» n. 22 pag. 64
linn. 29-32 et linn. 37-44). Statuitur in hoc numero imprimis, Episcopis qua
Membris Collegii Episcopalis – et *Membrum Corporis episcopalis* – ut Constitu-
tione «De Ecclesia» n. 22 declaratum est – *aliquis constituitur vi sacramentalis conse-
crationis et communione cum Collegii Capite atque Membris* – ius esse ut
Concilio Oecumenico intersint vel in eo repraesententur, iuxta normas a Sum-
mo Pontifice determinatas, et quidem quia Concilium Oecumenicum modus
eminens et sollemnis est exercitii huius Collegii muneris.

In secundo commate huius numeri, sermo est de exercitio potestatis colle-
gialis, una cum Papa, Episcoporum in orbe dispersorum.

Per novam redactionem textus huius numeri pluribus animadversionibus
Patrum [E/2561, E/2591] satifit. Commissio nostra censuit descendendum non
esse ad particularia. Quare admissa non sunt quae quidam Patres desidera-
verunt ut diceretur Concilium Oecumenicum saepius, v. g. quinquagesimo sal-
tem anno, convocabundum esse [E/2766]. Pariter respondendum non esse existi-
mavit quaestionibus ab aliquo Patre [E/2564] positis, utrum Episcopus ante
consecrationem episcopalem Concilio Oecumenico interesse possit, aut utrum
actus collegialis Episcoporum exerceatur quando Summus Pontifex aliquos
tantum Episcopos separatim consulat.

Pariter Commissio censuit in hoc articulo, sicut etiam in omnibus sequentibus
huius capituli, auctoritatem Summi Pontificis satis in tuto positam esse in textu
et contextu huius schematis simulque schematis Constitutionis «De Ecclesia», ita
ut superfluum videretur iterum atque iterum auctoritatem Summi Pontificis seu
dependentiam Collegii Episcopalis ab Ipso explicite afirmare [E/2552, E/2485].

IV * *Ad Caput Primum quod attinet*, ut textus nostri schematis perfectius
cohaereat cum doctrina in Constitutione «De Ecclesia» admissa, quaedam in-
troductiones sunt mutationes [cf. modi 11, 20b, 24b, 27b] quas quidem multi Pa-
tres rogarunt inducendas.

11 – In prima alinea num. 4, pag. 15, loco prioris textus, admissus est
textus quem plus quam septingenti Patres inserendum rogarunt, et qui, cum ci-
tationibus ex Constitutione «De Ecclesia» constet, plene doctrinae in hac Con-
stitutione traditae respondet.

Aliae quaedam mutationes introductiones in textu minoris sunt momenti atque
generalius latinitatis ratione inductae sunt, quin ulla sensus mutatio habeatur.

Supremam ac
plenam potestatem, qua Episco-
pi coniuncti, corpus seu Colle-
gium episcopale constituentes
una cum Capite suo Romano
Pontifice, in Ecclesiam/pollent,
collegialiter exercent in Concilio
Ecumenico, in quo convocante
aut saltem confirmante Summo
Pontifice congregantur.

Quare/Episcopi, 6
vi consecrationis et si in com-
munione sunt cum Collegii Capite
et Membris, partem habent in ip-
so Concilio. 7

Tales sunt mutationes introductae in num. 5, pag. 15, linn. 28-30 [cf. *modus 16c*]; item in num. 6, pag. 16, linn. 2, 7 et 9 [cf. *modus 17*]. Attamen in num. 5 restituuntur lin. 26 [cf. *modus 16b*] verba «*si Eidem placuerit*», uti a 16 Patri-
bus petitum est et implicite iam in textu significabatur. Tandem in num. 6, pag.
16, linn. 15-16 [cf. *modus 17b*] loco verborum «opus propagationis fidei atque
cetera apostolatus opera» admissa sunt verba magis generalia «*evangelizationis*
et apostolatus opera». Tandem restituuntur in eodem num. 6 verba «*Qua legiti-
mi Apostolorum successores*», quod non pauci rogaverunt [cf. *modus 17*].

III [C] *Ad n. 4: P. 7, linn. 1-12:* textus mutationes factae sunt ut plena habeatur concordantia cum iis quae de Episcopis dicuntur in schemate Constitutionis de *Ecclesia* [cf. E/2546].

Plures Patres [E/3046] proposuerunt ut in principio et in fine n. 4 longiores textus schematis de *Ecclesia* adderentur; sed nostrae Commissioni magis expe-

III [n. 4, 15, 2-9]

IV [n. 4, 9, 1-11]

«Suprema in universam

Ecclesiam

3 potestas, qua Episcoporum Collegium pollet, [C]

crationis et hierarchica communione cum Collegii Capite atque membris, constituuntur membra Corporis episcopalis.¹

«Ordo autem Episcoporum, qui collegio Apostolorum in magisterio et regimine pastorali succedit, immo in quo corpus apostolicum continuo perseverat, una cum Capite suo Romano Pontifice, et numquam sine hoc Capite, subiectum quoque supremae ac plenae potestatis in universam Ecclesiam exsistit, quae quidem potestas non nisi/consentiente Romano Pontifice exerceri potest».²

Haec vero potestas/«sollemni modo in Concilio Oecumenico exercetur»:³ ideo Sacrosancta Synodus decernit omnibus Episcopis, qui sint membra Collegii episcopalis, ius esse ut Concilio Oecumenico intersint.

11b

III ¹ Cf. Const. «*De Ecclesia*», cap. III, n. 22.

III ² Cf. Const. «*De Ecclesia*», *ibid.*

¹ Cf. CONC. VAT. II, Const. dogm. de Ecclesia, cap. III, n. 22: AAS 57 (1965) pp. 25-27.

⁴ *Conc. VAT. II*, Const. dogm. *de Ecclesia*, ibid.

IV ³ CONC. VAT. II, Const. dogm. *de Ecclesia*, ibid.

dire visum est ut in novo textu ea tantum insererentur, quae ad accuratiorem eiusdem redactionem immediate ac directe inservirent.

[D] Ad quorundam Patrum [E/2759, E/2485, E/2605, E/2620, E/2532, E/2546] petitionem, in n. 4 ablata est determinatio de iure Episcoporum partem habendi in Concilio Oecumenico «*vi consecrationis*», quae ab ipsis non videtur admittenda quia Concilium non est iuris divini, sed ecclesiastici. Cum autem Concilium sit exercitium eminentis Corporis Episcoporum, in texto nunc dicitur quod Episcopis, qua Membris Collegii Episcoporum ius est ut Concilio Oecumenico intersint vel in eo repraesententur iuxta normas a Summo Pontifice determinatas.

IV 11b – Pag. 15, lin. 9: Addatur: ad Concilium Oecumenicum convocari posse vel debere etiam Superiores Ordinum Religiosorum (*4 Patres*).

R. – In textu id non excluditur, necessarium autem non videtur ut id in ipso exprimatur.

I

II [n. 4, 7, 8-12]

«Eandem potestatem collegia-	8
lem exercent	
Episcopi etiam per orbem/di-	9
spersi, quotiescumque	
Summus Pontifex, causas magni	
momenti tractaturus, eorum iu-	10
dicium vel suffragium exquirat,	
aut saltem eorumdem	
unitam actionem appro-	11
bet vel libere recipiat, ita ut ve-	
rus actus collegialis efficiatur».	12

III [E] Quidam Pater [E/2564] quaequivit num Episcopus nominatus aut electus Concilio Oecumenico interesse posset ante receptam consecrationem episcopalem, itemque quaequivit num verus actus collegialis Episcoporum exercetur quando Summus Pontifex aliquos tantum Episcopos separatim consulterit, aut communem Episcoporum alicuius regionis actum approbaverit; sed nostra Commissio respondit eiusmodi quaelestiones ad hoc schema directe non pertinere.

Nostra pariter Commissio edixit admittendam non esse unius alteriusque Patris [E/2766] propositionem, qui exoptarent ut Concilium Oecumenicum a Sum-

III [n. 4, 15, 12-18]

IV [n. 4, 9, 12-16]

12 «Eadem potestas collegia-
 13 lis una cum Papa/exerceri potest
 14 ab Episcopis in orbe
 15 terrarum/degentibus, dummodo
 Caput Collegii eos ad/actionem
 collegiale vocet,

16 vel saltem Episcoporum disper-
 17 sorum unitam actionem appro-
 18 bet vel libere recipiat, ita ut ve-
 rius actus collegialis efficiatur».³
 [E]

12 «Eadem potestas collegia-
 13 lis una cum Papa exerceri potest
 14 ab Episcopis in orbe
 15 terrarum degentibus, dummodo
 Caput Collegii eos ad/actionem
 collegiale vocet,

13 vel saltem Episcoporum disper-
 14 sorum unitam actionem appro-
 15 bet vel libere recipiat, ita ut ve-
 16 rius actus collegialis/efficiatur».⁴

III ³ Cf. Const. «*De Ecclesia*», ibid.

IV ⁴ CONC. VAT. II, Const. dogm. *de Ecclesia*, ibid.

mo Pontifice frequentius aut saltem quinquagesimo quoque anno convocaretur.

IV 12 – Pag. 15, lin. 12: Pro verbis «potestas collegialis» ponantur verba «*mu-
 nus collegiale*» (*1 Pater*).

R. – Servantur verba textus, quae melius respondent Constitutioni dogm. «*De Ec-
 clesia*».

13 – Pag. 15, lin. 17: Omittantur verba: «*vel libere recipiat*»; saepius enim du-
 bium esse poterit num eiusmodi receptio reapse fiat (*4 Patres*).

R. – Textus respondet Const. dogm. «*De Ecclesia*».

[*Coetus seu Consilium Centrale*].
[A]

Cum universale Summi Pontificis munus maiores in dies auxili et praesidii vires exposcat, Sacrosancti/Concilii Patres magnopere exoptant ut aliqui Episcopi diversarum orbis/regionum, Supremo Ecclesiae Pastori validiorem praestent adiutricem/operam, modis tamen et rationibus opportune statuendis, etiam, si eidem Summo Pontifici placuerit, in Coetum seu Consilium quoddam convenientes, quo simul significari possit omnium Episcoporum universae/Eccle-

14
15
16
17
18
19
20

II [A] In n. 5 proponitur, invitante ipso Romano Pontifice, institutio Coetus seu Consilii Centralis, iuxta vota a pluribus Concilii Patribus exhibita [E/1349, E/1397, E/1740, E/1388, E/1390, E/1620, E/1352, E/1456, E/1449, E/1394, E/1448, E/1395, E/1321, E/1503, E/1358, E/1346, E/1340, E/1314, E/388, E/1633, E/2043].

III [A] Numenus 5 agit de Coetu seu Consilio Centrali. Parva mutatio in tex- tu introducta est, nempe in priore textu legebatur: «... modis tamen et rationibus opportune statuendis» dum nunc dicitur: «ab Ipso (scilicet a Summo Pon- tifice) statuendis». Et si dicitur «ab Ipso» superflua iam sunt verba «si eidem Summo Pontifici placuerit».

Mutatio introducta pluribus emendationibus Patrum [E/2485, E/2765, E/2568, E/2565, E/2654, E/2756] respondeat. Quidam Patres [E/2568, E/2607, E/2532, E/2545, E/2548] optaverunt quaestionem de Consilio Centrali omitten- dam esse, quia tale Consilium esset aliquo modo restrictio vel diminutio supre- mae potestatis Summi Pontificis. Commissio censuit textum retinendum esse quia respondet votis maioris partis Patrum Conciliarium et quia non est contra supremam potestatem Summi Pontificis, sicut nec potestas Collegii Episcoporum huic potestati contraria est. Consilium Centrale insuper non est vera re- praesentatio Collegii Episcoporum sed tantum aliquomodo eius signum et est tantum in adiutorium Summi Pontificis in regimine universalis Ecclesiae. De- nique Summus Pontifex ipse, ut omnibus notum est, mentem suam in hoc sen- su aperuit in sermone ab Ipso ad Curiam Romanam die 21 mensis septembris anno elapso habito.

Quidam Patres [E/2805, E/2552] optaverunt, ut statueretur partem saltem membrorum Consilii Centralis a Conferentiis Episcopalibus eligendam esse. Commissio censuit hanc emendationem non esse introducendam, quia plures Patres in disceptatione, in secunda sessione huius Concilii habita, contra talem

III [n. 5, 15, 19-29]

IV [n. 5, 9, 17-23]

19 5.

5.

17

[*Coetus seu Consilium Centrale*].
[A]

20 Cum/universale Summi Pontifi-
21 cis munus maiores in/dies auxi-
22 lii et praesidii vires exposcat, Sa-
23 crosancti Concilii Patres ma-
24 gnopere exoptant ut/aliqui Epi-
25 scopi diversarum orbis regio-
26 num, **Supremo Ecclesiae Pasto-**
27 **ri validiorem praestent/adiutri-**
28 **cem operam, modis tamen et**
29 **rationibus/ab Ipso [B] oppor-**
tune statuendis, etiam,
[C] in

27 Coetum seu Consilium quoddam
28 convenientes,/quo simul signifi-
29 cari possit omnium Episcopo-
rum universae Eccle-

Cum universale Summi Pontifi-
cis munus maiores in dies auxi-
lii et praesidii vires exposcat, Sa-
crosancti Concilii Patres ma-
gnopere exoptant ut aliqui Epi-
scopi diversarum orbis regio-
num, Supremo Ecclesiae Pasto-
ri validiorem praestent adiutri-
cem operam, modis tamen et
rationibus ab Ipso opportune
statuendis,⁵ etiam, si Eidem
placuerit, in
Coetum seu Consilium quoddam
convenientes, quo simul signifi-
cari possit omnes Episcopos
sollicitudinis universae Eccle-

IV ⁵ Cf. PAULUS VI, *Motu proprio Apostolica Sollicitudo*, 15 sept. 1965.

assertionem locuti sunt et quia verbis «ab Ipso statuendis», etiam possibilitas datur Summo Pontifici statuendi, si Ipsi placuerit, ut quaedam membra Consilii a Conferentiis eligantur.

[B] *Ad n. 5: P. 7, ln. 17:* iuxta optata quorumdam Patrum [E/2485, E/2765, E/2568, E/2565], additum est «*ab ipso*», Romano Pontifice, statuendos esse modos et rationes, quibus a Coetu seu Consilio Centrali opera praestari debat, ut clarius appareat ad illum unum exclusive pertinere praefatas determinationes praefinire.

[C] [Cf. nota A].

IV 14 – Pag. 15, lin. 22: Verbum «exoptant» mutetur in verbum «decernunt», ut melius exprimatur in Concilio Oecumenico Patres una cum Summo Pontifice unum Coetum efformare (25 *Patres*).

R. – Praefata mutatio fieri poterit, approbante Summo Pontifice, in praesentis Decreti promulgatione. Ceterum, etiam in Concilio Tridentino adhibitae sunt quaedam formulae non praeceptivae, sed optativae.

15 – Pag. 15, lin. 23: Proponitur ut haec verba addantur: «(exoptant ut) *omnes Patriarchae Orientales* (et aliqui Episcopi)». Ratio est ut patriarchali instituto reddatur debitus honor (7 *Patres*).

R. – Unius Romani Pontificis est determinare Membra Coetus seu Consilii Centralis, sive Patriarchas, sive Archiepiscopos, sive Episcopos, quos Ipse seligere maluerit.

16 – Pag. 15, lin. 23: Proponitur ut addatur aliquos etiam qui non sint Episcopi partem habere posse in Coetu seu Consilio Centrali (1 *Pater*).

R. – Summus Pontifex Paulus VI in sua Allocutione diei 21 septembris 1963 locutus est solummodo de Episcopis.

16b – [Cf. modus 11].

16c – [Cf. modus 11].

I

II [n. 5, 7, 20]

siae sollicitudini participatio.⁶

II ⁶ Cf. PAULUS VI, *Allocutio ad Em.mos Patres Cardinales, Exc.mos Praesules, Rev.mos Praelatos ceterosque Romanae Curiae Officiales*, d. 21 sept. 1963: A.A.S., 55 (1963), p. 799: «È norma sacra dei Dicasteri della Curia Romana interrogare i Vescovi e valersi del loro giudizio nella trattazione degli affari. Fra i Consultori delle sacre Congregazioni si annoverano non pochi Vescovi, provenienti da varie regioni. E Noi diremo di più; quando il Concilio Ecumenico mostrasse desiderio di vedere associato in un certo modo e per certe questioni, in conformità alla dottrina della Chiesa e alla legge canonica qualche rappresentante dell'Episcopato, particolarmente fra i Presuli che dirigono una diocesi, al Capo supremo della Chiesa stessa, nello studio e nella responsabilità del governo ecclesiastico, non sarà sicuramente la Curia Romana a farvi opposizione, ché anzi essa sentirà accresciuto l'onore e l'onere del suo sublime e indispensabile servizio, ch'è, a parte il debito procedere dei Tribunali ecclesiastici, sia nella Curia Romana, che nelle Diocesi, come bene sappiamo, specificamente amministrativo, consultivo ed esecutivo».

Cf. PAULUS VI, *Allocutio ad Concilii Patres*, d. 29 sept. 1963: A.A.S., 55 (1963), pp. 849-850: «Inter varias diversasque quaestiones, de quibus in Concilio pertractabitur, primas habet quae ad vos attinet, utpote Episcopos Ecclesiae Dei. Haud dubitamus asseverare Nos magna spe ac sincera fiducia huiusmodi disceptationem exspectare. Enimvero, salvis declarationibus dogmaticis Oecumenici Concilii Vaticanani Primi ad Romanum Pontificem attinentibus, altius investiganda erit doctrina de Episcopatu, de eius muneribus deque eius cum Petro necessitudinibus. Exinde rationes Nobis exponentur, quibus, ad doctrinam et usum vitae quod spectat, in apostolico munere Nostro obeundo utamur. Hoc namque universale munus, quamvis a Christo instructum sit plenitudine et iusta virtute potestatis, quam quidem scitis, poterit tamen auxilii et praesidii maiores vires sibi adiungere, si dilecti et venerabiles Fratres in Episcopatu, modis et rationibus opportune statuendis, Nobis validorem et suscepti oneris magis conscientiam praestabunt adiutricem operam».

III [D] Qua de causa nostra Commissio decrevit etiam satisfaciendum non esse votis unius alteriusve Patris, qui optarent ut a Conferentiis Episcoporum certa quaedam pars eligeretur Membrorum praefati Consilii [E/2805], vel ut eidem Consilio ex iure interessent Conferentiarum Praesides pro tempore officii sui [E/2552].

	III [n. 5, 15, 29-30]	IV [n. 5, 9, 17-22]	
30	siae sollicitudini participatio. ⁴ [D]	siae	participes esse.
		Episcopi e diversis orbis regionibus selecti, modis et rationibus/a Romano Pontifice statutis vel statuendis, Supremo Ecclesiae Pastor/validiorum praestant adiutricem operam in Consilio, quod proprio nomine Synodus Episcoporum⁵ appellatur, quae quidem, utpote totius/catholici Episcopatus partes agens, simul significat omnes Episcopos in/hierarchica communione sollicitudinis universae Ecclesiae participates/esse.⁶	18 19 20 21 22 23

III ⁴ Cf. PAULUS VI, *Allocutio* ad Em.mos Patres Cardinales, Exc.mos Praesules, Rev.mos Praelatas ceterosque Romanae Curiae Officiales, d. 21 sept. 1963: A.A.S., 55 (1963), p. 799: «È norma sacra dei Dicasteri della Curia Romana interrogare i Vescovi e valersi del loro giudizio nella trattazione degli affari. Fra i Consultori delle sacre Congregazioni si annoverano non pochi Vescovi, provenienti da varie regioni. E noi diremo di più; quando il Concilio Ecumenico mostrasse desiderio di vedere associato in un certo modo e per certe questioni, in conformità alla dottrina della Chiesa e alla legge canonica qualche rappresentante dell'Episcopato, particolarmente fra i Presuli che dirigono una diocesi, al Capo supremo della Chiesa stessa, nello studio e nella responsabilità del governo ecclesiastico, non sarà sicuramente la Curia Romana a farvi opposizione, ché anzi essa sentirà accresciuto l'onore e l'onore del suo sublime e indispensabile servizio, ch'è, a parte il debito procedere dei Tribunali ecclesiastici, sia nella Curia Romana, che nelle Diocesi, come bene sappiamo, specificamente amministrativo, consultivo ed esecutivo».

Cf. PAULUS VI, *Allocutio* ad Concilii Patres, d. 29 sept. 1963: A.A.S., 55 (1963), pp. 849-850: «Inter varias diversasque quaestiones, de quibus in Concilio pertractabitur, primas habet quae ad vos attinet, utpote Episcopos Ecclesiae Dei. Haud dubitamus asseverare Nos magna spe ac sincera fiducia huiusmodi disceptationem expectare. Enimvero, salvis declarationibus dogmaticis, Oecumenici Concilii Vaticani Primi ad Romanum Pontificem attinentibus, altius investiganda erit doctrina de Episcopatu, de eius muneribus deque eius cum Petro necessitudinibus. Exinde rationes Nobis exponentur, quibus, ad doctrinam et usum vitae quod spectat, in apostolico munere Nostro obeundo utamur. Hoc namque universale munus, quamvis a Christo instructum sit plenitudine et iusta virtute potestatis, quam quidem scitis, poterit tamen auxillii et praesidii maiores vires sibi adiungere, si dilecti et venerabiles Fratres in Episcopatu, modis et rationibus opportune statuendis, Nobis validorem et suscepti oneris magis conscientiam praestabunt adiutricem operam».

IV ⁵ Cf. PAULUS VI, *Motu proprio Apostolica Sollicitudo*, 15 sept. 1965.

IV ⁶ Cf. CONC. VAT. II, *Const. dogm. de Ecclesia*, cap. III, n. 23: AAS 57 (1965) pp. 27-28.

Plurimi autem Patrum [E/3046, E/2545, E/2548, E/2607, E/2532, E/2787] propositae emendationes a nostra Commissione admissae sunt solum eo sensu ut Consilium Centrale sit signum participationis Collegii Episcoporum in cura universalis Ecclesiae, non autem eo sensu, ut quidam optaverunt, quod Consilium sit exercitium muneris Collegii Episcoporum.

[*Episcopi sollicitudinis omnium Ecclesiarum participes*]. [A]

	Episcopi, qua legitimi Apostolorum successores et Collegii Episcopalis Membra, cum aliis Episcopis coniunctos semper se	22
	sciant atque omnium Ecclesiarum sollicitos sese exhibeant, cum ex Dei institutione et praeccepto apostolici muneris	23
	Ecclesiae una cum ceteris Episcopis sponsores sint. ⁷	24
[DCA n. 11, p. 10, ln. 33-38]	Praesertim solliciti sint de illis orbis terrarum regionibus in quibus verbum Dei nuntiatum nondum est aut in quibus, praeципue ob/parvum sacerdotum numerum, christifideles in periculo versantur a vitae/christia-	25
	Ecclesiae una cum ceteris Episcopis sponsores sint. ⁷	26
	Praesertim solliciti sint de illis orbis terrarum regionibus in quibus verbum Dei nuntiatum nondum est aut in quibus, praecipue ob/parvum sacerdotum numerum, christifideles in periculo versantur a vitae/christia-	8
	Ecclesiae una cum ceteris Episcopis sponsores sint. ⁷	2
	Praesertim solliciti sint de illis orbis terrarum regionibus in quibus verbum Dei nuntiatum nondum est aut in quibus, praecipue ob/parvum sacerdotum numerum, christifideles in periculo versantur a vitae/christia-	3

II ⁷ Cf. Pius XII, Litt. Encycl. *Fidei donum*, 21 apr. 1957: A.A.S., 49 (1957), p. 237 s.: «Quodsi unusquisque Episcopus portionis tantum gregis sibi commissas sacer pastor est, tamen qua legitimus Apostolorum successor ex Dei institutione et praeccepto apostolici muneris Ecclesiae una cum ceteris Episcopis sponsor fit, secundum illa verba quae Christus ad Apostolos fecit: "Sicut misit me Pater, et ego mitto vos" (*Io.* 20, 21). Haec quae "omnes gentes... usque ad consummationem saeculi" (*Mt.* 28, 19-20) amplectitur missio, cum Apostoli de mortali vita decesserunt, minime decidit; immo in Episcopis communione cum Iesu Christi Vicario habentibus, adhuc perseverat». Cf. etiam: BENEDICTUS XV, Epist. Ap. *Maximum Illud*, 30 nov. 1919: A.S.S., 11 (1919), p. 440; PIUS XI, Litt. Encycl. *Rerum Ecclesiae*, 28 febr. 1926: A.A.S., 18 (1926), p. 68.

II [A] In n. 6 et in n. 7 fit sermo de relationibus singulorum Episcoporum cum aliis Collegii Membris. Quae ibidem exponuntur desumpta sunt, quoad substantiam, ex schemate Decreti «De cura animarum». Ea determinantur quae mutuam Episcoporum necessitudinem respiciunt et eorumdem obligationem ut alter alteri auxilietur in materialibus vel spiritualibus necessitatibus quas quisque experientur. Quod quidem subsidium praesertim ferri debet quod attinet ad territoria Missionum, ad regiones penuria sacerdotum laborantes, ad Episcopos qui persecutionem propter fidem christianam patiuntur. Explicite quoque mutuum adiutorium urgetur non tantummodo in operibus ministerii pastoralis praestandum, sed etiam ad inopiam et indigentiam bonorum temporalium sublevandam, qua variae regiones vel dioeceses haud raro premuntur [E/1595].

III [A] In numenis 6 et 7 sermo fit de relationibus singulorum Episcoporum cum aliis Collegii Membris. Notandum est quod in his numeris nullo modo agitur de aliqua actione collegiali Corporis Episcoporum, sed tantum de mutua necessitudine inter Episcopos, quae secumfert obligationem ut alter alte-

III [n. 6, 16, 1-12]

IV [n. 6, 9, 24-31]

16 6.

6.

24

2 [Episcopi sollicitudinis omnium
Ecclesiarum participes]. [A, B, C]

Episcopi, qua

Collegii Epi-

3 scopalis Membra, cum aliis Epi-
4 scopis coniunctos semper se-
5 sciант atque omnium Ecclesia-
6 rum sollicitos sese exhibeant,
7 cum ex Dei institutione et prae-
cepto apostolici muneris

7 Ecclesiae una cum ceteris Episcopis sponsores sint.⁵

8 Praesertim solliciti sint de illis
9 orbis terrarum/regionibus in
10 quibus verbum Dei nuntiatum
11 nondum est aut in quibus, prae-
12 cipue ob parvum sacerdotum
numerum, christifideles in/peri-
culo versantur a vitae christia-

17 Episcopi, qua *legitimi Apostolo-*
rum successores et Collegii epi-
scopalis membra, inter se

25 *coniunctos semper se*
sciант atque omnium/Ecclesia-

26 *rum sollicitos sese exhibeant,*
cum ex Dei institutione et prae-

27 *cepto/apostolici muneris *unus-**
quisque Ecclesiae una cum cete-

28 **ris Episcopis sponsor sit.**⁷

Praesertim solliciti sint de illis
orbis terrarum regionibus in
quibus verbum Dei nuntiatum
nondum est aut in quibus, prae-
cipue ob parvum sacerdotum
numerum, christifideles in peri-
culo versantur a vitae/christia-

25

26

27

28

29

30

31

III ⁵ Cf. Pius XII, Litt. Encycl. *Fidei donum*, 21 apr. 1957: A.A.S., 49 (1957), p. 237 s.: «Quodsi unusquisque Episcopus portionis tantum gregis sibi commissae sacer pastor est, tamen qua legitimus Apostolorum successor ex Dei institutione et praecepto apostolici muneris Ecclesiae una cum ceteris Episcopis sponsor fit, secundum illa verba quae Christus ad Apostolos fecit: "Sicut misit me Pater, et ego mitto vos" (Io. 20, 21). Haec quae "omnes gentes... usque ad consummationem saeculi" (Mt. 28, 19-20) amplectitur missio, cum Apostoli de mortali vita decesserunt, minime decidit; immo in Episcopis communio nem cum Iesu Christi Vicario habentibus, adhuc perseverat». Cf. etiam: BENEDICTUS XV, Epist. Ap. *Maximum illud*, 30 nov. 1919: A.A.S., 11 (1919), p. 440; Pius XI, Litt. Encycl. *Rerum Ecclesiae*, 28 febr. 1926: A.A.S., 18 (1926), p. 68.

IV ⁷ Cf. Pius XII, Litt. Encycl. *Fidei donum*, 21 apr. 1957: AAS 49 (1957) p. 237 sqq.; cf. etiam: BENEDICTUS XV, Epist. Ap. *Maximum illud*, 30 nov. 1919: AAS 11 (1919) p. 440; Pius XI, Litt. Encycl. *Rerum Ecclesiae*, 28 febr. 1926: AAS 18 (1926) p. 68.

ri auxilietur in spiritualibus et materialibus necessitatibus. Textus horum numerorum quoad substantiam desumptus est ex priore schemate «De cura animarum».

[B] Observationes Patrum [E/3046, E/2904] ad hos duos numeros plerumque nimis particularia respiciunt, et Commissio non censuit ad particularia esse descendendum. Itaque voto non obsecundavit illius Patris [E/2901] qui, ad magis aequam distributionem bonorum ecclesiasticorum, unicum officium administrativum nationale proposuit, in quo omnia bona ecclesiastica cumulanda et deinde pro rata parte distribuenda essent. [Cf. 6 E].

[C] Pariter Commissio non censuit hos duos numeros ad caput III transfrerendos esse [E/2803], ubi sermo est de Episcopis in commune plurium Ecclesiarum bonum cooperantibus, sed locum eorum proprium in hoc capite esse, quia in iis etiam fit sermo de Episcopis ubique terrarum, scilicet in universa Ecclesia, operantibus. [Cf. 6 F].

IV 17 – [Cf. modus 11].

17b – [Cf. modus 11]

I

[DCA n. 11, p. 10, ln. 39- p. 11, ln. 1]

[DCA n. 11, p. 11, ln. 8-11]

[DCA n. 11, p. 11, ln. 3-7]

II [n. 6, 8, 3-16]

nae mandatis discedendi, immo et ipsam fidem amittendi.

Quare omnibus viribus sata-
gant ut opus propagationis fidei
atque/cetera apostolatus opera a
fidelibus alacriter sustineantur
et promoveantur.

Insuper curare studeant ut apti
praeparentur sacrorum admini-
stri necnon auxiliares tum religi-
osi tum laici pro missionibus
atque regionibus cleri penuria
laborantibus.

Curent etiam ut, quantum possi-
ble/sit, aliqui ex suis sacerdoti-
bus praedictas missiones vel
dioeceses adeant,/ibidem sa-
crum ministerium in perpe-
tuum aut saltem ad praefinitum
tempus peracturi.

Prae oculis habeant praeterea
Episcopi in usu bonorum eccl-
esiasticorum rationem quoque
esse habendam necessitatum
non tantum suae/dioecesis sed
et aliarum peculiarium Eccle-
siarum, quippe quae unius/Ecc-
lesiae Christi sint partes.

Attendant denique ad calamita-
tes pro viribus sublevandas, qui-
bus aliae dioeceses vel regiones
laborant.

III [D] Ad n. 6: P. 8, lin. 4: servatur textus: «*opus propagationis fidei*», quia ex
subsequentibus verbis patet omnino in casu non agi de Pontificio Opere pro-
pagationis fidei [E/3046, E/2564].

[E] Nostra Commissio censuit in recognoscendo Codice Iuris Canonici
aptius pertractari posse quaestiones ab uno vel altero Patre [E/2901, E/2904,
E/3046] propositas de communi unico officio administrativo bonorum
ecclesiasticorum pro tota natione aut pro aliqua regione constituendo, et de
aqua partitione bonorum temporalium inter singulos clericos facienda. [Cf.
6 B].

[F] Item, admissa non est aliquorum Patrum [E/2803] petitio de transferen-
dis n. 6 et n. 7 ad caput III huius schematis; ibi enim agitur de Episcopis in
commune bonum *plurium Ecclesiarum* cooperantibus; in numeris praefatis au-

III [n. 6, 16, 12-34]

13 nae mandatis/discedendi, immo
et ipsam fidem amittendi.

15 Quare omnibus viribus sata-
16 gant ut opus/propagationis fidei
17 atque cetera apostolatus opera a
fidelibus alacriter sustineantur
18 et promoveantur. [D]
Insuper curare studeant ut apti
19 praeparentur sacrorum admini-
20 stri necnon auxiliares tum reli-
giosi tum laici pro missionibus
21 atque regionibus cleri penuria
laborantibus.
22 Curent etiam ut, quantum possi-
23 bile sit, aliqui/ex suis sacerdoti-
bus praedictas missiones vel
24 dioeceses adeant, ibidem sa-
crum ministerium/in perpe-
25 tum aut saltem ad praefinitum
26 tempus/peracturi.
27 Prae oculis habeant praeterea
28 Episcopi in/usu bonorum eccl-
29 esiasticorum rationem quoque
esse habendam necessitatum
30 non tantum/suae dioecesis sed
31 et aliarum particularium/Eccle-
32 siarum, quippe quae unius Ecclesiae Christi sint partes. [E]
Attendant denique ad calamita-
33 tes pro viribus sublevandas, qui-
34 bus aliae dioeceses vel regiones
laborant.
[F]

tem agitur de Episcopis quod attinet *ad universam Ecclesiam*. [Cf. 6 C].

IV 17c – Pag. 16, linn. 15-26: Novus textus propositus est, in quo *plures peculiares determinationes* fiunt de modis quibus apostolatus opera promoveantur (5 Patres).

R. – In hoc schemate non sunt multa particularia de apostolatu missionario exponenda, de quo proprie agendum est in schemate de Missionibus.

18 – Pag. 16, lin. 22: Proponitur ut auferantur verba: «*quantum possibile sit*»; experientia enim constat sacerdotes saepe non mitti, quamvis possibile esset (1 Pater).

R. – Praefata verba in textu servantur, quia in Concilio Oecumenico ratio haberi non potest de casibus peculiaribus.

IV [n. 6, 9, 31 – 10, 11]

nae mandatis discedendi, immo et ipsam fidem amittendi.	Quare omnibus viribus sata- gant ut <i>evangelizationis</i> <i>et apostolatus/opera a</i> fidelibus alacriter sustineantur et promoveantur.	32
17c	17b	10
Insuper curare/studeant ut apti praeparentur sacrorum admini- stri necnon auxiliares tum/reli- giosi tum laici pro missionibus atque regionibus cleri penuria laborantibus.	2	3
18	18	4
Curent etiam ut, quantum possi- bile sit, aliqui ex suis sacerdoti- bus praedictas missiones vel dioeceses adeant, ibidem sa- crum ministerium in perpe- tuum aut saltem ad praefinitum tempus peracturi.	5	5
27	27	7
Prae oculis habeant praeterea Episcopi in usu bonorum eccl- esiasticorum rationem quoque esse habendam necessitatum non tantum/suae dioecesis sed et aliarum particularium/Eccle- siarum, quippe quae unius Ecclesiae Christi sint partes.	8	9
Attendant denique ad calamita- tes pro viribus sublevandas, qui- bus aliae dioeceses vel regiones laborant.	11	10

I

[cf. DCA n. 11]

II [n. 7, 8, 17-21]

7. [A]

17

[DCA n. 11, p. 10, ln. 28-33]

[*Operosa caritas erga Episcopos vexatos*].

Maxime illos **Sacrorum Antistites**, qui propter nomen Christi calumniis et angustiis vexantur, in carceribus detinentur, vel suo ministerio prohibentur, fraterno amplectantur animo eosque germana actuosa cura prosequantur, ut eorum dolores precatione et opera Confratrum leniantur et mulceantur.

II [A] [Cf. 6 A].**III** [A] [Cf. 6 A, B et C].**IV** 19 – Pag. 16, lin. 40: Exposcitur ut textus non sit tantummodo *theoreticus*,

III [n. 7, 16, 35-42]

IV [n. 7, 10, 12-16]

35 7. [A]

7.

12

36 [Operosa caritas erga Episcopos
vexatos].

37 Maxime illos Sacrorum Antistites,
 38 qui/propter nomen Christi
 39 calumniis et angustiis/vexantur,
 40 in carceribus detinentur, vel suo
 41 ministerio prohibentur, fraterno
 42 amplectantur/animō eosque ger-
 mana actuosa cura prosequan-
 tur, ut eorum dolores precatione
 et opera Confratrum leniantur
 et mulceantur.

19 Maxime illos Sacrorum Antistites,
 13 qui propter nomen Christi
 14 calumniis et angustiis vexantur,
 15 in carceribus detinentur, vel suo
 16 ministerio prohibentur, fraterno
 17 amplectantur animō eosque ger-
 mana actuosa cura prosequan-
 tur, ut eorum dolores precatione
 et opera Confratrum/leniantur
 et mulceantur.

sed ut in ipso determinetur quid reapse sit faciendum (*I Pater*).

R. – Modi, quibus in re operosa caritas erga Episcopos vexatos exerceatur,
 dependent ex adiunctis temporis, locorum, personarum, ideoque determinari
 nequeunt in hoc schemate.

I [n. 2, 6, 1-5]

Caput I

DE RATIONIBUS INTER EPISCOPOS ET
SACRAS ROMANAECURIAE CONGRE-
GATIONES

6 2.

[Prooemium].

II [n. 8, 8, 22-25]

II – *Episcopi et Apostolica Sedes*
[A, B]

8.

22

2 Censem Sacrosancta Synodus per-
 3 oportunam atque animarum bono utilissimam rem se es-
 4 se facturam si,/salvis iuribus ac privilegiis Orientalis Eccle-
 5 siae, Episcopi in posterum iuri communiter stabiliter habeant plures facultates hucusque,

[*Episcoporum in propria dioce-
si potestas*].

Episcopis, ut Apostolorum successoribus, in dioecesisibus ipsis commissis per se omnis competit potestas ordinaria, propria ac immediata, quam exercitium eorum/muneris pastoralis expostulat, firma semper in omnibus potestate quam,

II [A] In altero autem articulo principia generalia determinantur de potestate Episcoporum eorumque habitudine ad Romanum pontificem, de eorum relationibus cum Dicasteriis Curiae Romanae deque nova huius ordinatione.

Pars altera. Art. II: Episcopi et Apostolica Sedes. 1) In textu elaborando huius articuli, congrua ratio habita est nedum textus prioris schematis Decreti «De Episcopis ac de dioecesum regimine», cuius accurata disceptatio in Aula Conciliari habita est, verum etiam animadversionum quae de praefato schemate a Patribus sive verbis sive scripto factae sunt. Plura siquidem Patres animadverterunt potissimum quod attinet ad titulum Decreti [E/1344, E/1280, E/1304, E/1339], ad usum quorundam verborum [E/1340], ad iura Episcopi in regimine dioecesis [E/1871, E/1283, E/1401, E/1568, E/1930, E/1694, E/1598, E/1823], ad Curiae Romanae Dicasteria [E/1282, E/1280, E/1314, E/1316, E/1305, E/307, E/249, E/295, E/376, E/1317, E/1543, E/2043].

[B] Nonnulli Patres [E/1388, E/249] exoptarunt ut verbis «Sancta Sedes» et «Sacrae Congregationes (Curiae Romanae)» substituerentur verba «Apostolica Sedes» et «Dicasteria (Curiae Romanae)»; hinc potius quam: «De rationibus inter Episcopos et Sacrae Romanae Curiae Congregationes», titulus articuli inscribitur: «Episcopi et Apostolica Sedes», prout etiam quidam Patres [E/1305, E/249] in votis habuerunt.

III [A] *Episcopi et Apostolica Sedes.*

In textu elaborando huius secundi articuli, congrua ratio habita est non solum textus prioris schematis decreti «De Episcopis ac de dioecesum regimine», cuius accurata disceptatio in Aula Conciliari habita est, verum etiam animadversionum quae de praefato schemate a Patribus perdurante secunda sessione huius Concilii factae sunt necnon omnium animadversionum quas Patres interim usque ad finem mensis septembris huius anni scripto Commissioni tradiderunt. Plura siquidem Patres animadverterunt potissimum quoad titulum schematis, quoad iura Episcoporum in regimine dioecesis et quoad Curiae Romanae Dicasteria.

Nonnulli Patres [E/2565, E/2876, E/2900, E/3241] exoptarunt ut verbis «Sancta Sedes» et «Sacrae Congregationes (Curiae Romanae)» substituerentur verba «Apostolica Sedes» et «Dicasteria (Curiae Romanae)»; hinc potius quam

III [n. 8, 17, 1-7]

IV [n. 8, 10, 17-20]

II – *Episcopi et Apostolica Sedes* 20 II – *Episcopi et Apostolica Sedes* [A]

17 8. [B]

8.

17

[*Episcoporum in propria dioecesi potestas*]. [C]

Episcopis, ut Apostolorum
 3 successoribus, in dioecesibus
 4 ipsis commissis per se **omnis**
 5 competit potestas ordinaria,
 propria ac **immediata**, quam
 eorum *munus pastoralis* 20b
 6 expostulat, firma sem-
 7 per in omnibus potestate/quam,

a) Episcopis, ut Apostolorum
 18 successoribus, in dioecesibus
 ipsis/commissis per se omnis
 19 competit potestas ordinaria,
 propria ac **immediata**, *quae ad exercitium eorum munera pastoralis requiritur*, firma/sem-
 20 per in omnibus potestate quam,

«De relationibus inter Episcopos et Sacrae Romanae Curiae Congregationes», titulus articuli inscribitur: «*Episcopi et Apostolica Sedes*», iuxta quorundam Patrum optata [E/2565, E/2876, E/2900].

[B] Ad n. 8: Item, admittendam non esse statuit cuiusdam Patris [E/2907] petitionem, qui vellet ut ex schemate auferretur n. 8, quia in recognoscendo Codice Iuris Canonici aptiora remedia adhiberi poterunt difficultatum ob quas in schemate facultas dispensandi a lege generali ecclesiastica Episcopis dioecesis tribuitur.

[C] In priore schemate sermo erat de «facultatibus», Episcopis recognoscendis, quod pluribus Patribus minus placebat. In novo textu proinde principium generale simpliciter statuitur Episcopis, Apostolorum successoribus et suaे cuiusque dioecesis immediatis et ordinariis pastoribus, per se omnem potestatem competere, quam pastorale munus exigat. Hoc, sane, plurimum Patrum votis [E/2485, E/2565, E/2569, E/2763, E/2900] plane respondet et insuper impli- cite satisfacit desiderii et votis a pluribus Patribus expressis circa relationes inter Episcopos et Dicasteria Curiae Romanae.

IV 20 – Pag. 17: In titulo dicatur: *Episcopi et Sancta Sedes* quia et aliae sunt *Sedes Apostolicae*; scilicet Antiochena, Hierosolymitana etc. (1 Pater).

R. – Servatur titulus «*Episcopi et Apostolica Sedes*», quia in praecedentibus Conciliis Oecumenicis adhibitus est, etiam quando actum est de negotiis Ecclesias Orientales spectantibus, ut in Conc. Florentino; item in Conciliis Lateranensi I, II, IV et V, Lugdunensi II, Constantiensi, Tridentino et Vaticano I et etiam in hoc Concilio Vaticano II. Ceterum in Codice I. C. can. 7 determinatur quid veniat nomine *Sedis Apostolicae*.

20b – In num. 8, pag. 17, lin. 5, ad petitionem 619 Patrum, restituitur textus, vi cuius potestas illa Episcopis competit *quae ad exercitium eorundem munera pastoralis requiritur*, qui textus hisce verbis exprimitur: «*Episcopis... per se omnis competit potestas ordinaria, propria et immediata, quae ad exercitium eorum munera pastoralis requiritur*».

20c – Ad petitionem eorundem Patrum item in eodem num. 8, pag. 17, lin. 13, loco verborum «ad normam iuris habent auctoritatem», admissa sunt verba «ad normam iuris *exercent auctoritatem*».

I [n. 2, 6, 5-11]

iustis de causis, Apostolicae Sedis vel Patriarchis Orientalibus reservatas.

Quod vero ad necessitudines attinet Episcopos/inter ac Sacra Romanae Curia Dicasteria, percupit ut eadem ita/componantur, ut magis in dies haec Episcopis in regendis dioecesis auxilio sint praesto, et illi vicissim, utpote Apostolorum/successores, in apostolico Ecclesiae universalis munere perfungendo in partem Romani Pontificis sollicitudinis assumpti digno-

II [n. 8, 8, 26-32]

vi muneris sui, Romanus Pontifex habet sibi vel alii Auctoritati causas/reservandi. [C]

Insuper singulis Episcopis facultas fit a lege generali Ecclesiae in/casu particuli dispensandi

quoties id ad bonum spirituale fidelium/conferre iudicent, dummodo agatur de re in qua Sedes Apostolica dispensare solet, nec specialis reservatio a Sede Apostolica sibi vel alii Auctoritati facta fuerit. [D]

II [C] In priore schemate sermo erat de «facultatibus», quae Episcopis sint recognoscendae, quod pluribus Patribus [E/1346, E/1283, E/1305, E/1308, E/1358, E/1543, E/1303, E/1281, E/1311, E/1317, E/1412, E/1320, E/1340, E/1391, E/1277, E/1345, E/1313, E/1683, E/1613, E/456, E/447, E/305, E/1443, E/1503] minus placebat. In novo textu proinde principium generale simpliciter statuitur, quod scilicet Episcopis, Apostolorum successoribus et suae cuiusque dioecesis immediatis et ordinariis pastoribus, per se omnis potestas competit, quam pastoralis munenis exercitium exigit. Hoc, sane, plurimum Patrum votis plane respondet ac fundamentum constituit propositionum seu conclusionum, quae de iuribus Episcoporum in hoc articulo statuuntur, iisdemque plurimum Patrum votis [E/1282, E/1280] congrue satisfit, saltem implicite et indirecte, circa relationes inter Episcopos et Dicasteria Curiae Romanae.

[D] In commemoranda autem Summi Pontificis potestate sibi vel alii Auctoritati reservandi causas quasdam gravioris momenti, Commissioni de Episcopis et dioecesum regimine opportunum visum est ut omitterentur haec quae sequuntur prioris schematis verba; «propter bonum commune» vel «ad fidei et disciplinae unitatem servandam», quibus causa seu finis reservationis exprimitur.

III [D] In secunda parte n. 8, ubi facultas Episcopis tribuitur a lege generali Ecclesiae in casu particulari dispensandi, textus aliquomodo emendatus est, ut maior claritas obtineatur circa subiectum activum et passivum dispensationis. Episcopis «dioecesanis» igitur facultas fit fideles «in quos ad normam iuris auctoritatem habent» a lege generali Ecclesiae in casu particulari dispensandi, quoties id ad bonum spirituale eorum conferre iudicent ... P. 8, lin. 28: additum est verbum «dioecesanis» [E/2485, E/2564], ut evidenter pateat facultate dispensandi a lege generali Ecclesiae solummodo Episcopos gaudere, quibus potestas Ordinarii loci competit.

[E] P. 8, linn. 29-30: accuratior textus redactio facta est ac expresse fideles determinantur qui ab Episcopo dioecesano a lege generali ecclesiastica dispensari possunt [E/2654, E/2666, E/2564].

[F] Nostra Commissio nec necessarias nec oportunas tenuit determinationes, quarum alterutra ab uno tantummodo Patre [E/2568] proposita est, dispensationes scilicet – in casu – concedendas non esse nisi *ad tempus*, vel *ob commune bonum Ecclesiae* [E/2876], et quia hoc ultimum iam ex sensu textus patet.

IV 21 – Pag. 17, lin. 7: Post verba: «vi muneris sui», haec addantur: «*Vicarii scilicet Christi et totius Ecclesiae Pastoris*», ut expresse indicetur undenam proveniat in Summo Pontifice facultas causas Sibi reservandi (5 Patres).

III [n. 8, 17, 7-17]

IV [n. 8, 10, 20-26]

8	vi muneris sui, Romanus Pontifex habet sibi vel alii Auctoritati causas reservandi.	21	vi muneris sui, Romanus Pontifex/habet sibi vel alii Auctoritati causas reservandi.	21
10	Insuper singulis Episcopis <i>dioecesanis</i> [D] facultas fit a lege generali Ecclesiae in casu particulari dispensandi <i>fideles in quos ad normam/iuris habent auctoritatem</i> , [E] quoties id ad eorum bonum spirituale conferre iudicent, dummodo/agatur de re in qua Sedes Apostolica dispensare solet, nec specialis reservatio a Sede Apostolica sibi vel alii Auctoritati facta fuerit. [F]	22	<i>b)</i> Singulis Episcopis dioecesanis facultas fit a lege generali Ecclesiae in casu particulari dispensandi <i>fideles in quos ad normam iuris/exercent auctoritatem</i> , quoties id ad eorum bonum spirituale conferre/iudicent, <i>nisi a Suprema Ecclesiae Auctoritate</i>	22
11		23	<i>specialis reservatio</i>	23
12		24		24
13		20c		25
14		24b		
15				
16				
17				

R. – Additio non est necessaria; plures enim dictum est Romanum Pontificem, qua Petri Successorem, Vicarium Christi esse ac totius Ecclesiae Pastorem.

22 – Pag. 17, lin. 8: Loco verborum «Romanus Pontifex habet sibi vel alii Auctoritati causas reservandi», ponantur verba: «Romanus Pontifex vel alia Auctoritas competens, v. g. Concilium Oecumenicum, habet causas sibi reservandi». Ratio est quia Concilium Oecumenicum pollet potestate (18 Patres).

R. – Immutatur textus et explicatio datur in Relatione (cf. *modus* 24b).

23 – Pag. 17, lin. 11: Pro verbo «fit» adhibetur verbum «fiat», ne aliqua lugenda consecaria forte habeantur si opportuuae normae de usu eiusmodi facultatis a Romano Pontifice vel in recognito Codice I. C. non statuantur (4 Patres).

R. – Servatur textus, quia in ipso aperte indicatur quod facultas conceditur a Sancta Synodo, itemque casus determinantur in quibus eiusdem usus fieri vallet, necnon causa exprimitur ob quam idem usus fieri potest.

24 – Pag. 17, lin. 14: Loco verborum: «quoties id ad eorum bonum spirituale conferre iudicent», ponantur verba: «ob iustum causam», ne facultas dispensandi restringatur (5 Patres).

R. – Servatur textus, quia eiusmodi facultas dispensandi Episcopis conceditur ob eorundem munus pastorale.

24b – In eodem num. 8, pag. 17, linn. 14-17, potentibus circiter 600 Patribus, nova formula introducta est ad determinandam potestatem dispensandi a legibus generalibus Ecclesiae, quae fit Episcopis. Suppressa sunt verba «dummodo agatur de re in qua Sedes Apostolica dispensare solet»; haec enim verba, quae nimis indeterminatam relinquunt materiam, inutilia sunt, quia, cum ipsi Episcopi dispensare valeant in materiis non reservatis, revera non dabitur iurisprudentia, qua constare poterit in quibusnam materiis Sedes Apostolica dispensare solet. Potestas autem Episcoporum non ad omnes materias sese extendit, sed solummodo ad eas, de quibus non fuerit facta reservatio specialis a *Suprema Ecclesiae Auctoritate*. Haec itaque formula introducta est in textu «*nisi a Suprema Ecclesiae Auctoritate specialis reservatio facta fuerit*». Haec generalis formula omnino conveniens videtur. Re quidem vera, una ex parte, cum agatur de dispensationibus in legibus generalibus seu universalibus, sola Suprema Auctoritas, scilicet sive Romanus Pontifex sive Concilium Oecumenicum, per se valet tales reservationes in favorem alicuius auctoritatis statuere. Altera autem ex parte hac formula implicite asseritur alias Auctoritates in Ecclesia constitutas, uti v. g. Patriarchas, tales reservationes facere posse, cum, Statuente Suprema Ecclesiae Auctoritate, talis potestas sibi quasdam causas reservandi alii etiam Auctoritati concedi possit.

I [n. 2-3, 6, 12-26]

II

- 12 scantur.¹
 13 Placet igitur Sacrosanctae Sy-
 nodo ita statuere et decernere.

I – *De Episcoporum facultatibus*

- 14 3.

[Principium fundamentale].

- 15 § 1. Firma semper in omnibus
 Romani Pontificis potestate sibi
 16 causas reservandi quas/ipse, si-
 ve ex rei natura sive ad Eccle-
 siae unitatem conservandam,²
 17 pro locorum temporumve ad-
 iunctis ad se avocare iudicave-
 18 rit,/Episcopi residentiales iure
 communi omnes habeant facul-
 19 tates,³/quas aptius et expeditius
 eorum ordinariae ac immedia-
 20 tiae potestatis exercitium, sub pri-
 matu iurisdictionali Romani Pon-
 21 tificis/explendum, expostulat.
 Quapropter facultates hucusque
 22 ipsis/recognitae amplificantur;
 inter alias, eas habeant quae in
 23 Appendix ad hoc caput recen-
 sentur.
 24 § 2. Episcopi omnes, etiam me-
 25 re titulares, stabiliter iis/fruan-
 tur facultatibus, quae charac-
 teris episcopalnis dignitati con-
 26 gruunt.

I ¹ Cf. CONC. LATER. IV, Sess. XI, *Super religiosos et eorum privilegia*: MANSI 32, col. 970. – PIUS XII, Litt. Encycl. *Fidei donum*, 21 apr. 1957: AAS 39 (1957) p. 237.

I ² Cf. S. THOMAS, *Summa contra Gent.*, IV, 76.

I ³ Consulto Schema Decreti verbis utitur quae ex se abstinent a significando *titulo* quo
 facultates, de quibus fit sermo, sint Episcopis recognoscendae. Haec enim quaestio, cum
 indolis sit theologicae, in constitutione dogmatica *de Ecclesia* tractatur.

III

IV

I [n. 4, 7, 1-3]

II [n. 9, 9, 1-3]

II – *De praxi sacrarum Congregationum relate ad Episcopos*⁴

7	4.	9.	9
	[<i>Principium fundamentale</i>].	[<i>Romanae Curiae Dicasteria</i>].	
2	In exercenda sua in universam Ecclesiam suprema ac plena iurisdictionis potestate,	In exercenda sua in universam Ecclesiam suprema, plena et immediata potestate,	2

3 Romanus Pontifex sacris utitur Romanae Cu-

 Romanus Pontifex /utitur Romanae Cu- 3

I ⁴ Quae in hoc articulo proponuntur omnino nova sunt.

III [A] Censem pariter nostra Commissio admittendam non esse duorum Patrum [E/2607, E/2532] propositionem, qui petierunt ut ex schemate auferrentur numeri 9 et 10, ne ullimode coartari videretur libertas Summi Pontificis; et ratio est quia ipse Summus Pontifex Paulus VI, feliciter regnans, in *Allocutione diei 21 septembribus 1963* favorabiliter mentem suam his de rebus aperuit, et quia re vera nulla fit restrictio libertatis et supremae auctoritatis Summi Pontificis per ea, quae in nn. 9 et 10 statuuntur.

[B] Quoad numerum 9 et 10 in disceptatione, hac in Aula habita, Patres Conciliares [E/3046, E/3241, E/3149, E/2545, E/2525, E/2565, E/2756, E/2843, E/2900, E/2906, E/3111, E/2654, E/3267] varias et non raro oppositas emendationes proposuerunt, inter quas sequentes numerantur:

1) Dicasteria Romana munus suum nomine et auctoritate Summi Pontificis expleant in servitium et bonum totius Ecclesiae [E/3046, E/3241];

2) Dicasteria Romana munus habeant iudicarium et administrativum, consultivum et exexecutivum; de eorum autem potestate legislativa diversae prolatae sunt sententiae [E/3149, E/2545];

3) Nova fiat Dicasteriorum Curiae Romanae ordinatio, hodiernis temporibus magis accommodata, quod attinet praesertim eorumdem nomen, numerum, competentiam, modum procedendi, laborum coordinationem [E/2526, E/2565, E/2756, E/2843, E/3267];

4) Dicasteria Romana in sua constitutione notam maioris universalitatis prae se ferant, quatenus plures inter eorum Membra et Oficiales connumerentur ex diversis orbis catholici regionibus selecti [E/2756, E/2900, E/2843, E/3267];

5) Dicasteriis Romanis plures diversarum nationum Episcopi adscribantur [E/2545, E/2565, E/2906];

6) Episcoporum titularium numerus in Curia Romana minuatur et laicorum opera in ea magis adhibeatur [E/2900, E/3111, E/2564, E/2565, E/2654];

7) Suprema Congregatio S. Officii apte recognoscatur eique nomen sit: Congregatio de fide et moribus [E/2900];

8) In schemate agatur quoque de Legatis Summi Pontificis et de eorumdem relationibus cum Episcopis [E/2900, E/3111, E/3046].

Praefatorum votorum Patrum in novo textu schematis plerumque expressis verbis, quandoque autem solummodo implicite, modo tamen congruo ratio habetur.

Expresse sequentia vota promuntur: Dicasteria Curiae Romanae novam habent ordinationem necessitatibus temponum magis aptatam; in Dicasteriis Cu-

III [n. 9, 17, 18-21]

IV [n. 9, 10, 27-28]

18 9. [A]

9.

27

[*Romanae Curiae Dicasteria*]. [B]

19 In exercēda [C]

suprema, plena et

20 immediata potestate,/in univer-

sam Ecclesiam Romanus Ponti-

21 fex utitur Romanae Cu-

In exercēda

suprema, plena et

immediata potestate in univer-

sam Ecclesiam, Romanus Ponti-

26 fex utitur Romanae Cu-

28

25 fex utitur Romanae Cu-

iae Romanae Membra, Officiales, Consultores adsint ex diversis regionibus Ecclesiae selecti; intra Membra Dicasteriorum Curiae Romanae etiam Episcopi residentiales connumerentur; laici quoque magis audiantur qui sint experientia et virtute praestantes, ita ut et ipsi in rebus Ecclesiae partes sibi congruentes habeant.

Adnotare iuvat, quoad Episcopos in Curiam Romanam cooptandos, consulto omissa esse haec prioris schematis verba: «aut a Summo Pontifice electi, aut, si ipsi placuerit, a Conferentis Episcopalibus designati»; ista enim designatione aliquibus Patribus [E/2569] non placuit; ceterum per verba in textu nunc adhibita nullus excluditur modus, quoad eorum designationem rite faciendam.

Nihil autem in textu explicite dicitur de Congregatione S. Officii et de minuendo numero Episcoporum titularium in Curia Romana, quia haec vota iam includuntur in nova ordinatione Dicasteriorum Curiae Romanae.

Idem autem praesentim valet de voto a pluribus Patribus [E/2900, E/3111, E/3046] prolatu circa novam ordinationem Legatorum Summi Pontificis. Commissio etiam haec vota attente examinavit et censuit quaestionem de Legatis Summi Pontificis non esse explicite tractandam in textu schematis, sed nec simpliciter omittendam, sed voluit ut in hac relatione explicite diceretur mentem Commissionis fuisse ut quaestio de Legatis Summi Pontificis inclusa haberetur in ipsa ordinatione Curiae Romanae

[C] Ad n. 9: P. 9, lin. 1: sublatum est verbum «*sua*», et aliquid textus dispositio mutata est, ut clarius evaderet Dicasteria Curiae Romanae nomine et auctoritate Summi Pontificis negotia pertractare in bonum Ecclesiae et in servitium Ordinariorum locorum [E/3046].

IV 25 – Pag. 17, lin. 20: Verbum «*utitur*» mutetur in verbum «*uti potest*», quia Summus Pontifex liber est utendi vel non utendi Dicasteriis Curiae Romanae (*10 Patres*).

R. – Servatur verbum «*utitur*», quod nullimode significat Romanum Pontificem *uti debere* Dicasteriis Curiae Romanae.

26 – Pag. 17, lin. 21: Post verba: «*Romanus Pontifex*», haec addantur: «*casu quo adiutus a supra memorato Consilio Episcoporum*, utitur Romanae Curiae Dicasterii». Ratio est quia quando Consilium Centrale permanens institutum erit, necessarium videtur etiam huius Consilii relationes ad Romanae Curiae Dicasteria circumscribere (*24 Patres*).

R. – Unius tantummodo Summi Pontificis est normas statuere quae servari debeant a Romanae Curiae Dicasteriis in casu quo Consilium Centrale ab Ipso constituatur.

I [n. 4, 7, 3-10]

- 4 riae Dicasteriis, quae proinde
nomine et auctoritate illius mu-
5 nus suum explent in bonum/om-
nium ecclesiarum et in servi-
tum eorumdem Sacrorum Pa-
6 storum.
Itaque mutuae relaciones quae
7 inter Sacra Dicasteria et/Episco-
pos necessario vigent, praeter
8 administrativam indolem/illud
potissimum supernaturale cari-
9 tatis vinculum referant oportet,
quo et caput et corpus Episco-
10 palis Collegii intime inter se
connectuntur.

II [n. 9, 9, 3-11]

- riae Dicasteriis, quae proinde
nomine et auctoritate/illius mu-
nus suum explent in bonum
Ecclesiarum et in servi-
tum Sacrorum Pa-
storum. [A]
Exoptant autem Sacro-
santi Concilii Patres ut haec
Dicasteria, quae /Roma-
no Pontifici atque Ecclesiae Pa-
storibus eximio semper fuerunt
auxilio, novae ordinationi, ne-
cessitatibus temporum
magis aptatae,
subiificantur, praesertim quod
spectat eorundem numerum,
nomen, competentiam/propriam-
que procedendi rationem, atque
inter se laborum coordinatio-
nem. [B]

II [A] In prioris schematis disceptatione Patres Conciliares quamplura [E/1354, E/1398, E/1415, E/1461, E/1393, E/1390, E/1403, E/1319, E/1448, E/1543, E/1280, E/1569, E/1620, E/1400, E/1315, E/1278, E/1343, E/1277, E/1449, E/440, E/388] peculiaria animadverterunt; praesertim vero haec proposuerunt: *a) Dicasteria Romana munus suum nomine et auctoritate Summi Pontificis expleant in servitum et bonum totius Ecclesiae; b) Dicasteria Romana munus habeant iudicia-
rium et administrativum, consultivum et exexecutivum; de eorum autem potesta-
te legislativa diversae prolatae sunt sententiae [E/1389].*

R. – At vero, praefatorum votorum Patrum in novo textu huius articuli nn. 9 et 10 congrua ratio habetur, et plerumque quidem explicite, quandoque autem solummodo implicite. Expresse haec vota promuntur.

[B] *c) Nova fiat Dicasteriorum Curiae Romanae ordinatio, hodiernis tempori-
bus magis accommodata, quod attinet praesertim ad eorumdem nomen, nu-
merum, competentiam, modum procedendi, laborum coordinationem.*

R. – Dicasteria Curiae Romanae novam aptiorem habeant ordinationem.

III [D] [Cf. 10 C].

[E] Necessae non est ut in textu addatur, sicut aliquis Pater [E/2901] propo-
suit, Episcopos posse direcere ac personaliter Summo Pontifici referre ea quae
ad Curiam Romanam deferre opportunum non censeant; id enim est prorsus
manifestum.

Quaestionem autem ab eodem Patre [E/2901] propositam, de ordinariis ne-

III [n. 9, 17, 21-32]

iae Dicasteriis, quae proinde nomine et auctoritate illius munus suum explet in bonum Ecclesiarum et in servitium /Sacrorum Pastorum.

Exoptant [D] autem Sacrosancti Concilii Patres ut haec Dicasteria, quae Romano Pontifici atque Ecclesiae Pastoribus eximio semper fuerunt auxilio, novae ordinationi, necessitatibus/temporum

magis aptatae, subiificantur, praesertim quod spectat eorundem numerum, nomen/competentiam propriam que procedendi rationem, atque inter se laborum coordinacionem.

[E]

IV [n. 9, 10, 28-38]

iae Dicasteriis,/quae proinde nomine et auctoritate illius munus suum explet in bonum Ecclesiarum et in servitium Sacrorum Pastorum.

Exoptant autem Sacrosancti Concilii Patres ut haec Dicasteria, quae Romano Pontifici atque Ecclesiae Pastoribus *eximium praebeuerunt auxilium*, novae ordinationi, necessitatibus temporum, *regionum/ac Rituum* magis aptatae, subiificantur, praesertim quod spectat eorundem numerum, nomen, competentiam propriam que procedendi rationem, atque inter se laborum coordinacionem.⁸

27b *Exoptant pariter ut, ratione habita muneric pastoralis Episcoporum proprii, Legatorum Romani Pontificis officium pressius determinetur.*

IV ⁸ Cf. PAULUS VI, *Allocutio ad Em.mos Patres Cardinales, Exc.mos Praesules, Rev.mos Praelatos ceterosque Romanae Curiae Officiales*, 21 sept. 1963: AAS 55 (1963) p. 793 sqq.

gotis dioecesanis cum Nuntio vel Delegato Apostolico pertractandis quin recurrentum sit ad Curiam Romanam, nostra Commissio censuit remittendam esse ad Commissionem a Summo Pontifice Constitutam ad Codicem Iuris Canonici recognoscendum.

IV 27 – Pag. 17, lin. 22: Pro verbis: «*nomine et auctoritate*», dicatur: «*ex mandato*»; prior enim locutio latior videtur et durior fratribus seiunctis.

R. – Servatur textus, cuius sensus verior est; praeterea, locutio «*ex mandato*» intelligi posset in sensu quod Dicasteria Curiae Romanae agere valeant solummodo ex potestate delegata.

27b – Potentibus non paucis Patribus, in num. 9, in fine, scilicet pag. 17, lin. 32, expresse nunc affirmatur, quod implicite iam in textu habebatur, exoptatam Curiae reformationem respicere etiam Nuntios et Delegatos Apostolicos. Quare adduntur verba: «*Exoptant pariter ut, ratione habita muneric pastoralis Episcoporum proprii, Legatorum Romani Pontificis officium pressius determinetur*». Similiter in n. 10, pag. 17, lin. 37, expressa mentio fit de iisdem Legatis, cum post verba «*Officiales et Consultores*» addantur haec alia «*necnon Legati Romani Pontificis*».

Non pauci quidem Patres, scilicet plus quam 30, rogarunt ut loco verborum «*Exoptant Sacrosancti Concilii Patres*» admitterentur verba «*Decernit Sacrosancta Synodus*». Servata tamen sunt verba uti in textu habentur, quia etiam Concilium Tridentinum similibus verbis usum est, et quia de solo Patrum voto

I [n. 4, 7, 11-20]

II

11 Iamvero Sacri Pastores, ob
12 auctas in regendis dioecesibus
13 difficultates, exoptant ut Romanae
14 Curiae Dicasteria magis in
15 dies augeant suum, quod prae-
16 stant, efficax atque multiplex er-
17 ga/Episcopos auxilium, qua
18 consilio qua ope; scilicet sive
19 Episcoporum auctoritatem ro-
20 borando eorumque dignitatem
vindicando,/sive Apostolica Se-
dis mentem illis diserte panden-
do, sive peculiaria Officia vel
Commissiones, quatenus opus
erit, constituendo/quae, viris pe-
ritis undequaque adscitis, in
studium incumbant/difficillima-
rum et gravissimarum quaestio-
num hodierni ministerii pasto-
ralis in diversis Nationibus.

quaestio esse potest, usquedum Summus Pontifex approbationem suam huic textui dederit. Post hanc Summi Pontificis approbationem, verba «Decernit Sacrosancta Synodus»adhiberi poterunt.

IV 28 – Pag. 17, lin. 33: Textus ita redigatur ut indicetur Dicasteria Romanae

III [n. 9, **17**, 32]IV [n. 9, **10**, 38]

Curiae esse solummodo instituta consultiva et exsecutiva tum Summi Pontificis, tum Consilii Centralis (30 Patres).

R. – Res valde determinata proponitur, et Concilium Oecumenicum particula-
ria praefinire non expedit.

I [n. 5, 7, 21-27]

21 5.

22 [Episcopi in Sacrarum Congregationum consilium cooptandi].

II [n. 10, 9, 12-20]

10.

12

[Membra et Officiales Dicasteriorum].

Nonnulli Episcopi diversarum Nationum, a Conferentia/Episcopali Nationali designandi, ab Apostolica Sede nominentur Membra vel Consultores Sacrarum Romanae Curiae Congregationum a quibus, statis temporibus, convocentur ad commune bonum magis promovendum et ad communia pericula efficacius avertenda.⁵

Praeterea cum eadem/Dicasteria ad universalis Ecclesiae bonum sint constituta, optatur ut/eorum Membra, Officiales et Consultores,

quantum fieri potest, ex diversis Ecclesiae regionibus assumantur, ita ut catholicae Ecclesiae officia/seu organa centralia indolem vere universalem pree se ferant. [A]

In votis quoque est ut inter Dicasteriorum Membra cooptentur etiam/aliqui Episcopi praesertim dioecesani, qui mentem, optata ac necessitates omnium Ecclesiarum Summo Pontifici plenius referre valeant. [B]

Denique perutile esse censem

20

I ⁵ Iam diurna est praxis Sacrarum Congregationum utendi, sive stabiliter sive ad actum, consilio et doctrina peritorum ecclesiasticorum undique adscitorum. Nihilominus per nn. 4 et 5, vi decreti conciliaris, satis fit plurium sacrorum Pastorum petitionibus ut Romana Curia magis in dies «internationalis», ut dicitur, evadat.

II [A] *d*) Dicasteria Romana in sua constitutione notam maioris universalitatis pree se ferant, quatenus plures inter eorum Membra et Officiales connumarentur ex diversis orbis catholici regionibus selecti.

R. – In Dicasteriis Curiae Romanae Membra, Officiales, Consultores adsint ex diversis regionibus Ecclesiae selecti.

[B] *e*) Dicasteriis Romanis plures diversarum nationum Episcopi adscribantur [E/296, E/484, E/1352, E/1390, E/2043].

R. – Inter Membra Dicasteriorum Curiae Romanae quidam Episcopi residentiales connumerentur. Annotare iuvat quod, de Episcopis in Curiam Romanam cooptandis, consulto omissa sunt haec prioris schematis verba; «aut a Summo Pontifice electi aut, si ipsi placuerit, a Conferentiis Episcopalibus designati»; ista enim designatio aliquibus Patribus non placet, ceterum per verba in texto nunc adhibita nullus excluditur modus qui ad eorum designationem rite faciendam aptus comprobetur.

III [A] [Cf. 9 A].

[B] [Cf. 9 B].

[C] *Ad n. 9 et n. 10*: P. 9, lin. 6 et lin. 17: interim servantur in texto verba

III [n. 10, 17, 33 – 18, 8]

IV [n. 10, 11, 1-9]

33 10.

10.

11

[*Membra et Officiales Dicasteriorum*. [A, B]]

34 Praeterea cum eadem Dicasteria
35 ad universalis/Ecclesiae bonum
36 sint constituta, optatur ut/eorum
Membra, Officiales et Con-
sultores,

37 quantum fieri potest,
38 ex diversis Ecclesiae regionibus
assumantur, ita ut catho-
18 liciae Ecclesiae/officia seu organa centralia indolem vere uni-
versalem pree se ferant.

3 In votis quoque est [C] ut inter
4 Dicasteriorum/Membra coop-
tentur etiam aliqui Episcopi
5 praesertim dioecesani, qui men-
6 tem, optata ac necessitates om-
7 nium Ecclesiarum Summo Pon-
tifici plenius referre valeant.

Praeterea cum eadem Dicasteria
ad universalis Ecclesiae bonum
sint constituta, optatur ut eo-
rum Membra, Officiales et Con-
sultores,/necnon Legati Romani
Pontificis, quantum fieri potest,
ex diversis Ecclesiae regionibus
magis assumantur, ita ut catho-
liciae Ecclesiae officia seu/orga-
na centralia indolem vere uni-
versalem pree se ferant.

In votis quoque est ut inter
Dicasteriorum Membra coop-
tentur etiam/aliqui Episcopi
praesertim dioecesani, qui men-
tem, optata ac necessitates om-
nium Ecclesiarum Summo Pon-
tifici plenius referre valeant.

8 Denique perutile esse censem 33

Denique perutile esse censem 9

«*exoptant* (Paters)» et «*in votis quoque est* (Patrum)», quae ex textu definitivo approbato auferentur, quando eiusdem legitima promulgatio fiet [E/2525].

IV 29 – Pag. 18, linn. 3-5: Proponitur ut deleantur verba «(Episcopi) *praesertim dioecesani*». Ratio est quia si in Urbe commorantur, magnum damnum dioecesibus infertur ex eorum non residentia in sua quisque dioecesi; sin autem saepius ad Urbem accedere debeant, ingentes sumptus fieri debent (*I Pater*).

R. – Servatur textus, quia non requiritur Episcoporum dioecesanorum continua vel diurna commoratio in Urbe; quod attinet autem ad expensas facien-
das, haud difficile erit procurare ut eorum dioeceses gravius non onerentur.

30 – Pag. 18, lin. 5: Proponitur ut post verba: «*praesertim dioecesani*», haec addantur: «*electi inter Episcopos a Conferentis Episcopalibus propositos*». Ratio est quia iidem melius exprimere poterunt sententiam proprii Episcopatus (*I Pater*).

R. – Non fit proposita additio in textu, quia non est necessaria; insuper autem unius Summi Pontificis est Membra Dicasteriorum Curiae Romanae pro sua prudentia seligere.

21
22

Concilii Patres si eadem Dicasteria/laicos, virtute et experientia praestantes, magis audiant, ita ut et ipsi in/rebus Ecclesiae partes sibi congruentes habeant. [C]
[D]

II [C] f) Episcoporum titularium numerus in Curia Romana minuatur et laicorum opera in ea magis adhibeatur [E/1389, E/1454].

R. – In Curia Romana saepius, pro opportunitate, laici audiantur qui sint experientia et virtute praestantes.

[D] g) Suprema Congregatio S. Officii apte recognoscatur eique nomen sit Congregatio de fide et moribus [E/1389, E/1349, E/2043].

h) In schemate agatur quoque de Legatis Summi Pontificis et de eorumdem relationibus cum Episcopis [E/1314, E/1276, E/1458, E/1620].

R. – Nihil autem in novo textu explicite dicitur de Congregatione S. Officii, de Legatis Summi Pontificis, de minuendo numero Episcoporum titularium in Curia Romana, quia proprium non est Concilii Oecumenici de quaestionibus particularibus agere; insuper vero, in voto proposito de nova ordinatione Curiae Romanae instituenda, implicie ea etiam continentur, quae a nonnullis Partibus optantur quoad praefatas quaestiones.

III [D] Nostra Commissio censuit in schema inserendas non esse particulares determinationes circa partes a laicis in Dicasteriis Curiae Romanae habendas [E/2552], circa tempus quo iidem infra annum sint convocandi, circa negotia de quibus eorumdem consilium aut suffragium deliberativum sit exquirendum.

IV 31 – Pag. 18, linn. 8-12: Omittantur verba de *laicis* a Dicasteriis Curiae Romanae audiendis, quia id non est necessarium et quia exinde inconvenientia manare possunt (2 Patres).

R. – Servatur textus, tum quia non est praceptivus, tum quia eorumdem vo-

III [n. 10, 18, 8-12]

- 9 Concilii Patres si eadem Dica-
10 steria laicos, virtute et
11 experientia praestantes, magis
12 audiant, ita ut et ipsi in rebus Ecclesiae partes sibi congruen-
tes/habeant. [D]

IV [n. 10, 11, 9-11]

- 31 Concilii Patres si eadem Dica-
32 steria/laicos, virtute, *scientia* et
experientia praestantes, magis
audiant, ita ut et ipsi in rebus Ecclesiae partes sibi congruen-
tes habeant.
- 10
11

tum esset solummodo consultivum, proindeque periculum non adest ut exinde gravia incommoda sequantur.

32 – Pag. 18, lin. 10: Post verba «(laicos) magis audiant», haec addantur: «in his quae ipsis vel saecularia aut temporalia negotia directe spectant». Rationes sunt: *a) Quia clerici, etiam Episcopi, in rebus Ecclesiae, idest specificie sacris et pure ecclesiasticis, submitterentur laicis: quod absonum est; b) Quia esset occasio scandali pro laicis illis, cum ad Dicasteria Curiae Romanae plerumque afferantur casus vel negotia peccaminosa et in honesta, non modo laicorum sed et clericorum, immo et Episcoporum (2 Patres).*

R. – In textu non fit additio proposita, quia necessaria non est. Laici enim solummodo *audiri deberent*, et idcirco Clerici et Episcopi iisdem non submitterentur. Quia vero in textu expresse dicitur quod laici solummodo *partes sibi congruentes habeant*, manifeste patet quod iidem essent audiendi tantummodo quando id decet et expedit.

33 – Pag. 18, linn. 8-10: Textus ita reformetur: «*Denique decernit Sacrosancta Synodus quod eadem Dicasteria sibi assumere debent laicos, scientia et experientia praestantes, ita ut in rebus Ecclesiae etc.*». Ratio est quia non intelligitur quare solummodo in laicis peculiariter *virtus* requiratur; *praeterea*, post omnia quae in hoc Concilio dicta sunt de partibus laicorum in Ecclesia, absonum es- set hic statuere quod partes congruentes laicorum in rebus Ecclesiae eae solummodo sunt ut iidem *audiantur* (23 Patres).

R. – Unius Summi Pontificis est personas nominare quae partes habeant in Dicasteriis Curiae Romanae. Expedire autem non videtur ut in Concilio decernatur etiam laicos assumendos esse tanquam Membra Dicasteriorum Curiae Ro- manae.

Caput II
DE EPISCOPIS QUOD ECCLESIAS PAR-
TICULARES SEU DIOECSES [A]

I – *Episcopi Dioecesani* [B]

11.

10

[*Dioecesis notio et Episcoporum munus in dioecesi*]. [C]

Dioecesis/est pars quaedam do-
minici gregis quae Episcopo
concreditur, cum adiutorio sui

2
3

II [A] In capite secundo agitur de Episcopo in sua dioecesi. Tres articulos complectitur, in quorum primo – ex priore schemate «De cura animarum» de-
prompto – quaenam sit vera dioecesis natura exponitur et quomodo Episcopus dioecesanus triplex munus docendi, sanctificandi, regendi exercere debeat. Ibi-
dem peculiaris mentio fit de catechetica institutione, de qua fuse sermo erat in
capite quinto schematis «De cura animarum», confecto a Commissione Conci-
liari «De disciplina Cleri et populi christiani». In ultimo numero eiusdem arti-
culi primi quaestio exponitur de Episcoporum renuntiatione quando officio
suo pastorali rite implendo minus apti evaserint.

[B] Super *Caput II*: «De Episcopis quod Ecclesias peculiares seu Dioeceses» haec dicenda videntur. In *art. 1: Episcopi Dioecesani*, determinantur notio dioecesis (n. 11) et Episcopi munus in sua dioecesi (nn. 12-18). In primis annotare iuvat nunc «dioecesanos» in schemate Decreti proprie nominari Episcopos, qui hucusque «residentiales» appellabantur; sic enim melius uno eodemque verbo designantur sive Episcopi qui in territorio definito legitime munere suo pasto-
rali funguntur, sive Episcopi personales, qui propriam sedem revera non habent.

[C] Dioecesis notio, quae in n. 11 datur, ita exprimitur ut aequi intelligi pos-
sit de parte dominici gregis, quae peculiari curae uniuscuiusque Episcopi assi-
gnatur vel ratione determinati territorii in quo eadem exencenda est, vel ratio-
ne determinati coetus personarum, qui a fidelibus constituitur pro quibus Epi-
scopus pastorale munus exercere debet.

III [A] Caput II, quod «De Episcopis quod Ecclesias particulares seu dioeceses» inscribitur, duabus distinctis relationibus illustratur: altera quae de Episcopi dioecesani muneribus (I) ac de dioecesium circumscriptione (II), altera vero quae de Episcopi dioecesani in munere pastorali cooperatoribus (III) materiam exponat.

[B] *De titulo Capitis*: Ab uno Patre [E/3044], nomine etiam aliorum 33 lo-
quente, itemque ab uno Patre [E/3046], nomine aliorum 22 dicente, proposi-
tum est ut usus vitaretur verbi «dioecesis», quippe quod sit originis imperialis
et indolis administrativae, et ut diceretur «Ecclesia particularis». Iuxta decisio-
nem Commissionis, dioecesis generatim diceretur «Ecclesia particularis», sed
in titulo addi debet «seu dioecesis», ut significetur quaestionem esse de illis
particularibus Ecclesiis, quae hodie dioeceses vocantur.

[C] Et primum quidem *de Episcopis dioecesaris* fit sermo, initium a notione
dioecesis sumendo. 1) Definitionem realem dioecesis potius ex intrinsecis
ipsius elementis quam ex territoriali structura conati sumus statuere, unde

III [n. 11, 29, 1-3]

IV [n. 11, 12, 1-2]

Caput II [A]

DE EPISCOPIS QUODAD ECCLESIAS PARTICULARES SEU DIOECESSES [B]

I – *Episcopi Dioecesani*

29

11.

2 [Dioecesis notio et Episcoporum munus in dioecesi]. [C]

3 Dioecesis est *Populi Dei portio*,
[D] quae Episcopo
cum cooperatione [E]

Caput II

DE EPISCOPIS QUODAD ECCLESIAS PARTICULARES SEU DIOECESSES

* I – *Episcopi Dioecesani*

11.

12

2 Dioecesis est *Populi Dei portio*,
quae Episcopo
cum cooperatione

2

haec quae sequuntur commoda obtineri posse censemus: a) «theologia» quae-dam Ecclesiae particularis, iuxta plurium Patrum [E/2861, E/3076] postulata, veluti in nuce praebetur; b) clarius episcopalium munerum finis elucescit; c) notio dioecesis etiam ad «personales» quas vocant dioeceses aequo iure extenditur; d) criteria denique quodammodo praenuntiantur, quibus magis rationi consentanea ipsa externa dioecesis compago confici possit.

2) Deinde gressus fit ad munera Episcopi dioecesani. Breviter eiusdem potestatis commemorata natura, de qua fusius iam actum est in Schemate de Ecclesia, proponitur principium generale de ratione *pastorali* iuxta quam illa potestas est exercenda, necnon de personarum ambitu in quarum servitium est adhibenda (n. 11). Hoc in numero, et in subsequentibus ut videre est in textu emendato, nonnulla addita sunt quae, licet ab uno interdum alterove Patre [E/2861, E/2854, E/3076, E/2908, E/2807, E/2565, E/2546, E/3288] petita fuerint, Commissioni tamen nostrae visa sunt digna quae acciperentur, utpote quae nonnihil conferent ad fusiorem et clariorem de hodierno Episcoporum pastorali officio sermonem instituendum.

Subeunt in concreto tria munera, docendi, sanctificandi ac regendi inter ea, uti patet, ontologica comparatione instituta, sed tantum eodem ordine servato quo in schemate de Ecclesia exponuntur.

[D] Ad n. 11: P. 10, lin. 2: Dioecesis dicitur «portio Populi Dei», sicut habetur in schemate de Ecclesia (p. 65, lin. 18) [E/2861, E/2784, E/2752].

[E] P. 10, linn. 2-3: Pro locutione «cum adiutorio» adhibetur locutio «cum cooperatione»; presbyteri enim in ritu ordinacionis ab Episcopo dicuntur «cooperatores Ordinis nostri» [E/2847]. Qua etiam de causa admissa non est duorum Patrum [E/2752, E/2654] votum ut diceretur «cum adiutorio sui presbyterii, diaconorum aliorumque ministrorum et multorum laicorum».

IV * Petentibus nonnullis Patribus, in num. 11 et 12 dioecesis notio et Episcoporum munus docendi accuratioribus verbis proponuntur.

1 – Pag. 29, lin. 2: Quaeritur ut dicatur: «cum cooperatione sacerdotum saecularium et religiosorum», ut extensio presbyterii clarus appareat (*I Pater*).

R. – Non admittitur, quia presbyterium comprehendit omnes sacerdotes, etiam religiosos.

2 – Pag. 29, linn. 2-3: Quaeritur ut dicatur: «Dioecesis, Populi Dei portio, ad instar Corporis Christi Mystici contemplandam se monstrat, quae...» (*I Pater*).

R. – Non admittitur, quia idea iam asseritur in verbis «Populi Dei».

4

presbyterii pascenda
eum in finem ut supernatu-
raliter ipsa/vivat, crescat atque
fructificet, imaginem referens

5

Unius Sanctae Catholicae et
Apostolicae Christi Ecclesiae.

6

Singuli Episcopi, quibus dioe-
cesis in curam peculia-
rem commissa est, /sub aucto-
ritate Summi Pontificis, tam-
quam proprii, ordinarii et im-
mediati earum pastores, oves
suas in nomine Domini pascunt,
munus docendi, sanctificandi et
regendi in eas exercentes.

7

8

9

III [F] P. 10, linn. 3-5: Novus textus proponitur, quo dioecesis notio magis theo-
logica datur, prout plures exoptaverunt Patres [E/3076, E/3046, E/2752, E/2861]. Attamen, addita non sunt verba «donec Dominus veniat» in fine propositionis (quemadmodum viginti tres Patres [E/3046] postulaverunt), quia quaelibet dioe-
sis determinata, recursu temporis, mutari immo et extingui potest.

Dicitur dioecesis portio Populi Dei «... in Spiritu Sancto congregata», sicut de tota Ecclesia universa dicitur. Per hanc additionem in descriptione dioe-
sis singulae Personae SS. Trinitatis nominantur.

[G] Denique, per dioecesim dicitur «Ecclesiam particularem», non vero «peculiarem» constitui: quod plures Patres [E/3044] petierunt et congruit cum schemate de Ecclesia, ubi dioeceses numquam Ecclesiae «peculiares» vocantur.

Quidam Patres proposuerunt ut dioecesis aliam vel aliam haberet denomina-
tionem. Commissio autem id non esse admittendum censuit; si enim dicere-
tur «ecclesia episcopalis» [E/2861, E/3046], videretur dioecesis praebeti tam-
quam quaedam possessio Episcopi; si vero «Ecclesia localis» [E/2861, E/2850] nuncuparetur, excluderentur dioeceses personales; si autem diceretur «portio
Ecclesiae universalis» [E/2753], divisiones seu partes in Ecclesia Christi esse vi-
derentur.

[H] P. 10, linn. 3 et sqq.: Episcopi duarum nationum [E/2810, E/3044] opta-
rent ut dioecesis describeretur «pars populi Dei in qua Una Sancta Catholica et
Apostolica Ecclesia integre et plene significatur et praesens efficitur per missio-
nem apostolicam Episcopi cum adiutorio sui presbyterii, in communione cum
Collegio Episcopali eiusque Capite». Quibus respondet: textus propositus
primae parti petitionis satisfacit, missio autem Episcopi satis innuitur in ver-
bis «pascenda concreditur», communio vero collegialis in affirmata praesentia
et operatione Ecclesiae Catholicae atque Apostolicae.

[I] P. 10, lin. 6: iuxta votum multorum Patrum [E/3044], adhibenda esset ex-
pressio «Ecclesia particularis» loco «dioecesis», et ideo alia formula admissa
est, nempe: *Singuli Episcopi, quibus Ecclesiae particularis cura speciali com-
missa est, etc.*

[J] P. 10, linn. 6 et sqq.: ab uno Patre [E/2868] rogatum est ut in describendo
Episcoporum munere allegarentur textus S. Scripturae, in specie textus S. Pau-

III [n. 11, 29, 3-16]

4 presbyterii pascenda concredi-
 5 tur, ita ut, *pastori suo/adhaerens*
ab eoque per Evangelium et Eu-
charistiam in Spiritu Sancto
congregata, [F] Ecclesiam/parti-
cularem constituat, [G] in qua
vere pleneque/inest et operatur
Una Sancta Catholica et
Apostolica Christi Ecclesia. [H]
Singuli Episcopi, quibus Ec-
clesiae particularis cura specialis
commissa est, [I] sub aucto-
ritate Summi Pontificis, tam-
quam proprii/ordinarii et im-
mediati earum pastores, oves
suis in nomine Domini pascunt,
munus docendi, sanctificandi et
regendi in eas exercentes. [J]
Episcopi tamen agnoscant iura,

IV [n. 11, 12, 2-9]

3 presbyterii pascenda concredi-
 4 tur, ita ut, *pastori suo adhaerens*
ab eoque per Evangelium et Eu-
charistiam in Spiritu Sancto
congregata, /Ecclesiam parti-
cularem constituat, in qua
vere inest et operatur
Una /Sancta Catholica et
Apostolica Christi Ecclesia.
Singuli Episcopi, quibus Ec-
clesiae particularis cura
commissa est, /sub aucto-
ritate Summi Pontificis, tam-
quam proprii, ordinarii et im-
mediati/earum pastores, oves
suis in nomine Domini pascunt,
munus docendi,/sanctificandi et
regendi in eas exercentes.
 5,6 Ipsi tamen agnoscant iura,

li «Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus...» (*Hebr. 5, 1*). Cum vero hic textus munus sanctificandi Episcoporum respiciat, ad eum alludi posse aestimavit Commissio in n. 15, sed ad verbum non esse citandum, quia formaliter non agit de Episcopis.

P. 10, linn. 6 et sqq.: de sententia unius Patris [E/3076], in describendo munere Episcoporum, inde ab initio sermo non esset faciens de triplici eorum munere, sed potius de missione Episcoporum, quae ipsis committitur a Christo per verba «sicut misit me Pater, et ego mitto vos». Iuxta decisionem Commissionis, textus remaneat uti est, quia de hac missione in Prooemio sermo fit, et quia indicatio trium munerum congruit schemati Constitutionis «De Ecclesia».

IV 3 – Pag. 29, lin. 4: Quaeritur ut addantur verba «*sed etiam cum aliis adiutoribus, laicis non exceptis*» (*1 Pater*).

R. – Non admittitur, quia, cum dioecesis sit portio Populi Dei, quae *pascenda* committitur, addi non potest: «*etiam aliis adiutoribus, laicis non exceptis*» quia laici non pascunt populum Dei.

4 – Pag. 29, lin. 6: Quaeritur ut dicatur «per Evangelii praedicationem et *Sacramentorum* administrationem in Spiritu Sancto congregata» (*2 Patres*).

R. – Non admittitur, quia praesertim Eucharistia est causa unionis.

5 – Pag. 29, lin. 7: Quaeritur ut tollantur verba «*pleneque*», quia Ecclesia Christi non plene invenitur in Ecclesia particulari (*1 Pater*).

R. – Admittitur, quia conformius est textui Const. dogm. «*De Ecclesia*».

6 – Pag. 29, lin. 8: Proponitur ut retineatur verbum «*imaginem*» prioris textus, quia verba schematis emendati sunt periculi plena (*1 Pater*).

R. – Provisum est, tollendo verba *pleneque*.

7 – Pag. 29, lin. 11: Quaeritur ut supprimatur verbum «*specialis*» quia non est necessarium (*16 Patres*).

R. – Admittitur.

8 – Pag. 29, lin. 16: Proponitur ut tres lineae quae sequuntur mutentur, ut nexus magis appareat cum praecedentibus (*1 Pater*).

R. – Nexus sufficienter manifestatur textu recognito, praesertim per verbum «*Ipsi*».

In hoc autem apostolicum munus ita intendant ut

10

non solum ovibus
quae iam Principem Pasto-
rum sequuntur provideant, sed
etiam eas Christo lucrifacere sa-
tagant quae aut non sunt ex ovili
Christi aut a via Illius
aberraverunt.

11

12

13

Quibus enim omnibus succurrere debent, vi sui muneris,/nullis par-
centes laboribus donec «in omni
bonitate et iustitia et veritate»
tandem omnes ambu-
lent.⁸

14

15

II ⁸ Cf. *Eph.* 5, 9.

III [K] P. 10, linn. 11-12: secundum consilium unius Patris [E/2752], non adhibentur verba «Christo lucrifacere», quae minus sunt oecumenica. (Cf. E/2632).

P. 10, linn. 10-15: ad petitionem plurium Patrum [E/2854, E/3046, E/3076, E/2908, E/2807, E/2565, E/3288], affirmatur Episcopos *tamquam Christi tes-tes* munus suum adimplere debere, atque alia formula significatur hoc munus etiam complecti curam eorum *qui a via veritatis quoquo modo deflexerunt aut Christi Evangelium et misericordiam salutiferam plane ignorant*, donec «in omni bonitate et iustitia et veritate» tandem omnes ambulent.

IV 9 – Pag. 29, linn. 16-18: Quaeritur ut deleatur textus, quia videtur iniuriosus nec congruit cum praecedentibus (*4 Patres*).

R. – Textus schematis est universalis et valet pro tota Ecclesia; ideo ita emen-

III [n. 11, 29, 16-28]

IV [n. 11, 12, 10-17]

17 *quae sive Patriarchis Ecclesiarum Orientalium sive aliis hierarchicis Auctoritatibus legitime competunt.*

18 *Ad suum autem apostolicum munus intendant Episcopi ut Christi testes coram omnibus hominibus, non solum iis providentes qui iam/Principem Pastorum sequuntur, sed iis quoque/toto animo sese devoventes qui*

19 *a via veritatis/quo modo deflexerunt aut Christi Evangelium et misericordiam salutiferam plane ignorant,*

20 *donec «in omni*

21 *bonitate et iustitia et/veritate» (Eph. 5, 9) tandem omnes ambulent. [K]*

10 *quae sive Patriarchis Ecclesiarum Orientalium sive aliis hierarchicis Auctoritatibus legitime competunt.¹*

11 *Ad suum autem apostolicum munus intendant Episcopi ut Christi/testes coram omnibus hominibus, non solum iis providentes qui iam/Principem Pastorum sequuntur, sed iis quoque toto animo sese devoventes qui*

12 *a via veritatis quo modo deflexerunt aut Christi Evangelium et misericordiam salutiferam ignorant,*

13 *donec «in omni*

14 *bonitate/et iustitia et veritate» (Eph. 5, 9) tandem omnes ambulent.*

15 *17*

IV ¹ Cf. CONC. VAT. II, Decr. de Ecclesiis Orientalibus Catholicis, 21 nov. 1964, nn. 7-11: AAS 57 (1965) pp. 79-80.

datur ut, sublatis verbis *Ecclesiarum Orientalium*, Patriarchas et alias Auctoritates hierarchicas complectatur, ut sunt Metropolitae.

10 – Pag. 29, lin. 17: Quaeritur ut deleantur verba «*Ecclesiarum Orientalium*» (8 Patres).

R. – Admittitur, prout explicatum est in numero superiore.

11 – Pag. 29, lin. 20: Quaeritur ut addatur: «ut Christi testes ac *apostoli*» (1 Pater).

R. – Non admittitur, quia alluditur ad textum «Et eritis mihi testes...» (Act., 1, 8).

12 – Pag. 29, linn. 23-24: Quaeritur ut dicatur «a via veritatis vel *communionis* quoquo modo deflexerunt» (13 Patres).

R. – Non admittitur, quia id iam implicite continetur in textu.

13 – Pag. 29, lin. 25: Quaeritur ut expungatur verbum «*plane*» quia inutile (1 Pater).

R. – Admittitur.

[DCA n. 8, p. 8, ln. 14-15]

[DCA n. 8, p. 8, ln. 16-18]

[*Episcoporum munus docendi*].
[A]

In exercendo suo munere/docendi, Christi Evangelium,

quod
praecipuum est eorum
officium,⁹/hominibus

proponant im-
primis finem supernaturalem
quem, in universa vitae ratione,
persequi debent, nempe glorifi-
cationem Dei atque/eo ipso salu-
tem suam aeternam; instrumen-
ta item quae divinitus
data/sunt ad

felicitatem
aeternam consequendam.

Ostendant insuper res ipsas
terrestres et humanas institu-
tiones, secundum Dei Creatoris
consilium, ad hominum profec-
tum

II ⁹ Cf. CONC. TRID., Sess. V, decr. *de reform.*, c. 2, MANSI 33, 30; Sesso XXIV, decr. *de reform.*, c. 4, MANSI 33, 159.

II [A] In nn. 12-18 ea exponuntur quae ad triplex pastorale Episcoporum mu-
nus docendi, sanctificandi, regendi ac pascendi pertinent. Principia quae pro-
ponuntur plerumque excerpta sunt e schemate Decreti «De cura animanum» et
breviore forma sunt redacta; quadam immutationes factae sunt, stylum potius
spectantes quam substantiam.

III [A] Numeri 12-13-14 *docendi muneri* reservantur. Indicatur in primis
obiectum, idest totum Christi mysterium, docendum necnon supernaturalis fi-
nis ad quem episcopale magisterium corda audientium dirigere, sub cuiusque
luce etiam terrestria problemata exponere debet, ea praesertim quae nostro-
rum temporum homines maxime urgent et angunt (n. 12).

[B] *Ad n. 12*: P. 10, lin. 16: ab uno Patre, nomine etiam aliorum 22 loquente
[E/3046, E/3044], votum expressum est ut loco verbi «docere», diceretur «an-
nuntiare», quod melius exprimit sensum verbi graeci. Cui voto satisfit adhibi-
bendo lin. 18 verbum *annuntiant*, loco verbi «proponant»; verba autem «In
exercendo suo munere docendi» servata sunt, et etiam in schemate Constitu-
tionis «De Ecclesia» adhibentur.

[C] Pag. 10, lin. 17: animadvertisit unus Pater [E/2762] munus docendi, licet a
Concilio Tridentino dicatur Episcoporum munus praecipuum, ordinari ad mu-

III [n. 12, 29, 29 – 30, 10]

IV [n. 12, 12, 18-27]

29 12. [A]

* 12.

18

[*Episcoporum munus docendi*].

30 In/exercendo suo munere docendi Christi Evangelium hominibus *annuntient*, [B] quod
 31 praecipuum/est eorum officium,¹ [C] eos
 32 *ad fidem in Spiritus/fortitudine vocantes aut in fide vi-*
 33 *va confirmantes; integrum Christi mysterium ipsis proponant,*
 2 *illas nempe veritates quarum*
 3 *ignorantia, Christi ignorantia est, itemque viam/quae divinitus*
 4 *revelata est ad glorificationem*
 5 *Dei atque eo ipso ad beatitudinem*
 6 *aeternam/consequendam. [D]*
 7 Ostendant insuper res ipsas
 8 terrestres et/humana instituta
 9 secundum Dei Creatoris
 10 *consilium, ad hominum salutem quoque ordinari/et ideo ad*

In exercendo suo munere docendi, Christi Evangelium hominibus annuntient, quod inter praecipua Episcoporum munera eminet,² /eos
 19 *in Spiritus/fortitudine ad fidem vocantes aut in fide vi-*
 20 *va confirmantes; integrum Christi mysterium ipsis proponant,*
 21 *illas nempe veritates/quarum ignorantia, Christi ignorantia est, itemque viam quae divinitus*
 22 *revelata est ad glorificationem*
 23 *Dei atque eo ipso ad beatitudinem*
 24 *aeternam consequendam.³*
 25 Ostendant insuper res ipsas
 26 terrestres et humana instituta
 27 secundum/Dei Creatoris consilium, ad hominum salutem quoque ordinari et ideo/ad

III ¹ Cf. CONC. TRID., Sess. V, *decreta de reform.*, c. 2, MANSI 33, 30; Sess. XXIV, *decreta de reform.*, c. 4, MANSI 33, 159.

IV ² Cf. CONC. TRID., Sess. V, *Decr. de reform.*, c. 2, MANSI 33, 30; Sess. XXIV, *Decr. de reform.*, c. 4, MANSI 33, 159 [Cf. CONC. VAT. II, *Const. dogm. de Ecclesia*, Cap. III, n. 25: AAS 57 (1965) p. 29 sqq.].

IV ³ Cf. CONC. VAT. II, *Const. dogm. de Ecclesia*, Cap. III, n. 25: AAS 57 (1965) pp. 29-31.

nus Deum colendi et fideles sanctificandi. Aestimavit Commissio hanc ordinationem muneris docendi in ipso textu manifeste exprimi.

P. 10, linn. 16-17: proposuit unus Pater [E/3076] ut affirmaretur, praecipuum munus Episcoporum esse munus ad Patrem pro plebe orandi. Iuxta decisionem Commissionis, triplex Episcoporum munus, scilicet docendi, sanctificandi et regendi, inde ab initio affirmari debet, sicut etiam in schemate Constitutionis «De Ecclesia» fit, sed postea, in n. 15, de officio orandi quaestio erit.

[D] P. 10, linn. 18-21: variae a non paucis Patribus [E/3046, E/3044, E/2753, E/2784, E/2807, E/2756] propositae sunt formulae ad indicandum finem quem in munere docendi persequi deberent Episcopi atque ad indicanda media quibus uti deberent Episcopi ad hunc finem assequendum. Commissio censuit eorum voto satisfieri textu emendato: In exercendo suo munere docendi, Christi Evangelium hominibus *annuntient, quod praecipuum est eorum officium; integrum Christi mysterium ipsis proponant, illas nempe veritates quarum ignorantia, Christi ignorantia est, itemque viam quae divinitus revelata est ad glorificationem Dei atque eo ipso ad beatitudinem aeternam consequendam.*

IV * [Cf. * ad n. 11].

I

[DCA n. 8, p. 8, ln. 18-26]

II [n. 12, 10, 23 – 11, 6]

plurimum conferre.

Indigitent ideo quanti, iuxta doctrinam Ecclesiae socialem,
aestimanda sit persona humana, cum sua libertate et ipsa corporis vita; familia

prolisque procreatio et educatio; civile consortium cum suis legibus et professionibus; labor et otia, artes et technica inventa; paupertas et opum affluentia; rationes denique exponant quibus solvendae sunt/de bonorum materialium possessione, incremento ac recta distributione,/de pace et bello, de fraterna omnium populorum conversatione gravissimae quaestiones.¹⁰

24
25
26
11
2
3
4
5
6

II ¹⁰ Cf. IOANNES XXIII, Litt. Encycl. *Pacem in terris*, 11 apr. 1963, passim: A.A.S., 55 (1963), pp. 257-304.

III [E] P. 10, linn. 22-24: variae propositae sunt formulae quibus necessitas doctrinae res terrestres quod spectat exprimenda esset. Aestimavit Commisso multorum votis [E/2565, E/2789, E/2784, E/2803, E/3044] satisfieri textu emendato, qui est sequens: Ostendant insuper res terrestres et *humana instituta*, secundum *Dei creatoris consilium*, ad *hominum salutem quoque ordinari et ideo ad aedificationem Corporis Christi non parum conferre posse*.

[F] P. 10, lin. 25: censuit Commisso servandum esse verbum «sociale», cuius suppressio ab uno Patre [E/2813] petita est; omnia enim argumenta quae indicantur ad doctrinam Ecclesiae socialem pertinent.

P. 10, linn. 26-27 et p. 11, linn. 1-6: iuxta unum Patrem [E/2789] accurate determinandum esset ad Episcopos tantum pertinere de quaestionibus ibi indicatis principia exponere. Iuxta Commissionem, hoc manifeste appareat per verba «iuxta doctrinam socialem Ecclesiae».

[G] P. 11, lin. 1: satisfit voto unius Patris [E/2858], qui rogavit ut affirmaretur etiam momentum instituti familiae christianae firmae, cum post verba «familia» addantur: *eiusque unitas et stabilitas*.

[H] P. 11, lin. 5: aliae etiam quaestiones tractandae propositae sunt, videlicet

III [n. 12, 30, 10-23]

11 *aedificationem Corporis Christi*
 12 *non/parum conferre posse.* [E]
 13 Indigit ideo quanti, iuxta
 14 doctrinam Ecclesiae socialem,
 15 [F] aestimanda sit persona hu-
 16 mana, cum sua libertate et ipsa
 17 corporis vita;/familia *eiusque*
 18 *unitas et stabilitas*, [G] prolisque
 19 procreatio et educatio; civile
 20 consortium cum/suis legibus et
 21 professionibus; labor et otia/artes
 22 et technica inventa; pauper-
 23 tas et opum/affluentia; rationes
 24 denique exponant quibus/solven-
 25 dae sunt de bonorum mate-
 26 rialium possessione, incremen-
 27 to ac recta distributione, de/pa-
 28 ce et bello, de fraterna omnium
 29 populorum/conversatione gra-
 30 vissimae quaestiones.² [H]

IV [n. 12, 12, 27 – 13, 3]

14 *aedificationem Corporis Christi*
 15 *non parum conferre posse.* 28
 16 *Edoceant* ideo quanti, iuxta
 17 doctrinam Ecclesiae,
 18 aestimanda sit/persona hu-
 19 mana, cum sua libertate et ipsa
 20 corporis vita; familia eiusque
 21 unitas et stabilitas, prolisque
 22 procreatio et educatio; civile
 23 consortium/cum suis legibus et
 24 professionibus; labor et otia, artes
 25 et technica inventa; pauper-
 26 tas et opum affluentia; rationes
 27 denique exponant quibus/solven-
 28 dae sunt de bonorum mate-
 29 rialium possessione, incremen-
 30 to ac recta/distributione, de pa-
 31 ce et bello, de fraterna omnium
 32 populorum conversatione gra-
 33 vissimae quaestiones.⁴ 3

III ² Cf. IOANNES XXIII, Litt. Encycl. *Pacem in terris*, 11 apr. 1963, passim: A.A.S., 55 (1963), pp. 257-304.

IV ⁴ Cf. IOANNES XXIII, Litt. Encycl. *Pacem in terris*, 11 apr. 1963, passim: AAS 55 (1963) pp. 257-304.

officium doctrinam etiam defendendi [E/2765], necessitas dialogi [E/2868], officium scholas tuendi et fovendi [E/2689], momentum Confraternitatis doctrinae christianaee [E/2880, E/2751, E/2769]. Quae quaestiones attendentur, non autem in hoc n. 12, sed in subsequentibus numeris.

IV 14 – Pag. 30, lin. 11: Quaeritur ut supprimatur verbum «*posse*», quia res terrestres per se conferunt ad aedificationem Corporis Christi (*1 Pater*).

R. – Non admittitur, quia non necessario conferunt.

15 – Pag. 30, linn. 12-13: Quaeritur ut tollatur verbum «*iuxta doctrinam socialem*», quia expressio «*doctrina socialis*» in controversia est et explicazione indiget (*17 Patres*).

R. – Admittitur, quia non omnia enumerata pertinent ad doctrinam socialem.

16 – Pag. 30, linn. 19-20: Quaeritur ut dicatur: «*rationes seu criteria* denique exponant *sub quibus* solvendae sunt de bonorum recta distributione, incremento ac possessione...», quia Episcopi nec dant nec ex missione sua dare possunt solutiones technicas de his rebus (*15 Patres*).

R. – Non admittitur, quia manifeste non agitur de solutionibus technicis, ut apparet ex verbis: *iuxta doctrinam Ecclesiae*.

[*Doctrinae christianaee proponendae rationes*. [A]]

[DCA n. 8, p. 8, ln. 4-7]

Doctrinam christianam propone advigilent ratione temporum necessitatibus aptata,/quae scilicet respondeat difficultatibus et quaestionibus quibus maxime/homines premuntur et anguntur.

[DCA n. 8, p. 8, ln. 27-29]

In eadem tradenda, maternam Ecclesiae sollicitudinem comprobent erga omnes homines, si-ve fideles sive/non fideles, et peculiari cura prosequantur pau- peres et tenuiores, quos/evange- lizare misit eos Dominus.

II [A] [Cf. 12 A].

III [A] Insuper statuitur qua ratione ac via, praesertim dialogo, doctrina catholica sit proponenda et defendenda, ut exigentiis hodiernis apprime consona appareat; quibus proinde instrumentis sit utendum ut id fructuosius fiat (n. 13), inter quae Commissio nostra implicite inclusa ac commendata esse intendit non solum Confraternitatem Doctrinae Christianae aut quamlibet aliam institutionem ad doctrinam christianam tradendam idoneam, sed etiam aedifica seu loca ad id necessaria vel utilia [E/2751].

[B] *Ad n. 13:* P. 11, lin. 7: secundum consilium unius Patris [E/3044], incipit cum verbis: «*Doctrinam christianam proponant*».

[C] P. 11, lin. 10, post verba «*premuntur et anguntur*» addenda censuit Commissio haec verba, quibus voto plurium Patrum [E/2765] satisfit: *doctrinam quoque tueantur, ad eam defendendam ipsos fideles docentes*.

[D] P. 11, lin. 11: cum unus Pater [E/2804] animadverterit propositionem doctrinae accommodandam esse etiam necessitatibus infidelium, notavit Commissio illud indicari verbis generalibus «*temporum necessitatibus*» atque «*dificultatibus... quibus homines premuntur et anguntur*».

[E] P. 11, lin. 13: secundum votum ab uno Patre [E/2868] expressum, Commissio censuit post alineam 1 huius numeri, addendam esse alineam in qua af-

	III [n. 13, 30, 24-40]	IV [n. 13, 13, 4-13]	
24	13. [A]	*	13.
25	[<i>Doctrinae christianaे proponen-</i> dae/ <i>rationes</i>].		
26	Doctrinam christianam <i>propo-</i> <i>nant</i> [B] /ratione tempo- rum necessitatibus aptata, quae scilicet respondeat difficultati- bus et quaestionibus quibus maxime homines premuntur et anguntur; <i>doctrinam</i> quoque tueantur, ad eam/defen- dendam ipsos fideles docentes. [C]	17	Doctrinam christianam propo- nent ratione tempo- rum necessitatibus aptata, quae scilicet respondeat difficultati- bus et quaestionibus/quibus maxime homines premuntur et anguntur; <i>eandem</i> doctrinam
27		18	quoque tueantur, ipsos fideles docentes <i>illam</i> defendere <i>et propagare</i> .
28			In eadem tradenda, maternam Ecclesiae sollicitudinem/com- probent erga omnes homines, si- ve fideles/sive non fideles, et pe- culiari cura prosequantur/pau- peres et tenuiores, quos evange- lizare misit/eos Dominus. [D]
29			3
30			6
31	In eadem/tradenda, maternam Ecclesiae sollicitudinem/com- probent erga omnes homines, si- ve fideles/sive non fideles, et pe- culiari cura prosequantur/pau- peres et tenuiores, quos evange- lizare misit/eos Dominus. [D]	7	7
32			8
33			9
34			10
35			11
36	<i>Cum Ecclesiae sit cum huma-</i> <i>na societate, in qua vivit, ad col-</i> <i>loquium venire,</i> ³ <i>Episcoporum</i> <i>imprimis est officium ut homi-</i> <i>nes adeant et colloquia cum eis-</i> <i>dem petant ac promoveant.</i> [E]	19	<i>Cum Ecclesiae sit cum huma-</i> <i>na societate, in qua vivit, ad col-</i> <i>loquium/venire,</i> ⁵ <i>Episcoporum</i> <i>imprimis est officium ut homi-</i> <i>nes adeant et colloquia cum eis-</i> <i>dem petant ac promoveant.</i>
37			12
38			13
39			
40			

III³ Cf. PAULUS VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam Suam*, 6 aug. 1964: A.A.S., 56 (1964), p. 639.

IV⁵ Cf. PAULUS VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam Suam*, 6 aug. 1964: AAS 56 (1964) p. 639.

firmatur officium Episcoporum ut colloquia cum humana societate instaurent ac promoveant; quare novus textus additur in hoc numero.

IV * Petentibus nonnullis Patribus, in num. autem 13 de doctrina christiana, a fidelibus *propaganda*, atque de *salutis colloquio* – iuxta ipsa verba Pauli VI in Litt. Encycl. *Ecclesiam suam* – expresse sermo fit.

17 – Pag. 30, linn. 25-30: Quaeritur ut dicatur iterum lin. 29 «*doctrinam christianaē*» et mutetur textus ita ut sit: «*Doctrinam christianam proponant ac tueantur ratione temporum necessitatibus aptata...*» (*1 Pater*).

R. – Prima emendatio admittitur, et dicitur *eandem* doctrinam; altera autem non admittitur, quia proponere et tueri sunt duo conceptus diversi, cum quibus non cohaerent quae sequuntur et de sola propositione doctrinae valent.

18 – Pag. 30, lin. 30: Quaeritur ut dicatur: ad eam defendendam *et propagandam* ipsos fideles docentes (*41 Patres*).

R. – Admittitur.

19 – Pag. 30, lin. 37: Quaeritur ut dicatur: «*Cum Ecclesiae sit cum humana societate in qua vivit ad colloquium salutis venire*»; de eodem agitur in Litt. Encycl. «*Ecclesiam Suam*» (*34 Patres*).

R. – Admittitur emendatio, sed ita ut lin. 40 adiungatur «*salutis colloquia*».

14

Varia media ad doctrinam christianam annuntiandam adhibere satagant in hodierno tempore quae praesto sunt, videlicet imprimis **praedicationem** atque catecheticam institutionem, quae quidem semper principem tenent locum, sed et propositionem doctrinae in scholis, in academiis, conferentiis et coadunationibus omnis generis, necnon eiusdem/diffusionem 15
 16
 17
 18
 19

20

prelo
 variisque instrumentis communicationis socialis, **quibus** ad Christi Evangelium nuntiandum uti omnino oportet.¹¹

II ¹¹ Hic prae oculis habeantur ea praesertim quae proposita fuerunt in praecedenti schemate Decreti «De cura animarum», p. 47, n. 9: *Evangelizationis programma generale organicum et missionarium*; et n. 11: *Directorium de evangelizatione*.

III [F] P. 11, lin. 19: a pluribus Patribus [E/2851, E/3046] cum petitum est ut etiam de momento quaestio esset declarationum publicarum, quae occasione aliquorum eventuum fieri possunt, Commissio aestimavit post verbum «diffu-

III [n. 13, 30, 40 – 31, 18]

41 *Quae colloquia, ut semper veritas cum/caritate, intelligentia cum amore copulentur, perspicuitate sermonis simul ac humilitate et/lenitate praestent oportet, itemque debita prudentia iuncta tamen cum fiducia, quippe quae/amicitiam cum fo-
veat animos coniungere nata sit.⁴ [E]*

6 *Varia media ad doctrinam chri-
7 stianam annuntiandam adhibe-
8 re satagant in hodierno tempore
9 quae praesto sunt, videlicet im-
10 primis/praedicationem atque catecheticam institutionem,
11 quae quidem semper principem
12 tenent locum, sed et propositio-
13 nem doctrinae in scholis, in aca-
14 demiis, conferentiis et coaduna-
15 tionibus omnis generis, necnon
16 eiusdem diffusionem declaratio-
17 nibus publicis occasione quo-
rumdam eventuum factis, prelo
18 variisque instrumentis commu-
nicationis socialis, quibus ad Christi Evangelium nuntian-
dum uti omnino/oportet.⁵ [F]*

IV [n. 13, 13, 13-25]

19 *Quae salutis colloquia, ut/semp-
er veritas cum caritate, intel-
ligentia cum amore copulentur, perspicuitate sermonis simul ac humilitate et lenitate praestent oportet,/itemque debita prud-
entia iuncta tamen cum fiducia, quippe quae amicitiam cum fo-
veat animos coniungere nata sit.⁶*

18 *Varia media ad doctrinam chri-
19 stianam annuntiandam adhibe-
re satagant in hodierno tempore
20 quae praesto sunt, videlicet im-
primis praedicationem atque catecheticam institutionem,
21 quae quidem semper principem
tenent locum, sed et propositio-
22 nem doctrinae in scholis, in aca-
23 demiis, conferentiis et coaduna-
24 tionibus omnis generis, necnon
eiusdem diffusionem declaratio-
25 nibus publicis occasione quo-
rumdam eventuum/factis, prelo
variisque instrumentis commu-
nicationis socialis, quibus ad Christi Evangelium nuntian-
dum uti omnino oportet.⁷*

III ⁴ Cf. PAULUS VI., Litt. Encycl. *Ecclesiam Suam*, 6 aug. 1964: A.A.S., 56 (1964), pp. 644-645.

III ⁵ Hic pree oculis habeantur ea praesertim quae proposita fuerunt in praecedentem scheme Decreti «De cura animarum», p. 47, n. 9: *Evangelizationis programma generale organicum et missionarium*; et n. 11: *Directorium de evangelizatione*.

IV ⁶ Cf. PAULUS VI, Litt. Encycl. *Ecclesiam Suam*, 6 aug. 1964: AAS 56 (1964) pp. 644-645.

IV ⁷ Cf. CONC. VAT. II, Decr. *de instrumentis communicationis socialis*, 4 dec. 1963: AAS 56 (1964) pp. 145-153.

sionem», addenda esse: *declarationibus publicis occasione quorumdam even-
tuum factis*.

[DCA n. 55, p. 35, ln. 5-8]

[DCA n. 54, p. 34, ln. 29- p. 35,
ln. 2]

[DCA n. 57, p. 35, ln. 16-20]

[*Catechetica institutio*]. [A]

Advigilent ut catechetica institutio,/quae eo tendit ut in hominibus fides, per doctrinam illustrata, viva fiat/atque explicita et operosa, tum pueris et adolescentibus, tum iuvenibus,/tum etiam adultis sedula cura tradatur, servatis apto ordine atque methodo convenienti materiae de qua agitur, sed et indoli, facultatibus et/aetati auditorum; ut eadem institutio innitatur Sacra Scriptura, Traditione, Liturgia vitaque Ecclesiae.

Current praeterea ut catechetae ad munus suum rite praeparentur, ita/ut Ecclesiae doctrinam plane cognoscant, necnon et leges psychologicas/et disciplinas paedagogicas theoretice et practice addiscant.

II [A] [Cf. 12 A].

III [A] Particularis mentio ob rei momentum in Schemate reservatur catecheticae institutioni ad quam perficiendam proponitur ubi casus ferat, restitutio aut melior aptatio catechumenatus (n. 14) [E/2785].

[B] *Ad n. 14*: P. 11, lin. 26: a pluribus Patribus [E/3046, E/2565] rogatum est ut affirmaretur catecheticae institutionem etiam aptandam esse condicionibus vitae auditorum. Commissio haec addenda censuit, ita ut textus sit facultatibus et aetati *necnon vitae condicionibus auditorum*. Praeterea, ne longior sit propositio, inde a lin. 24 aliquatenus quoad formam mutatur textus.

[C] P. 11, lin. 30: iuxta votum plurium Patrum [E/3046], adduntur verba: *Sa-*

22
23
24
25
26
27
28
29
30

22
23
24
25
26
27
28
29
30

21

III [n. 14, 31, 19-38]

19 14.

[Catechetica institutio]. [A]

20 Invigilant ut/catechetica institu-
 21 tio, quae eo tendit ut in homini-
 22 bus fides, per doctrinam illu-
 23 strata, viva/fiat atque explicita et
 24 operosa, tum pueris et/adoles-
 25 centibus, tum iuvenibus, tum
 26 etiam adultis sedula cura trada-
 27 tur; *ut in eadem tradenda/ser-*
28 ventur aptus ordo atque metho-
29 dus conveniens non tantum ma-
30 teriae de qua agitur, sed/et indo-
31 li, facultatibus et aetati necnon
32 vitae/condicionibus auditorum,
33 ut eadem institutio/innitatur Sa-
34 cra Scriptura, Traditione, Litur-
35 gia /vitaque Eccle-
36 siae. [B]

37 Curent praeterea ut catechetae
 38 ad munus/suum rite praeparen-
 39 tur, ita ut Ecclesiae doctrinam
 40 plane cognoscant, necnon et le-
 41 ges psychologicas et disciplinas
 42 paedagogicas theoretice et prac-
 43 tice addiscant.

34 Satagant etiam ut institutio
 35 catechumenorum adultorum re-
 36 stituatur aut melius adaptetur.
 37 [C]

tagant etiam ut institutio catechumenorum adultorum restituatur aut melius adaptetur.

IV * In num. 14 potentibus nonnullis Patribus, *Magisterium ecclesiasticum* una cum vita Ecclesiae, memoratur.

20 – Pag. 31, linn. 29-30: Quaeritur ut dicatur: «*et Magisterio Ecclesiae*», cum *Magisterium* sit fons ordinarius institutionis christifidelium (*1 Pater*).

R. – Admittitur, ita ut textus sit: *Magisterio vitaque Ecclesiae*.

21 – Pag. 31, linn. 31 s.: Obiicitur quod ruri non possunt haberi qui leges paedagogicas noscunt.

R. – Optimum in textu proponitur, quod, iuxta varia adiuncta verificari debet; ideo non admittitur obiectio.

IV [n. 14, 13, 26-38]

* 14.

26

20 Invigilant ut catechetica institu-
 21 tio, quae eo tendit ut in homini-
 22 bus fides, per doctrinam illu-
 23 strata, viva fiat atque explicita et
 24 operosa,/tum pueris et adoles-
 25 centibus, tum iuvenibus, tum
 26 etiam adultis sedula/cura trada-
 27 tur; ut in eadem tradenda ser-
 28 ventur aptus ordo atque metho-
 29 dus/conveniens non tantum ma-
 30 teriae de qua agitur, sed et indo-
 31 li, facultatibus et aetati necnon
 32 vitae condicionibus auditorum,
 33 ut eadem institutio/innitatur Sa-
 34 cra Scriptura, Traditione, Litur-
 35 gia, Magisterio vitaque Eccle-
 36 siae.

21 Curent praeterea ut catechetae
 34 ad munus suum rite praeparen-
 35 tur/ita ut Ecclesiae doctrinam
 36 plane cognoscant, necnon et le-
 37 ges psychologicas et disciplinas
 38 paedagogicas theoretice et prac-
 39 tice addiscant.

34 Satagant etiam ut institutio
 35 catechumenorum adultorum re-
 36 stituatur/aut melius adaptetur.

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

[*Episcoporum munus sanctificandi*]. [A]

[DCA n. 9, p. 8, ln. 40- p. 9, ln. 3]

In exercendo suo munere Pontificis meminerint Episcopi se plenitudinem perfectionemque sacerdotii possidere, [B]

[DCA n. 9, p. 9, ln. 3-6]

quam presbyteri

tam-
quam veri sacerdotes Novi/Testa-
menti, et diaconi
ac ministri varia quidem ratione
participant;

se/itaque praeci-
puos Sacramentorum esse di-
spensatores, sicuti et totius
vitae liturgicae in dioecesi
moderatores, promo-
tores et custodes.

Iugiter adnitantur ut

[DCA n. 9, p. 9, ln. 7-10]

II [A] [Cf. 12 A].

[B] In n. 15 sermo accuratior factus est sub respectu theologico de plenitudine sacerdotii in Episcopo ac de eiusdem ad reliquos participatione seu communione.

III [A] In subsequenti n. 15 spectatur *munus sanctificandi* per quod in theologico dioecesis centro ac veluti corde Episcopi pontificis figura collocatur. Ipse enim, de plenitudine Sacerdotii Christi aliis communicans, est origo presbyterii dioecesani, necnon ceterorum sacerorum ministeriorum in dioecesi existentium; ipse dux sacrae Liturgiae ac promotor vitae sacramentalis suae particularis Ecclesiae, in mysterio paschali centrum ac culmen habentis; ipse sanctitatis divisorum sui gregis coetuum altor, et vocationum sive sacerdotalium sive religiosarum tam pro sua dioecesi quam pro universa Ecclesia fautor [E/2856].

[B] *Ad n. 15:* P. 11, linn. 31-32, et p. 12, linn. 1-4: ad petitionem non paucorum Patrum [E/2862], Commissio aestimavit textum in pluribus mutandum esse, ut ad textum S. Pauli alludatur, de quo supra (ad n. 11, p. 10, lin. 6), ut ordo dicendorum mutetur et imprimis de Pontifice, Sacrificium Eucharisticum celebrante, sermo fit, atque tandem ut quae dicuntur de Episcopis, de sacerdotibus et de dia-

	III [n. 15, 31, 39 – 32, 16]	IV [n. 15, 13, 39 – 14, 9]	
39	15. [A]	*	15.
	[<i>Episcoporum munus sanctificandi</i>].		39
40	<i>In exercendo suo munere sanctificandi memores sint Episcopi se ex hominibus assumptos esse et pro hominibus constitui, in iis quae sunt ad Deum, ut offerant dona et sacrificia pro peccatis.</i> [B]	In exercendo suo munere sanctificandi memores sint Episcopi/se ex hominibus assumptos esse et pro hominibus constitui, in iis quae/sunt ad Deum, ut offerant dona et sacrificia pro peccatis.	40
32	<i>Episcopi enim plenitudinem Sacramenti Ordinis possident et ab ipsis in sua potestate pendent tum presbyteri, qui quidem, ut Ordinis episcopalis prvidi sint cooperatores, et ipsi consecrati sunt veri Novi Testamenti/sacerdotes, tum diaconi, qui ad ministerium ordinati populo Dei in communione cum Episcopo eiusque presbyterio inserviunt; ipsi itaque Episcopi praecipui sunt dispensatores mysteriorum Dei, sicut et totius vitae liturgicae/in Ecclesia sibi commissa moderatores, promotores atque custodes.</i> ⁶ [B]	Episcopi enim/plenitudine Sacramenti Ordinis gaudent et ab ipsis in exercenda sua/potestate pendent tum presbyteri, qui quidem, ut Ordinis episcopalis prvidi sint cooperatores, et ipsi consecrati sunt veri Novi Testamenti sacerdotes, tum diaconi, qui ad ministerium ordinati populo Dei in communione cum Episcopo eiusque presbyterio inserviunt; ipsi itaque Episcopi praecipui sunt dispensatores mysteriorum Dei, sicut et totius vitae liturgicae in Ecclesia sibi commissa moderatores, promotores/atque custodes.	41
2		22	14
3		23	2
4			3
5			4
6			5
7			6
8			7
9			8
10			9
11			
12			
13			
14			
15			
16	Iugiter itaque admittantur ut	Iugiter itaque admittantur ut	

III ⁶ Cf. CONC. VAT. II, Const. de *Sacra Liturgia*, 4 dec. 1963: A.A.S., 56 (1964), p. 97 sqq.; PAULUS VI, Motu proprio *Sacram Liturgiam*, 25 jan. 1964: A.A.S., 56 (1964), p. 139 sqq.

IV ⁸ Cf. CONC. VAT. II, Const. de *Sacra Liturgia*, 4 dec. 1963: AAS 56 (1964) p. 97 sqq.; PAULUS VI, Motu proprio *Sacram Liturgiam*, 25 jan. 1964: AAS 56 (1964) p. 139 sqq.

conis, magis sint conformia doctrinae in schemate Constitutionis «De Ecclesia» traditae. Textus emendatus harum omnium animadversionum rationem habet [E/2565]. Alia autem, quae ab uno Patre [E/3129] inserenda proposita sunt, quae extense de *Sacra Liturgia* sermonem faciunt, non inserenda censuit Commissio, cum iam dicta sint in Constitutione «De Sacra Liturgia».

IV * Petentibus nonnullis Patribus, in num. 15 nova redactio propositionis de speciali cura quoad vocationes *missionarias* adhibenda inseritur.

22 – Pag. 32, linn. 4-5: Quaeritur ut dicatur «*Episcopi plenitudine Sacramenti Ordinis gaudent*», ut concordet textus cum Const. dogm. «*De Ecclesia*» (25 Patres). R. – Admittitur.

23 – Pag. 32, linn. 5-6: Quaeritur ut dicatur: «*in sua potestate exercenda*», cum exercitium tantum potestatis sacerdotum ab Episcopis pendeat (8 Patres).

R. – Admittitur, quia conformitas servanda est cum textu Const. dogm. «*De Ecclesia*», n. 28.

24 – Pag. 32, lin. 14: Quaeritur ut dicatur «*commissae*», loco «*commissa*» (1 Pater). R. – Non admittitur, quia agitur de *Ecclesia sibi commissa*.

I

II [n. 15, 12, 5-14]

christifideles, paschale mysterium intimius cognoscendo ac vivendo per Eucharistiam, unum arctissimum efficiant Corpus, in unitate caritatis Christi.¹²

6

7

[DCA n. 9, p. 9, ln. 11-14]

Qua perfectores, Episcopi clericorum suorum, religiosorum et laicorum sanctitatem, secundum suam cuiusque peculiarem vocationem, /promovere studeant, memores quidem se teneri ad exemplum sanctitatis praebendum, in caritate, humilitate et vitae simplicitate.

8

Ita Ecclesias sibi concreditas sanctificant ut in eisdem

9

Ecclesiae universalis sensus plene effulgeat. Idcirco vocationes non tantum sacerdotales, sed et/missionarias ac religiosas quam maxime foveant.

10

11

[DCA n. 9, p. 9, ln. 14-16]

Ecclesiae universalis sensus plene effulgeat. Idcirco vocationes non tantum sacerdotales, sed et/missionarias ac religiosas quam maxime foveant.

12

13

14

II ¹² Cf. PIUS XII, Litt. Encycl. *Mediator Dei*, 20 nov. 1947: A.A.S., 39 (1947), p. 251 sqq.

III [C] P. 12, linn. 5-6: iuxta consilium unius Patris [E/3129], aliquatenus mutata sunt verba, ita ut textus sit: paschale mysterium intimius *cognoscant et vivant* per Eucharistiam, *ita ut* unum...

[D] P. 12, lin. 7: secundum votum unius Patris [E/3129], etiam de Episcoporum officio orandi sermo fit, et additur textus: *orationi et ministerio verbi instantes, laborem impendant ut omnes quorum cura sibi est commisa unanimi sint in oratione atque sacramentorum receptione in gratia crescant ac fideles Domino sint testes*. Hoc textu etiam voto satisfit alius Patris [E/2862], qui haec ultima verba propositus inserenda.

[E] P. 12, lin. 12: de sententia unius Patris [E/3044], nomine aliorum 33 loquente, supprimendum esset verbum «universalis» ut vitaretur interpretatio Ecclesiam universalem aliud esse quam Ecclesia particularis. Commissio censuit haec verba esse admittenda: ut in iisdem *universae Ecclesiae Christi* sensus plene effulgeat.

III [n. 15, 32, 16-35]

17 christifideles/paschale mysterium penitus cognoscant et vivant, per Eucharistiam, ita ut unum arctissimum efficiant Corpus in unitate caritatis Christi;⁷
 18 [C] «orationi et ministerio verbi instantes» (Act. 6, 4), laborem impendat ut omnes/quorum cura sibi est commissa unanimi sint in oratione⁸ atque Sacramentorum receptione in gratia crescant ac fideles Domino sint testes. [D]

25 Qua perfectores, Episcopi clericorum suorum, religiosorum et laicorum sanctitatem, secundum suam cuiusque peculiarem vocationem, /promovere studeant, memores quidem se teneri ad exemplum sanctitatis praebendum, in caritate, humilitate et vitae simplicitate.

31 Ita Ecclesias sibi concreditas sanctificant ut in eisdem universae Christi Ecclesiae sensus plene/effulgeat. [E]
 32 Idcirco vocationes non tantum sacerdotiales, sed et missionarias ac religiosas quam/maxime foveant. [F]

IV [n. 15, 14, 9-21]

christifideles paschale mysterium penitus cognoscant et vivant, per Eucharistiam, ita ut unum arctissimum/efficient Corpus in unitate caritatis Christi;⁹
 11 «orationi et ministerio/verbi instantes» (Act. 6, 4), laborem impendat ut omnes quorum cura sibi est commissa unanimi sint in oratione¹⁰ utque Sacramentorum receptione in gratia crescent ac fideles Domino sint testes.

12 Qua perfectores, Episcopi clericorum suorum, religiosorum et laicorum sanctitatem, secundum suam cuiusque peculiarem vocationem, promovere studeant,¹¹ memores quidem se teneri ad exemplum sanctitatis praebendum, in caritate, humilitate et vitae simplicitate.

13 Ita Ecclesias/sibi concreditas sanctificant ut in eisdem universae Christi Ecclesiae sensus plene effulgeat.
 14 26 *Idcirco vocationes sacerdotiales*

15 ac religiosas quam/maxime foveant, speciali cura vocationum missionalium adhibita.

III⁷ Cf. Pius XII, Litt. Encycl. *Mediator Dei*, 20 nov. 1947: A.A.S., 39 (1947), p. 251 sqq.

III⁸ Cf. Act. 1, 14 et 2, 46.

IV⁹ Cf. Pius XII, Litt. Encycl. *Mediator Dei*, 20 nov. 1947: AAS 39 (1947) p. 251 sqq.; PAULUS VI, Litt. Encycl. *Mysterium Fidei*, 3 sept. 1965.

IV¹⁰ Cf. Act. 1, 14 et 2, 46.

IV¹¹ Cf. CONC. VAT. II, Const. dogm. de Ecclesia, Cap. VI, n. 44-45: AAS 57 (1965) pp. 50-52.

[F] P. 12, lin. 14: a nonnullis Patribus [E/3046] petitum est ut vox «missionarias» supprimeretur aliaque propositio admitteretur, quia omnes vocationes sacerdotiales indolem habent missionariam. Commissio tamen aestimavit servanda esse verba schematis.

IV 25 – Pag. 32, lin. 24: Quaeritur ut dicatur post «... in gratia crescant» «ac hostias et preces offerant pro salute mundi», nulla addita ratione (1 Pater).

R. – Non admittitur, quia esset repetitio.

26 – Pag. 32, linn. 33-35: Quaeritur ut dicatur: «Idcirco vocationes sacerdotiales ac religiosas quam maxime foveant, speciali cura ad vocationes missionarias adhibita», quia vocationes sacerdotiales oppositae non sunt vocationibus missionariis vel religiosis (31 Patres).

R. – Admittitur, ita tamen ut textus sit: «Idcirco vocationes sacerdotiales ac religiosas quam maxime foveant, speciali cura vocationum missionalium adhibita».

I

II [n. 16, 12, 15-19]

16.

15

[*Episcoporum munus regendi ac pascendi*. [A]]

[DCA n. 10, p. 9, ln. 17-20]

In exercendo suo/munere patris
ac pastoris, sint Episcopi in me-
dio suorum sicut qui mini-
strant,¹³ boni pastores qui co-
gnoscunt suas oves quosque
et ipsae/cognoscunt, veri patres
qui spiritu dilectionis et sollici-
tudinis erga omnes praestant.

16

17

18

19

II ¹³ Cf. *Lc.* 22, 26-27.

II [A] [Cf. 12 A].

III [A] Tertio venit loco *munus regendi* (n. 16), in cuius exercitio imaginem patris ac pastoris Episcopus plene referat oportet: in omnes quidem fideles, per curam variis eorum condicionibus aptatam, sed praecipue in suos sacerdotes, quos sancte efformare, spiritualiter fovere, materialiter quoque iuvare, paterne semper succurrere, in eorum pastorali cooperatione utendo libenter audire debet. At eius officium amoris sese extendat oportet etiam ad fratres christianos seiunctos, sanum cum eis oecumenismum fovendo, et ad non christianos, si quos in dioecesis versantes habeat, eis evangelium Christi annuntiando.

[B] *Ad n. 16:* P. 12, lin. 15: ab uno Patre [E/2859] petitum est ut in titulo supermerentur verba «*seu pascendi*». Haec tamen servanda esse censuit Commis-
sio, quia indicant regimen modo pastorali esse exercendum.

[C] P. 12, lin. 17: ab uno Patre [E/2864] propositum est ut post verba «*qui co-
gnoscunt suas oves*» adderentur verba «*non solum per contactus individua-
les..., sed etiam recurrendo ad media specifica investigationis sociologicae*». Haec afirmando esse censuit Commissio in alinea 2, scilicet linn. 20-21.

[D] P. 12, linn. 15 sqq.: ab uno Patre [E/2767] rogatum est ut etiam sermo fieret de auctoritate Episcopi, quae hodie in multis regionibus est imminuta; ab alio Patre [E/2860, E/2857] petitum est ut etiam sermo fieret de vitae Episco-

III [n. 16, 32, 36 – 33, 9]

IV [n. 16, 14, 22-31]

36 16. [A]

* 16.

22

37 [Episcoporum munus regendi ac
pascendi]. [B]

In exercendo suo munere patris ac/pastoris, sint Episcopi in medio suorum sicut/qui ministrant,⁹ boni pastores qui cognoscunt/suas oves [C] quosque et ipsae cognoscunt, veri/patres qui spiritu dilectionis et sollicitudinis/erga omnes praestant, quorumque auctoritati/divinitus quidem collatae omnes grato animo/sese subiciunt. [D]

5 Quae ut efficaciter facere valent, Episcopi, «ad omne opus bonum parati» (2 Tim. 2,21) et «omnia sustinentes propter electos»(2 Tim. 2, 10) vitam suam ita ordinant oportet, ut necessitatibus temporum accom-

27 In exercendo suo munere patris ac pastoris, sint Episcopi in/me-
dio suorum sicut qui ministrant,¹² boni pastores qui co-
gnoscunt suas/oves quosque et ipsae cognoscunt, veri patres qui spiritu dilectionis et/sollici-
tudinis erga omnes praestant, quorumque auctoritati divinitus quidem collatae omnes grato animo sese subiciunt.

* *Integralm sui gregis familiam ita congregent atque efforment ut omnes, officiorum suorum consci, in communione caritatis vi-
vant et operentur.*

Quae ut efficaciter facere valent, Episcopi, «ad omne opus bonum/parati» (2 Tim. 2, 21) et «omnia sustinentes propter electos» (2 Tim./2, 10) vitam suam ita ordinant oportet, ut necessitatibus temporum ac-

III ⁹ Cf. Lc. 22, 26-27.

IV ¹² Cf. Luc. 22, 26-27.

porum ratione circumstantiis novis aptanda. Commissio ideo admisit addenda esse post verbum «praestent», lin. 19 ea quae sequuntur: *quorumque auctoritati divinitus quidem collatae omnes grato animo sese subiiciunt. [...]*

IV *In num. 16 [petentibus nonnullis Patribus] duae novae propositiones ad-duntur, quarum prima est de necessitate pro Episcopo «integralm sui gregis familiam congregare et efformare», altera vero de partibus sibi congruentibus, quas fideles in rebus Ecclesiae habent deque eorumdem iure et officio active adlaborandi ad aedificationem mystici Corporis Christi.
27 – Pag. 32, lin. 37 et sqq.: Quaeritur ut affirmetur officium Episcopi tuendi disciplinam canonicaam (*I Pater*).

R. – Non admittitur, quia iam in textu affirmatur auctoritas Episcopi servanda.
28 – Pag. 33, lin. 1: Quaeritur ut deleantur verba «*veri patres*», quae paternalismum sapiunt (*16 Patres*).

R. – Non admittitur, quia a Romanis Pontificibus haud raro Episcopi patres vocantur.

29 – Pag. 33, linn. 2-4: Quaeritur ut deleantur verba «*quorum auctoritati etc.*», quia schema agit de Episcopis, non de subditis (*I Pater*).

R. – Non admittitur, quia ipsi Episcopi auctoritate gaudent et quia alii Patres rogarunt ut de auctoritate quaestio esset.

[DCA n. 10, p. 9, ln. 36-38]

Fidelium necessitates cognoscere tenentur ut eorum bono pro sua/cuiusque condicione apte consulere queant.

20

21

Praecipue sacerdotes

22

suos

paterna semper caritate

III [E] [...]. Praeterea novam alineam addendam censuit, qua alterius Patris [E/2811] voto satisfit: *Quae ut efficaciter facere valeant Episcopi, «ad omne opus bonum parati» (2 Tim. 2, 21) et «omnia sustinentes propter electos» (2 Tim. 2, 10) vitam suam ita ordinent aportet, ut necessitatibus temporum accommodata sit.*

[F] P. 12, lin. 21: ab uno Patre, nomine etiam aliorum 22 loquente [E/3046], propositum est ut afirmaretur officium Episcopi invigilandi ut fideles regale sacerdotium exerceant. Commissio aestimavit de eo non esse sermonem facendum in hoc schemate.

[G] P. 12, linn. 20-21: ab uno Patre [E/2859] petitum est ut necessitas cognitionis sociologicae affirmaretur; ab alio Patre [E2807] rogatum est ut assereretur officium communicationis inter Episcopum et fideles ac sacerdotes; [...]

[H] [...] ab alio [E/2908] tandem etiam propositum est ut expressa fieret mentio de obligatione quaerendi peccatores. His omnibus inspectis, novum textum, de obligationibus Episcoporum erga fideles, admisit Commissio, in quo haec omnia officia affirmantur.

IV 30 – Pag. 33, lin. 10: Quaeritur ut inseratur textus magis extensus affirmans necessitatem ut Episcopi vitam suam ordinent modo novis adiunctis accommodato, et ut exemplum praebeant vitae austeritatis etc. (*I Pater*).

III [n. 16, 33, 9-29]

IV [n. 16, 14, 32-35]

10	<i>modata sit.</i> [E]	30	<i>commodata sit.</i>	32
11	[F] <i>Fidelium</i>		[cf. p. 15, ln. 5-8]	
	<i>bono</i>			
12	<i>ut pro sua cuiusque condicione aptius consulere queant, eorumdem necessitates, in socialibus in quibus vivunt adiunctis, rite cognoscere tenentur, aptis ideo adhibitis instrumentis, praesertim investigationis socialis.</i> [G]			
13	<i>Erga omnes sollicitos se prebeant/cuiuscumque sunt aetatis,</i>		[cf. p. 15, ln. 8-10]	
14	<i>condicionis vel nationis, tum incolas, tum advenas et peregrinos.</i>	31		
	[H]			
19	<i>Fratres separatos peculiari amore prosequantur, fidelibus etiam commendantes ut erga/eos magna cum humanitate se gerant, oecumenismum quoque, ut ab Ecclesia intelligitur,/foventes.</i>	32	[cf. p. 15, ln. 14-16]	
20				
21		33		
22				
23				
	[H]			
24	<i>Non baptizatos tandem cordi habeant,/ut et ipsis caritas eluceat Christi Iesu, Cuius/coram omnibus testes sunt Episcopi.</i> [H]		[cf. p. 15, ln. 16-18]	
25				
26	<i>Sacerdotes, quippe qui munera et sollicitudinem eorum pro parte suscipiant et cura cotidiana tam studiose exerceant, paterna semper caritate</i>	34	<i>Sacerdotes, quippe qui munera et sollicitudinem ipsorum pro parte/suscipient et cura cotidiana tam studiose exerceant, peculiari semper/caritate</i>	33
27				
28				
29				

R. – Non admittitur, quia videtur sufficienter provisum in n. 15.

31 – Pag. 33, lin. 18: Quaeritur ut post verba «tum incolas et peregrinos» addatur textus, quo affirmetur necessaria Episcoporum sollicitudo ut fideles in rebus Ecclesiae partes congruentes habeant atque ipsis agnoscatur ius active cooperandi ad aedificationem ipsius Ecclesiae (19 Patres).

R. – Admittitur et additur novus textus post verba supradicta.

32 – Pag. 33, lin. 19: Quaeritur ut deleatur verbum «peculiari» (lin. 19) et ut pro verbo «tandem» (lin. 23) substituatur verbum «etiam» (1 Pater).

R. – Admittitur, quia magis logicum videtur.

33 – Pag. 33, lin. 21: Quaeritur ut dicatur loco «magna cum humanitate», «magna cum caritate se gerant in veritate», ut causa appareat supernaturalis (39 Patres).

R. – Pro parte admittitur, ita ut textus sit: magna cum humanitate et caritate se gerant».

34 – Pag. 33, lin. 28: Quaeritur ut loco «paterna semper caritate amplectantur ...» dicatur «pastorali semper caritate cum eis conversentur, eosdem ut cooperatores et amicos habentes, quibus omni cum fiducia propriam responsabilitatem concedere debent etc.» (20 Patres).

R. – Admittitur ut loco «paterna caritate» dicatur «peculiari caritate»; quoad cetera proposita, provisum est in novo textu addito p. 41, linn. 37-40.

I

II [n. 16, 12, 22-32]

amplectantur,

23
24
25

solliciti eorum condicione-
num spiritualium, intellectua-
lium et materialium ut hi sancte
pieque vivere atque ministerium
suum fideliter ac/fructuose
adimplere valeant.

26
27
28
29
30

Quare institutiones foveant et
peculiares/conventus instau-
rent, in quibus sacerdotes ali-
quoties congregentur tum/ad
longiora peragenda exercitia
spiritualia in vitae suae renova-
tionem/tum ad altiorem acqui-
rendam cognitionem ecclesiasti-
carum disciplinarum, praeser-
tim Sacrae Scripturae et theolo-
giae, socialium maioris momen-
ti quaestionum, necnon nova-
rum actionis pastoralis ratio-
num.

31
32

Operosa misericordia prose-
quantur sacerdotes qui in peri-
culo quoquo modo versantur
aut in quibusdam defecerunt.

[cf. p. 12, ln. 20-21]

III [I] P. 12, lin. 22: a non paucis Patribus [E/2807, E/3046, E/2852, E/2859, E/2850] propositum est ut affirmaretur obligatio Episcopi habendi confidentes contactus cum sacerdotibus, ut assereretur officium coordinandi laborem pa-
storalem, etc. His votis satisfaciens, Commissio novum textum admisit: *Sacer-
dotes omnes, quippe qui munera et sollicititudinem eorum pro parte suscipiant et
cura cotidiana tam studiose exerceant, paterna semper caritate amplectantur,
eosdem ut filios et amicos habentes, ideoque ad eos audiendos parati, atque con-
fidenti cum eis consuetudine, integrum opus pastorale totius dioeceseos promo-
vere studeant. Solliciti sint eorum condicionum spiritualium etc.* Ita etiam alius
Patri [E/2858] voto satisfit, qui rogavit ut sacerdotum cotidianum opus lauda-
retrur.

[J] P. 12, linn. 31-32: a duobus Patribus [E/2811, E/2802] petitus
est ut efficaciora dicerentur de sacerdotibus lapsis, ita ut misericordia Eccle-
siae erga eos sit operosa. Commissio censuit de mediis ad hanc misericordiam
manifestandam difficilius sermonem esse posse in Constitutione conciliari.

III [n. 16, 33, 29 – 34, 7]

amplectantur, eosdem ut filios et amicos habentes¹⁰ ideoque ad eos audiendos/parati atque confidenti cum eisdem consuetudine, integrum opus pastorale totius dioecesis/promovere student. [I]

Solliciti sint eorum condiciorum spiritualium, intellectuallium et materialium ut hi sancte pieque vivere atque ministerium suum fideliter ac fructuose adimplere valeant.

Quare institutiones foveant et peculiares conventus instaurant, in quibus sacerdotes aliquoties congregentur tum ad longiora peragenda exercitia spiritualia in vitae suae renovationem tum ad altiorem acquirendam cognitionem ecclesiasticarum disciplinarum, praesertim Sacrae Scripturae et theologiae, socialium maioris momenti/quaestionum, necnon novarum actionis pastoralis rationum.

Operosa misericordia prosequuntur sacerdotes qui in periculo quoquo modo versantur aut in quibusdam defecerunt. [J] [cf. p. 33, ln. 11-16]

III ¹⁰ Cf. Io. 15, 15.

IV ¹³ Cf. Io. 15, 15.

IV [n. 16, 14, 35 – 15, 5]

amplectantur, eosdem ut filios et amicos habentes¹³ ideoque/ad eos audiendos parati atque confidenti cum eisdem consuetudine, integrum opus pastorale totius dioecesis promovere student.

Solliciti sint eorum condiciorum spiritualium, intellectuallium et materialium ut hi sancte pieque vivere atque ministerium suum fideliter ac/fructuose adimplere valeant.

Quare institutiones foveant et peculiares/conventus instaurant, in quibus sacerdotes aliquoties congregentur tum/ad longiora peragenda exercitia spiritualia in vitae suae renovationem/tum ad altiorem acquirendam cognitionem ecclesiasticarum disciplinarum, praesertim Sacrae Scripturae et theologiae, socialium maioris momenti/quaestionum, necnon novarum actionis pastoralis rationum.

Operosa misericordia prosequuntur sacerdotes qui in periculo quoquo modo/versantur aut in quibusdam defecerunt.

Fidelium bono ut pro sua

IV 35 – Pag. 34, lin. 4: Quaeritur ut addatur in fine: «Conferentiae Episcoporum uniuscuiusque nationis est determinare tempus et modum, quibus sacerdotum necessitatibus satisfieri debet, collatis viribus Episcoporum omnium» (1 Pater).

R. – Non admittitur, quia haec ad Directorium pertinere videntur, non ad ipsum Decretum Conciliare.

36 – Pag. 34, lin. 5: Quaeritur ut ante verba «operosa misericordia ...», adendantur verba: «Quia tandem sunt homines perversi et indurati, ipsa gregis pax et securitas exigit ut in eos utatur Episcopus, etsi invitus, poenis ecclesiasticis» (13 Patres).

R. – Non admittitur, quia nimis durum videtur hoc in Decreto affirmari et quia poenae ecclesiasticae in Codice I. C. praevidentur.

37 – Pag. 34, lin. 7: Quaeritur ut aliquid dicatur de condicionibus materialibus sacerdotum, ut pauperes adiuvari possint (1 Pater).

R. – Non admittitur in hoc loco, quia iam provisum est pag. 41, lin. 42.

III

IV [n. 16, 15, 5-18]

[cf. p. 33, ln. 16-18]

cuiusque condicione aptius consulere/queant, eorumdem necessitates, in socialibus in quibus vivunt adiunctis,/rite cognoscere satagant, apud ideo adhibitis instrumentis, praesertim investigationis socialis.

6

Erga omnes sollicitos se prebeant cuiuscumque/sunt aetatis, condicione vel nationis, tum incolas, tum advenas et peregrinos.

7

31 *In hac pastorali sollicitudine exercenda fidelibus suis in rebus Ecclesiae partes ipsis congruentes servent, eorumdem officium et ius/quoque agnoscentes active adlaborandi ad aedificationem mystici Corporis Christi.*

8

32 Fratres seiunctos amore prosequantur, fidelibus etiam commendantes ut erga eos magna

9

33 cum humanitate et caritate se gerant, oecumenismum quoque, ut ab Ecclesia intelligitur, foven tes.¹⁴

10

Etiam non baptizatos cordi habent, ut et ipsis caritas eluceat Christi Iesu, Cuius coram/omnibus testes sunt Episcopi.

11

[cf. p. 33, ln. 19-23]

[cf. p. 33, ln. 23-25]

IV ¹⁴ Cf. CONC. VAT. II, Decr. *de Oecumenismo*, 21 nov. 1964: AAS 57 (1965) pp. 90-107.

I [n. 6, 10, 27]

II [n. 17, 12, 33 – 13, 3]

17.

33

[*Peculiares apostolatus formae*]. [A]

[cf. p. 13, ln. 8-11]

[DCA n. 10, p. 10, ln. 4-6]

Sedulo urgeatur officium quo
tenentur fideles ad

34

[DCA n. 10, p. 10, ln. 6-12]

varia opera
laicorum apostolatus et
actionis catholicae par-
ticipanda vel iuvanda.

13

Associaciones quoque promo-
veantur vel/foveantur quae fi-
nem supernaturalem directe aut
indirecte proseguuntur, ad per-
fectiorem scilicet vitam pro-
vehendam,

2

3

II [A] [Cf. 12 A].

III [A] Quaedam apostolatus formae et actio catholica, quippe quae nostris hisce temporibus peculiari ratione fovendae comprobentur, expresse in n. 17 commemorantur; apta tamen in varietate suadetur coordinatio atque intima coniunctio omnium operum apostolicorum sub ductu Episcopi, prout exigit unitas organica Ecclesiae particularis, quae est dioecesis.

[B] *Ad n. 17: P. 12, lin. 33: a pluribus Patribus* [E/3046] *propositum est ut de coordinatione apostolatus, de qua in p. 13, linn. 8-11 sermo est, in initio huius numeri tractaretur, utque etiam de coordinato pastorali opere quaestio esset. Eorum voto obsecundans, Commissio novum textum addidit in initio huius numeri.*

[C] *P. 12, lin. 34: propositum est ab uno Patre* [E/2813] *ut de Actione catholica speciatim non fieret mentio. Commissio autem censuit de actione catholica sermonem faciendum esse, cum a Summis Pontificibus tantopere laudata sit.*

IV * In num. 17, qui de peculiaribus apostolatus formis agit, [*petentibus non nullis Patribus*], clariore modo exponitur fidelium obligatio *apostolatum* exer-

III [n. 17, 34, 8-25]

8 17.

[*Peculiares apostolatus formae*]. [A]

9 *Variae foveantur apostolatus rationes atque in/universa dioecesi, vel in eiusdem peculiaribus/regiobus, omnium operum apostolatus, sub/moderamine Episcopi, coordinatio atque intima coniunctio, qua quidem omnia incep-ta atque/instituta, catechetica, missionalia, caritativa, socialia, familiaria, scholastica atque quaelibet/alia finem pastoralem persequentia, ad concordem redigantur actionem, qua simul clarius/dioecesis unitas eluceat.* [B]
 19 Sedulo urgeatur officium quo tenentur/fideles ad

21 varia opera
 laicorum apostolatus et
 22 actionis catholicae par-ticipanda vel iuvanda. [C]
 23 Associationes quoque promo-veantur vel foveantur quae fi-nem supernaturalem directe/aut
 24 indirecete prosequuntur, ad per-fectiorem/scilicet vitam pro-vehendam,

IV [n. 17, 15, 19-31]

* 17.

19

Variae foveantur apostolatus ra-tiones atque in universa dioecesi, vel in eiusdem peculiaribus regiobus, omnium operum apostolatus, sub/moderamine Episcopi, coordinatio atque intima coniunctio, qua quidem/omnia incep-ta atque instituta, catechetica, missionalia, caritativa, socialia, familiaria, scholastica atque quaelibet alia finem pastoralem persequentia,/ad concordem redigantur actionem, qua simul clarius dioecesis unitas/eluceat.
 22 Sedulo urgeatur officium quo tenentur fideles ad apostolatum pro/sua quisque condicione et aptitudine exercendum, atque 38 ipsis commendetur ut varia opera laicorum apostolatus, et praeser-tim Actionem Catholicam, parti-cipent aut iuvent.
 23 Associationes quoque promo-veantur vel/foveantur quae fi-nem supernaturalem directe aut
 24 indirecete prosequuntur,/ad per-fectiorem scilicet vitam as-se-quendam, aut ad Christi Evangel-

cendi; quaeque obligatio rectissime distinguitur a commendatione ut *opera apostolatus*, et *praesertim Actionem Catholicam*, participant vel adiuvent.

38 – Pag. 34, lin. 19: Quaeritur ut dicatur: «*Sedulo urgeatur officium quo tenen-tur fideles ad apostolatum unusquisque pro sua condicione et aptitudine exer-cendum atque Episcopi eos exhortentur ut operibus apostolatus et actioni catho-licae participant*» (1 Pater).

R. – Admittitur, ob rationes in Relatione expositas.

39 – Pag. 34, lin. 21: Quaeritur ut omittantur verba «*et actionis catholicae*», quia de notione actionis catholicae adhuc disputatur (1 Pater).

R. – Non admittitur, quia Actio Catholica valde commendata est a Summis Pontificibus.

40 – Pag. 34, lin. 21: Quaeritur ut verba *actio catholica* litteris maiusculis scri-bantur, quia multi id postulaverunt (2 Patres).

R. – Admittitur modus.

41 – Pag. 34, lin. 25: Quaeritur ut post verba «*ad perfectiorem scilicet vitam provehendam*» dicatur «*aut ad Christum omnibus qui longe absunt annun-tandum*» (22 Patres).

R. – Admittitur, ita ut novus textus additus sit: «*aut ad Christi Evangelium om-nibus annuntiandum*».

4

aut ad doctrinam christianam
vel incrementum cultus publici
promovendum, aut ad fines
sociales persequendos aut ad
pietatis vel caritatis opera exer-
cenda.

5

Variae apostolatus formae recte
accommodentur necessitatibus
fidelium, attentis
condicionibus non solum spiri-
tualibus et moralibus, sed/etiam
socialibus, demographicis et oe-
conomicis.

6

Pariter in universa dioecesi vel
in eiusdem peculiaribus regioni-
bus, habeatur omnium operum
apostolatus coordinatio atque
intima coniunctio, ita ut unitas
dioecesis/clarius eluceat.

9

10

11

III [D] P. 13, lin. 8: iuxta votum a duobus Patribus [E/2864, E/2845] expres-
sum, afirmandum aestimavit Commissio momentum investigationis socialis
per officia sociologiae pastoralis. Quare adduntur verba: *Ad quod efficacius et
fructuose assequendum, magnopere conferunt investigationes sociales et religio-
sae, per officia sociologiae religiosae, quae enixe commendantur.*

[E] P. 13, lin. 10: a quibusdam Patribus [E/3046] petitum est ut loco verbo-
rum «ita ut unitas dioecesis clarius eluceat», ponerentur verba «ita ut Ecclesia
Christi tanquam lumen gentium clarius manifestetur». Commissio decrevit ser-
vanda esse schematis textum, quia de operibus apostolatus in dioecesi quaestio
est.

IV 42 – Pag. 34, lin. 25: Quaeritur ut loco verbi «provehendam» adhibeatur
verbum «*obtinendam*», quia verbum «provehere» continet ideam augmenti et
tunc superfluum esset illud dicere (*I Pater*).

R. – Admittitur, ita ut textus fiat «scilicet vitam *assequendam*».

43 – Pag. 34, lin. 26: Quaeritur ut loco verborum «incrementum cultus publici»

III [n. 17, 34, 25-37]

26 aut ad doctrinam/christianam
27 vel incrementum cultus publici
28 promovendum, aut ad fines
29 sociales persequendos aut ad
pietatis vel caritatis opera exer-
cenda.

30 Apostolatus formae rite
31 accommodentur/necessitatibus
hodiernis, attentis *hominum*
32 condicionibus, non solum spiri-
33 tualibus et moralibus, sed etiam
34 socialibus, demographicis et/oec-
onomicis.

35 *Ad quod efficaciter et fructuose*
36 *assequendum, magnopere confe-*
37 *runt investigationes sociales*
et religiosae, per officia sociolo-
giae pastoralis, quae enixe com-
mendantur. [D]

[cf. p. 34, ln. 9-18]

IV [n. 17, 15, 31-40]

	<i>lium/omnibus annuntiandum,</i>	32
43	aut ad doctrinam christianam vel incrementum/cultus publici promovendum, aut ad fines sociales persequendos aut ad pietatis vel caritatis opera exer- cenda.	33
	Apostolatus formae rite accommodentur necessitatibus <i>hodiernis</i> , attentis <i>hominum</i> condicionibus, non solum spiri- tualibus et moralibus,/sed etiam socialibus, demographicis et oe- conomicis.	35
	<i>Ad quod efficaciter/et fructuose</i> <i>assequendum, magnopere confe-</i> <i>runt investigationes sociales</i> <i>et religiosae, per officia sociolo-</i> <i>giae pastoralis, quae enixe com-</i> <i>mendantur.</i>	36
44	[cf. p. 15, ln. 19-25]	37
45		38
46		39
		40

[E]

admittantur verba «*vitam liturgicam*», ut adaptetur textus Constitutioni de S. Liturgia (*I Pater*).

R. – Non admittitur, quia latius patet cultus publicus quam Liturgia.

44 – Pag. 34, lin. 35: Quaeritur ut loco verborum «*magnopere conferunt*» dicatur «*magnopere conferre possunt,... si cum debita prudentia cumque scientifico rigore fiant*» investigationes sociales (*I Pater*).

R. – Non admittitur, quia supponi debet ut recte fiant investigationes sociales, et quia evidenter haec conditio supponitur.

45 – Pag. 34, linn. 35-37: Rogatur ut deleantur haec verba, quia iam in n. 16 commendantur investigationes sociales (*I Pater*).

R. – Non admittitur, quia, dum in n. 16 quaestio est de ipsis investigationibus socialibus, in hoc n. 17 agitur praesertim de officiis sociologiae pastoralis, quae enixe commendantur.

46 – Pag. 34, lin. 37: Quaeritur ut etiam sermo fiat de illis institutis quae «*vale- tudinaria*» dicuntur (*I Pater*).

R. – Non admittitur, quia implicite includuntur in textu.

[*Quorundam fidelium coetuum singularis sollicitudo*]. [A]

Peculiaris sollicitudo habeatur fidelium, qui ob vitae condicione
mem communi/ordinaria parochorum cura pastorali non satis
frui valent aut eadem/penitus
carent, uti sunt quamplurimi
migrantes, maritimi sicut et aéronavigantes,
nomades aliisque id genus.¹⁴

Aptae methodi pastorales promoveantur ad vitam spiritualem
fovendam eorum qui animi relaxationis causa ad tempus alias
regiones petunt.¹⁵

II ¹⁴ Nomine «migrantium» ii praesertim veniunt qui ob victim quaeritandi necessitatem variasque alias rationes vitae vel occupationis vel ob tristes suarum nationum conditiones vexationesque religionis causa obortas patrium locum, sive ad tempus sive in perpetuum, relinquunt.

Nomine «maritimorum» veniunt ii omnes qui nauticam vel piscatoriam artem exercentes sive gubernandi sive inserviendi causa in navibus vitam iugiter ducere coguntur ac proinde nonnisi raro et difficilius communi parochi cura frui valent, vel portubus addicuntur maritima itinera adparaturi.

Nomine «aéronavigantium» ii veniunt qui aërea itinera et commeatus aggreduntur ii que omnes, sive viri sive mulieres, qui in velivilis et in aérodromis operam praestant seu laborem.

Nomine «nomadum» ii veniunt qui varias orbis terrarum regiones continuo circumire solent, vel propter artem circensibus ludis excendam vel propter insitam naturam et congenitam animi proclivitatem.

II ¹⁵ Hic ii veniunt potissimum qui vulgo *touristes* vacantur, homines nempe qui, sive singuli sive turmatim, per annum, animi relaxationis vel rusticationis vel sanitatis curandae causa, suas domos ad tempus derelinquere solent, externas civitates aut montes aut mariū lacuumque oras petituri.

II [A] [Cf. 12 A].

III [A] Quorundam denique fidelium coetuum fit explicita mentio – ut puta migrantium, maritimorum, aéronavigantium, nomadum, eorumque qui vulgariter nomine «turisti» audiunt – quorum pastoralis cura, ob peculiaria adiuncta, peculiari uniuscuiusque Episcopi in primis, deinde Conferentiarum Episcopaliū sollicitudini commendatur (n. 18).

[B] *Ad n. 18:* P. 13, linn. 11-16: iuxta unum Patrem [E/2865], necesse esset ut admonerentur fideles de oecumenismo fovendo; iuxta nonnullos Patres [E/3046], peculiaris sollicitudo afirmari deberet eorum qui propter statum in quo vivunt a Sacramentorum receptione privantur. Commissio autem aestimavit sufficienter de his in textu emendato n. 16 provisum esse.

[C] P. 13, lin. 18: iuxta consilium alicuius Patris, tollitur verbum «animi» et dicitur «qui relaxationis causa».

IV * [Petentibus nonnullis Patribus], num. 18 ampliorem enumerationem di-

III [n. 18, 34, 38 – 35, 8]

IV [n. 18, 15, 41 – 16, 4]

38 18.

* 18.

41

39 [Quorundam fidelium coetuum
singularis sollicitudo]. [A]

40 Peculiaris sollicitudo habeatur fidelium, qui ob vitae condicione
35 nem communi ordinaria parochorum cura pastorali non/satis frui valent aut eadem penitus
2 carent, uti/sunt quamplurimi
3 migrantes, maritimi sicut et/aeronavigantes,
4 nomades aliique id genus.¹¹ [B]
5 Aptae methodi pastorales promoveantur ad/vitam spiritualem
6 fovendam eorum qui relaxationis causa ad tempus alias
7 regiones petunt.¹² [C]

42 Peculiaris sollicitudo habeatur fidelium, qui ob vitae condicione
16 nem communi ordinaria parochorum cura pastorali non satis
frui valent/aut eadem penitus
carent, uti sunt quamplurimi
17 migrantes, *exsules et profugi*, maritimi sicut et aerönavigantes,
2 nomades aliique id genus.
48 Aptae methodi pastorales promoveantur ad vitam spiritualem
50 fovendam/eorum qui relaxationis causa ad tempus alias
regiones petunt.

III ¹¹ Nomine «migrantium» ii praesertim veniunt qui ob victimum quaeritandi necessitatibus variasque alias rationes vitae vel occupationis vel ob tristes suarum nationum conditiones vexationesque religionis causa obortas patrium locum, sive ad tempus sive in perpetuum, relinquunt.

Nomine «maritimorum» veniunt ii omnes qui nauticam vel piscatoriam artem exercentes sive gubernandi sive inserviendi causa in navibus vitam iugiter ducere coguntur ac proinde nonnisi raro et difficilius communi parochi cura frui valent, vel portibus adducuntur maritima itinera adparaturi.

Nomine «aeronavigantium» ii veniunt qui aërea itinera et commeatus aggreduntur ii que omnes, sive viri sive mulieres, qui in velivolis et in aërodromis operam praestant seu laborem.

Nomine «nomadum» ii veniunt qui varias orbis terrarum regiones continuo circumire solent, vel propter artem circensibus ludis excendam vel propter insitam naturam et congenitam animi proelivitatem.

III ¹² Hic ii veniunt potissimum qui vulgo *touristes* vocantur, homines nempe qui, sive singuli sive turmatim, per annum, animi relaxationis vel rusticationis vel sanitatis curandae causa, suas domos ad tempus derelinquere solent, externas civitates aut montes aut marium lacuumque oras petunti.

versorum fidelium coetuum, qui singulari sollicitudine Episcopi egent, continent, quum memorentur etiam *exsules et profugi*.

47 – Pag. 35, lin. 3: Quaeritur ut addantur verba «*expulsi et profugi*», quia sunt coetus eorum qui persecutionem patiuntur propter iustitiam (5 Patres).

R. – Admittitur et adduntur verba «*exsules et profugi*».

48 – Pag. 35, lin. 4: Quaeritur ut definitio tradatur «nomadum» (1 Pater).

R. – Non admittitur, quia agitur de omni genere nomadum.

49 – Pag. 35, linn. 5-8: Quaeritur ut mentio fiat in texto fidelium degentium in suburbio civitatum, quia peculiari sollicitudine indigent (1 Pater).

R. – Non admittitur, quia illi fideles sunt ordinarii fideles quorum certo cura peculiaris habenda est, sed non constituant singularem coetum.

50 – Pag. 35, lin. 5: Quaeritur ut mentio etiam fiat de operariis, praesertim de iis qui in opificiis laborant (1 Pater).

R. – Non admittitur, quia illi pertinent ad gregem ordinarium, et non sunt peculiaris coetus; in numero agitur de quibusdam fidelium specialibus coetibus.

III [D] P. 13, lin. 18: de sententia trium Patrum [E/2763, E/2863, E/2808, E/2555] specialia quaedam dicenda essent de migrantibus, et afirmando esset officium quo tenentur Episcoporum Conferentiae ut huic quaestioni studeant. Commissio aestimavit huic voto esse satisfaciendum, ita tamen ut Conferen-

III [n. 18, 35, 9-17]

IV [n. 18, 16, 5-10]

9 *Episcoporum Conferentiae,*
 10 *praesertim Nationales, urgenter-*
 tibus quaestionibus ad praedi-
 citos spectantibus sedulo stu-
 deant, et aptis/instrumentis ac
 institutionibus spirituali eorum
 curae, concordi voluntate viri-
 busque unitis/consulant atque
 faveant, attentis in primis nor-
 mis ab Apostolica Sede statutis¹³
 vel statuendis, temporum, loco-
 rum et personarum condicioni-
 bus apte accommodatis. [D]

5 *Episcoporum Conferentiae,*
 6 *praesertim Nationales, urgenter-*
 tibus/quaestionibus ad praedic-
 citos spectantibus sedulo stu-
 deant, et aptis instrumentis ac
 institutionibus spirituali eorum
 curae, concordi voluntate viri-
 busque unitis consulant atque
 faveant, attentis in primis nor-
 mis ab/Apostolica Sede statutis¹⁵
 vel statuendis, temporum, loco-
 rum et personarum condicioni-
 bus apte accommodatis.

III ¹³ Cf. S. Pius X, Motu proprio *Iampridem*, 19 mart. 1914: A.A.S., 6 (1914), p. 174 sqq.; PIUS XII, Const. Ap. *Exsul Familia*, 1 aug. 1952: A.A.S., 54 (1952), p. 652 sqq.; *Leges Operis Apostolatus Maris*, auctoritate Pii XII conditae, 21 nov. 1957: A.A.S. (1958), p. 375, n. 2.

IV ¹⁵ Cf. S. Pius X, Motu Proprio *Iampridem*, 19 mart. 1914: AAS 6 (1914) p. 174 sqq.; PIUS XII, Const. Ap. *Exsul Familia*, 1 aug. 1952: AAS 44 (1952) p. 652 sqq.; *Leges Operis Apostolatus Maris*, auctoritate Pii XII conditae, 21 nov. 1957: AAS 50 (1958) p. 375 sqq.

tiarum officium se extendat ad urgenteriores quaestiones, non solum de emigrantibus, sed etiam de aliis fidelium coetibus [cf. E/2632], qui supra in textu eiusdem n. 18 nominantur. Ideo addendam esse decrevit novam alineam in fine huius n. 18.

[*Episcoporum libertas eorumque cum publicis potestatibus rationes*].

33

In suo apostolico munere obeundo, quod animarum salutem intendit, Episcopi per se plena ac perfecta gaudent libertate atque independentia a quacumque civili potestate.

34

Quare non licet eorum muneris ecclesiastici exercitium directe vel indirecte impedire neve eos prohibere/quominus cum Apostolica Sede aliisque Auctoritatibus ecclesiasticis et/cum suis subditis libere communient.

35

Profecto Sacri Pastores, dum in spiritualem sui gregis curam incumbunt, reapse sociali quoque et civili profectui ac prosperitati consulunt, actuosam in hunc finem cum publicis auctoritatibus, pro sui/officii ratione,

36

operam consociantes atque iustis legibus oboedientiam/et legitime constitutis potestati-

37

38

39

40

64

2

3

III [A] Episcopi dioecesani officio enucleato, ex eius gravitate et fundamentali momento pro vita Ecclesiae duo maximi ponderis consecaria inferuntur: quorum primum est independentia Episcoporum a quacumque civili potestate in suo munere exercendo [n. 19], atque adeo libertas Ecclesiae in Episcopis eligendis ac instituendis [n. 20]; alterum vero Episcoporum ab officio renuntiatio, qui in particularibus versantur adiunctis [n. 21].

[B] In n. 19 statuitur principium generale de plena ac perfecta Episcoporum libertate atque independentia a quacumque civili potestate, intra ambitum taxativum, ut patet, exercitii sui apostolici muneris. Logicum consecarium huius principii est illiceitas cuiusvis directi vel indirecti impedimenti pastoralis muneris, et in specie liberae communicationis Episcoporum cum Apostolica Sede aliisque ecclesiasticis Auctoritatibus (Patriarcha, Metropolita aut Coepiscopis) et cum suis subditis.

IV * In num. autem 19, in quo de Episcoporum libertate in munere obeundo agitur, nova verba addita sunt, ex iurisprudentia Sanctae Sedis desumpta, ut melius eluceat quo modo et qua mensura illi actuosam cum publicis Auctoritatibus operam consociare debeant: nempe «pro sua officii ratione et sicut *Episcopos decet*». 51 – Pag. 35, lin. 22: Quaeritur ut post verbum «*Episcopi*» addantur verba «*sal-*

	III [n. 19, 35, 18-36]	IV [n. 19, 16, 11-21]	
18	19. (olim n. 18 bis).	*	19.
19	[<i>Episcoporum libertas eorumque</i>		11
20	<i>cum publicis potestatibus rationes<td></td><td></td></i>		
21	In suo apostolico munere	In suo apostolico munere	
22	obeundo, quod/animarum salu-	obeundo, quod animarum salu-	12
23	tem intendit, Episcopi per se	tem/intendit, Episcopi per se	13
24	plena ac perfecta gaudent liber-	plena ac perfecta gaudent liber-	
25	tate atque independentia a qua-	tate atque independentia a qua-	
26	cumque civili potestate. [B]	cumque civili potestate.	
27	Quare/non licet eorum muneris	Quare non licet eorum muneris	14
28	ecclesiastici exercitium directe	ecclesiastici exercitium directe	
29	vel indirecte impedire neve	vel indirecte impedire neve	
30	eos/prohibere quominus cum	eos prohibere quominus cum	15
31	Apostolica Sede aliisque Aucto-	Apostolica Sede aliisque Aucto-	
32	ritatibus ecclesiasticis et cum	ritatibus ecclesiasticis et cum	16
33	suis/subditis libere communici-	suis subditis libere communici-	
34	cent.	cent.	
35	Profecto Sacri Pastores, dum	Profecto Sacri Pastores, dum	17
36	in spiritualem/sui gregis curam	in spiritualem sui gregis curam	18
37	incumbunt, reapse sociali/quoque	incumbunt, reapse sociali quo-	
38	et civili profectui ac pro-	que et civili profectui ac pro-	
39	sperati consolunt, actuosam	sperati consulunt,/actuosam	19
40	in hunc finem cum publicis	in hunc finem cum publicis	
41	auctoritatibus, pro sui officii	auctoritatibus, pro sui officii	
42	ratione,	ratione et sicut Episcopos decet,	20
43	operam/consociantes atque	operam consociantes atque	
44	iustis legibus oboedientiam/et	iustis legibus/obedientiam et	
45	legitime constitutis potestati-	legitime constitutis potestati-	21

vis semper iuribus aliorum», quia textusuri est constituit argumentum pro charactere auctoritativo absoluto Ecclesiae (15 Patres).

R. – Non admittitur, quia idea iam exprimitur per verba «Episcopi per se».

52 – Pag. 35, linn. 25-27: Quaeritur ut dicatur: «Quare non licet eorum muneris ecclesiastici exercitium directe vel indirecte impedire, aut suasionibus et suggestionibus ad Episcopos factis in illud sese ingerere neve hos prohibere...» (2 Patres).

R. – Non admittitur additio, quia haec idea includitur in verbis «*indirecte impedi*re».

53 – Pag. 35, lin. 33: Quaeritur ut verba quae sequuntur post verbum «*consolunt*» omittantur, quia hodie saepe habentur gubernia, leges et ordo vere nequissima, pro quibus textus posset esse praetextus exigendi ab Episcopis ut sustineant omnia quae legibus iubentur (1 Pater).

R. – Admittitur pro parte modus, ita quidem ut non deleatur textus, sed ut post verba «pro sui officii ratione» addantur verba «*et sicut Episcopos decet*».

54 – Pag. 35, lin. 37: Quaeritur ut addantur verba: «*Munera tamen in regimine politico ne recipient*» (1 Pater).

R. – Non admittitur, quia videtur res nimis particularis ut in Decreto Concilia-ri tractetur.

I

II [n. 18 b, 64, 4]

bus reverentiam, ut decet, suadentes.

III [C] P. 13: voto unius Patris [E/2764], ut diceretur libertatem et independentiam Episcoporum in munere suo obeundo, plane cum principio libertatis religiosae congruere, non satisfecit Commissio, quae censuit ad hunc quaestio-
nis aspectum non esse attedendum in hoc schemate.

III [n. 19, **35**, 36-37]

IV [n. 19, **16**, 21]

37 bus reverentiam, ut decet, sua-
dentes. [C] 55 bus reverentiam
dentes. sua-

IV 55 – Pag. 35, lin. 37: Quaeritur ut dicatur: «Episcopi in quaestionibus me-
re politicis ne se involvant» (*I Pater*).

R. – Non admittitur, quia patet id servandum esse.

[*Libertas in Episcoporum nominatione*. [A]]

Cum apostolicum Episcoporum officium sit/a Christo Domino institutum atque spiritualem et supernaturalem finem prosequatur, Sacrosancta Oecumenica Synodus declarat ius nominandi et instituendi Episcopos esse competenti Auctoritati ecclesiasticae proprium, peculiare/et per se exclusivum.

Quapropter ad Ecclesiae libertatem rite/tuendam et ad christifidelium bonum aptius et expeditius promovendum in votis est Patrum /ut in posterum nulla amplius laicis concedantur iura aut privilegia/elec-

tionis, nominationis, praesentationis vel designationis ad Episcopatus officium et ut ii quibus hucusque concessa sunt iisdem libenter/renuntient.

III [A] In n. 20 declaratur ius nominandi et instituendi Episcopos, ratione habita sive originis sive finis supernaturalis ipsius officii episcopalis, esse proprium, peculiare ac per se exclusivum competentis Auctoritatis ecclesiasticae (scil. Apostolicae Sedis aut Patriarchae iuxta diversitatem Rituum) [E/2911].

[B] Vigilanti locutione illa «per se» usi sumus, ut facta praeteritae historiae explicarentur et ratio haberetur concessionum alicubi vigentium in favorem Capitulorum Cathedralium aut civilium potestatum. Attamen Concilium votum promit ut civilibus potestatibus iura aut privilegia non amplius concedantur; civiles vero Auctoritates, quae in praesenti praedictis iuribus aut privilegiis legitime fruantur, humanissimis verbis rogat ut iisdem sua sponte ac voluntate renuntient, firmo tamen manente, prouti clare subintelligitur, privilegio «prae-notificationis officiosae» quod dicitur.

[C] Ad n. 18 ter (nunc n. 20): P. 64, lin. 13: voto plurium Patrum [E/3127, E/2879, E/3187, E/2911, E/3046, E/2764, E/3044, E/2516] satisfaciendum esse censuit Commissio, adhibendo loco verbi «laicis» verba *Auctoritatibus civilibus*, ne excludatur consuetudinem, quae olim viguit, populum nempe christianum consulendi, iterum forsan introduci posse.

[D] P. 64, lin. 8: de sententia unius Patris [E/2911] tollendum esset verbum «nominandi» et iuxta eundem Patrem [E/2911], lin. 15, post verbum «officium»

	III [n. 20, 35, 38 – 36, 18]	IV [n. 20, 16, 22-34]	
38	20. (olim 18 ter).	20.	22
39	[<i>Libertas in Episcoporum nominatione</i>]. [A]		
40	Cum apostolicum Episcopo-	Cum apostolicum Episcopo-	
36	rum officium sit/a Christo Do-	rum munus sit a Christo Domi-	
2	mino institutum atque spiritua-	no/institutum atque spirituale	23
3	lem et supernaturalem finem	et supernaturalem finem pro-	24
4	prosequatur, Sacrosancta Oecu-	sequatur, Sacrosancta Oecu-	25
5	menica Synodus declarat ius no-	menica Synodus declarat ius no-	
6	minandi [D] et instituendi Epi-	minandi et instituendi/Epis-	
7	scopos esse competenti Auctorita-	copos esse competenti Auctorita-	
8	tati ecclesiasticae proprium, pe-	tati ecclesiasticae proprium, pe-	
9	culiare et per se exclusivum. [B]	culiare/et per se exclusivum.	26
10	Quapropter ad Ecclesiae liber-	Quapropter ad Ecclesiae liber-	27
11	tatem rite/tuendam et ad chri-	tatem rite tuendam et ad chri-	28
12	stifidelium bonum aptius et/ex-	stifidelium/bonum aptius et ex-	29
13	peditius promovendum in votis	peditius promovendum in votis	
14	est <i>Sacrosancti Concilii</i> ut in	est <i>Sacrosancti Concilii</i> ut in	
15	posterum nulla amplius <i>civilibus</i>	posterum nulla amplius <i>civilibus</i>	
16	<i>Auctoritatibus</i> [C] conce-	<i>Auctoritatibus</i> conce-	
17	dantur iura aut privilegia elec-	dantur/iura aut privilegia elec-	
18	tionis, nominationis, praesenta-	tionis, nominationis, praesenta-	
	tionis vel designationis ad Epi-	tionis vel designationis ad Epi-	
	scopatus officium; [D]/ <i>civiles ve-</i>	scopatus officium; <i>civiles ve-</i>	
	<i>ro Auctoritates, quarum obse-</i>	<i>ro Auctoritates, quarum obse-</i>	
	<i>quentem/erga Ecclesiam volun-</i>	<i>quentem erga Ecclesiam volun-</i>	
	<i>tatem Sacrosancta Synodus gra-</i>	<i>tatem Sacrosancta Synodus gra-</i>	
	<i>to animo agnoscit plurimique</i>	<i>to animo/agnoscit plurimique</i>	
	<i>facit, humanissime rogantur ut</i>	<i>facit, humanissime rogantur ut</i>	
	<i>praedictis iuribus vel/privilegiis,</i>	<i>praedictis iuribus/vel privilegiis,</i>	
	57,58		

addenda essent verba «quibus libertas Auctoritatis ecclesiasticae in decernenda institutione minueretur». Commissio autem decrevit textum, uti est, esse servandum.

IV 56 – Pag. 36, linn. 1-2: Quaeritur ut post verba «a Christo Domino institutum» addantur verba «et ab Apostolis eorumque successoribus semper transmissum» (*1 Pater*).

R. – Non admittitur, quia ex tota doctrina christiana illud manifeste apparet. 57 – Pag. 36, lin. 6: Quaeritur ut post verba «per se exclusivum» addantur haec alia «ne dignitas episcopalis conferatur nisi propter opus et onus directe episcopale» (*1 Pater*).

R. – Non admittitur, quia nulla allegatur ratio, et quia additio non est ad rem.

58 – Pag. 36, lin. 6: Quaeritur ut post verba «per se exclusivum» addantur haec: «Plene congruit etiam naturae communitatis politicae eiusque ordinationi ad bonum commune, ut Episcopi iuxta libertatem et autonomiam communitati religiosae propriam nominentur et agant», quia ita datur ratio quae valet etiam pro societate politica non catholica (*2 Patres*).

R. – Non admittitur, quia Commissioni visum est hanc additionem non esse necessariam nec esse faciendam.

III [E] P. 13, lin. 24: iuxta votum unius Patris [E/2516], textus novus huius numeri in forma adhuc humaniore erga Auctoritates civiles redactus est.

III [n. 20, **36**, 18-20]

IV [n. 20, **16**, 34-35]

19 *quibus in praesens pacto aut
20 consuetudine fruantur, consiliis
cum Apostolica/Sede initis, sua
sponte renuntiare velint. [E]*

59 *quibus in praesens pacto aut
consuetudine fruantur, consiliis
cum Apostolica Sede initis, sua
sponte renuntiare velint.*

IV 59 – Pag. 36, lin. 20: Quaeritur ut audiantur laici quando agitur de nominandis Episcopis (*1 Pater*).

R. – Non admittitur, quia de hac quaestione non agitur in hoc numero, ita ut additio petita non sit ad rem.

I

[cf. n. 16]

[cf. n. 16, p. 11, ln. 22]

[cf. n. 16, p. 11, ln. 23-31]

II [n. 19, 13, 19-20]

19.

19

[*Episcoporum a munere renuntiatio*. [A]]

Cum igitur pastorale/Episcoporum munus tanti sit momenti tantaeque gravitatis, Episcopi

20

II [A] In n. 19 salebrosa quaestio agitatur de Episcoporum a munere cessatione, quae in priore schemate Decreti «De Episcopis ac de dioecesium regimine» in n. 16 commendabatur sive ob permanentem valetudinis defectum sive ob ingravescensem aetatem sive ob aliam gravem causam.

De hac re quamplurima a Patribus dicta sunt in Aula Conciliari vel fuerunt in scriptis proposita. Eorum longe maior pars [E/1466, E/1483, E/1423, E/1473, E/1482, E/1429, E/1361, E/1312, E/1412, E/1406, E/1467, E/455, E/296, E/495, E/456, E/249, E/254, E/493, E/1548, E/1497, E/1460, E/1439, E/1517, E/1542, E/1440, E/1433, E/1436, E/1504; ut obligatio E/1488, E/1619, E/1490, E/1491, E/1510, E/1481, E/1508, E/1406, E/1455, E/1520, E/1425, E/1430, E/1489, E/1464, E/1645] in suis animadversionibus votum promit ut in schemate Decreti principium enuntietur de Episcoporum a munere cessatione, sed nonnulli [E/1453, E/1546, E/1511, E/1428, E/1506, E/1435, E/1422, E/1426, E/334, E/376, E/1501, E/1520, E/1537, E/1536, E/1756, E/1870, E/1929, E/2042] tenent quod renuntiatio libera et ultronea esse debeat, alii [E/388, E/1537, E/1442, E/1504, E/1457] autem magis expedire tenent ut *emeriti* declarentur. Commissio de Episcopis et dioecesium regimine in n. 19 schematis statuendum proponit ut enixe rogentur Episcopi, qui implendo suo officio minus apti evaserint, ut sua sponte vel a competenti Auctoritate invitati renuntiationem exhibeant.

III [A] Solvit tandem quaestio de Episcoporum renuntiatione (n. 21). Haec materia, ut probe meministis, ferventi discussioni oretenuit et per scripta subiecta est, cuius nova textus redactio debitam habet rationem. Renuntiatio explice praesentatur tamquam logicum consecutarium momenti ac gravitatis episcopalis officii: quae profecto connexio nonnihil minuit amaritudinem illam quam res ipsa, suapte natura, secum fert. Insuper Commissio nostra, nonobstantibus quorundam Patrum [E/2763, E/2867, E/2901, E/3111] optatis, renuntiationem censuit esse tantum enixe commendandam, non autem taxative imponendam, ut morem gerat ipsorum Episcoporum eorumve consiliariorum conscientiae officio. Simul tamen – quod in priore Schemate non habebatur – renuntiationem non solum sponte Episcoporum propria fieri posse voluit, sed etiam competenti Auctoritate (scil. Apostolica Sede vel Patriarcha pro diversitate Rituum) invitante: sic expeditior ac suavior sternitur via qua eadem Auctoritas agere ipsa queat, quando ultroneam in vanum expectaverit Episcopi renuntiationem.

Contra duorum Patrum [E/2804, E/2654] votum, e notulis expuncta est indicatio 75 annorum tamquam termini *post quem*, ut ampliori fiat renuntiationi locus sive ante sive post illum terminum. Commissioni enim nostrae sufficere visum est, pro renuntiatione facienda, ut aptitudo pro munere implendo minor evaserit sive ob ingravescensem aetatem sive ob aliam gravem causam: in qua gravi causa profecto includitur, quacumque demum aetate superveniat, etiam permanens valetudinis defectus de quo expresse in priore schemate sermo erat.

Manet, ut primum est, dispositio de congruenti renuntiantium sustentatione ac de peculiaribus iuribus ipsis recognoscendis; non amplius tamen legitur in

	III [n. 21, 36, 21-24]	IV [n. 21, 16, 36-37]	
21	21. (olim n. 19).	*	21.
22	[<i>Episcoporum a munere/renuntiatio</i>]. [A]	60-64	36
23	Cum igitur pastorale Episcopo-	65 Cum igitur pastorale Episcopo-	37
24	rum munus tanti sit momenti	rum munus tanti sit momenti	
	tantaeque gravitatis, Episcopi	66 tantaeque gravitatis, Episcopi	

textu explicita mentio privilegiorum et iuris sepulchri. Haec enim duo modernorum auribus haud bene sonant, ceterum satis includuntur in iuribus peculiaribus recognoscendis: recognoscendis, profecto, a competenti Auctoritate vel per novum Codicem vel per statutum aliquod generale postconciliare.

IV * Tandem num. 21, qui implexam quaestionem de Episcoporum renuntiatione a munere aggreditur, immutatus manet, iuxta Commissionis iudicium. Reversa, peracta speciali suffragatione de hac re die 5 mensis novembbris anni praeteriti, textus propositus nonnisi 57 vota contraria, inter 2044 Patres, obtinuit. Immo et modi, nunc a Patribus propositi, nova argumenta nequaquam attulerunt: e contra, in diversas immo et in easdem oppositas sententias Patres abierunt, sicut in disceptatione perdurante II Sessione Concilii habita. Ex quo clare evincitur textum schematis viam medianam proponere, quum de arguento agatur tam ferventi discussioni subiecto, cuius debitam rationem textus redactio iam habuerit.

60 – Pag. 36, linn. 21-34: Ante renuntiationem investigetur et demonstretur imperitia vel infirmitas Episcopi ne graves iniustitiae fiant (*I Pater*).

R. – Res est practica, quae in Decreto Conciliari inseri non potest.

61 – Pag. 36, linn. 21-34: De renuntiatione agatur ubi de idoneitate ad Episcopatum: ibi determinetur aetas minima et maxima (*I Pater*).

R. – Textus in loco apto inseritur; quoad aetatem determinandam, Relatio prior conferatur.

62 – Pag. 36, linn. 21-34: Post 75 annum semper et ex officio fieri debet investigatio secreta circa habilitatem Episcoporum (*I Pater*).

R. – Non admittitur modus, quia non congruit Decreto Conciliari.

63 – Pag. 36, linn. 21-34: Determinetur aetas 75 annorum ad renuntiandum (*8 Patres*).

R. – Ob causas in Relatione priore explicatas, modus non admittitur.

64 – Pag. 36, linn. 21-34: Sermo non sit de renuntiatione (*I Pater*).

R. – Modus non admittitur, quia maior Patrum pars contrarium sentit.

65 – Pag. 36, lin. 22: Sic incipiatur: «Quamquam onus episcopale *per se ad dies vitae imponatur, tamen...*» (*I Pater*).

R. – Verba quae propounduntur non necessaria sunt ad textum.

66 – Pag. 36, lin. 24: Post verbum «gravitatis» dicatur «Episcopis dioecesanis aliisque in iure ipsis aequiparatis, anno 65 vel quolibet tempore postea, suo officio implendo renuntiare *licet*; anno autem 75 tali officio renuntiare tenentur, nisi per explicitam Summi Pontificis voluntatem in munere suo fungendo tempus protrahatur (*45 Patres*).

R. – Non admittitur modus, ob causas in Relatione priore allatas. Praeterea de hoc arguento Patrum sententiae oppositae fuerunt iam in II Sessione. E. g. 55 Patres censuerunt textum manere debere prouti iacet; 11 petierunt ut de hac quaestione sermo non fieret; 35 voluerunt ut aetas determinaretur, qua Episcopi emeriti declarari deberent; 90 postulaverunt ut ingravescente aetate, Episcopus Coadiutor aut Auxiliaris vel Administrator Apostolicus imponeretur. Inter tantam sententiarum varietatem schema viam medianam invenire conatum est.

I

II [n. 19, 13, 21-26]

[cf. n. 16, p. 11, ln. 32-37]

21
22
23
24
25
26

dioecesani aliique in iure ipsis
aequiparati, si, ob ingravescen-
tem aetatem aliamve gravem
causam, implendo suo officio
minus apti evaserint,/enixe ro-
gantur ut, vel sua ipsi sponte vel
a competenti Auctoritate invita-
ti, renuntiationem ab officio
exhibeant. [B]
Competens autem Auctoritas,/si
illam acceptaverit, et de con-
gruenti renuntiantium sustenta-
tione et/de peculiaribus iuribus
iisdem recognoscendis provide-
bit. [C]

II [B] Praeter ingravescensem aetatem, nulla alia gravis causa ad renuntiationem faciendam expresse commemoratur; in singulis casibus enim de re op-
portune iudicare potest Auctoritas competens, quae Episcopos invitare posse
dicitur ut renuntiationem exhibeant; sic facilior et suavior redita est interven-
tio Apostolicae Sedis.

[C] Secundum mentem plurium Patrum [E/1619, E/1428, E/1483], nihil dici-
tur de honoribus et privilegiis recognoscendis Episcopis, qui oficio renuntient;
aequum autem et iustum visum est ut expresse dicatur quaenam iura illis sint
necognoscenda.

III [B] *Ad n. 19 (nunc n. 21):* P. 13, lin. 23: de sententia aliquorum Patrum [E/2654, E/2804, E/2867, E/2901, E/3111], determinari debet aetas, qua com-
pleta Episcopus renuntiare debet; de sententia alicuius Patris [E/2804] haec ae-
tas debet esse 75 annorum. Commissio autem censuit talem regulam rigidio-
rem videri et efficacius necessitatibus provideri per renuntiationem sponta-
neam aut ad invitationem Auctoritatis factam.

[C] P. 13, linn. 23-24: iuxta sententiam unius Patris [E/2552], procedi debe-
ret per amotionem Episcopi, et admitti deberet Episcopos singulis 10 annis ad
aliam sedem transferendos esse [E/2901]. Commissio aestimavit amotionem
esse odiosam et admitti debere, atque quaestionem translationis ad aliam se-
dem post certum annorum numerum non esse ad rem.

[D] P. 13, lin. 24: secundum votum duorum Patrum [E/2564, E/2568] affir-
mari deberet auctoritatem acceptantem renuntiationem esse Apostolicam Se-
dem vel Summum Pontificem. Commissio autem, attendens ad ius in Ecclesiis
Orientalibus vigens, servandum esse schematis textum, qui nempe solutionem
generalem continet.

IV 67 – Pag. 36, linn. 25 ss.: Post «gravem causam» addatur «iudicio Confe-
rentiae episcopalis vel eius defectu alicuius Auctoritatis a Sede Apostolica de-

III [n. 21, 36, 24-33]

25 dioecesani aliquique in iure ipsis
 26 aequiparati, si, ob ingravescen-
 27 tem aetatem/aliamve gravem
 28 causam, implendo suo officio
 29 minus apti evaserint, enixe ro-
 30 gantur ut, vel sua/ipsi sponte vel
 31 a competenti Auctoritate invita-
 32 ti, [B] renuntiationem ab officio
 33 exhibeant. [C]
 Competens autem Auctoritas, si
 illam acceptaverit,/et de con-
 gruenti renuntiantium sustenta-
 tione/et de peculiaribus iuribus
 iisdem recognoscendis provide-
 bit. [D]

IV [n. 21, 16, 37 – 17, 3]

68 dioecesani aliquique in iure ipsis 69 aequiparati, si, ob ingravescen- 70 tem aetatem aliamve gravem 71 causam, implendo/suo officio 72 minus apti evaserint, enixe ro- 73 gantur ut, vel sua ipsi sponte/vel a competenti Auctoritate invita- ti, renuntiationem ab officio exhibeant.	38 39 40 17
Competens autem Auctoritas, si illam acceptaverit, et de con- gruenti renuntiantium sustenta- tione et de peculiaribus iuribus iisdem recognoscendis provide- bit.	2 3

signatae». Post «exhibeant» haec verba addantur «eis reluctantibus recursus habeatur ad Sedem Apostolicam quae aliter providebit» (*4 Patres*).

R. – Textus schematis normam *generalem* includit: quare sufficiens est mentio de «competenti Auctoritate». Praeterea, recursus ad Sanctam Sedem omnibus patet, de quacumque causa agatur.

68 – Pag. 36, lin. 26: Post verba «ingravescensem aetatem» addatur «infirmitatem» (*1 Pater*).

R. – Infirmitas iam implicite continetur in verbis «aliamve gravem causam».

69 – Pag. 36, lin. 26: Deleantur verba «aliamve gravem causam» (*1 Pater*).

R. – Non admittitur emendatio, quia, praeter aetatem, aliae causae exsistere possunt, v. g. infirma valetudo.

70 – Pag. 36, lin. 27: Post verbum «evaserint» addatur: «Episcopum Auxiliarem vel Coadiutorem petant a competenti Auctoritate vel sua ipsi sponte renuntiationem ab officio exhibeant» (*1 Pater*).

R. – Modus, quo dioecesi providendum sit ante Episcopi renuntiationem, relinquendus est competenti Auctoritati.

71 – Pag. 36, linn. 27-29: Dicatur: «vel sua ipsi sponte cessare debent ab officio, vel a competenti Auctoritate *urgeri debet cessatio*» (*1 Pater*).

R. – Sufficientia sunt ea quae in textu dicuntur.

72 – Pag. 36, linn. 29 ss.: Renuntiatio fiat ab exercitio muneris; competens Auctoritas det Coadiutorem; Coadiutus, titularis remaneat suae dioecesis (*1 Pater*).

R. – Eadem est responsio ac pro modo n. 70.

73 – Pag. 36, linn. 32-33: «In recognoscendis iuribus renuntiantis, tuta omnia et praestantia Episcopi dioecesani iura sint et permaneant. Insuper dioecesim relinquit videtur omnino oportere» (*1 Pater*).

R. – De iuribus iam providetur in textu; locus commorationis renuntiantis est quaestio particularis, a competenti Auctoritate solvenda.

[*Necessitas recognoscendi dioecesum circumscriptiones*].

Ad/proprium dioecesis finem consequendum, oportet ut Ecclesiae natura in/populo Dei ad ipsam dioecesim pertinente perspicue manifestetur; ut/Episcopi munera sua pastoralia in iisdem efficaciter explere valeant; ut/denique populi Dei saluti quam perfectissime fieri potest ministretur. [B]

Id autem postulat sive congruentem finium territorialium dioecesum circumscriptionem, sive clericorum opumque distributionem rationi consentaneam

II [A] In art. II fit sermo de *Dioecesum circumscriptione*. Normae ac praescripta quae in primo schemate Decreti in capite quarto simul exponebantur, quod «De Dioecesum ac provinciarum ecclesiasticum congruenti circumscriptione» inscribebatur, in praesenti schemate, nonnullis factis mutationibus, in capite secundo vel in capite tertio referuntur. Materiae enim contextu considerato, aptius videtur ut alterutrius praefatae quaestiones pertractatio iis in locis Decreti fiat, ubi aut de Episcopis in Ecclesiis peculiaribus seu dioecesibus agitur, aut de Episcopis in commune plurium Ecclesiarum bonum cooperantibus. Postquam enim de muneribus Episcopi actum est, logice videtur agendum de loco seu populo, in quo illa munera sunt exercenda; ultimo vero loco de personis seu mediis quibus Episcopus adiuvatur. Accedit etiam ratio quod nonnulla quae de Episcopis Coadiutoribus et Auxiliaribus postea proponuntur, relationem habent ad dioecesum circumscriptionem, de qua proinde primum agendum esse visum est Patribus Commissionis.

[B] In articulo secundo ex ipsa dioecesis definitione elementa necessaria ad eiusdem finem consequendum in lucem ponuntur et exinde criteria generaliora statuuntur pro dioecesum circumscriptionibus recognoscendis.

III [A] Articulus II agit de structura externa, idest de circumscriptione, dioecesis in qua Episcopus ad munera sua explenda mittitur. Quae circumscrip^{tio}, cum ad ius mere ecclesiasticum pertineat, conformanda atque adeo, quandocumque id casus ferat, reformanda est p^rae oculis habitis elementis internis, naturam Ecclesiae particularis constituentibus. Et sic clare appareat connexio materiae huius articuli cum praecedentis articuli materia.

1) Tota materia de dioecesum circumscriptione, post disceptationem in Aula habitam et attentis Patrum [E/2804, E/2843, E/2901 E/2972] votis scripto datis, retractata est ac ordine magis logico digesta, firmis tamen manentibus, ni fallimur, et substantia et spiritu prioris schematis. Sic factum est ut variae ra-

	III [n. 22, 36, 34 – 37, 7]	IV [n. 22, 17, 4-11]	
	II – Dioecesum Circumscrip ^{tio} [A]	* II – Dioecesum Circumscrip ^{tio}	
34	22. (olim n. 20).	22.	4
35	[<i>Necessitas recognoscendi dioece- sium circumscriptiones</i>].		
36	Ad proprium dioecesis finem consequendum, oportet/ut Ec- clesiae natura in populo Dei ad ipsam/dioecesim pertinente per- spicue manifestetur;/ut Episcopi munera sua pastoralia in iisdem efficaciter explere valeant; ut de- nique populi/Dei saluti quam perfectissime fieri potest mini- stretur.	Ad proprium dioecesis finem consequendum, oportet ut Ec- clesiae natura in populo Dei ad ipsam dioecesim pertinente per- spicue manifestetur; ut Episcopi munera sua pastoralia in iisdem efficaciter explere/valeant; ut de- nique populi Dei saluti quam perfectissime fieri potest mini- stretur.	5
37			6
38			7
39			8
37			9
2			10
3			11
4	Id autem postulat sive con- gruentem finium territorialium dioecesum circumscriptionem, sive clericorum opumque distri- butionem rationi consentaneam	Id autem postulat sive con- gruentem finium territorialium dioecesum circumscriptionem, sive clericorum opumque distri- butionem rationi consentaneam	

tiones quae in prooemio prioris schematis pro recognoscendis dioecesum finibus adducebantur, nunc inveniuntur distributae inter tria criteria n. 23. Suggestiones Patrum [E/2765, E/2843, E/2972] nimis particulares (v. gr. de modo concreto conficiendi uniones aut divisiones dioecesum, etc.), licet per pulchrae, ad novum Codicem vel ad organa postconciliaaria remissae sunt: non enim congruere visum est ut Concilium ad minutiora et ad necessario diversa pro diversis locis descendere.

Vota Patrum quae ad clarius principia et criteria generalia statuenda conferabant, libenter et explicite acceptata sunt; ea vero, quibus saltem implicite textus satisfacere videbatur, non sunt recepta [E/2765, E/2888] (v. gr. quae de unitate Capituli, vel Seminarii, vel Curiae in casu unionis dioecesum suggesta sunt, nunc implicite continentur in n. 21 novi textus, ubi de structura unitaria et vere organica uniuscuiusque dioecesis fit sermo).

2) In n. 22 elementa intrinseca dioecesis clare indicantur: populus Dei cui est ministrandum; persona Episcopi, qui est summus in dioecesi ministrator; ministerium salutis, quod est exercendum [E/2770]. Exinde deducitur quaenam esse debeat apta circumscriptione ut dioecesis suo fini plane consentiat; et datur a Sacrosancta Synodo praceptum ut, quatenus animarum bonum id exigat, prudenter sed quamprimum deveniatur ad congruam circumscriptionem recognitionem, illis mediis utendo quae iam in iure condito praevidentur (scil. unio, divisione, dismembratio, etc.). Problema autem novum de dioecesibus quae constant ex maioribus urbibus, Commissioni nostrae, secus ac unus postulavit Pater [E/2804], visum est solvendum generica tantum ratione (scil. per verba «*eas nova interna ordinatione disponendo*»), quae variis concretis solutionibus ianuam aperiret, quin unicam imponeret non ubique forsitan possibilem aut utilem.

IV * Paucissimas animadversiones circa hunc articulum Patres attulerunt; quare textus fere in omnibus immutatus manet.

I

II [n. 20, 14, 1-10]

atque apostolatus exigentiiis accommodatam.

Quae/omnia non solum clericorum et christifidelium, quorum directe interest,/verum etiam et totius catholicae Ecclesiae in bonum cedunt. [B]

Itaque, ad dioecesum circumscriptiones quod attinet, mandat Sacrosancta Synodus ut, quatenus animarum bonum id exigat, quamprimum ad congruam recognitionem prudenter deveniatur, eas dividendo/vel dismembrando vel uniendo, aut ipsarum fines mutando vel episcopalium sedium aptiorem locum determinando, aut denique, praesertim/si de dioecesibus agatur quae ex maioribus urbibus constant, eas nova/interna ordinatione disponendo. [C]

II [C] Mandatur igitur in n. 20 ut, prudenter quidem sed quamprimum dioecesum circumscriptiones iuxta regulas praedictas recognoscantur, dioeceses uniendo vel dividendo vel dismembrando vel quolibet alio modo mutando prout necessitas exigat aut utilitas suadeat.

III [B] *Ad n. 20 (nunc n. 22): P. 14, linn. 4 et sqq.: unus Pater [E/2804] expavit ut maiores urbes in plures dioeceses dividerentur quarum cooperatio in*

III [n. 22, 37, 7-21]

8 atque apostolatus exigentiiis accommodatam.

9 Quae omnia non solum/clericorum et christifidelium, quorum

10 directe/interest, verum etiam et

11 totius catholicae Ecclesiae in bonum cedunt.

12 Itaque, ad dioecesum circum-

13 scriptiones/quod attinet, mandat Sacrosancta Synodus ut,

14 quatenus animarum bonum id

15 exigat, quamprimum ad con-

16 gruam recognitionem prudenter deveniatur, eas dividendo vel di-

17 smembrando vel uniendo, aut

18 ipsarum fines mutando vel/epi-

19 scopalium medium aptiorem lo-

20 cum determinando, aut deni-

21 que, praesertim si de dioecesi- bus agatur quae ex maioribus urbibus constant,/eas nova interna ordinatione disponendo.

[B]

IV [n. 22, 17, 11-20]

atque apostolatus exigentiiis accommodatam.

Quae/omnia non solum clericorum et christifidelium, quorum directe interest,/verum etiam et totius catholicae Ecclesiae in bonum cedunt.

Itaque, ad dioecesum circumscriptiones quod attinet, decernit Sacrosancta Synodus ut, quatenus animarum bonum id exigat, quamprimum ad congruam recognitionem prudenter deveniatur, eas dividendo/vel di-

smembrando vel uniendo, aut ipsarum fines mutando vel epi-

scopalium medium aptiorem lo-

cum determinando, aut deni-

que, praesertim/si de dioecesi- bus agatur quae ex maioribus urbibus constant, eas nova/interna ordinatione disponendo.

12

13

14

15

16

17

18

19

20

nonnullis casibus determinatis esse legitimis statutis moderanda. Sed nostra Commissio censuit abstinendum esse a praescriptis peculiaribus dandis, de quibus Apostolicae Sedis est iudicare et providere. Pariter admissa non est duorum Patrum [E/2907, E/2861] petitio ut eadem civitas numquam sit sedes propria duorum vel plurium Episcoporum. Ratio enim haberi debet diversitatis Rituum necnon perantiquarum traditionum historicarum.

I [n. 9, 12, 24]

[cf. nn. 26-32; 31].

II [n. 21, 4, 11-18]

21.

11

[*Regulae servandaes*].

Haec circumscriptionis
 num recognitio
 fiat
 [cf. ln. 21-24]

singulis in casibus, omnibus
 adiunctis accurate perpen- 12
 sis, iuxta
 generaliora criteria 13
 quae sequuntur. [A]
 1) In circumscriptione dioeceseana definienda servetur,
 pro posse, /varietas 14
 illa compositionis ipsius populi
 Dei, quae sive clerum sive di- 15
 versos fidelium coetus quod
 spectat, multum iuvare potest
 ad pastoralem/curam efficacius
 exercendam. [B]

Ob idque, uniuscuiusque 18
 dioecesis territorium non nisi

II [A] Animadversionibus etiam diligenter perpensis, quae in Aula Conciliari plures Patres [E/1276, E/1362, E/1392, E/1735] proposuerunt, textus nn. 26-32 schematis Decreti «De Episcopis ac de dioecesum regimine» haud parum mutatus est, ratione praecipue habita huiusmodi trium elementorum, quae optima generaliora criteria praebere visa sunt ad aptas et oportunas dioecesum circumscriptiones definendas: 1) *populus* Dei, 2) *Episcopus*, 3) *ministerium salutis* impertiendum.

[B] 1) *populus* Dei, cuius ratione dioecesis structurae varietas atque organica unitas attenditur quoad personas, quoad instituta, quoad territorium.

III [A] [Cf. 22 A 1)].

[B] *Ad n. 21 (nunc n. 23)*: P. 14, linn. 11 et sqq.: plures emendationes in tex- tu huius numeri factae sunt, pluresque additiones insertae, ut materia melius disponeretur et nonnullorum Patrum [E/3046, E/2972] votis satisficeret. His de rebus non pauca dicta sunt in Relatione generali super Caput II; quapropter hic adnotare sufficiat in praesenti textu implicite significari in plurimum dioecesum unione facienda statuatur oportere ut una sit Curia, unum Seminarium, unum

III [n. 23, 37, 22-39]

22 23. (olim n. 21). [A]

[Regulae servandae]. [B]

23 *In dioecesum circumscriptio-*
 24 *nibus recognoscendis in tuto*
 25 *ponatur praeprimis uniuscuius-*
 26 *que dioecesis unitas organica,*
 27 *quoad personas,/officia, institu-*
 28 *ta, ad instar corporis apte viven-*
 29 *tis.*

30 *Singulis vero in casibus, omni-*
 31 *bus adiunctis/accurate perpen-*
 32 *sis, p^rae oculis habeantur*

33 *criteria generaliora*
 34 *quae sequuntur. [C]*
 35 *1) In circumscriptione dioece-*
 36 *sana definienda ratio, quantum*
 37 *fieri poterit, habeatur/variетatis*
 38 *compositionis populi*
 39 *Dei, quae [D]*

33 *multum conferre potest*
 34 *ad pastoralem curam aptius*
 35 *exercendam; simulque curetur*
 36 *ut huius populi conglobationes*
 37 *demographicae, cum civilibus*
 38 *officiis institutisque socialibus*
 39 *quae structuram ipsius organi-*
cam efficiunt, in unum,/quantum
poterit, serventur.
Qua de causa/uniuscuiusque
dioecesis territorium nonnisi

IV [n. 23, 17, 21-32]

23.

21

23 *In dioecesum circumscriptio-*
 24 *nibus recognoscendis in tuto*
 25 *ponatur praeprimis uniuscuius-*
 26 *que dioecesis unitas organica,*
 27 *quoad personas, officia, institu-*
 28 *ta, ad instar corporis apte viven-*
 29 *tis.*

30 *Singulis vero/in casibus, omni-*
 31 *bus adiunctis accurate perpen-*
 32 *sis, p^rae oculis habeantur*

33 *criteria generaliora*
 34 *quae sequuntur.*
 35 *1) In circumscriptione dioece-*
 36 *sana definienda ratio, quantum*
 37 *fieri/poterit, habeatur variетatis*
 38 *compositionis populi*
 39 *Dei, quae*

33 *multum conferre potest*
 34 *ad pastoralem curam aptius*
 35 *exercendam; simulque curetur*
 36 *ut huius populi conglobationes*
 37 *demographicae, cum civilibus*
 38 *officiis/institutisque socialibus*
 39 *quae structuram ipsius organi-*
cam efficiunt, in/unum, quantum
fieri poterit, serventur.
Qua de causa uniuscuiusque
dioecesis territorium nonnisi

Capitulum Cathedrale etc., cum id requirat unitas et apta vita organismi dioecesani.

[C] In n. 23, posito principio quod in quacumque dioecesum recognitione unaquaque dioecesis debeat, pro posse, etiam extrinsece, structuram gerere unius corporis organici apte viventis, statuntur tria criteria generalia pro circumscriptionibus dioecesanis definiendis.

[D] a) Primum criterium desumitur ex elemento *populi Dei*, cui est ministrandum. Populus dioecesanus illam in unitate varietatem, pro posse, p^rae se ferat quae propria est Ecclesiae universalis, quaeque sua «complementarieta», quam vocant, multum iuvare potest pastoralis curae exercitium, quippe cum diversas sive clericorum sive laicorum aptitudines magis congrue ad actum deducere permittat, clariusque manifestet in Ecclesia particulari imaginem et sensum catholicum et missionarium Ecclesiae universalis. Vitandum profecto erit ut, nisi bonum animarum aliud exigat, in recognoscendis dioecesum circumscriptionibus civiles circumscriptiones aut civilia servitia quae unitatem organicam conferunt alicui conglobationi demographicae (vulgo «agglomerato popolare») intercidantur.

continuum/pateat, attentis, quantum fieri potest,	19
peculiaribus personarum locorumve adiunc- tis, v. g. demographicis, sociali- bus, psychologicis, oeconomicis, geographicis, historicis.	20
Quod autem maximum est, in tuto ponatur/dioecesis unitas or- ganica atque, ad personas offi- cia institutiones quod/attinet, structura et connexio, ad instar corporis apte viventis munere- que/suo rite fungentis. [B]	21
2) Amplitudo territorii dioe- cesani eiusve incolarum nume- rus talis/sit generatim ut, ipse Episcopus, licet ab aliis adiutus, congrue possit visitaciones	22
pastorales peragere, omnia apostolatus opera in dioecesi rite/moderari atque coordinare, sacerdotes suos	23
necnon et laicos operam in/dioecesanis inceptis impendentes bene co- gnoscere. [C]	24
3) Quo denique aptius salutis ministerium in dioecesi exerceri	25
	26
	27
	28
	29
	30

II [C] 2) *Episcopus*, cuius vires congruentem ex postulant sive territorii dioe-
cesani amplitudinem sive huius incolarum numerum.

III [E] b) Secundum criterium desumitur ex ipsa *persona Episcopi*. Ipsius enim ordinariis viribus, ratione quidem habita in peculiaribus casibus auxilio-
rum a superiore Auctoritate concedendorum, dioecesis circumscripicio erit ac-
commodanda ne, ex una parte, mole laboris obrutus ipse impediatur quominus
apte munere suo fungi valeat; neve, ex altera parte, ob nimiam parvitatem agri
apostolici sibi commissi, suas vires suique presbyterii aptitudines, etiam post-
quam prae oculis et in corde habuerit Ecclesiae universalis necessitates, nimis
coangustatas persentiat. Adnotare iuvat in prima parte huius commatis addita
esse verba «*pontificalia exercere*», eo quod onus istud aggravet humeros Epi-

III [n. 23, 37, 40 – 38, 20]

IV [n. 23, 17, 32 – 18, 6]

40 continuum pateat.
 41 Attendatur etiam, si casus fe-
 38 rat, ad fines/circumscriptionum
 2 civilium, atque ad peculiaria
 personarum locorumve adiun-
 ta, v. g.
 3 psychologica, oeconomica,
 geographica, historica.
 [cf. p. 37, ln. 24-27].

continuum pateat.
 Attendatur etiam, si casus fe-
 rat, ad fines circumscriptionum
 civilium,/atque ad pecuniaria
 personarum locorumve adiun-
 ta, v. g.
 psychologica, /oeconomica,
 geographica, historica.
 [cf. p. 45, ln. 32-35].

5 2) Amplitudo territorii dioe-
 6 cesani eiusve incolarum nume-
 7 raus talis sit generatim ut,/ex una
 8 parte, ipse Episcopus, licet ab
 aliis/adiutus, [E]
pontificalia exercere visitationes-
 que pastorales congrue peragere
 valeat, [F] omnia apostolatus
 opera in dioecesi rite moderari
 atque/coordinare, sacerdotes
 suos *praesertim cognoscere,*
 necnon et *religiosos et laicos rationem/aliquam in dioecesanis*
 inceptis habentes;
 ex/altera vero parte, suffi-
 ciens ac idoneus *praebeatur campus in quo sive Episcopus sive*
 clerici, omnes suas vires in mini-
 sterium, *prae/oculis habitis uni-*
 versalis Ecclesiae necessitatibus,
 utiliter impendere possint. [G]
 3) Quo denique aptius salutis
 ministerium in dioecesi exerceri

2) Amplitudo territorii dioe-
 cesani eiusve incolarum nume-
 raus talis/sit generatim ut, ex una
 parte, ipse Episcopus, licet ab
 aliis adiutus,
pontificalia exercere visitationes-
 que pastorales congrue peragere
 valeat, /omnia apostolatus
 opera in dioecesi rite moderari
 atque coordinare, sacerdotes
 suos *praesertim cognoscere,*
 necnon et *religiosos et laicos rationem aliquam in dioecesanis*
 inceptis habentes;
 ex altera vero parte,/suffi-
 ciens ac idoneus *praebeatur campus in quo sive Episcopus sive*
 clerici, omnes suas vires in mini-
 sterium, *prae oculis habitis uni-*
 versalis/Ecclesiae necessitatibus,
 utiliter impendere possint.
 3) Quo denique aptius salutis
 ministerium in dioecesi exerceri

scopi non minus quam visitationes pastorales; secundam vero partem ex novo esse confectam, ne videremur rationem habuisse tantummodo divisionis magnarum dioecesium, non autem nimis parvarum unionis.

[F] Expresse additum est in dioecesis dividendis aut dismembrandis rationem esse habendam num Episcopus pontificalia congrue peragere valeat, cum id computandum sit inter munera ordinarie ab ipso Episcopo personaliter explenda [E/2862].

[G] Additum quoque est Episcopo eiusque clericis praebendum esse sufficientem campum in quo ministerium suum explendo omnes suas vires exercere possint [E/2878, E/2770]. Sic significatur et parvas dioeceses inter se vel cum aliis congrue unidas esse et dioecesis cleri opumve penuria laborantibus subveniendum esse.

possit, pro regula habeatur ut unicuique dioecesi clerici, numero et idoneitate saltem sufficientes, praesto sint pro rite pascendo populo Dei [cf. p.14, In. 34-35] 31

32

atque iam adsint, aut saltem prudenter praevideantur aliunde non defuturae opes ad personas et institutiones sustentandas, quae pro recto/dioecesis regimine necessariae usu comprobantur. [D] 33

34

35

Hunc quoque in finem, ubi sint fideles diversi ritus, eorum spiritualibus necessitatibus Episcopus dioecesanus provideat sive per sacerdotes/aut parroecias eiusdem ritus, sive per Vicarium Episcopalem¹⁶ aptis facultatibus instructum et, si causus ferat, etiam charactere episcopali ornatum, sive per seip- 36

37

38

15

2

II ¹⁶ Cf. nota 17.

II [D] 3) *ministerium salutis* impertiendum, ad quod clericorum necnon mediorum materialium sufficiens copia requiritur, secundum diversas populi pascendi exigentias.

III [H] c) Tertium denique criterium ex *ministerio salutis*, populo Dei impertiendo, desumitur. Hic, ni fallimur, aliquid vere novi ac summi momenti pro vita Ecclesiae deprehenditur. Statuitur enim criterium generale dioeceses non posse suum finem supernaturalem rite consequi nisi habeant non solum congruentem circumscriptionem territoriale, sed etiam, immo potissimum; aa) clericos numero et idoneitate sufficientes; bb) officia, instituta et opera pro apto regimine et apostolatu necessaria, quod comma nunc ex novo in textu additur, potentibus aliquibus Patribus [E/2843, E/3111]; cc) opes necessarias pro exigentiis personarum et apostolatus. His paucis lineis, dum satis fit postulatis plurium Patrum [E/2770, E/2803, E/2903, E/2904, E/3266, E/2569, E/2761] praesertim ex America Latina, Africa et Asia, ostiolum quoddam aperitur urgenti solvendo problemati quod totam angit Ecclesiam: problema, inquit, melioris distributionis cleri et mediorum materialium. Profecto hoc ponderosum problema secum fert, inter alia, profundam recognitionem systematis hodie vigentis pro defectu, incardinazione atque inamovibilitate clericorum, necnon et systematis beneficiarii. Schema nostrum ad particularia non descendit;

III [n. 23, 38, 20-36]

21 possit, [H] pro regula habeatur
 22 ut unicuique dioecesi clericu
 23 numero/et idoneitate saltem
 24 sufficienes, praesto sint/pro rite
 25 pascendo populo Dei; *officia, in-*
26 stituta/et opera ne desint quae
27 Ecclesiae particularis/propria
28 sunt, quaeque pro eius apto regi-
29 mine/et apostolatu necessaria
 usu comprobantur;/*opes deni-*
 que ad personas et *instituta su-*
30 stentanda aut iam adsint aut
31 saltem prudenter/praevideantur
 aliunde non defuturae. [I] [cf.
 p. 38, ln. 23-28]

IV [n. 23, 17, 7-17]

7 possit, pro regula habeatur
 8 ut unicuique dioecesi clericu
 9 numero et/idoneitate saltem
 sufficienes, praesto sint pro rite
 pascendo populo Dei;/*officia, in-*
10 stituta et opera ne desint quae
11 Ecclesiae particularis propria
12 sunt, quaeque pro eius apto regi-
13 mine et apostolatu necessaria
 usu comprobantur; opes deni-
 que ad personas et instituta su-
 stentanda aut iam/adsint aut
 saltem prudenter praevideantur
 aliunde non defuturae. [cf.
 p. 18, ln. 9-11]

30 Hunc quoque in finem, ubi
 31 sint fideles diversi ritus, [J] eo-
 rum spiritualibus necessitatibus
 32 Episcopus dioecesanus provi-
 deat sive per sacerdotes aut pa-
 roecias eiusdem ritus, sive per
 33 Vicarium Episcopalem¹⁴ aptis fa-
 cultatibus instructum et, si ca-
 34 sus ferat, etiam charactere/epi-
 35 scopali ornatum, sive per seip-
 36

13 Hunc quoque in finem, ubi
 14 sint fideles diversi Ritus, eo-
 rum spiritualibus necessitatibus
 15 Episcopus dioecesanus provi-
 deat sive per sacerdotes/aut pa-
 roecias eiusdem Ritus, sive per
 16 Vicarium Episcopalem aptis fa-
 cultatibus instructum et, si ca-
 sus ferat, etiam charactere epi-
 scopali ornatum, sive per seip-
 17

III ¹⁴ Cf. n. 27, p. 39.

tamen problema ponit sub oculos Sacrae Hierarchiae, illud fundando in natura intima ipsius Ecclesiae particularis.

[I] Praeterea in praesenti textu aperte dicitur dioeceses officiis institutis et operibus praeditas esse debere, quae necessaria sunt ut eaedem apte regantur et in ipsis apostolatus expleatur [E/2765, E/2888]. Censuit tamen nostra Commissio opportunum non esse ut eiusmodi officia instituta aut opera singulariter nominentur: expedit enim ut in singulis casibus competens auctoritas prudenter decernat pro diversis locorum et personarum adjunctis.

[J] Connexa cum tertio criterio, respiciente ministerium salutis congrue populo Dei impertiendum, venit quaestio de sic dictis dioecesibus «personalibus» ratione Ritus. Multum in Aula disputatum est de hac re; ipsos Orientales Patres [E/2861, E/2565, E/2843, E/2907] haud inter se concordes deprehendimus, aliis alia prorsus opposita postulantibus, unde unica solutio pro omnibus casibus valida impossibilis apparuit. Schema nostrum omnes solutiones a Patribus suggestas simul in unum colligit et ordine quodam, a minore ad maiorem progrediente, disponit, ita ut nulla solutio adhiberi queat nisi praecedentes impossibilis aut infructuosae sint probatae. Sic pro posse servatur principium unicitatis iurisdictionis in eodem territorio, at simul congrue providetur fidelium necessitatibus ac Rituum integrati statuendo ut, in casibus vere particularibus, etiam Hierarchia propria pro diversis Ritibus constitui valeat.

I

II [n. 21, 15, 2-8]

sum diversorum rituum Ordinarii munere fungentem.

Quod si haec omnia, ob rationes peculiares, iudicio Apostolicae Sedis, fieri/non possint, Hierarchia propria pro diversitate rituum constituatur. [E]

Item, in similibus circumstantiis, diversi sermonis fidelibus provideatur sive per sacerdotes aut paroecias eiusdem sermonis, sive per Vicarium Episcopalem sermonem bene callentem et etiam, si casus ferat,/charactere episcopali ornatum, sive denique alia opportuniore ratione. [E]

II [E] Praefata huiusmodi criteria accurate exponuntur in n. 21, ubi sub 3º peculiares etiam casus peropportune considerantur diversitatis rituum et diversitatis sermonum, quae haud raro in fidelibus adest in determinato aliquo territorio degentibus. Quae autem ibidem statuuntur quod attinet ad rituum diversitatem, eadem expresse approbaverunt duo Patres et unus Peritus Ecclesiistarum Orientalium, qui Commissioni de Episcopis adscribuntur.

III [K] Denique nihil in textu mutatum est quod attinet ad rationes adhibendas ut cura fidelium diversorum Rituum in uno eodemque loco aptius exercetur. Plura enim hac de re a nonnullis Patribus Orientalibus [E/2861, E/2565,

III [n. 23, 38, 36 – 39, 6]

37 sum diversorum rituum Ordinarii munere fungentem. [K]
 38 Quod si haec omnia, ob rationes
 39 peculiares, iudicio/Apostolicae
 40 Sedis, fieri non possint, Hierarchia/propria pro diversitate ri-
 41 tum constituatur. [L]
 42 Item, in similibus circumstan-
 39 tiis, diversi sermonis [M] fidelibus
 2 provideatur sive per sacer-
 3 dotes aut paroecias eiusdem
 4 sermonis, sive per/Vicarium
 5 Episcopalem sermonem bene
 6 callentem et etiam, si casus fer-
 rat, charactere episcopali orna-
 tum, sive denique alia opportu-
 niore/ratione.

IV [n. 23, 17, 17-24]

sum diversorum Rituum Ordinarii munere fungentem.

Quod si haec omnia, ob rationes peculiares, iudicio Apostolicae Sedis,/fieri non possint, Hierarchia propria pro diversitate Rituum constituatur.¹⁶

Item, in similibus circumstan-
 tiis, diversi sermonis fidelibus
 provideatur sive per sacer-
 dotes aut paroecias eiusdem ser-
 monis, sive per Vicarium Epi-
 scopalem sermonem bene cal-
 lentem et etiam, si casus fer-
 rat,/charactere episcopali orna-
 tum, sive denique alia opportu-
 niore ratione.

IV ¹⁶ Cf. Conc. VAT. II, Decr. *de Ecclesiis Orientalibus Catholicis*, 21 nov. 1964, n. 4: AAS 57 (1965) p. 77.

E/2843, E/2907] dicta sunt, quae inter se opponuntur, et idcirco expedit ut in singulis casibus seligatur ratio quae opportunior videatur.

[L] Hisce autem in casibus iudicium definitivum reservatur Apostolicae Sedi, eo quod practice agatur de quaestione componenda inter diversos Ritus; firma tamen manet propria Patriarcharum auctoritas constituendi novas Eparchias, quae ipsis in schemate de Ecclesiis Orientalibus recognoscitur.

[M] Solutio denique data est etiam problemati de fidelium cura eiusdem quidem Ritus at *diversi sermonis*, intra territorium diocesanum exsistentium: de qua re prius schema omnino silebat.

I

II [n. 22, 15, 9-15]

22.

9

[cf. nn. 26-32; 32]

[*Conferentiae Episcopalis votum exquirendum*].

Ad dioecesium immutationes aut innovationes ad normam n. 21 inducendas, salva disciplina Ecclesiarum Orientalium, competentes Conferentiae Episcopales his negotiis pro suo quaeque territorio -ope etiam adhibita/peculiaris Commissionis Episcoporum, si id necessarium videatur-sedula cura studeant et, auditis Episcopis quorum interest, Apostolicae/Sedi sua vota proponant. [A]

II [A] In n. 22 denique statuitur ut ad negotium circumscriptionis dioecesium rite expediendum vota sua Apostolicae Sedi competentes Episcoporum Conferentiae proponant, et expresse additur; «salva disciplina Ecclesiarum Orientalium», quia in illis ad rem pecuniaria iura Synodis Patriarchalibus competitunt.

III [A] In n. 24 committitur Conferentiis Episcopalis facultas (non autem officium, prout in textu priore dicebatur) studendi hisce negotiis et sua vota ac consilia Apostolicae Sedi proponendi: satis tamen innuitur desiderium ut Conferentiae hac facultate utantur, iuxta necessitates quidem sui territorii.

Peculiaris Commissio ad haec negotia – quae neque necessaria, ut probe nostis, neque permanens imponitur – in novo textu dicitur simpliciter «Episcopalis», non autem «Episcoporum», ne videantur ab ea a priori exclusi viri vere periti qui non sint chartere episcopali ornati. Denique statuitur semper esse audiendos in his negotiis non solum singulos Episcopos, quorum directe interest, sed Episcopos quoque totius provinciae vel regionis ecclesiasticae intra cuius fines dioecesium recognitio fit.

[B] *Ad n. 22 (nunc n. 24): P. 15, linn. 9 et sqq.: ratione habita animadversio-*

III [n. 24, 39, 7-18]

7 24. (olim n. 22).

8 [Conferentiae Episcopalis/votum exquirendum]. [A]

9 Ad dioecesium immutationes
 10 aut innovationes ad normam
 11 nn. 22-23/inducendas *quod attinet*, salva disciplina Ecclesiarum Orientalium, *expedit ut*
 12 competentes/Conferentiae Episcopales his negotiis pro suo
 13 quaeque territorio *studeant*
 14 -ope etiam adhibita peculiariis Commissionis Episcopalis, si id/*opportunum* videatur,
 15 at semper auditis
 16 *praesertim* Episcopis Provinciarum vel Regionum/quarum interest- et deinde sua consilia et vo-
 17 ta Apostolicae Sedi proponant. [B]

IV [n. 24, 18, 25-31]

24.

25

Ad dioecesium immutationes
 aut innovationes ad normam
 nn. 22-23 inducendas quod attinet, salva disciplina Ecclesiarum Orientalium, expedit ut
 competentes Conferentiae Episcopales haec negotia/pro suo
 quaeque territorio examini subiciant -ope etiam adhibita peculiariis Commissionis Episcopalis, si id opportunum videatur,
 at semper /auditis
 praesertim Episcopis Provinciarum vel Regionum quarum interest- et deinde sua consilia et vo-
 ta Apostolicae Sedi proponant.

num, quae a pluribus Patribus [E/2569, E/2665, E/2787, E/2889, E/2901, E/2972] exhibitae sunt, duplex facta est emendatio textus n. 22: *a) Conferentiis Episcopali bus solummodo facultas tribuitur, non autem obligatio imponitur, negotio de circumscribendis dioecesibus studendi ut vota et consilia sua Apostolicae Sedi proponant; b) statuitur ut circa idem negotium semper audiantur Episcopi provinciae vel regionis ecclesiasticae, quia eorum in quolibet casu interest ut dioecesum, in suo territorio existentium, circumscriptiones recte et opportune definiantur.*

Adnotare quoque iuvat pro verbis «Commissio Episcoporum», verba nunc adhiberi «Commissio Episcopalis»: sic enim manifeste apparet in ipsa etiam peritos et technicos, qui non sint Episcopi, partem habere posse, si id expedire videatur.

IV * In num. 24 autem, quo clarior schematis sensus appareat, iam non dicitur, observantibus quibusdam Patribus, «Conferentiae Episcopales his negotiis (de circumscriptione nempe dioecesum) *studeant*», quum haec vox aequivocatione quadam laborare possit; sed potius commendatur ut ea negotia «*examini subiciant*».

I [n. 6, 9, 1-8]

Caput II

DE EPISCOPORUM COADIUTORIBUS ET
AUXILIARIBUS

9 6.

[Prooemium].

- 2 In regendis dioecesisbus duae,
inter alias,/aeque graves saepe
difficultates.
- 3 Quarum altera ex/eo proficiuntur
4 quod Episcopus, infirmitate
vel provecta aetate/gravatus vel
alii gravi causa praepeditus,
5 suo officio, sicut oportet, ex-
plendo impar evadit; altera vero
6 ex eo quod Episcopus,/viribus li-
cet validus ac potens, nequit, ob
7 nimiam dioecesis amplitudinem
vel nimium incolarum nume-
8 rum vel peculiaria apostola-

II [n. 23, 15, 16-21]

III – *Episcopi Dioecesani in mu-
nere Pastorali cooperatores [A]*

- 1)
- Episcopi Coadiutores et Auxili-
liares.*

23.

16

[Normae de constituendis Auxi-
liaribus et Coadiutoribus]. [B]

- In/regendis dioecesisbus, pasto-
rali Episcoporum muneri ita
provideatur, ut/bonum dominici
gregis semper sit suprema ratio.
Quod bonum ut debite procure-
tur, haud raro Episcopi Auxilia-
res constituendi sunt,

- 17
18
19
20
21
- eo/quod Episcopus dioecesa-
nus, vel ob
nimiam dioecesis amplitudinem
aut/nimium incolarum nume-
rum, vel ob peculiaria apostola-

II [A] In articulo tertio agitur de cooperatoribus Episcopi dioecesani. In pri-
mis Episcoporum Coadiutorum et Auxiliarium munus, potestas atque necessi-
tudines cum Episcopo dioecesano pressius determinantur. Deinde definitur
partes quas, inspectis fine dioecesis atque necessitatibus curae animarum, ha-
bent Curia et Consilia dioecesana, clerus dioecesanus, praesertim parochi, at-
que tandem Religiosi, quatenus operibus apostolatus in dioecesi addicuntur.

[B] In art. III agitur de *Episcopi dioecesani in munere pastorali Cooperato-
ribus*. 1) *De Episcopis Coadiutoribus et Auxiliaribus*, de quibus in nn. 6-15
prioris schematis, normae et praescripta nunc exponuntur in nn. 23 et 24, sed
maior brevitas novi textus non impedivit quominus principaliora servarentur,
quae in illo habebantur; insuper autem congrua ratio habita est animadversio-
num, quae a Patribus Conciliaribus [E/1412, E/1480, E/1429, E/1430, E/1487,
E/1736, E/1536, E/1484, E/1503, E/1633, E/1870, E/2165] propositae sunt.

III [A] Episcopi Coadiutores et Auxiliares. Variae quaestiones a Patribus agi-
tatae sunt. Prima, non quidem eodem sensu nec ob easdem rationes proposita,
haec fuit: utrum in iure condendo, utraque figura, Episcopi nempe Coadiutoris
et Auxiliaris, servari deberet. Huic quaestioni Commissioni visum est adsen-
tiendum et his quidem de causis: a) quia id postulaverat pars maxima Patrum,
ex quibus plus quam centum [E/2569, E/2804, E/2765, E/2777, E/2810, E/2898,
E/2913, E/2199] de illorum facultatibus expresse disseruerant; b) quia indoles
pastoralis Concilii exigit ut ad *obiectivas* dioecesum necessitates pastorales at-
tendatur. Hae autem requirunt, ex una parte, ut Episcopi dioecesani aptis et va-
lidis cooperatoribus iuventur, qui erunt plerumque Episcopi Auxiliares, quan-
do de magnis dioecesibus agatur, et, alia parte, ut Episcopi dioecesano Coad-

	III [n. 25, 39, 19-28]		IV [n. 25, 18, 34-38]	
	III – <i>Episcopi Dioecesani in munere Pastorali cooperatores</i>		III – <i>Episcopi Dioecesani in munere Pastorali cooperatores</i>	
	1) <i>Episcopi Coadiutores et Auxiliaries.</i> [A]	*	1) <i>Episcopi Coadiutores et Auxiliaries</i>	
19	25. (olim 23).		25.	34
20	[<i>Normae de constituendis Auxiliaribus et Coadiutoribus</i>].			
21	In regendis dioecesisbus, pastorali Episcoporum muneri/ita provideatur, ut bonum dominici gregis/sempre sit suprema ratio.	74	In regendis dioecesisbus, pastorali Episcoporum muneri ita provideatur, ut bonum dominici gregis semper sit suprema ratio.	35
24	Quod bonum ut/debite procuretur, haud raro Episcopi Auxiliares constituendi sunt,	75	Quod bonum ut/debite procuretur, haud raro Episcopi Auxiliares constituendi/sunt,	36
25				37
26	eo quod Episcopus dioecesanus, vel ob nimiam dioecesis amplitudinem aut nimium incolarum numerum, vel ob/peculiaria apostola-		eo quod Episcopus dioecesanus, vel ob nimiam dioecesis amplitudinem aut nimium incolarum numerum, vel ob peculiaria apostola-	38
27				
28				

iutor cum iure successionis constitui possit, iuxta competentis auctoritatis iudicium. Hac de causa, ita textus compositus est ut clariore luce appareant *causes* – necessitates nempe *objективae* apostolatus dioecesani – propter quas constituuntur Episcopi Auxiliares et *rationes* – necessitas videlicet *personalis* adiutorii pro Episcopo dioecesano – quae suadere possunt Coadiutoris nominationem. Immo et Commissio, attentis quorumdam Patrum [E/2777, E/2807] postulatis, voluit ut duplex principium clare constaret in textu schematis: *a)* unica suprema ratio in regenda dioecesi – et inde etiam in constituendis Episcopis Auxiliaribus et Coadiutoribus – semper esse debet pascendi dominici gregis bonum; *b)* unitas regiminis in dioecesi moderanda omnino est necessaria ut diarchiae periculum e medio tollatur.

IV * 1) *Episcopi Coadiutores et Auxiliaries.* Fatendum quidem est maiores numero observations, a Ptribus allatas, hanc capituli II partem respicere. De quo mirandum non est: ibi enim graviores pertractantur quaestiones, quae maximum momentum in ordine iuridico tum in ordine pastorali, habent.

74 – Pag. 39, linn. 20-23: Loco textus schematis, dicatur: «Bonum dominici gregis semper sit suprema ratio» (*1 Pater*).

R. – Magis logicus est textus, uti iacet.

75 – Pag. 39, linn. 25-26: «Episcopi facultatem habeant proponendi Sanctae Sedis Auxiliares vel Coadiutores quorum auxilio indigent» (*1 Pater*).

R. – Saltem pro Auxiliaribus, iam providetur in textu per verba «ne renuat Episcopus dioecesanus... unum pluresve Auxiliares expostulare» (cf. n. 26): ceterum personarum propositio res est quae ad Episcopi nominationem pertinet.

I [n. 6-7, 9, 8-22]

tus adiuncta, per se
 9 ipse episcopalia
 munia, sicut animarum/exigit
 bonum, adimplere.
 10 Iamvero prior difficultas ordi-
 narie non aliter superanda esse
 11 videtur quam per generosam
 valdeque meritoriam Episcopi a
 12 munere renuntiationem; altera
 vero per dioecesis divisionem
 13 aut dismembrationem.
 Tamen si, competentis auctori-
 14 tatis iudicio, neutrum in casibus
 particularibus fieri possit, sal-
 15 tem Coadiutoris vel Auxiliaris
 instituta ita iure communi defi-
 16 nienda ac congruentibus facul-
 17 tibus instruenda sunt ut, salva
 dioecesani regi-
 minis unitate,
 eorum activitas
 efficacior reddatur et dignitas
 18 characteri episcopali inhaerens
 magis in tuto ponatur.
 19 Quapropter haec quae se-
 quuntur Sacrosancta Synodus
 20 statuit ac decernit.

21 7.

[*Notio Coadiutoris et Auxiliaris*].

22 Coadiutor datur Episcopo cum
 iure successionis; Auxiliaris ve-

II [n. 23, 15, 21 – 16, 2]

tus adiuncta aut/alias diversae
 naturae causas, nequit per se
 metipsum omnia episcopalia
 munia, sicut animarum exigit
 bonum, adimplere. [C] 22
 Imo et aliquando peculiaris ne-
 cessitas postulat ut in personale
 Episcopi dioecesani adiutorium
 constituatur Episcopus Coadiu-
 tor. [C] 23
 24
 25
 Qui Episcopi
 Coadiutores et/Auxiliares 26
 congruentibus facul-
 26 tibus instruendi sunt, ut, salva
 semper unitate dioecesani regi-
 minis necnon Episcopi dioec-
 27 sanii auctoritate, eorum actio
 efficacior reddatur et dignitas,
 28 Episcoporum propria,
 magis in tuto ponatur. [D] 29
 Iamvero Episcopi Coadiuto-
 29 res et Auxiliares, eo quod in par-
 tem/sollicitudinis Episcopi dioe-
 30 cesani vocati sunt, ita munus
 suum exerceant, ut in omnibus
 31 negotiis unanima consensione
 nego-
 32 cione cum ipso procedant.

Praeterea obsequium et reveren-
 tiam semper exhibeant Episco- 2

II [C] In n. 23 clare indicatur Episcopos Auxiliares constituendos esse ob cau-
 sas obiectivas maioris boni totius dioecesis, Episcopos Coadiutores autem potis-
 simum constituendos esse ut ipsi Episcopo dioecesano personaliter adsint.

[D] Multis Patribus [E/1439, E/1424, E/1412, E/1429, E/1430, E/1431,
 E/1436, E/1473, E/1474, E/1490, E/1756, E/1536, E/1645] id expostulantibus,
 expresse annotatur quod semper cavendum est ne Auxiliarium vel Coadiuto-
 rum constitutio detrimentum afferat unitati regiminis dioecesani et Episcopi
 dioecesani auctoritatib; itemque expresse annotatur quod plena consensio
 semper esse debet inter Episcopum dioecesanum et Episcopos sive Auxiliares
 sive Coadiutores.

III [n. 25, 39, 28 – 40, 11]

29 tus adiuncta aut alias diversae naturae causas, nequit per se metipsum/omnia episcopalia munia, sicut animarum exigit bonum, adimplere.
 30 Imo et aliquando peculiaris necessitas postulat ut in *ipsius*
 31 Episcopi/dioecesani adiutorium
 32 constituatur Episcopus/Coadiu-
 33 tor.

Qui Episcopi

35 Coadiutores et Auxiliares ita congruentibus facultatibus instruendi sunt, ut, salva semper unitate dioecesani/regiminis necnon Episcopi dioecesani auctoritate, eorum actio efficacior reddatur et dignitas, Episcoporum propria,
 4 magis in tuto ponatur. [B]
 5 Iamvero Episcopi Coadiutores et Auxiliares, eo quod in partem sollicitudinis Episcopi/dioecesani vocati sunt, ita munus suum exerceant, ut in omnibus
 6 negotiis unanima consensione cum ipso procedant.

10 Praeterea obsequium et reverentiam semper exhibeant Episco-

IV [n. 25, 18, 38 – 19, 10]

tus/adiuncta aut alias diversae naturae causas, nequit per se metipsum omnia/episcopalia munia, sicut animarum exigit bonum, adimplere.
 Imo et aliquando peculiaris necessitas postulat ut in *ipsius* Episcopi dioecesani/adiutorium
 constituatur Episcopus Coadiutor.

Qui Episcopi

35 Coadiutores/et Auxiliares ita congruentibus facultatibus instruendi sunt, ut, salva semper unitate dioecesani regiminis necnon Episcopi dioecesani auctoritate, eorum actio efficacior reddatur et dignitas, Episcoporum propria,
 4 magis in tuto ponatur.
 5 Iamvero Episcopi Coadiutores et Auxiliares, eo quod in partem sollicitudinis Episcopi dioecesani vocati sunt, ita munus suum exerceant, ut in omnibus
 6 negotiis unanima consensione cum ipso procedant.

Praeterea obsequium et reverentiam semper exhibeant Episco-

III [B] *Ad n. 23 (nunc n. 25):* Una facta est a Patribus [E/2602, E/2552] animadversio sequenti modo: unicus Episcopus sit in dioecesi, ita ut Coadiutores et Auxiliares constituantur per exceptionem et per modum remedii, quando nempe nec territorium dividi nec nova dioecesis erigi possit.

Revera, iuxta schema novum, ratio qua Coadiutores et Auxiliares constituantur est bonum dominici gregis: Auxiliares, propter obiectivas necessitates pastorales dioecesis, non sola amplitudine territorii sed etiam ob alias diversae naturae causas; Coadiutores autem in personale Episcopi adiutorium, et quidem per modum remedii.

I [n. 7, 9, 22-23]

II [n. 23, 16, 2-4]

23 ro datur Episcopo sine/iure successionis.¹

po dioecesano, qui et ipse Episcopos Coadiutores vel Auxiliares fraterne diligat atque existimatione prosequatur.

3

4

I ¹ Una cum novissimo Orientalium Codice (cf. *de Clericis*, can. 417 § 2) simplicior redditur verborum usus in hac materia quatenus, sepositis distinctionibus in iure latino receptis inter «*sedi datum*» et «*personae datum*», inter «*cum iure successionis datum*» et «*sine iure successionis datum*», *Coadiutor* sic et simpliciter proponitur vocandus ille qui cum iure successionis constituitur, *Auxiliaris* vero qui sine iure successionis. Uterque datur «*Episcopo*»: ille potissimum, at non exclusive, intuitu personae, quando scilicet Episcopus sit infirmitate vel aetate gravatus neque renuntiationi sit locus; hic vero potissimum, at non exclusive, intuitu sedis, quando nempe dioecesis sit nimis magna neque dividi aut dismembrari queat. Unde, etiam novis simplicioribus adhibitis vocabulis, plena servatur agendi libertas Apostolicae Sedis, aut competentis auctoritatis pro Orientalibus, quippe cui integra maneat copia ampliandi, iuxta concretas necessitates, Coadiutoris et Auxiliaris facultates (cf. n. 8 § 2 et 12 § 2), necnon dandi Episcopo infirmo aut senescenti Coadiutorem vel Auxiliarem, et Episcopo magnae sedis Auxiliarem seu Auxiliares vel Coadiutorem, immo simul et Auxiliarem seu Auxiliares et Coadiutorem. Abrogatur CIC can. 350 §§ 2-3.

IV 76 – Pag. 40, lin. 13: Post verba «existimatione prosequatur», addatur: «vita communitaria inter Episcopos Coadiutores et Auxiliares cum Episcopo dioecesano commendatur quae dum unitatem actionis fovet, caritatis et unitatis exemplum sacerdotibus praebet» (2 *Patres*).

III [n. 25, **40**, 11-13]

IV [n. 25, **19**, 10-12]

12 po dioecesano, qui et ipse Epi-
13 scopos Coadiutores vel Auxilia-
res fraterne diligat atque/existi-
matione prosequatur.

11 po dioecesano,/qui et ipse Epi-
scopos Coadiutores vel Auxilia-
res fraterne diligat atque/existi-
matione prosequatur.
12

76

R. – Emendatio rem particularem proponit, quae cum Decreto Conciliari non congruit.

I [n. 8, 9, 24-27]

24

8.

[Facultates Coadiutoris].

25 § 1. Coadiutori, vi officii, ea/in
 26 universa dioecesi potestas iuris-
 27 dictionis in spiritualibus et/tem-
 poralibus, cum iisdem facultati-
 bus, competit quae iure commu-
 ni ad vicarium generalem spec-
 tata, nulla tamen facta Episcopo

II [n. 24, 16, 5-9]

24.

5

*[Episcoporum Auxiliarium et
 Coadiutorum facultates]. [A]*

Bono/animarum id exigente, ne
 renuat Episcopus dioecesanus a
 competenti/Auctoritate unum
 pluresve Auxiliares expostulare,
 qui nempe sine iure/successionis
 pro dioecesi constituuntur. [B]
 Quodsi in Litteris nominatio-

6

7

8

9

II [A] *De Episcopis Auxiliaribus in particulari* plures Patres [E/1430, E/1431, E/1424, E/1435, E/1473, E/1459, E/1437, E/1506, E/1412, E/1480, E/1457, E/1736, E/1756, E/1613, E/1481, E/1546, E/1633, E/1648] petierunt ut amplioribus facultatibus iidem potiantur et, sede plena, sint Vicarii Generales aut Vicarii Episcopales, sede vero vacante Vicarii Capitulares ipso iure fiant aut Administratores Apostolici constituantur.

[B] Proponitur in n. 24 novi textus ut Episcopi Auxiliares numquam constituantur cum iure successionis, quod e contra semper faciendum dicitur de Episcopis Coadiutoribus.

Dicitur praeterea Auxiliares constituendos esse «bono animarum id exigente», «pro dioecesi»; hinc iam censeri non poterit quod in libero arbitrio Episcopi dioecesani sit petitio ut Auxiliaris constituatur.

III [A] *Secunda quaestio*, quae ansam multorum Patrum animadversionibus dedit, est *de facultatibus Episcoporum Auxiliarium sede plena*.

Sane Patres in varias abierunt sententias; aliqui [E/2765] existimaverunt facultates a Sancta Sede semper determinandas esse; alii perpauci potius censuerunt illas specificari debere ab ipso Episcopo dioecesano; longe tamen maior pars – centum circiter Patres [E/2569, E/2810, E/2898, E/2913, E/2199] – postulavit ut Auxiliarium facultates ita augerentur in iure ut vel semper constituerentur Vicarii Generales vel saltem Vicarii Episcopales.

Attenta hac maiore Patrum opinione, et quidem ob validas ab ipsis rationes allatas, Commissio textum redigit sequenti modo: si in Litteris nominationis aliud non dicitur, Auxiliares constituantur ab Episcopo dioecesano aut Vicarii Generales, aut saltem Vicarii Episcopales. En rationes: a) hoc modo, iuxta quorundam Patrum [E/2199] sententiam, Auxiliares ut veri Episcopi consecrati et vera Collegii episcopalium membra apparebunt coram populo; b) solummodo erunt validi cooperatores Episcopi ad subveniendas necessitates pastorales dioecesis, propter quas revera constituuntur, si uno ex illis officiis decorentur; c) Episcopi dioecesani tandem erit unum vel alterum determinare, videlicet constituere Episcopum Auxiliarem Vicarium Generalem aut Vicarium Episcopalem: penes illum est enim supremum officium apte pascendi gregem sibi commissum.

Neque timendum, ut quibusdam Patribus [E/2552, E/2531] visum est, Episcopos Auxiliares, qui Vicarii Episcopales renuntientur, Vicario Generali postponi, ita ut ipsos hoc summe dedebeat. Revera, plures sunt rationes quibus hoc dissuadetur: a) Episcopi Auxiliares ab uno Episcopo dioecesano dependent; b) episcopali consecratione ornantur; c) in proprio territorio aut determinato negotiorum gerere, ulla potestate ordinaria fruuntur, quam ius commune Vicario generali tribuit.

[B] Ad n. 24 (nunc n. 26): P. 16, linn. 5-25: circa potestatem Episcopi Auxi-

	III [n. 26, 40, 14-20]	IV [n. 26, 19, 13-16]	
14	26. (olim n. 24).	* 26.	13
15	[<i>Episcoporum Auxiliarium et Coadiutorum facultates</i>]. [A]		
16	Bono animarum id exigente, ne 17 renuat Episcopus dioecesanus a competenti Auctoritate unum 18 pluresve Auxiliares expostulare, 19 qui nempe sine/iure successionis pro dioecesi constituuntur. [B]	Bono animarum id exigente, ne renuat Episcopus dioecesanus/a competenti Auctoritate unum pluresve Auxiliares expostulare, qui/nempe sine iure successionis pro dioecesi constituuntur.	14
20	Quodsi in Litteris nominatio-	77,81 Quodsi in Litteris nominatio-	15
			16

liaris sede plena – uti fuse explicatur in relatione – Patres in varias abierunt sententias, perdurante II Sessione Concilii; maior autem pars [E/2199] petuit ut Episcopus Auxiliaris renuntiare vel Vicarius Generalis vel saltem Vicarius Episcopalis. Nuper, huius III Sessionis occasione, septem [E/2777] animadversiones factae sunt, e quibus una [E/2804], a 50 Patribus proposita, existimavit Auxiliares, utpote Episcopi dioecesani cooperatores et episcopali dignitate insignitos, facultatibus ditari debere, quas Vicariis Generalibus ius commune tribuit. Mens ergo Patrum [E/2765] semper fuit et est potestatem Episcopi Auxiliaris in schemate statui et determinari debere, immo et augeri relate ad ius in Codice Iuris Canonici conditum.

IV * Ut clarius appareat in num. 26 *Episcopos Auxiliares* sub Episcopi dioecesani potestate semper esse debere, loco verborum «ab ipso dumtaxat dependentes», nunc affirmatur: «a sua auctoritate dumtaxat dependentes». Hoc namque modo concordantur sententiae, tum eorum qui voluerunt Auxiliarium auctas facultates, tum illorum Patrum qui unam auctoritatem Episcopi dioecesaniclare affirmandam postulaverunt.

77 – Pag. 40, linn. 20-27: «Auxiliaribus talis sit potestas, quae sub Episcopo dioecesano exerceatur et eidem personaliter reservata non fuerit» (65 *Patres*). R. – Textus schematis facultatem relinquit Episcopo dioecesano ut Auxiliarem suum constituant vel Vicarium Generalem vel Vicarium Episcopalem. Iamvero, de natura Vicarii Episcopalis est ut potestatem habeat in determinato territorio aut in certo negotiorum genere aut quoad fideles determinati Ritus; pertinet vero ad Episcopum dioecesanum, iuxta Codicem Iuris Canonici, sibi reservare aliquas causas quando Vicarium Generalem constituit. Ergo per textum schematis Patrum petitioni satisfit.

78 – Pag. 40, linn. 20-27: Dicatur «Quodsi in litteris nominationis aliud provisum non fuerit, Episcopi Auxiliares, vi muneris, eas habent facultates quas ius commune Vicario Generali tribuit. Episcopus dioecesanus Auxiliarem vel Auxiliares suos constituere potest Episcopos Vicarios, ab ipso dumtaxat dependentes, quos idem Episcopus dioecesanus... consulat» (51 *Patres*).

R. – En duae observationes circa modum propositum: 1) emendatio vult ut Auxiliares, ipso iure, omnibus facultatibus gaudeant Vicarii Generalis, quin *tale* officium habeant, quod difficulter intelligitur; 2) non satis appareat quid addere possit nominatio «Episcopi Vicarii» in favorem Auxiliaris, si hic ab Episcopo dioecesano renuntietur Vicarius Generalis, qui potestatem ordinariam vicariam iam habet. E contra textus schematis necessariam libertatem concedit Episcopo dioecesano ad regimen pastorale rite constituendum, etiam per Auxiliares, eos nempe renuntianto aut Vicarios Generales aut Vicarios Episcopales. Hoc sane modo providetur et unitati regiminis dioecesani et Episcoporum Auxiliarium dignitati, prouti in Relatione altera explicatum fuit. Quare non admittitur modus propositus.

I [n. 8, 9, 28-31]

- 28 coadiuto facultate sibi quidpiam
reservandi.
- 29 § 2. Ampliores facultates in
casibus particularibus possunt
30 Coadiutori a Sede Apostolica,
aut a competente auctoritate
31 pro/Orientalibus, concedi vel ab
Episcopo coadiuto committi.²

II [n. 24, 16, 9-13]

- nis provisum non fuerit, Episco-
pus/dioecesanus Auxiliarem vel
Auxiliares suos 10
saltem constituat
Vicarios/*Episcopales*, ab ipso
dumtaxat depen-
dentes quibus scilicet, vi officii,
in determinata dioecesis
parte vel in determinato nego-
tiorum genere,/illa competit po-
testas, Quam ius commune Vi-
cario Generali tribuit. [C] 11
12
13

I ² Abrogantur CIC can. 351 §§ 1-2 et CICO, *de Clericis*, can. 418 § 1 n. 2 et § 2.

II [C] *Episcopi Auxiliares*, si in litteris nominationis nihil de eorum facul-
tatibus determinetur, neque Vicarii Generales ab Episcopo dioecesano consti-
tuantur saltem «Vicarii *Episcopales* in determinata dioecesis parte vel in deter-
minato negotiorum genere» institui debent, prout in priori schemate de *Epi-
scopis dicebatur* (p. 12, n. 4). Hoc iam in nonnullis dioecesibus servatur, v. g. in
Gallia et in Hispania, ubi constituti sunt «*Episcopi Auxiliares residentes*». Ad-
ditur autem quod iidem praediti esse debent potestate «quam ius commune Vi-
cario Generali tribuit», ut clare appareat eos in suo territorio vel in suo nego-
tiorum genere inferiores non esse Vicarii Generalibus.

III [C] *Commissio*, attente perpensis singulorum Patrum sententiis, textum
ita redigit ut *Auxiliares* renuntiantur vel *Vicarii Generales* vel saltem *Vicarii
Episcopales*. Quare, perpensis rationibus in praecedenti animadversione allatis,
mutatio haud parvi momenti fit in textu priore, qui erat: «*Episcopus dioe-
cesanus Auxiliarem vel Auxiliares suos saltem constitutat Vicarios Episcopales*»;
in textu autem emendato dicitur: «*Episcopus dioecesanus Auxiliarem vel Auxili-
ares suos constitutat Vicarios Generales vel saltem Vicarios Episcopales*». Antea
veluti procedebatur a minore ad maius, nunc vero a maiore ad minus: ut clare
apparet mentem Commissionis esse *Auxiliares* amplioribus facultatibus do-
nandos esse, iuxta fere omnium Patrum consensum.

[D] Quidam Pater [E/2777] proposuit «*Consilium Episcopale*» efformari de-
bere ab Episcopo dioecesano cum suis Coadiutore et Auxiliaribus, ita ut horum
consensu agere debeat. *Commissio* censuit hoc nocere posse unitati regiminis
dioecesani necnon supremae responsabilitati *Episcopi*. Alium [E/2568] autem
est quod mutua debeat existere inter *Episcopos* consultatio de rebus praesen-
tim pastoralibus, quod in textu novo exprimitur: «*quos Episcopus dioecesanus,
in perpendidis causis maioris momenti praesertim indolis pastoralis, consulere
velit*». Quod ultimum auctoritati *Episcopi* dioecesani nocere non videtur, quum
iam in num. praecedenti sufficienter affirmatum fuerit: «*Coadiutores et Auxili-
ares... ita munus suum exerceant, ut in omnibus negotiis unanima consensio-
ne cum Episcopo dioecesano procedant*». Ex alia parte, non admittitur propo-
sitio illorum Patrum [E/2804], qui *Vicarios Episcopales* vellent potestatem exer-
cere posse in tota dioecesi: hoc enim proprium est dicendum de *Vicario Gen-
erali*. Figura *Vicarii Episcopalis* alio modo concipitur, nempe pro determinato
territorio, pro certo negotiorum genere aut quoad fideles determinati ritus.

III [n. 26, 40, 20-27]

IV [n. 26, 19, 16-20]

21 nis provisum/non fuerit, Episco- 80,83 nis provisum non fuerit, Episco-
 22 pus dioecesanus Auxiliarem/vel 79,82 pus/dioecesanus Auxiliarem vel
 23 Auxiliares suos *constitutat Vic- 78 Auxiliares suos constitutat Vic-*
 24 *arios Generales vel saltem* 85 *rios Generales/vel saltem*
 25 *Vicarios Episcopales,¹⁵ [C] ab ip- 79 *Vicarios Episcopales, a sua*
 26 so /dumtaxat depen- 84 *auctoritate dumtaxat depen-*
 27 dentes *quos Episcopus diocesa- 19 dentes/quos ipse,*
 nus, in perpendendis causis 17 *in perpendendis causis*
 maioris momenti praesertim in- 18 *maioris momenti praesertim in-*
 dolis pastoralis consulere/velit. 20 *dolis/pastoralis, consulere velit.*
 [D]*

III ¹⁵ Cf. n. 27, p. 39.

IV 79 – Pag. 40, linn. 20-27: Clariore modo dicatur utrum Vicarius Generalis casset, si Episcopus Auxiliaris eodem munere decoretur, atque quid sibi velit propositio «ab ipso dependentes» (*I Pater*).

R. – Res, quia particularis determinatio est, Codicis I. C. recognitioni amandatur.

80 – Pag. 40, linn. 20 ss.: Deleatur «quodsi in litteris nominationis provisum non fuerit» (*I Pater*).

R. – Nulla est ratio talis suppressionis; sufficiens libertas Auctoritati competenti remittenda est ut, in casibus prorsus extraordinariis, iuxta peculiares necessitates in dioecesi, providere possit.

81 – Pag. 40, linn. 20-27: «Tota paragraphus de Vicariis Episcopalibus delenda est itemque linn. 36-41 de Coadiutore» (*I Pater*).

R. – Confer responcionem ad modos de n. 27 propositos, necnon Relationem ad art. 3 Capitis II (cf. * ad n. 26): sane maior Patrum pars contrarium postulavit.

82 – Pag. 40, linn. 20-23: Scribatur «Quodsi in litteris nominationis aliud provisum non fuerit, Episcopi Auxiliares, vi muneri eas habent facultates, quas ius commune Vicario Generali tribuit» (*I Pater*).

R. – Cf. responcionem ad modum n. 78.

83 – Pag. 40, linn. 20 ss.: Alio modo redigatur: «Quodsi in litteris nominationis provisum non fuerit, opportunum videtur ut Episcopus dioecesanus secundum prudens suum iudicium Auxiliari vel Auxiliaribus eas facultates vel partem eorum (etiam sub conditionibus determinandis) conferat, quae iure Vicario Generali competunt vel de mandato speciali ei dari possunt» (*I Pater*).

R. – Textus schematis clarior est et sufficienter providet de regimine dioecesis. Praeterea, in II Sessione Concilii fere unanima fuit Patrum sententia ut Auxiliarium facultates augerentur ac *in iure* determinarentur.

84 – Pag. 40, lin. 23: Loco «ab ipso dumtaxat dependentes» dicatur: «ad nutum dumtaxat et ab ipso dependentes» (*I Pater*).

R. – Pro parte admittitur modus, ita ut dicatur in textu recognito «a sua auctoritate dumtaxat dependentes».

85 – Pag. 40, lin. 23: Deleatur «vel saltem Vicarios Episcopales» (*I Pater*).

R. – Rationes validae non adducuntur ad hanc suppressionem; praeterea textus, prout in schemate iacet, a 100 circiter Patribus propositus fuit in II Sessione.

II [n. 9-10, 10, 1-12]

II [n. 24, 16, 14-19]

10 9.

[*Relationes inter Coadiutorem et Coadiutum*].

- 2 Coadiutor/Episcopo coadiuto
3 semper obsequium ac reveren-
4 tiam exhibeat;/in omnibus nego-
5 tiis maioris momenti eum con-
6 sultat; curet denique ita in mu-
7 nere suo se gerere ut unitas re-
8 giminis dioecesani/sarta tecta
9 habeatur.
6 Vicissim autem Episcopus
7 coadiutus Coadiutorem fraterne
8 diligat, existimatione prosequa-
9 tur, ei in munere obeundo fa-
veat,/et in omnibus negotiis
maioris momenti eum consule-
re ne/omittat.³

10 10.

[*Relationes inter Coadiutorem et vicarium generalem*].

- 11 § 1. Cum potestas Episcopi coad-
12 iuti integra ex se maneat, ipse/po-

Nisi aliud a competenti Auc-
toritate statutum fuerit, cum
Episcopi/dioecesani munere
non exspirant potestates et fa-
cultates quibus Episcopi/Auxil-
iares a iure instructi sunt.
Optandum quoque est ut, sede
vacante,/munus dioecesim re-
gendi, nisi aliud graves rationes
suadeant, committatur Episco-
po Auxiliari vel, ubi plures sunt,
uni ex Auxiliaribus. [D]
[cf. ln. 24-25]

14
15
16
17
18

Episcopus Coadiutor, qui
nempe cum iure successionis

I ³ De hac re nihil habetur neque in CIC neque in CICO.

II [D] Statuitur praeterea ut *sede vacante* Auxiliares potestate adhuc fruantur,
quae eis iure conceditur, ne veluti capite diminuti videantur nec bonum com-
mune dioecesis detrimentum patiatur.

Desiderium autem plurium [E/1424, E/1468, E/1507, E/1569, E/1489, E/1648,
E/1870] ut Episcopi Auxiliares fiant Vicarii Capitulares satisfaciendum non esse
censuit Commissio de Episcopis, ne ius Capituli Cathedralis auferatur. Ceterum,
etiam si in Vicarios Capitulares non eligerentur eorumdem dignitati sufficienter
consultur quia facultates Vicariorum Episcopalia non amittunt.

III [E] *Tertia quaestio a pluribus Patribus acta fuit circa facultates Episcopi
Auxiliaris sede vacante.* Sed Patrum opiniones concordes non fuerunt: aliqui
[E/2669] petierunt ut iura Capituli cathedralis nequaquam laederentur; e contra alii [E/2901, E/2807, E/2777] postulaverunt ut, sede vacante, Auxiliaris sem-
per constitueretur a iure Vicarius Capitularis; immo nonnulli [E/2913] censuerunt Administratorem Apostolicum semper renuntiari debere. Commissio, om-
nibus argumentis allatis mature perpensis, simul voluit ut possibile sit de bono dioecesis providere atque dignitatem Episcopi Auxiliaris tutare, quin iura Ca-
pitulorum cathedralium supprimerentur. Hac de causa, sequens formula Pa-
trum suffragiis proponitur: sede vacante, perseveret potestas Auxiliaribus a iu-
re collata, ne appareant fidelibus veluti capite diminuti, neque bonum commu-

III [n. 26, 40, 28-37]

IV [n. 26, 19, 21-26]

28 Nisi aliud a competenti Auc-
 29 toritate statutum fuerit, cum
 Episcopi dioecesani munere
 30 non exspirant potestates et fa-
 31 cultates quibus/Episcopi Auxili-
 liares a iure instructi sunt.
 32 Optandum quoque est ut, sede
 33 vacante, munus/dioecesim re-
 gendi, nisi aliud graves rationes
 34 suadeant, committatur Episco-
 35 po Auxiliari vel,/ubi plures sunt,
 uni ex Auxiliaribus. [E]
 [cf. p. 41, ln. 3-4]

21 Nisi aliud a competenti Auc-
 22 toritate statutum fuerit, cum
 Episcopi/dioecesani munere
 23 non exspirant potestates et fa-
 cultates quibus Episcopi Auxili-
 liares a iure instructi sunt.
 24 Optandum quoque est ut, sede
 25 vacante, munus dioecesim re-
 gendi, nisi aliud graves rationes
 suadeant,committatur Episco-
 po Auxiliari vel, ubi plures sunt,
 uni ex Auxiliaribus.
 [cf. ln. 31-32]

36 Episcopus Coadiutor, qui 81,88 Episcopus Coadiutor, qui 26
 37 nempe cum iure/successionis 87 nempe cum iure successionis

ne ullum detrimentum capiat; simulque clare a Concilio manifestetur optatum atque voluntas ut Episcopo Auxiliari, ab illis quorum ius est, dioecesis regimen committatur. Sane, iuxta unius Patris verba, «aestimatio Auxiliaris multo magis fovetur, si a Capitulo prorsus libere in Vicarium Capitularem eligatur». Hoc quidem modo, diversorum Patrum vota satisfecisse Commissio nostra censuit.

IV 86 – Pag. 40, lin. 31: Loco «optandum quoque est etc.» dicatur: «Sede ergo vacante, munus dioecesim regendi, ipso facto committatur Episcopo Auxiliari vel seniori in Episcopatu» (*4 Patres*).

R. – Textus schematis viam medianam continet inter varias Patrum oppositas sententias, uti explicatum fuit in Relatione altera.

87 – Pag. 40, lin. 36: Ne constituatur Coadiutor cum iure successionis (*1 Pater*).

R. – Rationes propter quas Commissioni visum est figuram Coadiutoris supprimendam non esse, fuse explicatae fuerunt in Relatione, simul ac diversissimae Patrum opiniones.

88 – Pag. 40, linn. 26-41: Auferantur verba quae respiciunt Episcopum Coadiutorem (*1 Pater*).

R. – Etsi plures Patres petierunt ut figura Episcopi Coadiutoris tolleretur, multi alii contrarium sentierunt, prout in Relatione altera explicatum fuit.

II [n. 10-11, 10, 12-23]

terit vicarium generalem sibi constituerre, praesertim ad Curiam dioecesanam administrandam.⁴

§ 2. Nisi aliud in casibus particularibus in litteris quibus/Coadiutor constituitur provisum fuerit, Vicarius Generalis etiam/ad Coadiutorem praecipua acta Curiae referat eumque certiorem faciat de iis quae gesta aut gerenda sint ad tuendam in/clero et populo disciplinam [cf. n. 9, ln. 8-9]

Caveat ne suis potestatibus utatur contra mentem et voluntatem non solum Episcopi coadiuti sed etiam Coadiutoris.⁵

21 11.

[Quandonam Auxiliaris expositus landus sit].

§ 1. Si ob/peculiarem dioecesis condicionem bonum animarum id exigat,/ne renuat Episcopus a

I ⁴ Hanc nacti occasionem votum promunt Patres ut in recognoscendis CIC et CICO ita figura iuridica vicarii generalis, seu syncelli, reformetur ut, praeter ipsum, aut etiam loco ipsius, Episcopus valeat unum pluresve vicarios (quos, claritatis gratia, «vicarios episcopales» vocandos proponunt) constituere quibus, vi officii, sit iurisdictionis ordinaria in determinata tantum dioecesis parte, vel in determinato tantum negotiorum genere.

I ⁵ Cf. CIC can. 369.

II [E] *De Episcopis Coadiutoribus* alia et alia multa Patres [E/1546, E/1547, E/1406, E/1424, E/1468, E/1470, E/1756] in Aula Conciliari dixerunt, nec defuerunt [E/1429, E/1467, E/1607, E/1488, E/1482, E/1569, E/1548, E/1455, E/1491, E/2042, E/1439, E/1481] qui vellent ut haec figura iuridica penitus supprimeretur. In 24 novi schematis proponitur ut Coadiutori semper Vicarius Generalis ab Episcopo dioecesano constituatur quin ei facultas adimatur sibi quidquam reservandi, sic enim et unitati regiminis dioecesani et auctoritati Episcopi dioecesani melius consulitur.

III [F] *Quarta et ultima quaestio* a Patribus pertractata, illa est *de facultibus Coadiutoris*. Etiam in hac re Patrum animadversiones fuerunt diversae: dum alii voluerunt ut Episcopus Coadiutor ab auctoritate competenti Administrator Apostolicus semper constitueretur, alii [E/2569] potius censuerunt semper nominari debere Vicarium Generalem; immo et non pauci [E/2810] postulaverunt ut Coadiutor iurisdictione exclusiva in dioecesi ditaretur. Commissio, diversas opiniones attente considerando, retinuit Coadiutorem constituendum esse cum iure successionis ac nominari debere Vicarium Generalem ab Episcopo dioecesano, firma tamen facultate auctoritatis competentis ampliora iura in casu determinato concedendi, v. gr. Coadiutorem renuntiando Administratorem Apostolicum. His in novo textu expressis satisfieri vi-

II [n. 24, 16, 19-25]

nominatur, ab/Episcopo dioecesano Vicarius Generalis semper constituatur. [E]

Eidem/autem pliores facultates in casibus particularibus a competenti Auctoritate concedi poterunt.

Ut quam maxime praesenti ac futuro dioecesis bono faveatur, Episcopus Coadiutus et Coadiutor in rebus maioris momenti mutuo se consulere ne omittant.

20

21

22

23

24

25

III [n. 26, 40, 37 – 41, 4]

IV [n. 26, 19, 26-32]

	nominatur, ab Episcopo dioecesano Vicarius Generalis semper constituatur. [F]	90	nominatur, ab/Episcopo dioecesano Vicarius Generalis semper constituatur.	27
38	Eidem autem pleniores facultates in casibus/particularibus a competenti Auctoritate concedi poterunt.	89	Eidem/autem pleniores facultates in casibus particularibus a competenti Auctoritate concedi poterunt.	28
39		81	Eidem/autem pleniores facultates in casibus particularibus a competenti Auctoritate concedi poterunt.	29
40			Ut quam maxime praesenti ac futuro dioecesis bono faveatur,	30
41			Episcopus Coadiutus et/Coadiutor in rebus maioris momenti mutuo se/consulere ne omittant.	31
41	Ut quam maxime praesenti ac futuro dioecesis bono faveatur, Episcopus Coadiutus et/Coadiutor in rebus maioris momenti mutuo se/consulere ne omittant. [G]			32

dentur plurium Patrum vota.

[G] Praeterea Commissio nostra opportunum censuit: *a)* supprimere atque futurae iuris communis recognitioni relinquere aliqua argumenta minoris momenti, quae in praecedenti schemate «De Episcopis ac dioecesum regimine» inserebantur, v. gr. de relationibus inter Coadiutorem et Vicarium Generalem aut inter plures Auxiliares; *b)* principium enuntiare de necessitate pro Episcopo Coadiutore et Coadiuto, sese mutuo consulendi in rebus maioris momenti. Hoc ultimum sane addendum est ut clarius eluceat necessitas unitatis regiminis in dioecesi et caritatis fovendae inter pastores, quod nonnulli Patres [E/2568, E/2602, E/2199] postulaverunt.

IV 89 – Pag. 40, linn. 36 ss.: Textus ita compleatur «Episcopus Coadiutor... Vicarius Generalis constituendus est» (*1 Pater*).

R. – Idem affirmat textus schematis.

90 – Pag. 40, linn. 37 ss.: Loco «ab Episcopo dioecesano Vicarius Generalis semper constituatur» dicatur «integrum onus regendi dioecesim suscipiat, ut dictum est ubi de renuntiatione n. 21» (*1 Pater*).

R. – Textus schematis, quantum fieri potest, diversis Patrum sententiis satisfacere cupit: contra modum propositum adfuerunt multa Patrum vota, quae aliter sentiebant.

II [n. 11-13, **10**, 23 – **11**, 5]

II

competenti auctoritate Auxilia-
rem expostulare.

§ 2. In casu nimiae territorii
amplitudinis vel nimii incola-
rum numeri, Episcopus satagit
ut competens auctoritas dioce-
sim dividat vel dismembret, aut
saltem unum pluresve Auxilia-
res concedat.⁶

29 12.

[*Facultates Auxiliaris*].

30 § 1. In Litteris quibus Auxiliaris
constituitur, eiusdem iura et of-
ficia definiantur eique facultas-
tes concedantur quae necessa-
riae videantur ad munus rite
adimplendum.

33 Quodsi in Litteris constitutio-
34 nis provisum non fuerit, velit Epi-
scopos Auxiliari suo necesarias et
35 oportunas facultates committere,
quibus Auxiliaris non solum in
36 pontificalibus peragendis/sed
etiam in administranda universa
37 dioecesi officium suum efficaciter
explore valeat.

Episcopus autem habitualiter
38 aliis ne deleget quae Auxiliaris
potest et vult per se exercere.

11 § 2. Ampliores facultates in
casibus particularibus possunt
2 Auxiliari a Sede Apostolica, aut
a competenti auctoritate pro
3 Orientalibus, concedi vel ab
Episcopo committit.⁷

4 13.

[*Relationes inter plures Auxilia-
res*].

5 Si plures in dioecesi constituti
fuerint Auxiliares, curetur ut

I ⁶ De hac re nihil habetur neque in CIC neque in CICO.

I ⁷ Hic melius definiuntur quae habentur in CIC can. 351 §§ 3-4 et CICO, l. c., can. 418 §§ 3-4.

III

IV

I [n. 13-15, 11, 5-21]

II

- 6 singuli ad distinctas/dioecesis
partes deputentur vel distinctis
7 officiis dioecesanis/praeſician-
tutur.⁸

8 14.

[*Relationes inter Auxiliarem et Episcopum*].

- 9 Munus/suum Auxiliaris exerceat
sub omnimoda dependencia ab
10 Episcopo/residentiali, nihilque
magni momenti agat nisi eo
11 consulto et/probante.⁹

12 15.

[*Facultates Auxiliaris sede va-
cante*].

- 13 § 1. Nisi aliud a/Sede Apostoli-
ca, aut a competenti auctoritate
14 pro Orientalibus,/in casibus par-
ticularibus provisum fuerit,
15 cum Episcopi residentialis mu-
nere non exspirant potestas et
16 facultates quas Auxiliaris obti-
nuit a Litteris constitutionis.¹⁰

- 17 § 2. Optandum est ut, sede
per mortem aut renuntiationem
18 aut translationem vacante, mu-
nus Administratoris Apostolici
19 vel/Patriarchalis aut Vicarii Ca-
pitularis, nisi aliud graves ratio-
20 nes/suadeant, committatur Auxi-
liari, vel ubi sint plures, uni ex
21 Auxiliaribus.¹¹

I ⁸ Nihil habetur de hac re neque in CIC neque in CICO, plura tamen apud probatos Auctores.

I ⁹ Nihil habetur de hac re neque in CIC neque in CICO.

I ¹⁰ Abrogantur CIC can. 355 §§ 2-3 et CICO, l. c., can. 421 § 2.

I ¹¹ Schema Decreti haec duo vitare contendit: 1) ne Auxiliaris, qui intuitu sedis potissimum constitutitur, scilicet ob permanentes dioecesis necessitates, quavis potestate sede va-
cante exploitet, cum damno ipsius dioecesis et non sine detrimento honoris characteri episcopali debiti; 2) ne Capitulum Cathedrale maximarum dioecesum, in quibus semper Auxiliaris invenitur, iure eligendi Vicarium Capitularem practice in perpetuum privetur. Non desunt tamen Patres qui censeant Auxiliarem, ratione dignitatis characteri episcopali inhaerentis, non solum sede plena ipso iure vicarium generalem constituendum fore, sed etiam ipso iure Administratorem Apostolicum sede vacante.

III

IV

I [n. 16, 11, 22-37]

II

22 16. [cf. DCA n. 8]

[cf. n. 19]

[*Quandonam commendanda sit Episcopi renuntiatio*].

23 § 1. Si Apostolicae Sedis vel, pro
 24 Orientalibus, competentis/auctoritatis iudicio, recto dioecesis
 25 regimini neque per Coadiutorem
 26 neque per Auxiliarem seu Auxiliaries congruenter provideri possit, Episcopi residentiales ceteraque in iure ipsis aequiparati qui,
 27 ob permanentem valetudinis defectum vel ob ingravescensem aetatem¹² aliamve gravem causam, implendo pastorali muneri minus apti evaserint, enie rogan-
 28 tur ut, ob Dei atque animarum amorem, sua ipsi sponte renun-
 29 tiationem ab officio/faciant.¹³

30 § 2. A munere episcopali renun-
 31 tiatibus congruens providevitur sustentatio etiam, si casus ferat et
 32 ipsis placuerit, per/alicuius consentanei officii collationem.

33 Illis insuper peculiares/honores et privilegia concedentur¹⁴ iisdemque ius sepulchri erit/in episcopali conditorio dioecesis, cuius ultime gubernationem gesserint.

I ¹² Aetas ingravescens generatim censenda videtur post septuagesimum quintum expletum annum.

I ¹³ De hac difficiili quaestione, de qua nihil habetur neque in CIC neque in CICO, silentium non est visum, non tantum quod de ea expectatio quadam est inter laicos et clericos, sed quia revera ad rectum dioecesium regimen spectat. Nihil tamen rigidi aut «burocratici», ut dicunt, per Schema Decreti proponitur; nihil quod Episcoporum dignitatem et paternam indolem dedebeat; nihil denique quod a suavi usitata agendi ratione Apostolicae Sedis dissentiat.

I ¹⁴ Inter alia haec privilegia concedi poterunt: a) induendi cappam magnam; b) gestandi mozetam supra mantelletum; c) pontificalia cum throno et baldachino peragendi in omnibus ecclesiis, sed de consensu Ordinarii si ecclesia sit cathedralis; d) benedicendi populo.

III

[cf. n. 21]

IV

[cf. n. 21]

2) *Curia atque Consilia Dioecesana. [A]*

25.

26

[*Curiae dioecesanae ordinatio et Consilii pastoralis institutio*]. [B]

II [A] *De Curia et de Consiliis Dioecesanis*, de quibus nihil in schemate «de Episcopis ac de dioecesum regimine» dicebatur.

[B] In n. 25 quaedam notiones generales exponuntur ut nonnullorum Patrum [E/1538, E/1412, E/1276, E/1282, E/1280] desiderio satisfiat.

III [A] *Ad n. 25 (nunc n. 27)*: P. 16, lin. 26: praecipua innovatio respicit mentionem Vicarii Generalis, cuius est eminentis officium in Curia dioecesana gere [E/2669]. Statim inseritur textus de officio Vicarii Episcopaloris, quod sane novum est in iure, prouti in relatione sufficienter explicatur.

[B] *Curia atque Consilia dioecesana*. Patribus [E/2669, E/2542, E/2850, E/2866, E/2913] quibusdam obsequendo, mentio fit imprimis de *Vicario Generali*, qui in Curia dioecesana eminentis officium gerit.

[C] Statim autem, prouti iam nuntiatum fuit in relatione generali totius schematis, inseritur textus *de Vicariis Episcopalibus*, qui olim – in praecedentis schematis redactione – in pag. 28 nota 17 habebatur [E/2569, E/2542, E/2632, E/2669]. Agitur revera de novo officio in iure, quod multum conferre poterit ad meliorem atque uberiorem modum dioecesim pascendi. Sane Vicariorum Episcopalium institutio id permittet ut, praeter Vicarium Generalem, Episcopus dioecesanus possit alios Vicarios constituere, *episcopales* appellandos, qui in determinata dioecesis parte aut in certo negotiorum genere aut quoad fideles determinati ritus, potestate ordinaria fruantur.

IV * In num. 27, textum de nova figura *Vicarii Episcopaloris* immutatum servari debere censuit Commissio, non obstantibus nonnullorum Patrum animadversionibus, contra multos alias, qui aliter putaverunt. Revera non praescribitur in textu ut *necessario* Vicarii Episcopales in unaquaque dioecesi constituantur; sed *liberae* Episcopi determinationi id relinquitur, iuxta peculiares locorum necessitates. Immo et firma manet facultas ut unus vel plures Vicarii Generales constituantur. Nostro ergo textu admisso, media augentur iuridica ut Episcopi, meliore quo fieri possit modo, regimen pastorale dioecesis exercere valeant. Ex alia parte, novus textus in eundem numerum introducitur: commendatur sane ut illa instituta, in senatum Episcopi condita, praesertim *Capi-*

III [n. 27, 41, 5-14]	IV [n. 27, 19, 33-38]	
2) <i>Curia atque Consilia Dioecesana.</i>	2) <i>Curia atque Consilia Dioecesana.</i>	
5 27. (olim n. 25). [A]	* 27.	33
6 [Curiae dioecesanae ordinatio et Consilii pastoralis institutio].		
7 <i>Eminens /in Curia dioecesana est officium Vicarii Generalis. [B] Quoties autem rectum dioecesis regimen/id requirat, constitui possunt ab Episcopo unus/aut plures Vicarii Episcopales, [C] qui nempe ipso/iure, in determinata dioecesis parte aut in certo/negotiorum genere aut quoad fideles determinati ritus, ea gaudent potestate, quam ius commune Vicario Generali tribuit.</i>	91 <i>Eminens in Curia dioecesana est officium Vicarii Generalis. Quoties autem rectum dioecesis regimen id requirat, constitui possunt ab/Episcopo unus aut plures Vicarii Episcopales, qui nempe ipso iure, in/determinata dioecesis parte aut in certo negotiorum genere aut quoad/fideles determinati Ritus, ea gaudent potestate, quam ius commune Vicario Generali tribuit.</i>	34
14	92	35
	93	36
	95	37
	97	38

tula cathedralia, «novae ordinationi, quatenus opus sit, necessitatibus hodiernis aptatae, subiciantur».

91 – Pag. 41, linn. 5 ss.: Primum definiatur Curia dioecesana: postea describantur officia; appareat quoque gubernationem Episcopi esse semper pastoralem (*I Pater*).

R. – Primum potius ad Codicem Iuris Canonici pertinet; secundum per se patet.

92 – Pag. 41, linn. 6-7: Post verba «Vicarii Generalis» addatur: «uni Episcopo sit potestas ordinaria, salvis casibus particularibus in quibus haec ordinaria potestas Vicario Gen. ab ipso Ep. subdelegetur» (*I Pater*).

R. – Modus propositus toto caelo differt a doctrina iuridica de potestate Episcopi et Vicarii Generalis, quare admittendus non est, neque argumenta valida afferuntur ad tantam mutationem acceptandam.

93 – Pag. 41, linn. 8-14: Deleatur mentio Viciorum Episcopaliaum (35 *Paters*).

R. – Non admittitur modus, quia longe maior pars Patrum contrarium petiit, prout explicatum fuit tum in Relatione generali super totum schema tum in aliis Relationibus, in praecedenti Sessione Concilii perfectis.

94 – Pag. 41, lin. 9: Loco «unus aut plures», dicatur: «aut plures Vicarii Generales aut unus vel plures» (*I Pater*).

R. – Textus schematis mutandus non videtur. Revera possilitas constituendi plures Vicarios Generales integra manet pro Episcopo, uti explicatur in Relatione (cf. supra *).

95 – Pag. 41, linn. 10-14: Loco «Vicarii Episcopales... tribuit» dicatur «quibus... ab ipso Ordinario potestas tribuatur» (*I Pater*).

R. – Si modus admitteretur, Vicarii non gauderent potestate ordinaria, sed delegata: immo et diverso nomine decorari deberent. Quod certe est contrarium Patrum desideratis.

96 – Pag. 41, linn. 13-14: Loco «quam ius commune Vicario Gen. tribuit» dicatur «quam Episcopus dioecesanus eis pro adimplendo eorum munere tribuit» (*I Pater*).

R. – Idem dicendum est ac in praecedenti modo.

97 – Pag. 41, lin. 13: Post verbum «Ritus» addatur «et linguae» (*I Pater*).

R. – Non necessarium videtur.

Inter praecipuos Episcopi cooperatores in regimine dioecesis, illi presbyteri enumerantur qui eius senatum consilium ve constituunt, ut sunt/capitulum cathedrale, consultorum coetus vel alia consilia, secundum diversorum locorum circumstantias vel indolem.¹⁷

27
28
29
30

Sacerdotes et laici, qui ad Curiam dioecesanam pertinent, sciant se/pastorali Episcopi ministerio adiutricem operam praestare. [C]

31
32
33
17
2

Curia dioecesana ita ordinetur ut aptum instrumentum Episcopo/fiat, non tantum ad dioecesim administrandam, sed etiam ad opera/apostolatus exercenda.

II ¹⁷ In hoc articulo sermo fieri etiam deberet de Vicario Generali et de Vicario Episcopali. Textus igitur proponitur sequens, qui, si placuerit, in articulo 25, post primum comma erit inserendum:

Eminens in Curia dioecesana est officium Vicarii Generalis, atque officium Vicarii Episcopalis, quod Sancta haec Synodus instituit. Quoties rectum dioecesis regimen id requirat, constitui possunt ab Episcopo unus aut plures Vicarii Episcopales, qui nempe ipso iure, in determinata dioecesis parte aut in certo negotionum genere aut quoad fideles determinati ritus, ea gaudent potestate, quae Vicario Generali in universa dioecesi et quoad omnia negotia omnesque fideles competit. Libere ab Episcopo dioecesano designantur et obligationibus tenentur quibus ligatur Vicarius Generalis. Expirat eorum iurisdictio iisdem modis, quibus cessat iurisdictio Vicarii Generalis, in specie per Sedis Episcopalis vacationem, nisi tamen Episcopi Auxiliaris munere fungantur, ad normam n. 24.

II [C] Expresse notatur quod Curia Dioecesana characterem pastoralem habere debet.

III [D] *Praeterea, sequentia in nostro textu affirmata inveniuntur: a) Curiae dioecesanae membra, sacerdotes sint vel laici, sciant se veri nominis apostolatus opus peragere, ut Episcopi adiutores in ministerio pastorali. b) Curia dioecesana ita ordinanda est ut aptum instrumentum Episcopo fiat, ad opera quoque apostolatus perficienda; quare valde optatur ut in dioecesi peculiare instituatur Consilium pastorale, quod munere senatus Episcopi fungatur ad actionem pastoralcm rite peragendam. Peculiaris tamen modus agendi talis Consilii Episcopo relinquitur, iuxta particulares dioecesis necessitates et adiuncta.*

IV 98 – Pag. 41, lin. 20: Addatur: «Haec consilia, praesertim Capitula cathedralia, novae ordinationi, necessitatibus aptatae subciantur» (6 Patres). R. – Admittitur modus. [Cf. * n. 27].

III [n. 27, 41, 15-26]

IV [n. 27, 19, 39 – 20, 9]

15 Inter Episcopi coo-
 16 peratores in regimine/dioecesis,
 illi presbyteri quoque enumeran-
 17 tur/qui eius senatum consilium-
 18 ve constituunt, ut/sunt capitul-
 19 lum cathedrale, consultorum
 20 coetus/vel alia consilia, secun-
 dum diversorum locorum cir-
 circumstantias vel indolem.

20 Sacerdotes et laici, qui ad Cu-
 21 riam dioecesanam pertinent,
 22 sciant se pastorali Episcopi/mi-
 nisterio adiutricem operam
 praestare.

23 Curia dioecesana ita ordinetur
 24 ut aptum/instrumentum Episco-
 25 po fiat, non tantum ad/dioecesim
 26 administrandam, sed etiam ad
 opera/apostolatus exercenda. [D]

Inter Episcopi coo-
 peratores in regimine dioecesis,
 illi presbyteri quoque enumeran-
 tur qui eius senatum consilium-
 ve constituunt, ut sunt/capitu-
 lum cathedrale, consultorum
 coetus vel alia consilia, secun-
 dum/diversorum locorum cir-
 circumstantias vel indolem.

98 *Haec instituta, praesertim capi-
 tula cathedralia, novae ordinatio-
 ni, quatenus opus sit, necessita-
 tibus hodiernis aptatae, subi-
 ciantur.*

Sacerdotes et laici, qui ad Cu-
 riam dioecesanam pertinent,
 sciant se/pastorali Episcopi mi-
 nisterio adiutricem operam
 praestare.

Curia dioecesana ita ordinetur
 ut aptum instrumentum Episco-
 po fiat,/non tantum ad dioecesim
 administrandam, sed etiam ad
 opera apostolatus exercenda.

99 – Pag. 41, lin. 21: loco «sacerdotes et laici» ponatur «omnes et singuli coo-
 peratores» (*1 Pater*).

R. – Clarior est textus schematis: e contra, verba proposita ambiguitate laborant.

100 – Pag. 41, lin. 21: Omittantur verba «et laici» (*1 Pater*). Lin. 27: Loco «op-
 tandum est» dicatur «ubi expedire videtur» (*10 Patres*).

R. – Laici omittendi non sunt, uti appareat ex ipsorum condicione in apostolatu
 Ecclesiae; alia verba proposita non admittuntur quia institutio *Consilii pasto-
 ralis* revera commendanda est.

101 – Pag. 41, lin. 23: Post verbum «praestare» addatur «debere» (*1 Pater*).

R. – Sensus verborum schematis est laborem in Curia dioecesana indolem vere
 pastoralem induere.

102 – Pag. 41, linn. 24-26: Loco «non tantum ad dioecesim administrandam,
 sed etiam ad opera apostolatus exercenda» scribatur «et ad dioecesim admini-
 strandam et ad opera apostolatus exercenda» (*1 Pater*).

R. – Clariore modo textus schematis eadem affirmat.

I

II [n. 25, 17, 3-7]

3
4
5
6
7

Valde optandum est ut in una-
quaque dioecesi peculiare insti-
tuatur/*Consilium pastorale*,
cui Episcopus dioecesanus ipse
praesit et in quo/clericis, religiosi
et laici, specialiter delecti, par-
tes habeant.
Huius Consilii erit, ea quae ad
pastoralia opera spectant inve-
stigare, perpendere/atque de eis
practicas expromere conclusio-
nes. [D]

II [D] De Consilio autem Pastorali multa apte explicantur in schemate «de cura animanum», p. 57, nn. 37 et 38.

III [E] [Cf. **III D b**].

[F] P. 17, linn. 3-7: animadversiones Patrum [E/2552, E/2785, E/2807, E/2850] potius *Consilium pastorale* respiciunt. Aliqui [E/2807] *unicum Consilium* desiderarunt in dioecesi, pro negotiis administrativis ac pro activitate pa-
storali, pro universa nempe responsabilitate dioecesana. Commissio apte di-
stinguendam esse censuit actionem pastoralem, cui, praeter sacerdotes dioece-
sanos, consulunt etiam religiosi et laici, a negotiis administrativis, quibus pro-
videt Episcopus speciali modo, personarum ope et institutionum a iure pre-
scriptarum. Neque Commissio necessarium duxit ante verba «clericis, religiosi
et laici» addere «simul aut separatim» [E/3046]: hoc enim, quia rem practicam
attigit, in plena Episcopi facultate, utpote praesidis Consilii pastoralis, relin-

III [n. 27, 41, 27-34]

IV [n. 27, 20, 10-14]

27 Valde optandum est ut in una-
 28 quaque dioecesi peculiare insti-
 tuatur Consilium pastorale, [E]
 29 cui Episcopus dioecesanus ipse
 30 praesit et in quo clerici, religiosi
 31 et laici, specialiter delecti, /part-
 es habeant. [F]
 32 Huius Consilii erit, ea quae/ad
 33 pastoralia opera spectant inve-
 stigare, perpendere atque de eis
 34 practicas expromere conclusio-
 nes. [G]

100	Valde optandum est ut in una- quaque dioecesi peculiare insti- tuatur/Consilium pastorale, cui Episcopus dioecesanus ipse praesit et in quo clerici, religiosi et laici, specialiter delecti, par- tes habeant.	10
103	Huius Consilii/erit, ea quae ad pastoralia opera spectant inve- stigare, perpendere atque/de eis practicas expromere conclusio- nes.	11
104		12
		13
		14

quendum est.

[G] De aliis quaestionibus, ex. gr. de remotione inamovibilitatis in canonicis Capitulorum [E/2807], de coetu presbyterorum ab Episcopo constituendo loco Capituli cathedralis [E/2901], etc. Commissio agere noluit, quia potius futurae Codicis Iuris Canonici recognitioni amandanda sunt.

IV 103 – Pag. 41, linn. 27-34: «Partes laicorum in Consilio pastorali sint con-
 sultivae» (*1 Pater*).

R. – Iuxta textum schematis, hoc Episcopi dioecesani determinationi relinquitur.

104 – Pag. 41, lin. 34: «Consilium sit obligatorium et consultandum statis tem-
 poribus» (*1 Pater*).

R. – Hoc pendet a voluntate Episcopi: neque imponi potest in Decreto Conciliari, ob tot diversas locorum circumstantias.

I

II [n. 26, 17, 8-10]

3) *Clerus dioecesanus.* [A]

26.

8

[*Sacerdotes diocesani*].

In animarum cura pro-
curanda primas/partes habent
sacerdotes dioecesani,
qui, providi cooperatores ordi-
nis episcopalis effecti 9
10

et

II [A] *De Clero Dioecesano* agitur in nn. 26-30 novi huius schematis Commis-
sio censem.

III [A] *Clerus dioecesanus. De sacerdotibus dioecesanis* prima mentio fit in num. 28 (olim n. 26), quia primas inter clerus dioecesis partes in cura animatum cum Episcopo habent. Non paucae mutationes in textu a Commissione nostra factae sunt, iuxta Patrum animadversiones. **Prima** est de sacerdotum dioecesanorum condicione in Ecclesia particulari [E/2809, E/2798, E/2846]. In textu qui nunc proponitur clariore luce appetat simul et fundamentalis ratio unitatis sacerdotum cum suo Episcopo, quae consistit in participatione unici sacerdotii Christi, et eorum incorporatio Ecclesiae particuliari, in cuius servitium integre et totaliter sese tradunt [E/2798, E/2809, E/2846, E/2847, E/2850, E/2811, E/2843, E/3288]. **Secunda** textus mutatio in Episcopi affirmata libertate consistit, quoad officia et beneficia, etiam non curata, sacerdotibus conferenda: suppressis quidem iuribus seu privilegiis, quae illi libertatem quoquo modo coarctare possunt. Sane hoc exigitur ab ipso munere pastorali, cuius est apte et aequa officia distribuere inter sacerdotes [E/2850, E/2565, E/2761, E/2785, E/2809, E/2842]. **Tertia** tandem innovatio respicit necessitatem colloquii de re pastorali, quod quidem in textu urgetur inter Episcopum et suos sacerdotes, ut eorum voluntates plane conscientur [E/2846, E/2643, E/2847, E/2849, E/2850, E/2852, E/2962].

[B] Quidam Pater [E/2847] censuit verba «presbyterium dioecesanum» ap-
tiora esse quam «sacerdotes dioecesani». Notandum tamen est hic agi de sa-
cerdotibus, utpote Episcopi cooperatoribus. Praeterea sufficienter affirmatur
sacerdotes dioecesanos, ob eorum cum Episcopo unionem atque Ecclesiae par-
ticuliari ditionem, «unum constituere presbyterium atque unam familiam,
cuius Pater est Episcopus» [E/2813, E/2753].

IV * Petentibus multis Patribus, duae innovationes in num. 28 introductae sunt. Prima respicit ipsum modum exponendi: sane primo proponitur in novo textu id quod commune est omnibus presbyteris, dioecesani sint vel religiosi,
atque, secundo loco, quod est proprium *sacerdotum dioecesanorum* explicatur,
qui nempe, «Ecclesiae particulari incardinati vel addicti, eiusdem servitio ple-

	III [n. 28, 41, 35 – 42, 3]	IV [n. 28, 20, 15-18]	
	3) <i>Clerus dioecesanus.</i> [A]	3) <i>Clerus dioecesanus.</i>	
35	28. (olim n. 26).	* , 109 28.	15
	[<i>Sacerdotes diocesani</i>].	110	
	[B]	105 <i>Omnes quidem presbyteri sive dioecesani sive religiosi, unum sacerdotium Christi cum Episcopo participant et exercent, ideoque Ordinis episcopalis providi cooperatores constituuntur.</i>	16
	[cf. ln. 2-3]	106 <i>In animarum autem/cura pro-</i> 107 <i>curanda primas partes habent sacerdotes dioecesani,</i>	17
36	In animarum cura pro-	108 <i>sacerdotes dioecesani, quippe qui,</i>	18
37	curanda primas partes/habent		
42	sacerdotes dioecesani,		
2	qui, providi cooperatores Ordini-	106 <i>curanda primas partes habent</i>	
3	nis episcopalis effecti, <i>unum sa-</i>	108 <i>sacerdotes dioecesani, quippe qui,</i>	
	cerdotium Christi cum Episcopo		
	participant/et exercent atque	108 [cf. ln. 15-16]	

ne sese devovent». Secunda textus mutatio haec est: post affirmatas Episcopum inter et sacerdotes dioecesanos necessitudines, vinculis caritatis potissimum innixas, textus emendatus commendat ut illos Episcopus *vocare velit* ad colloquium, commune quoque, de re praesertim pastorali. Tollitur ergo verbum *instituat*, ne plures Patres deinceps anxii sint, quasi de quadam iuridica institutione in casu agatur.

105 – Pag. 41, lin. 37; et pag. 42, lin. 1: *Omnes sacerdotes, curam animarum habentes, sunt cooperatores Ordinis episcopalis (23 Patres).*

R. – Verum quidem est. Attamen, ob eorum plenam incorporationem Ecclesiae particulari, incardinationis causa, certum est sacerdotes dioecesanos *primas partes* habere in *cura animarum*. Textus autem ita emendatus est ut meliorem redactionem praebeat.

106 – Pag. 41, lin. 36: Videtur falsum «*primas partes habere sacerdotes dioecesanos*», quia omnes sacerdotes aliquo modo sunt cooperatores Episcopi (23 Patres).

R. – Cf. superiorem responsionem.

107 – Pag. 42, linn. 1-2: «*Omnes sacerdotes, et non dumtaxat dioecesani, participant cum Episcopo unum sacerdotium Christi*» (23 Patres).

R. – Textus recognitus primo affirmat omnes sacerdotes, dioecesani sint vel religiosi, cooperatores esse Ordinis episcopalis, ob eandem participationem in unico Christi sacerdotio; postea ea quae sunt propria sacerdotum dioecesanorum explicat.

108 – Pag. 41, lin. 37: Auferatur verbum «*dioecesani*» (1 Pater).

R. – Provisum in textu recognito.

109 – Pag. 41 et 42: Relate ad totum numerum 28: «*Norma debet dari de bona distributione servitii seu operis sacerdotalis*» (1 Pater).

R. – Distributio servitii seu operis sacerdotalis in dioecesi est res practica ab Episcopo determinanda iuxta peculiares loci condiciones; de illa ergo Decreto Conciiliare pertractare non debet.

110 – Pag. 41-42: Terminologia «*clerus dioecesanus*» inadaequata videtur (1 Pater).

R. – Negandum omnino est: cf. responsionem datam ad n. 114.

Ecclesiae peculiri incardinati vel addicti, eiusdem servitio plene sese devovent 11

unum
constituunt presbyterium atque
unam familiam, cuius pater est
Episcopus. [B] 12

Hinc sacerdotum dioecesano-
rum necessitudines cum Epi-
scopo 13

vinculis potissimum su-
pernaturalis caritatis inniti de-
bent, ita quidem ut/eorum
voluntatis consociatio cum Epi-
scopi voluntate pastoralem eo-
rumdem actionem reddat ubi-
riorem. 14

15

16

II [B] Expresso annotandum esse quod clerus servitio dioecesis addictus perfectam fovere concordiam cum Episcopo et necessitatibus etiam oeconomicis dioecesis subvenire debet.

III [C] *Ad n. 26 (nunc n. 28)*: Quatuor Patrum animadversiones admissae sunt, quae textum schematis diuini reddunt: P. 17, linn. 8-12: *a) inseritur in «sacerdotes dioecesani unum sacerdotium Christi cum Episcopo exercent»*: haec enim est ratio fundamentalis unitatis sacerdotium cum suo Episcopo, quae consistit in participatione unici sacerdotii Christi [E/2809]; *b) additur «ad unam dominici gregis portionem pascendam»*: quo appareret totius activitatis dioecesanae finis, sacerdotum nempe cum suo Episcopo, quae populum Dei respicit [E/2798].

[D] P. 17, lin. 12: tandem Commissio, iuxta aliquorum Patrum [(cf. 28 A se-
cunda) E/2809, E/2866, E/2785] petitionem, existimavit statui debere principium de libertate Episcopi in conferendis officiis et beneficiis ut liber evadat non secus ac in paroeciis provehendis. Quod certe admissum est, ita ut in futurum supprimant quelibet iura aut privilegia, quae eamdem libertatem quoquo modo coarctare possint.

IV 111 – Pag. 42, lin. 4: «Eiusdem servitio plene sese devovent» valet etiam pro Religiosis (23 Patres).

R. – Non eodem gradu neque eadem ratione ac pro sacerdotibus dioecesaniis.

112 – Pag. 42, lin. 6 «Unum constituunt presbyterium: idem pro Religiosis» (23 Patres).

R. – Aliquo quodam sensu verum est: attamen descriptio sacerdotum dioecesa-

III [n. 28, 42, 3-19]

IV [n. 28, 20, 19-29]

4 [C] Ecclesiae particulari incar-
 5 dinati vel addicti, eiusdem servi-
 6 tio plene sese/devovent ad
 7 unam dominici gregis portio-
 8 nem/pascendam; quare unum
 9 constituunt presbyterium atque
 10 unam familiam, cuius pater est
 11 Episcopus.

12 *Qui, ut ministeria sacra inter sa-
 13 cerdotes suos aptius et aequius
 14 disponere valeat, necessaria liber-
 15 tate gaudere debet in officiis vel
 16 beneficiis conferendis, suppres-
 17 sis/proinde iuribus seu privile-
 18 giis, quae eamdem/liberta-
 19 tem quoquo modo coartent.* [D]

1 Sacerdotum dioecesano-
 2 rum necessitudines/cum Epi-
 3 scopo
 4 vinculis potissimum su-
 5 pernaturalis caritatis inniti de-
 6 bant, ita quidem ut eorum
 7 voluntatis consociatio cum Epi-
 8 scopi voluntate pastoralem eo-
 9 rumdem actionem reddat/uber-
 10 iorem.

Quare, ut animarum servitium

111 Ecclesiae particulari incar-
 112 dinati vel addicti, eiusdem servi-
 113 tio plene sese/devoveant ad
 114 unam dominici gregis portio-
 115 nem pascendam; quare unum
 116 constituunt presbyterium atque
 117 unam familiam, cuius pater est
 118 Episcopus.
 119 Qui, ut ministeria sacra inter sa-
 120 cerdotes suos aptius et aequius
 121 disponere valeat, necessaria li-
 122 bertate gaudere debet in officiis
 123 vel beneficiis conferendis, sup-
 124 pressis proinde iuribus seu pri-
 125 vilegiis, quae eamdem liberta-
 126 tem quoquo modo coartent.

115 *Necessitudines Episcoporum inter et sacerdotes dioecesanos*
 116 vinculis/potissimum su-
 117 pernaturalis caritatis inniti de-
 118 bant, ita quidem ut sacerdotum
 119 voluntatis consociatio cum Epi-
 120 scopi voluntate pastoralem eo-
 121 rumdem actionem reddat ube-
 122 riorem.
 123 Quare, ut animarum servitium

norum quae in textu continetur, in omnibus suis elementis simul sumptis, nullo excepto, considerari debet.

113 – Pag. 42, lin. 11: Deleantur verba «vel beneficiis» (*2 Patres*).

R. – Deleri non debent, quia beneficia existunt de iure et de facto.

114 – Pag. 42 post lin. 13: Addatur: «sacerdotes dioecesani hic intelliguntur omnes sacerdotes, sive ad clerum saecularem pertineant sive religiosi sint, qui apostolatui dioecesano sunt addicti» (*1 Pater*).

R. – Textus recognitus meliorem de hac re explicationem affert. Praeterea sacerdotes «dioecesani» illi sunt qui Ecclesiae particularis servitio plene sese devotent; religiosi autem potius dicuntur pertinere ad clericum «dioecesis» (cf. n. 34).

115 – Pag. 42, linn. 15 ss.: Textus recognoscatur ita ut «officium caritatis» pro subiecto habeat in hoc loco Episcopum (*1 Pater*).

R. – Textus ita emendatus est, ut vinculum caritatis omnes afficiat, Episcopum simul et suos sacerdotes.

116 – Pag. 42, linn. 18-19: Loco «cum Episcopi voluntate... uberiorem» dicatur «eorumdem actionem reddat apostolicam» (*2 Patres*).

R. – Magis congruens est textus schematis: agitur enim, non ut sacerdotum actio reddatur apostolica, sed cum talis iam sit, ut «uberior» fiat.

117 – Pag. 42, linn. 19-24: «Colloquium instituatur cum omnibus sacerdotibus curam animarum exercentibus» (*23 Patres*).

R. – Bonum est ut Episcopo peculiare colloquium commendetur cum sacerdotibus dioecesanis; cum Religiosis tale colloquium haberi potest, sive per Consilium pastorale, sive per speciales conventus, ratione paroeciarum vel diversorum apostolatus operum.

17
18
19
20
21

Qua de causa omnes sacerdotes dioecesani uniti inter se sint ideoque/boni spiritualis universae dioecesis sollicitos se praebant; insuper, *memores* bona quae occasione officii sacri sibi comparant, a fines Ecclesiae destinari, attenti sint ad necessitates materiales quoque dioecesis, ad/quas sublevandas iuxta ordinationem Episcopi, pro posse opes conferant. [C]

II [C] Cf. nota [B].

III [E] P. 17, linn. 13-16: frequens colloquium Episcopi cum suis sacerdotibus urgetur, quod a necessaria consociatione voluntatum in apostolatu exigitur [E/2846, E/2849, E/2631, E/2643].

[F] P. 17, linn. 17-21: *d)* ratio ostenditur, qua sacerdotes attenti sint oportet ad necessitates materiales quoque dioecesis: bona enim temporalia, quae occasione ecclesiastici munieris sibi comparant, relationem cum munere sacro habent [E/3045].

[G] Alius Pater [E/2878] postulavit addendum: «... omnes sacerdotes, nisi causa vere impeditiva, aliquod ministerium sacrum commissum semper habere». Quod quidem aptius praescribitur in num. 16.

IV 118 – Pag. 42, linn. 19-24: Mutetur: «Quare, ut animarum servitium magis magisque promoveatur, instituatur senatus dioecesanus, compositus ex sacerdotibus doctrina et prudentia praestantibus, qui Episcopo assistant in gravioribus negotiis et in planificatione actionis pastoralis totius dioeceseos» (21 *Patres*).

R. – Sufficit institutio Consilii pastoralis, quae in n. 27 habetur. Praeterea Episcopo potestas non deest ut Consilium in modo proposito, si id expedire videatur, constituat; inopportunum est in Decreto Conciliari plura constituiri Consilia. 119 – Pag. 42, linn. 20-21: Loco «cum suis sacerdotibus» dicatur «saltem cum Vicariis foraneis» (1 *Pater*).

R. – Implicite continetur in textu: colloquii modus iudicio Episcopi omnino relinquendus est.

120 – Pag. 32, lin. 21: Post verbum «sacerdotibus» addatur «doctrina ac prudentia praestantibus» (59 *Patres*).

R. – Non admittitur, quia Episcopus colloquium habere debet cum omnibus sacerdotibus, nullo excepto: omnes enim animarum curae una cum Episcopo ad dicuntur in bonum Ecclesiae particularis.

121 – Pag. 42, linn. 21-22: Post «colloquium» addatur «etiam commune frequenter habere satagat» (15 *Patres*).

III [n. 28, 42, 19-32]

IV [n. 28, 20, 29-37]

20	<i>magis magisque promoveatur,</i>	118	<i>magis/magisque promoveatur,</i>	30
21	<i>Episcopus cum suis/sacerdotibus de re praesertim pastorali</i>	119	<i>Episcopus sacerdotes</i>	
22	<i>colloquium commune quoque instituat,</i>	120	<i>a d</i>	
23	<i>non tantum/data occasione, sed etiam, quantum fieri possit, statis temporibus.</i> [E]	121	<i>colloquium, commune/quoque, de re praesertim pastorali, vocare velit, non tantum data occasione, sed etiam, quantum fieri possit, statis temporibus.</i>	31
24	<i>Praeterea, omnes sacerdotes dioecesani uniti inter se sint ideoque boni spiritualis universae dioecesis sollicitudine urgantur; insuper,/memores bona, quae occasione officii ecclesiastici sibi comparant, cum munere sacro cohaerere, necessitatibus materialibus quoque dioecesis,</i>	122	<i>Praeterea, omnes sacerdotes dioecesani uniti inter se sint ideoque/boni spiritualis universae dioecesis sollicitudine urgantur; insuper,/memores bona, quae occasione officii ecclesiastici sibi comparant, cum/munere sacro cohaerere, necessitatibus materialibus quoque dioecesis,</i>	32
25	<i>iuxta Episcopi ordinationem, pro viribus/liberaliter subveniant.</i> [F]	123	<i>/iuxta Episcopi ordinationem, pro viribus liberaliter subveniant.</i>	33
32	<i>[G]</i>	124		34
		125		35
		126		36
				37

R. – Modus, quoad essentialia, admittitur: ideo textus emendatur, verbum «instituat» substituendo per verba «vocare velit». [Cf. * n. 28].

122 – Pag. 42, linn. 24: Addatur: «statis et frequentibus temporibus» (*1 Pater*).

R. – Colloqui frequentia cum suis sacerdotibus Episcopi arbitrio relinquenda est, iuxta peculiares dioecesis condiciones.

123 – Pag. 42, linn. 25 ss.: Est consilium quod pro omnibus valet sacerdotibus (23 Patres).

R. – Affirmandum: sed specialis commendatio facienda est pro sacerdotibus dioecesanis, quia religiosi proprios habent Superiores.

124 – Pag. 42, linn. 25-32: Remittatur ad schema «De institutione sacerdotali»: (nunc schema est «De ministerio et vita presbyterorum») itemque: pag 43, linn. 9-42; pag. 44, linn. 1-38; pag. 45, linn. 34-39; pag. 46, linn. 12-28 (*1 Pater*).

R. – Etsi plura dicantur in schemate «De institutione sacerdotali» (quod nunc schema est «De ministerio et vita presbyterorum») congruum omnino est ut hic aliqua principia generalia enumerentur quae sacerdotes dioecesanos respiciant, quatenus Episcopi cooperatores in cura animarum.

125 – Pag. 42, linn. 27-32: Post «insuper» mutentur verba sequenti modo «insuper praesto sint, utpote fratres et in spiritu paupertatis efformati, ad communicanda bona materialia, non solum suae paroeciae in favorem aliarum in egestate laborantium, sed etiam propria, pro viribus, in adiutorium aliorum sacerdotum, ea sc. quae occasione officii vel alias laboris sacerdotalis sibi comparant, iuxta Episcopi proprii vota vel ordinationem» (*1 Pater*).

R. – Modus non admittitur, etsi multa bona contineat: haec enim potius ad schema «De institutione sacerdotali» pertinent, quod nunc appellatur «De ministerio et vita presbyterorum». Sufficit in nostro schemate principium generale in textu enuntiatum.

126 – Pag. 42, lin. 33: Addatur «ex parte sua dioecesis provideat ut sacerdotes, praecipue senes et infirmi, sufficientia habeant ut possint vivere» (*1 Pater*).

R. – Propositio haec, optima quidem, ad schema «De institutione sacerdotali» (nunc «De ministerio et vita presbyterorum») remittitur.

I

II [n. 27, 17, 22-26]

27.

22

[*Sacerdotes operibus supraparoe-
cialibus addicti*].

Inter proximiores Episcopi co-
operatores habentur illi sa-
cerdotes, quibus

apostolatus opera indo-
lis supraparoeialis ab ipso
committuntur, sive quoad/deter-
minatum dioecesis territorium,
sive quoad speciales fidelium
coetus,/sive quoad peculiare ac-
tionis genus. [A]

23

24

25

26

II [A] Peculiari modo opera indolis supraparoeialis commendantur, quae nostris diebus maxime sunt necessaria pro ministerio pastorali.

III [A] In num. 29 (olim n. 27), qui *de sacerdotibus operibus supraparoe-
cialibus addictis* agit, nova propositio addita est, iuxta petitionem quorundam Patrum [E/3046, E/2761, E/2763]. Hoc modo indicantur illi sacerdotes, qui optimum auxilium Episcopo praestant, sive in scholis sive in aliis institutis vel associationibus. Commissioni autem maxima curae fuit attente examinare omnes illas Patrum [E/2558, E/2643, E/2669, E/2753, E/2762, E/2785, E/2849, E/2901, E/2912, E/3045] animadversiones, quae *circa parochorum munera aut stabilitatem in officio* factae sunt. Quae quidem paucae non fuerunt. Quantum possibile fuit, Commissio nostra omnibus satisfacere conata est.

[B] *Ad n. 27 (nunc n. 29): Nulla pervenit ad Commissionem animadversio.
Iuxta optata autem unius Patris [E/2761], visum est mentionem facere illorum
sacerdotum, qui munere apostolico ab Episcopo decorantur in scholis, institutionibus,
associationibus, etc.; quaeque munera a parocho ut plurimum exerceri nequeunt.*

IV * Nova propositio continetur in num. 29, quum nulla mentio in textu prio-

III [n. 29, 42, 33 – 43, 3]

IV [n. 29, 20, 38 – 21, 6]

33	29.	*	29.	38
34	[<i>Sacerdotes operibus/supraparoecialibus addicti</i>]. [A]			
35	Proximiores Episcopi cooperatores sunt illi etiam sacerdotes,/quibus apostolatus opera indolis supraparoeccialis ab ipso committuntur, sive quoad determinatum dioecesis territorium, sive quoad speciales fidelium coetus, sive quoad peculiare/actionis genus.	127	Proximiores Episcopi cooperatores sunt illi etiam sacerdotes,/quibus munus pastorale aut apostolatus opera indolis supraparoeccialis/ab ipso committuntur, sive quoad determinatum dioecesis territorium, sive quoad speciales fidelium coetus, sive quoad peculiare actionis genus.	39
36				40
37				41
38				
39				
40				
41	<i>Eximiam quoque adiutricem operam praestant sacerdotes, quibus ab Episcopo diversa/munera apostolatus, sive in scholis sive in aliis/institutis aut associationibus, concreduntur.</i>		<i>Eximiam quoque adiutricem operam praestant sacerdotes, quibus/ab Episcopo diversa munera apostolatus, sive in scholis sive in aliis institutis aut associationibus, concreduntur.</i>	21
42				2
43				3
2				
3				
	[B]			
128			<i>Etiā illi sacerdotes, qui operibus supradioecesanis sunt addicti, cum praecēlara apostolatus opera/exerceant, peculiari sollicitudini commendantur praesertim Episcopi in/cuius dioecesi commorantur.</i>	4
*				5
				6

re facta fuerit de sacerdotibus operibus supradioecesanis addictis. Postulantibus nonnullis Patribus, affirmatur in textu recognito illos praecēlara opera exercere atque peculiari sollicitudini commendatum iri, praesertim Episcopi in cuius dioecesi commorantur. [Cf. *Modus 128*].

127 – Pag. 42, lin. 34: Deleatur verbum «proximiores» et tantum dicatur «Episcopi cooperatores sunt illi...» (1 Pater).

R. – Non admittitur modus, quia non agitur de proximitate geographica cum Episcopo, sed de proximitate *moralis*. Sane, nostris temporibus paroecia, in cura animarum tradenda, sibi sufficiens amplius concipi non potest; hac de causa vere proximiores sunt Episcopo illi sacerdotes qui, sive munus pastorale exercent (v. g. Vicarii foranei), sive operibus addicuntur indolis supraparoeccialis; quaeque omnia, munera sint vel opera, operibus paroeciarum actionem pastoralem complent atque perficiunt.

128 – Pag. 42-43: Addatur: «Sacerdotes vero quibus apostolatus opera indolis supradioecesanae committuntur, se sciant cooperatores Ordinis episcopalis magis significari» (15 Patres).

R. – Admissa emendatione, nova propositio textui additur, in qua constat et praecēlara opus ab his sacerdotibus peractum et eorum commendata sollicitudo praesertim Episcopo, in cuius territorio commorantur.

[*Parochorum munera*].

Praecipua autem ratione Episcopi cooperatores sunt parochi, quibus, tamquam pastoribus propriis, animarum cura committitur in determinata dioecesis parte sub illius auctoritate. In hac autem cura gerenda parochi, cum suis adiutoribus ita munus/docendi, sanctificandi et regendi adimpleant, ut fi- deles atque communitates pa- roeciales, tum dioecesis tum to- tius Ecclesiae universalis mem- bra/revera se sentiant.

28

29

30

31

32

33

III [A] Quoad autem parochorum *munera*, sequentia textui praecedenti addita sunt in eodem num. 30 (olim 28): *a*) necessaria collaboratio cum ceteris parochis et sacerdotibus, qui operibus supraparoecialibus adscribuntur; *b*) urgens spiritus missionarius in cura animarum, quae in paroecia exercetur; *c*) commendata vita communis, praesertim illis sacerdotibus qui eidem paroeciae addicuntur; *d*) cooperatio religiosorum et laicorum ad catechetica- m instructionem fidelibus tradendam; *e*) sacramenti Poenitentiae administratio, ad quam necesse est ut faciles se praebeant animarum pastores.

[B] *Ad n. 28 (nunc n. 30)*: Huius numeri textus praeceteris locupletior evadit, acceptis quibusdam Patrum [E/2531, E/2643, E/2785, E/2843, E/2903, E/3046] suggestionibus: P. 17, lin. 27 – p. 18, lin. 2: in primo commate commendatur cu- rae pastoralis exercitium «*coniunctis viribus*» inter parochos atque inter ipsos et sacerdotes operibus supraparoecialibus addictos [E/2849]. Haec apostolatus forma maxime convenit, inspectis necessitatibus nostri temporis. Revera nostrum schema *Conferentias* Episcoporum necnon *Consilium pastorale* dioecesanum instituit; eadem ratione cura pastoralis exercenda est, indeque et opera supraparoecialia et cooperatio inter parochos commendantur.

IV * Praeter alias minoris momenti emendationes, in num. 30, 2) tolluntur verba *si expediatur*, quae per vocem *quoque* substituuntur, quando de Confraternitate Doctrinae Christianae sermo fit: id enim petierunt plus quam centum Patres. 129 – Pag. 43-44: Supprimenda sunt paragraphi 2 et 3, quippe quae melius in schemate «*De institutione sacerdotali*» inserenda videantur atque de munere Episcoporum non agant (93 Patres). R. – In schemate citato principia enumerantur quae sacerdotes *qua tales* respi-

III [n. 30, 43, 4-18]

IV [n. 30, 21, 7-17]

4 30. (olim n. 28).

* 30.

7

[Parochi].

129

5 Praecipua autem ratione Episco-
6 pi cooperatores sunt parochi,
7 quibus, tamquam pastoribus
8 propriis, animarum cura com-
9 mittitur in determinata dioecesis
parte sub illius auctoritate. [A]

10 1) In hac autem cura gerenda
11 parochi, cum suis adiutoribus
12 ita munus docendi, sanctificandi
13 et regendi adimpleant, ut fi-
14 deles atque/communitates pa-
15 roeciales, tum dioecesis tum to-
16 tius Ecclesiae universalis mem-
17 bra revera se sentiant.

Quapropter cum aliis parochis
18 collaborent necnon praesertim
cum sacerdotibus

16 operibus supraparo-
17 cialibus addictis, ut cura/pasto-
18 ralis in dioecesi unitate non ca-
reat atque/efficacior reddatur. [B]

Praecipua autem ratione Episco-
pi cooperatores sunt parochi,
quibus, tamquam pastoribus
propriis, animarum cura com-
mittitur in/determinata dioecesis
parte sub illius auctoritate.

1) In hac autem cura gerenda
parochi, cum suis adiutoribus
ita/munus docendi, sanctificandi
et regendi adimpleant, ut fi-

130

deles atque/communitates pa-
roeciales, tum dioecesis tum to-
tius Ecclesiae universalis/mem-
bra revera se sentiant.

130

Quapropter cum aliis parochis
collaborent/necnon

131

cum sacerdotibus, qui munus pa-
storale in territorio exercent/(uti
sunt e. g. Vicarii Foranei, Decani),
vel operibus indolis supraparo-
cialis sunt addicti, ut cura pasto-
ralis in dioecesi unitate non ca-
reat atque/efficacior reddatur.

133

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

ciunt; in nostro autem «de parochis» agitur qua Episcopi cooperatoribus. Ergo, ex una parte, textus noster inutilis nequaquam dici potest; ex alia, parochos considerat *sub speciali quodam respectu*, ratione nempe curae animabus tradendae. Ergo textus schematis manere debet.

130 – Pag. 43, lin. 10: Loco «cum suis adiutoribus ita munus sanctificandi etc.» legatur «cum suis vicariis et cum aliis adiutoribus ita munus etc.» (*I Pater*).

R. – Verbum «adiutores» sufficere videtur, siquidem vicarii inter parochi adiutores revera connumerantur: praeterea de illis expressa mentio in eodem numero fit.

131 – Pag. 43, lin. 14: Post verbum «sentiant» addantur haec aut similia: «Vicarius foranei, varias paroecias complectentes, recognoscantur ad hoc ut fraternae unionis parochorum et coordinationis laborum pastoralium fructus melius in die compleantur» (*I Pater*).

R. – In n. 29, inter proximiiores Episcopi cooperatores, recensentur illi sacerdotes qui sive operibus addicuntur sive munus pastorale exercent indolis supraparoecialis: inter hos autem recensentur vicarii foranei. Sufficiens est ergo in schemate de ipsis mentio; alia particularia praescribere de hac re in Decreto Conciliari opportunum non videtur, ob diversissimas locorum ac dioecesum condiciones. Unusquisque ergo Episcopus pro sua dioecesi provideat.

132 – Pag. 43, lin. 15: Deleatur «praesertim». Ratio est ne parochorum et Vicariorum susceptibilitas erga hos sacerdotes quodam modo excitetur (*I Pater*).

R. – Admittitur emendatio et verbum supprimitur.

133 – Pag. 43, lin. 18: Post verbum «reddatur» addatur: «ad hoc maxime iuva-bit opportuna renovatio instituti Vicarii foranei» (*I Pater*).

R. – Pro parte admittitur, ita ut clarior mentio fiat de illis sacerdotibus qui mu-nus pastorale indolis supraparoecialis exercent.

I

II [n. 28, 17, 33 – 18, 6]

Parochi praeterea meminerint omnes in territorio suae/paroeciae degentes, sive christianos sive non, semper sibi commendatos/esse in Domino. [A]

18

2

[cf. DCA n. 15]

In exsequendo munere magisterii, parochorum est: verbum Dei/predicare omnibus christifidelibus, ut hi in fide, spe et caritate radicati,/in Christo crescent et communitas christiana illud testimonium caritatis reddat, quod Dominus commendavit;¹⁸ itemque catechetica

3

4

5

6

II ¹⁸ Cf. *Io.* 13, 35.

II [A] Peropportune ea omnia referuntur, aptius determinata, quae in priori schemate «de cura animarum» exponebantur de parochorum munere docendi, sanctificandi atque regendi.
III [C] P. 18, linn. 3 sqq.: nonnulli Patres [E/2855, E/2804, E/2756, E/3045, E/3046, E/2669, E/2643, E/2689, E/2908] petierunt ut clare constaret curam pastoralem *spiritu missionario* informari debere atque in illos omnes extendi qui in paroccia degunt, sive christiani sint sive non. Quidam Pater [E/2669] expresse memorandos esse infideles existimavit.

[D] Notanda sane sunt verba «*debito modo*», quando de spiritu missionario sermo fit, quoad illos qui in paroecia degunt; verba enim haec illa textus precedentis supplent «sive christianos sive non» [cf. lin. 1]. Revera Commissionis intentio haec est: ut clare appareat diversam rationem in apostolatu habendam esse, quoties de diversis personarum condicionibus agitur.

[E] Alius [E/2804] autem rogavit ut adderetur: si parochus quosdam coetus personarum per se attingere nequit, alios in proprium adiutorium vocet et cum illis collaboret. Has omnes suggestiones Commissio acceptandas esse censuit, quum de rebus agant quae a cura animarum hodie exigantur. Sane, fideles, qui vere christiani sint, pauci numerantur. Inde oportet ut parochus alios quaerat

III [n. 30, 43, 19-39]

19 [C] *Praeterea cura animarum spiritu missionario semper informetur, ita ut ad omnes in paroecia degentes, debito modo, se extendat.* [D]
 20 *Quodsi parochi quosdam personarum coetus/ per semetipsos attingere nequeant, alios, sacerdotes vel laicos, in proprium adiutorium/vocent, qui sibi auxilium praestent in iis quae/ad apostolatum spectant.* [E]
 21
 22 *Ad eamdem vero animarum curam efficaciorem reddendam, vita communis sacerdotum, praesertim eidem paroeciae addictorum, enixe/commendatur, quae, dum actionem apostolicam fovet, caritatis et unitatis exemplum fidelibus praebet.* [F]
 23
 24 2) In exequendo munere magisterii, parochorum est: verbum Dei praedicare omnibus christifidelibus, ut hi in fide, spe et caritate radicati, in Christo crescent et communitas christiana illud testimonium caritatis reddat, quod Dominus commendavit;¹⁶ itemque/catechetica

IV [n. 30, 21, 18-30]

18
 19 *Praeterea cura animarum spiritu missionali semper informetur, ita/ut ad omnes in paroecia degentes, debito modo, se extendat.*
 20 *Quodsi/parochi quosdam personarum coetus attingere nequeant, alios, etiam laicos, in proprium adiutorium vocent, qui sibi auxilium praestent in/iis quae ad apostolatum spectant.*
 21
 22 *Ad eamdem vero animarum curam efficaciorem reddendam, vita communis sacerdotum, praesertim eidem paroeciae addictorum, enixe commendatur, quae, dum actionem apostolicam fovet, caritatis et unitatis exemplum fidelibus praebet.*
 23
 24 2) In exequendo munere magisterii, parochorum est: verbum Dei/praedicare omnibus christifidelibus, ut hi in fide, spe et caritate radicati,/in Christo crescent et communitas christiana illud testimonium caritatis/reddat, quod Dominus commendavit;¹⁷ itemque catechetica

III ¹⁶ Cf. *Io. 13, 35.*

IV ¹⁷ Cf. *Io. 13, 35.*

et ad vitam christianam adducat; quod si per se facere nequit, aliis adiuvantibus fiat. Quod quidem valet, non tantum de fidelibus christianis, sed etiam de aliis christianis, immo et de non christianis.

[F] Ad quam actionem perficiendam, certe valde iuvat vita communis sacerdotum [E/2855, E/2631 E/2753], necnon caritatis et unitatis exemplum ab ipsis datum: quae vita communis in tertio commate commendatur, iuxta cuiusdam Patris [E/2877] optatum.

IV 134 – Pag. 43, lin. 29: Pro «enixe commendatur» dicatur «pro viribus ex forma saltem intermissa instituatur» (*1 Pater*).

R. – Textus schematis melior videtur, quia commendationem enuntiat, quin ad particularia descendat.

135 – Pag. 43, linn. 30-33: Loco «quae dum actionem apostolicam fovet, caritatis et unitatis exemplum fidelibus praebet» legatur «quae talis sit, ut tum actionem apostolicam foveat, tum caritatis et unitatis exemplum fidelibus praebat» (*2 Patres*).

R. – In textu Conciliari sufficit ut vita communis commendetur, quae, *quia de sacerdotibus agitur* erit semper exemplum caritatis et unitatis.

I

II [n. 28, 18, 6-14]

instructione fideles ad plenam christiana doctrinam cognitionem ducere, unicuique aetati accommodatam.

[cf. DCA n. 15]

In perficiendo opere sanctificationis, curent parochi ut celebratio/Eucharistici Sacrificii centrum sit et culmen totius vitae communitatis/christiana; itemque adlaborent ut fideles spirituali pabulo pascantur/per piam et devotam Sacramentorum receptionem atque per consciam/et actuosam in Liturgia participationem.

[DCA n. 15, p. 12, ln. 23-25]

In officio pastoris adimplen-

III [G] Praeterea loco «ad plenam christiana doctrinae cognitionem» melius dicitur in textu emendato: «*ad plenam mysterii salutis cognitionem*».

[H] Petentibus quibusdam Patribus ex America Septemtrionali [E/2689, E/2880, E/2751, E/2769], mentio fit in quarto commate de *Confraternitate Doctrinae christiana*. Quum maximi momenti sit christifidelium educatio religiosa, Commissioni visum est suggestionem acceptandam et Confraternitatis erectionem commendandam esse. Mens tamen Commissionis haec est: sub nomine «Confraternitatis Doctrinae christiana» illae omnes associationes comprehenduntur, quae pro fine habeant christifidelium catechetica instructionem promovere. Ex alia parte, educatio moralis ac religiosa, praesertim puerorum, adeo gravis existimatur, ut parocho commendetur in textu cooperationem quaerere imprimis religiosorum atque, prout fieri possit, etiam laicorum.

[I] In quinto commate acceptata est duorum Patrum [E/2762, E/2866] petatio de explicita mentione facienda sacramenti Poenitentiae: quare ad confessiones fidelium audiendas faciles se praebere debent parochi; immo et aliorum sacerdotum collaborationem, si opus fuerit, requirere tenentur, etiam varias linguis callentium. Hoc enim requiritur saepe nostris quidem temporibus, in quibus tot homines alias petunt nationes studiorum aut rusticationis causa.

III [n. 30, 43, 39 – 44, 17]

instructione fideles ad plenam
 40 *mysterii salutis cognitio-*
 41 *nem ducere, unicuique/aetati*
 42 *accommodatam.* [G]
Ad hanc autem instructionem
tradendam non solum religiosorum/auxilium quaerant, sed
44 *etiam laicorum cooperationem,*
 2 *erecta, si expediat, Confraternita-*
 3 *te/Doctrinae Christianae.* [H]
 4 In perficiendo opere sanctifi-
 5 cationis, curent parochi ut cele-
 6 bratio Eucharistici Sacrificii
 7 centrum sit et culmen totius vi-
 8 tiae communitatis christiana; i-
 9 temque adlaborent ut fideles
 10 spirituali pabulo pascantur per
 11 piam et devotam
 12 Sacramentorum receptionem
 13 atque per/consciam et actuosam
 14 in Liturgia participationem.
Meminerint etiam parochi quam
12 maxime sacramentum Poenitentiae ad vitam christianam fo-
13 vendam conferre; quare faciles
14 se praeveant ad fidelium confes-
15 siones audiendas, advocatis ad
16 hoc, si opus fuerit, aliis etiam
sacerdotibus, qui varias linguas
17 calleant. [I]
 In officio pastoris adimplen-

IV [n. 30, 21, 30 – 22, 1]

instructione fideles ad plenam
 31 *mysterii salutis cognitio-*
 32 *nem ducere, unicuique/aetati*
 33 *accommodatam.*
Ad hanc autem instructionem
tradendam non/solum religiosorum auxilium quaerant, sed
 34 *etiam laicorum cooperationem,*
 136 *erecta quoque Confraternita-*
 137 *te Doctrinae Christianae.*
 In perficiendo opere sanctifi-
 35 cationis, curent parochi ut cele-
 36 bratio/Eucharistici Sacrificii
 37 centrum sit et culmen totius vi-
 38 tiae communitatis/christiana; i-
 39 temque adlaborent ut fideles
 40 spirituali pabulo pascantur/per
 41 devotam et frequentem
 42 Sacramentorum receptionem
 43 atque per/consciam et actuosam
 44 in Liturgia participationem.
Meminerint etiam parochi quam
maxime sacramentum Poenitentiae ad vitam christianam fo-
vendam conferre; quare faciles
se praeveant ad fidelium confes-
siones/audiendas, advocatis ad
hoc, si opus fuerit, aliis etiam
sacerdotibus, qui/variables linguas
calleant.
 In officio pastoris adimplen-

IV 136 – Pag. 44, linn. 1-3: Ex textu expungantur verba «si expediat» et in fine addantur verba «iamdiu ab Ecclesia mandata Ecclesiaeque valde necessaria» (*111 Patres*).

R. – Emendatio partim admittitur, uti explicatur in modo subsequenti; verba autem quae proponuntur admissa non sunt, utpote non necessaria.

137 – Pag. 44, lin. 2: Expungantur verba «si expediat». Ratio est quia Confraternitas doctrinae christiana est necessaria, prout a Summis Pontificibus et a iure canonico statutum est (*2 Patres*).

R. – Admittitur emendatio, et verba «si expediat» substituuntur per vocem «quoque».

138 – Pag. 44, linn. 8-9: Non dicatur «per piam et devotam Sacramentorum receptionem» sed «per piam et frequentem Sacramentorum receptionem» (*1 Pater*).

R. – Admittitur emendatio, ita ut dicatur «per devotam et frequentem Sacramentorum receptionem»; hac ratione textus completur.

139 – Pag. 44, lin. 11: Post verba «actuosam participationem» addatur: «efficax adiumentum parochi sortiri queunt ab institutione Confraternitatis Ss. Sacra-
menti, quae vi can. 711 § 2 in quibuslibet paroecis institui debet» (*1 Pater*).

R. – Necessaria non videtur confraternitatis citatio quia satis dicuntur in verbis «per/consciam et actuosam in liturgia participationem».

I

[cf. DCA n. 15]

II [n. 28, 18, 14-20]

do, parochi

15

16

17

18

cum omnium ovium sint
ministri, vitae christianae incre-
mentum foveant tum in singulis
fidelibus,/tum in familiis, tum
in associationibus praesertim
apostolatui addictis,/tum in uni-
versa communitate paroeciali.
Domos igitur et scholas visitent;

19

20

pauperes
et infirmos speciali caritate pro-
sequantur; peculiarem
curam de opificibus habeant at-
que solliciti semper sint ut fide-
les operibus apostolatus auxi-
lium praestent.

III [J] In sexto commate animadversio unius Patris [E/2669] admissa est, qui necessitatem urget pro parocho imprimis *cognoscendi proprium gregem*, quod a pastorali munere exigitur. Item sedula *cura adolescentium et iuvenum* memoratur, propter momentum quod habet in actione pastorali [E/2561].

[K] Primo textus novus additur in fine num. 28, in quo mentio fit de vicariis, tamquam parochi cooperatoribus. Eorum sane praestans et actuosa opera exigit et fraternalm conversationem et mutuam caritatem ac reverentiam et communem voluntatem ac studium, inter parochum eiusque vicarios.

[L] In ultimo commate memorantur *vicarii cooperatores*, quos silentio praeterire fas non erat, ob eorum validam et actuosam operam in apostolatu paroeciali, sub parochi moderatione: quod quidem requirit fraternalm conversationem necnon communem voluntatem et actionem.

IV 140 – Pag. 44, lin. 22: Legatur «praesertim apostolatui et pietati addictis» (*I Pater*).
R. – Sufficiens enumeratio habetur in textu.

141 – Pag. 44, lin. 29: Addatur «praeципue per Catholicam Actionem et societas S. Vincentii de Paulo» (*I Pater*).
R. – De Actione Catholica alibi sermo fit in schemate ob eius momentum in Ecclesia. De ceteris autem associationibus citatio fieri non potest *in concreto*, et-

III [n. 30, 44, 17-37]

- 18 do, *imprimis curent parochi proprium gregem cognoscere.* [J]
 19 Cum/autem omnium ovium sint
 20 ministri, vitae christianaee incre-
 21 mentum foveant tum in singulis
 22 fidelibus, tum in familiis, tum
 23 in associationibus praesertim
 24 apostolatui addictis, tum in/un-
 25 versa communitate paroeciali.
 26 Domos igitur/et scholas visitent,
 27 prout pastorale munus id/exigat;
 28 adulescentibus et iuvenibus stu-
 29 diose/prospiciant; [J] pauperes
 30 et infirmos paterna caritate pro-
 31 sequantur; peculiarem *denique*
 32 curam de opificibus habeant at-
 33 que *adlaborent* ut/fide-
 34 les operibus apostolatus auxi-
 35 lium praestent.
 36 3) Vicarii paroeciales tamquam
 37 parochi/cooperatores, praestan-
 tem et actuosam operam/quoti-
 die impendunt in ministerio pa-
 storali sub/parochi auctoritate
 exercendo. [K]
 34 [L] Quare inter parochum eius-
 que vicarios fraterna habeatur
 conversatio, mutua caritas et re-
 verentia semper/vigeat iidemque
 consiliis, auxilio et exemplo/sese

IV [n. 30, 22, 1-14]

- do, *imprimis curent parochi pro-
 prium/gregem cognoscere.* 2
 Cum autem omnium ovium sint
 ministri, vitae christianaee incre-
 mentum foveant tum in singulis
 fidelibus, tum in familiis,/tum
 in associationibus praesertim
 apostolatui addictis, tum in uni-
 versa/communitate paroeciali. 3
 Domos igitur et scholas visitent,
 prout pastorale munus id exigat; 4
 adulescentibus et iuvenibus stu-
 diose prospiciant; /pauperes
 et infirmos paterna caritate pro-
 sequantur; peculiarem denique 5
 curam de opificibus habeant at-
 que adlaborent ut fide-
 les operibus apostolatus auxi-
 lium praestent. 6
 3) Vicarii paroeciales tamquam 7
 parochi cooperatores, praestan-
 tem/et actuosam operam quoti-
 die impendunt in ministerio pa-
 storali sub/parochi auctoritate 8
 exercendo. 9
 Quare inter parochum eius-
 que vicarios/fraterna habeatur 10
 conversatio, mutua caritas et re-
 verentia semper vigeat iidemque 11
 consiliis, auxilio et exemplo sese 12
 145 13
 147 14

si optimaee sint: sufficit generalis commendatio.

142 – Pag. 44, lin. 30: Loco «tamquam parochi cooperatores» legatur «in auxilio parochi dati» (*1 Pater*).

R. – In textu sufficienter appetet in casu agi de illis vicariis qui in iure Codicis cooperatores appellantur: ceteri vicarii paroeciales potius officio parochi assimilantur.

143 – Pag. 44, linn. 30-31: Post verba «Vicarii paroeciales tanquam parochi cooperatores» dicatur «sollicitudinem et curam animarum cum eo participes» (*1 Pater*).

R. – Eadem affirmatio, etsi diversis verbis expressa, continetur in textu schematis.

144 – Pag. 44, lin. 31: Post verbum «actuosam» addantur verba «quam possint». Ratio est: Vicarii cooperatores non necessario praestantem et actuosam operam quotidie impendunt sed ad hoc exhortandi sunt (*2 Patres*).

R. – Sufficierent provisum in textu.

145 – Pag. 44, lin. 34: Loco: «fraterna conversatio» dicatur «familiae vita». Quia verbum «familiae» melius exprimit relationes inter parochos et eius vicarios (*1 Pater*).

R. – Cura animarum, sive a parocco sive a vicariis exercenda potius *fraternam* conversationem secumfert, prout iam dicitur in textu.

III [M] Aliae Patrum [E/2766, E/2768, E/2896] animadversiones acceptatae non sunt, quia de rebus agebant, potius Codice Iuris Canonici emendandis, v. gr. de coordinatione oratoriorum publicorum pro missa dominicali, de mentione apostolatus orationis, etc.

IV 146 – Pag. 44, lin. 38: Addatur «Curent parochi ut vicarii paroeciales bene instruantur in his quae pertinent ad regimen paroeciale nam et ipsi forsitan parochi erunt» (*1 Pater*).

III [n. 30, **44**, 37-38]

IV [n. 30, **22**, 14-15]

38 *invicem adiuvent, paroeciali cu-
rae concordi voluntate commu-
nique studio providentes.*
[M]

15 *invicem adiuvent, paroeciali cu-
rae concordi voluntate commu-
nique studio providentes.*

146

R. – Quaestio haec potius pertinet ad schema «De institutione sacerdotali», quod nunc est «De ministerio et vita presbyterorum».

147 – Pag. 44, lin. 38 in paragrafo 3: Ubi agitur de vicariis paroecialibus addatur: «... servata inter utrumque quadam aequitate etiam in re oeconomica» (2 Patres).

R. – Res est particularis, quae ad normas dioecesanas ab Episcopo statuendas praeprimis spectat.

[*Parochorum nominatio, translatio, amotio et renuntiatio*]. [A]

[DCA n. 17, p. 13, ln. 12-14]

Cum muneris paroecialis tota ratio sit bonum animarum, quo facilius et aptius Episcopus ad provisionem pa-

22

[DCA n. 16, p. 13, ln. 3-6]

23

II [A] De ratione boni animarum exclusive habenda in parochorum nominatione et quod attinet ad eorum stabilitatem vel amotionem ab oficio.

III [A] P. 18, linn. 21-31: textus emendatus incipit agenda de provisione paroeciarum, circa quam criteria recensentur quibus Episcopus duci debet ad parochos constituendos.

[B] *Ad n. 29 (nunc n. 31)*: Gravis materia tractatur de nominatione, amotione et renuntiatione parochorum, circa quam 20 Patres [E/2332, E/2761, E/2809, E/2765, E/2866, E/2912, E/2900, E/2753, E/2868, E/2669, E/2552, E/3045, E/2558, E/2632, E/2842, E/2803, E/2901, E/2804, E/2810, E/2843, E/2905] suas animadversiones fecerunt. Prior textus non parum emendatus est, sive quoad formam, sive quoad substantiam, eo quod, quasi ex abrupto, de suppressione privilegiorum in constituendis parochis agebat et statim de amotione, translatione et renuntiatione parochorum quaestiones pertractabat. Quod quidem indolem nimis negativam inducebatur.

[C] Attamen difficilior quaestio illa est, quae in num. 31 (olim 29) *de parochorum nominatione, amotione et renuntiatione* agit. Attente perpensis omnibus Patrum [E/2569, E/2785, E/2332, E/2761, E/2809, E/2765, E/2866, E/2912, E/2900, E/2753, E/2752, E/2669, E/2552, E/3045, E/2558, E/2631, E/2632, E/2654, E/2842, E/2803, E/2901, E/2804, E/2810, E/2843, E/2905, E/3044] animadversionibus, Commissio censuit haec tria principia omnino servanda esse: *a*) in nominandis, transferendis aut amovendis parochis, immo et in officiis renuntiatione, bonum animarum suprema ratio semper esse debet; *b*) illa iura et privilegia supprimere oportet, quae Episcopi libertatem in parochorum nominatione coarctare possunt; *c*) aliqua stabilitate in munere obeundo revera parochi gaudere debent, ne cura animarum inde detrimentum capere possit.

His principiis innixa, Commissio nostra textum schematis sequenti modo mutavit: *a*) novus textus additur quoad criteria quibus Episcopus duci debet quoties de parocco constituendo agatur: considerandae quidem sunt praesertim condiciones quae ad animarum curam rite exercendam requiruntur; *b*) potentibus variis Patribus [E/2912, E/2558, E/2809, E/2866], etiam abroganda est lex concursus, ubi existat, sive particularis sive generalis, ita ut deinceps vi caret can. 459 § 4 Codicis Iuris Canonici; *c*) quoad parochorum

III [n. 31, 44, 39 – 45, 8]

IV [n. 31, 22, 16-21]

39	31. (olim n. 29).	*	31.	16
40	[<i>Parochorum nominatio,/translatio, amotio et renuntiatio</i>]. [A]			
41	<i>In iudicio/efformando de sacerdotis idoneitate ad aliquam/paroeciam regendam, Episcopus rationem habeat, non solum de illius doctrina, sed praesertim de pietate, zelo apostolico, ceterisque dotibus ac qualitatibus, quae ad curam animarum/rite exercendam requiruntur.</i> [B]	149	In iudicio efformando de sacerdotis idoneitate ad aliquam paroeciam regendam, Episcopus rationem habeat, non solum de illius doctrina,/sed etiam de pietate, zelo apostolico, ceterisque dotibus ac qualitatibus, quae ad curam animarum rite exercendam requiruntur.	17
6	[C] <i>Praeterea cum muneric paroecialis tota ratio sit bonum animarum, quo facilius et aptius Episcopus ad provisionem pa-</i>	150	<i>Praeterea cum muneric paroecialis tota ratio sit bonum animarum,/quo facilius et aptius Episcopus ad provisionem pa-</i>	18
7				19
8				20
				21

translationem atque ab officio amotionem, nova redactio composita est quae, ut confidimus, Patrum [E/2669, E/2632, E/2912, E/3045, E/2761, E/2765, E/2866] postulationibus placeat. En textus propositus: «Parochi in sua quisque paroecia ea gaudeant stabilitate in officio, quam animarum bonum requirat. Quare, abrogata distinctione inter parochos amovibiles et inamovibiles, recognoscatur atque simplicior reddatur modus procedendi in translatione et amotione parochorum, quo Episcopus, servata quidem naturali et canonica aequitate, aptius necessitatibus boni animanum providere possit». Particulares autem normae statuenda committuntur futurae Codicis Iuris Canonici recognitioni; d) textum autem qui de parochorum renuntiatione a munere ob ingravescensem aetatem in nostro schemate iam habebatur, Commissio censuit immutatum manere debere; hoc namque modo plena concordia adest cum iis quae in num. 21 olim 19 statuuntur de Episcoporum renuntiatione.

IV * Attentis etiam 50 Patrum optatis, textus *de parochorum renuntiatione a munere* ita emendatus est, ut num. 31 plene respondeat iis quae in nostro schemate iam continentur circa Episcoporum renuntiationem; praeter «ingravescensem aetatem» ergo, memoratur etiam *alia gravis causa*; neque expectare debebit Episcopus ut parochi «ipsi sua sponte» officii renuntiationem faciant, quia in textu emendato asseritur ipsos quoque *eos ad renuntiandum invitare posse*.

148 – Pag. 45, linn. 22-27: Textus ita redigatur ut cum iis, de Episcopis in nn. 21, 25 et 26 dictis, analogia servetur, tum quoad parochi renuntiationem, tum quoad Vicariorum, Coadiutoris vel Auxiliarium nominationem (49 *Patres*).

R. – Textus de renuntiatione parochorum ita emendatus est, ut in omnibus concordet cum iis, quae de Episcoporum a munere renuntiatione in n. 21 statuuntur. Hoc sane modo, observationi propositae satisfit.

149 – Pag. 45, lin. 2: Vox «praesertim» mutetur in «etiam». Quia doctrina est prima inter conditiones, quae ad animarum curam rite exercendam requiruntur (5 *Patres*).

R. – Admittitur modus.

150 – Pag. 45, lin. 5: Addantur verba: «praesertim in illa paroecia cui praeficitur» (1 *Pater*).

R. – Iam implicite continetur in textu.

I

II [n. 29, 18, 23-27]

roeciarum procedere valeat,
supprimantur

quaelibet iura pae-
sentationis, nominationis vel re-
servationis,¹⁹ salvo
iure Religiosorum.

24

25

[DCA n. 17, p. 13, ln. 15-16]

Eadem suprema ratio pae-
oculis habenda est quoties de
parochorum stabilitate in offi-
cio agatur, aut de eorum amo-
tione aut translatione.²⁰

26

27

II ¹⁹ Per liberam enim collationem officii paroecialis melius fieri potest ut ad singulas paroecias regendas ii semper deputentur qui scientia, pietate, zelo apostolico ceterisque dotibus et qualitatibus sint magis idonei.

II ²⁰ In paroecia, cui administrandae praeficiuntur qua proprii eiusdem rectores, parochi stabiles esse debent; attamen, cum officium paroeciale praecipue et essentia- liter consistat in munere pastorali exercendae curae animarum, Episcopus, ubi neces- sitas vel magna utilitas boni animarum illud exposcat, parochos legitime transferre vel amovere potest, salva utique naturali et canonica aequitate, sed servando modum pro- cedendi qui nec longas moras patiatur nec multiplices sollemnitates requirat. Eodem modo, expedit omnino ut Episcopus sine magna difficultate officio exsolvore valeat pa- rochos qui, ratione proiectae aetatis, iam nequeunt curam animarum rite ac fructuose promovere.

III [D] Statim exponuntur obstacula supprimenda, quae liberae provisioni officere possunt, ut sunt iura pae-entationis [E/2809], nominationis aut re- servationis [E/2842], necnon lex concursus [E/2912]. Alius [Pater E/2803] pro- posuit ut adderentur verba «quantum fieri potest», ubi de suppressione iuris pae-entationis, nominationis vel reservationis agitur. Resp. Haec verba si ad- mitterentur, inutile redderent nostri textus pae-scriptum.

[E] Dein stabilitas parochi asseritur in officio, animarum bono mensuranda. Tertius [Pater E/2901] proposuit «ut statueretur parochos aliosque sacerdotes in eodem officio permanere non posse ultra quinquennium». Resp. Parochi ae- quiparandi non sunt illis qui – «functionarii» nuncupati – opus suum praestant in re civili. Unus Pater [E/2552] suggestit ut in textu diceretur omnes parochos, etiam religiosos, ad nutum Episcopi exercere munus suum. Resp. Satis provi- detur in textu.

IV 151 – Pag. 45, lin. 9: Deleantur verba: «salvo iure Religiosorum» (*8 Patres*). R. – Necessaria sunt haec verba, quia Religiosi in munere parochorum obeun- do amovibles sunt, sive ad nutum Ordinarii loci, sive ad nutum Superiorum; ius ergo speciale in casu applicatur.

152 – Pag. 45, linn. 9-12: Loco «quaelibet iura pae-entationis, nominationis vel reservationis» ponatur «quaelibet iura reservationis atque, quantum fieri pot- est, iura pae-entationis vel nominationis» (*1 Pater*).

R. – Agitur praecise de supprimendis iuribus et privilegiis, quae Episcopi liber- tam quoad paroeciarum provisionem tollunt. Si talia privilegia in Concordatis fundantur, Sancta Sedes providebit; si in contractu privato, bonum commu-

III [n. 31, 45, 8-18]

IV [n. 31, 22, 21-28]

9	roeciarum procedere valeat, supprimantur, salvo iure Reli-	151	roeciarum procedere/valeat, supprimantur, salvo iure Reli-	22
10	giosorum, quaelibet iura prae-	152	giosorum, quaelibet iura prae-	23
11	sentationis, nominationis vel re-	153	servationis, nominationis vel re-	24
12	servationis, <i>necnon</i> , ubi exsi-	154	stat, lex concursus, sive generalis	24
13	stat, lex concursus, sive generalis	155	sive particularis.	25
14	<i>Parochi vero in sua quisque</i> <i>paroecia ea gaudeant stabilitate</i> <i>in officio, quam animarum bo-</i>	156	<i>Parochi vero in sua quisque</i> <i>paroecia ea gaudeant stabilitate</i> <td>26</td>	26
15	<i>num requirat. [E]</i> <i>Quare, abrogata distinctione in-</i>	148	<i>in officio, quam animarum bo-</i> <i>num requirat.</i>	27
16	<i>ter parochos amovibiles et ina-</i>	157	<i>Quare, abrogata distinctione in-</i> <i>ter/parochos amovibiles et ina-</i>	27
17	<i>movibiles, recognoscatur et sim-</i>		<i>movibiles, recognoscatur et sim-</i>	28
18	<i>plicior reddatur modus proce-</i>		<i>plicior reddatur modus proce-</i>	
	<i>dendi in translatione et amotio-</i>		<i>dendi in translatione et amotio-</i>	

ne praevalere debet. Ergo modus admittendus non est.

153 – Pag. 45, lin. 11: Auferantur verba «*necnon, ubi exsistat, lex concursus*» (*I Pater*).

R. – Sufficit examen a Codice I. C. praescriptum.

154 – Pag. 45, lin. 12: Adiungatur: «*Sed scientiae suae specimen scripto et oren-*tenus per examen exhibere tenentur» (*I Pater*).

R. – Sufficierenter providetur in textu schematis: modus autem quo constare debeat sacerdotis scientia, particulari legislationi Codicis I. C. relinquitur.

155 – Pag. 45, linn. 13-21: Tota paragraphus hoc modo substituatur: «*Parochi stabilitate gaudeant: hoc enim multum confert ad bonum animarum. Quod si in aliquo particulari casu ipsum bonum animarum postulet parochi transla-*tionem vel amotionem, haec fiat servata naturali et canonica aequitate» (*I Pater*).

R. – Textus schematis melior est, quia multa dicit, quae non comprehenduntur in modo proposito.

156 – Pag. 45, linn. 14-21: Ita emendetur «*Inamovibilitas penitus tollenda est, uti lex concursus, addita tamen tantum commendatione ut stabilitas in officio parochi, in quantum fieri possit, servetur attenta salute animarum*» (*I Pater*).

R. – Textus stabilitatem in officio paroeciali ab animarum bono mensurandam statuit; quod quidem sufficiens videtur.

157 – Pag. 45, linn. 15-21: Modus procedendi, quia necessitas est urgens, iam in hoc Decreto clarius provideatur (*I Pater*).

R. – Non ita videtur: Decretum Conciliare ad *modum processus conficiendi de-*scendere non potest.

[DCA n. 17, p. 13, ln. 19-21]

28

Parochi autem, qui ob ingra-
scentem aetatem,
ab officio rite et
fructuose adimplendo impe-
diuntur, enixe rogantur ut sua
ipsci sponte
officii renuntiationem fa-
ciant.

29

30

Episcopus renuntiantibus con-
gruam sustentationem provi-
deat.

31

III [F] Qua de causa distinctio inter parochos amovibiles et inamovibiles supprimitur et simplicior urgetur, a Codice Iuris Canonici ulterius determinandus, modus procedendi in translatione et amotione parochorum. Sequentes tamen Patrum observationes admissae non sunt. Unus [E/2785] vellet integre hic inserere quae in schemate «De cura animarum» statuebantur de parochorum amotione. Resp. Praecise, quia de particularibus sermo fieri non debet in nostro schemate, illa futurae Codicis Iuris Canonici recognitioni amandanda sunt. Plus quam 70 Patres [E/2810] proposuerunt ut non invitarentur neve inducerentur parochi ad renuntiationem, sed integrum eis esset in medio filiorum suorum postremos dies agere. Si autem bonum animanum amotionem postularet, competens auctoritas coadiutorem constituere posset cum iurisdictione plena et exclusiva, qui parocco defuncto ipso facto succederet. Resp. Episcopi tandem erit, utpote auctoritatis competentis, providere sustentationi et honoribus parochi renuntiantis. Unus Pater [E/2905] exoptavit ut parochi ab officio amoverentur quem septuagesimum aetatis annum attigerint. Resp. Aequius aestimavit Commissio eamdem statuere normam pro parochis ac pro Episcopis, sine nempe determinata aetate.

[G] Tandem, textus quaestionem de renuntiatione a munere, a parocco facienda ob ingravescentem aetatem, aggreditur.

[H] Tandem unus Pater [E/2804] rogavit ut verba adderentur «vel ab Episcopo invitati», ita ut renuntatio non tantum a parocco spectanda esset voluntaria. Resp. Etsi illa verba, quando de renuntiatione Episcoporum a munere admissa fuerint, tamen Commissio existimavit in nostro textu excludenda esse. Ratio est quia valde diversa est Episcopi condicio relate ad Apostolicam Sedem ac illa parochi relate ad Episcopum: sane maior est parochi disponibilitas erga Episcopum, cum quo maxima proximitate coniungitur. Verba textus, «renuntiationem faciant», e contra, in verba «renuntiationem facere velint» mutata sunt, ob maiorem humanitatem.

IV 158 – Pag. 45, lin. 19: Post verba «quo Episcopus» addatur: «manente obli-
gatione audiendi parochum necnon duos parochos consultores» (*2 Patres*).

III [n. 31, 45, 18-27]

IV [n. 31, 22, 28-34]

19	<i>ne parochorum, quo Episcopus, servata quidem naturali et canonica aequitate, aptius necessitatibus boni animarum providere possit.</i> [F]	158	<i>ne parochorum, quo/Episcopus, servata quidem naturali et canonica aequitate, aptius necessitatibus boni animarum providere possit.</i>	29
20		159		30
21				
22	<i>Parochi autem, qui ob ingra- scensem aetatem,</i>	160	<i>Parochi autem, qui ob ingra- scensem aetatem <i>aliamve gravem causam</i>,</i>	31
23	<i>ab officio rite et</i>	161		32
24	<i>fructuose adimplendo/impe- diuntur, enixe rogantur ut sua ipsi sponte</i>	162	<i>fructuose adimplendo impe- diuntur, enixe rogantur ut sua ipsi sponte, <i>aut ab Episcopo in- vitati</i>, officii renuntiationem/fa-</i>	33
25	<i>officii renuntiationem fa- ciant.</i> [G]	163	<i>ciant.</i>	34
	[H]			
26	<i>Episcopus renuntiantibus con- gruam sustentationem provi- deat.</i>		<i>Episcopus renuntiantibus con- gruam sustentationem provi- deat.</i>	
27				

R. – Quia emendatio proposita *modum* procedendi in amotione parochorum respicit, futuro Codici I. C. amandanda est.

159 – Pag. 45, linn. 19-20: Transferantur verba «servata quidem naturali et canonica aequitate» ita ut non referantur Episcopo sed iis qui novas normas translationis et remotionis parochorum apparare debent. Itaque periodus sic legatur: «Quare, abrogata distinctione inter parochos amoviles et inamoviles, recognoscatur ac, servata quidem naturali et canonica aequitate, simplicior reddatur modus procedendi in translatione et amotione parochorum, quo Episcopos aptius necessitatibus boni animarum providere possit» (*1 Pater*).

R. – Emendatio admitti non potest, quia naturalis et canonica aequitas praecesse ab Episcopo servanda est, quando determinatum parochum a munere removet.

160 – Pag. 45, lin. 22: Post verha «ingravescentem aetatem» addatur «*aliamve gravem causam*» (*2 Patres*).

R. – Admittitur, ut plena habeatur concordia cum n. 21.

161 – Pag. 45, lin. 23: Post verba «ob ingravescentem aetatem» addantur «*vel infirmitatem*» (*1 Pater*).

R. – Sufficit addere «*aliamve gravem causam*»: sub hac enim infirmitas quoque invenitur.

162 – Pag. 45, linn. 23-27: Textus ita reformetur: «parochi autem, qui ob ingravescentem aetatem vel aliam causam ab officio rite et fructuose adimplendo impediuntur, ab eodem exonerentur iisque ab Episcopo congrua sustentatio provideatur» (*1 Pater*).

R. – Humaniore modo res a schemate pertractatur: ingravescente aetate, *ipse parochus* renuntiationem faciat. «Afflito afflictio non est addenda».

163 – Pag. 45, lin. 25: Post verba «*officii renuntiationem faciant*» addantur «*explata autem aetate 70 annorum, parochi renuntiare debent, salva libertate acceptandi competentis auctoritatis...*» (*2 Patres*).

R. – Non admittitur modus, quia eadem ratio valet pro parochis ac pro Episcopis: schema eamdem praescriptionem continere debet, quia eadem habetur ratio, cura scilicet animarum.

I

[cf. nn. 33-37]

II [n. 30, 19, 1-4]

30.

19

[*Paroeciarum erectio et innovationes*].

Eadem denique salus/animarum causa sit, qua determinentur aut recognoscantur paroeciarum erectiones aut suppressiones, aliaeve huiusmodi innovations, quas quidem Episcopus, propria auctoritate peragere poterit.

2

3

4

III [n. 32, **45**, 28-33]

28 32. (olim 30).

29 [Paroeciarum *erectio et innovaciones*].30 Eadem denique salus animarum
31 causa sit, qua determinentur aut
32 recognoscantur paroeciarum
33 erectiones aut suppressiones,
33 aliaeve huiusmodi innovationes,
33 quas quidem/Episcopus, propria
33 auctoritate peragere poterit.IV [n. 32, **22**, 35-38]

32.

35

36 Eadem denique salus animarum
36 causa sit, qua determinentur/aut
37 recognoscantur paroeciarum
37 erectiones aut suppressiones,
37 aliaeve/huiusmodi innovationes,
38 quas quidem Episcopus propria
38 auctoritate/peragere poterit.

I

[cf. DCA nn. 19-46]

[DCA n. 19, p. 14, ln. 8-10]

[DCA n. 19, p. 14, ln. 26-29]

II [n. 31, 19, 5-13]

4) *Religiosi. [A]*

31.

[*Religiosi et apostolatus opera*].

Omnibus Religiosis, quibus/in
iis quae sequuntur sodales ac-
censentur ceterorum Instituto-
rum consilia evangelica profi-
tentes, iuxta propriam cuiusque
vocationem, officium incumbit
impense diligenterque adlabo-
randi ad aedificationem et/inci-
rementum totius mystici Corpori-
ris Christi et in bonum Ecclesia-
rum/peculiarium.

Hos vero fines promovere te-
nentur imprimis oratione, ex-
piationis/operibus et propriae
vitae exemplo, ad quorum am-
pliorem aestimationem/et gene-
rosius studium

Sacrosancta haec Synodus eos

II [A] *De Religiosis* in nn. 31-33 generalia principia referuntur de iis quae per-
tinent ad opera apostolatus ab ipsis exercenda.

Prae oculis Commissio textum habuit, qui a Subcommissione Mixta de Epi-
scopis et de Religiosis amplissime elaboratus fuerat et in capite III schematis
Decreti «De cura animarum», nn. 19-46 propositus fuerat; itemque mature ani-
madversiones perpendit, quae ad rem in scriptis a Patribus [E/456, E/254,
E/376, E/1280, E/1318, E/1412, E1527] propositae sunt. Antequam novus textus
definitive redigeretur praefata Subcommisso Mixta ipsum examinavit, et Com-
missio Plenaria opportune eius animadversiones consideravit.

III [A] Fatendum quidem est Patribus [E/2565, E/2807, E/2909, E/2965] in ge-
nere placuisse textum schematis circa religiosos, eorum disceptationi proposi-
tum. De quo, quum agatur de quaestione valde implexa, magnopere gauden-
dum est.

Revera, schema duplarem viam sequi poterat, videlicet, vel eam quae ad par-
ticulariora descenderet, vel illam quae summa tantum principia referret. Pri-
mum factum est in priori schemate «De cura animarum»; nostrum autem sche-
ma secundum elegit in num. 33-35 (olim 31-33), iuxta quorundam Patrum
[E/2809, E/2909, E/2965] vota, qui textum illius schematis «veluti enormem»
esse dixerunt. Inde fit ut noster textus legem generalem et fundamentalem con-
tineat circa religiosos opera apostolatus in dioecesi exercentes.

Iamvero non paucae fuerunt observations a Patribus [E/2910] propositae,
occasione disceptationis in Aula, quas Commissio studiose perspexit atque con-
sideravit. Ex iis quasdam minoris momenti innovationes potius ad formam
quam ad rem attinentes deduxit; quae autem maioris ponderis visae sunt, con-
tinuo exponuntur.

	III [n. 33, 45, 34 – 46, 8]	IV [n. 33, 22, 39 – 23, 5]	
	4) <i>Religiosi.</i>	* 4) <i>Religiosi.</i>	
34	33. (olim 31).	** 33.	39
35	[<i>Religiosi et apostolatus/opera</i>]. [A]		
36	Omnibus Religiosis, quibus in	Omnibus Religiosis, quibus in	
37	iis quae/sequuntur sodales ac-	iis quae sequuntur sodales ac-	40
38	censemur ceterorum Instituto-	censemur ceterorum Instituto-	
39	rum consilia evangelica profi-	rum consilia evangelica profi-	41
46	entes, iuxta/propriam cuiusque	entes, iuxta/propriam cuiusque	
2	vocationem, officium incumbit	vocationem, officium incumbit	23
3	impense diligenterque adlabo-	impense diligenterque/adlabo-	
4	randi ad aedificationem et in-	randi ad aedificationem et in-	
5	crementum totius mystici Cor-	rementum totius mystici Cor-	2
6	poris Christi et in bonum Eccle-	poris/Christi et in bonum Eccle-	
7	siarum particularium.	siarum particularium.	3
8	Hos vero fines promovere te-	Hos vero fines promovere te-	
7	nentur imprimis oratione, ex-	nentur imprimis oratione, poe-	4
8	piationis operibus et propriae	nitentiae/operibus et propriae	
7	vitae exemplo, <i>in quorum</i>	vitae exemplo, <i>in quorum</i>	
8	<i>aestimatione et</i>	<i>aestimatione et</i>	
7	<i>studio ut perseverent,</i>	<i>studio/ut iugiter crescant,</i>	5
8	Sacrosancta haec Synodus/eos	Sacrosancta haec Synodus eos	

IV * Quoad. num. 33-35, qui *de Religiosis* agunt opera apostolatus in dioecesi exercentibus, facilis non fuit Commissionis labor ad coordinandos omnes modos a Patribus propositos: multa enim fuit eorum varietas.

** In num. 33 affirmatam relinquimus pro Religiosis necessitatem fines Ecclesiae promovendi «oratione, *poenitentiae* (loco *expiationis*) operibus et propriae vitae exemplo»: agitur enim de mediis quae, peculiari ratione, Religiosis competunt. Attamen iam non amplius dicitur in textu eos debere in iisdem mediis *perseverare*, sed valde exoptatur ut in eis *iugiter crescant*: quod quidem verius est.

Principium autem in eodem num. 33 enuntiatum, nempe de necessitate ut Religiosi «ad externa quoque apostolatus opera impensis accedant», speciali considerationi Commissio subiecit, inspectis 80 Patrum animadversionibus. Textus nunc propositus sic se habet: «At, *ratione habita indolis uniuscuiusque Religionis propriae*, ad externa quoque apostolatus opera impensis accedant». Speramus textum ita recognitum Patribus satisfacere posse: ex una parte enim asseritur principium generale, de necessitate qua Religiosi ad apostolatus opera, externa quoque, impensis accedere debeant; ex alia vero, limitatio apponitur, omnia Instituta religiosa attingens, quaeque tantum «in eorum indole propria» inveniri potest. Ut primum est, limitatio haec etiam Religiosos vitam contemplativam profitentes complectitur.

164 – Pag. 46, linn. 5-6: Quae dicuntur necessaria pro Religiosis de «oratione, expiationis operibus et propriae vitae exemplo», affirmetur etiam de sacerdotibus dioecesanis: secus textus suppressum (23 Patres).

R. – Pro parte admittitur, ut in Relatione explicatur (cf. *supra ***).

165 – Pag. 46, lin. 7: Dicatur «ut iugiter crescant» pro «perseverent» (6 Patres).

R. – Admittitur.

I

[DCA n. 19, p. 14, ln. 29-31]

II [n. 31, 19, 13-15]

magnopere hortatur.

At, salva indoli Religionum quae
ex instituto vitam contemplati-
vam/profitentur, ad externa quo-
que apostolatus opera impen-
sius accedant.

14

15

III [B] *Ad n. 31 (nunc n. 33): P. 19, linn. 12-13: in secundo commate textus praecedentis dicebatur: «ad quorum ampliorem aestimationem et generosius studium Sacrosancta haec Synodus eos magnopere hortatur». Iamvero, propter cuiusdam Patris [E/2907] observationem, qui notavit religiosos iam uti oratione, expiatione et exemplo ad aedificationem et incrementum mystici Corporis Christi, Commissio textum mutavit, ita ut potius dicatur: «in quorum aestimatione et studio ut perseverent Sacrosancta haec Synodus eos magnopere hortatur».*

Attamen Commissio non admisit cuiusdam Patris [E/2886] animadversionem de intensiore activitate apostolica a religiosis exercenda «in ecclesiis

III [n. 33, 46, 8-11]

IV [n. 33, 23, 5-7]

magnopere hortatur. [B]

- 9 At, salva indoli Religionum quae ex instituto vitam contemplati-
 10 vam profitentur, ad externa quo-
 11 que apostolatus opera impen-
 sius accedant.

magnopere hortatur.

- 166 At, *ratione habita indolis unius- cuiusque Religionis propriae,* 6
 ad externa/quo-
 que apostolatus opera impen- 7
 sius accedant.

novellis et in ecclesiis missionalibus». Ratio est quia sufficienter textus pro-
 videt.

IV 166 – Pag. 46, linn. 8-10: Loco «salva indole Religionum quae ex instituto
 vitam contemplativam profitentur» dicatur: «salva cuiusque Religionis indole»
 (5 Patres). Vel: «secundum indolem uniuscuiusque Religionis» aut «singularum
 Religionum» (75 Patres). Vel: addatur ad lin. 11: «secundum specificationem
 apostolatus in fundatione et Constitutionibus eius determinatam» (1 Pater).
 R. – De his omnibus animadversionibus debita consideratio fit atque eo modo
 admittuntur, quo in Relatione explicatur (cf. supra **).

I

[cf. DCA n. 19]

[DCA n. 19, p. 14, ln. 3-7]

II [n. 32, 19, 16-26]

32.

16

[*Religiosi cooperatores Episcopi in apostolatu*].

Religiosi sacerdotes, qui in presbyteratus officium consecrantur ut sint et ipsi providi cooperatores ordinis episcopalis, hodie adhuc maiori auxilio Episcopis esse valent, pro ingravescente animarum necessitate.

Ideo vera/quadam ratione ad clerum dioecesanum pertinere dicendi sunt, quatenus/in cura animarum atque apostolatus operibus exercendis partem habent/sub sacrorum Praesulum auctoritate. [A]

Etiam alii sodales, sive viri sint sive mulieres, qui et ipsi peculiari/ratione ad familiam dioecesanam pertinent, magnum auxilium sacrae/Hierarchiae afferunt, atque in dies, auctis apostolatus necessitatibus, magis magisque afferre possunt ac debent.

II [A] Animadvertere iuvat quod nunc clare ostenditur sartam tectam semper servandam esse dioecesanam disciplinam, sub Episcopi auctoritate, in his quae attinent ad muneris pastoralis exercitium; sed etiam expresse declaratur quod Religiosi vere tales se praebere debent ut fructuose in sacro ministerio adlaborent.

III [A] *Ad n. 32 (nunc n. 34): P. 19, lin. 20: quidam Pater [E/2910] observavit religiosos nullo modo pertinere ad clerum dioecesanum; alias [E/2849] autem censuit eos aptius dicendos esse de clero dioecesis, ne in eadem condicione videantur ac sacerdotes dioecesani. Commissio ultimam emendationem acceptavit suamque fecit. In textu schematis dicebatur religiosos «vera quadam ratione ad clerum dioecesanum pertinere». Revera rationes a quibusdam Patribus [E/2910, E/2620, E/2849] allatae vigore non carebant. Nunc textus ita mutatus est ut asseratur religiosos potius «ad clerum dioecesis» pertinere, quod quidem verius est.*

[B] Tertius Pater [E/2532] rogavit ut affirmaretur externa apostolatus opera exerceri debere a religiosis «sub sacrorum Praesulum et suorum auctoritate Superiorum». Revera hoc rite intelligendum est, quia religiosus, in opera apostolatus immisus, ab auctoritate Ordinarii loci pendet, non autem simul et cumulative, eadem ratione, sub potestate sui Superioris; hic enim potius vigilantium de vita religiosa ac de disciplina iuxta Constitutiones exercet. Quare ratio deest ad textum schematis immutandum.

	III [n. 34, 46, 12-28]	IV [n. 34, 23, 8-17]	
12	34. (olim n. 32).	*	34.
13	[<i>Religiosi cooperatores/Episcopi 167 in apostolatu</i>].		8
14	Religiosi sacerdotes,/qui in pre- sbyteratus officium consecran- tur ut/sint et ipsi providi coope- ratores Ordinis episcopalis, ho- die adhuc maiori auxilio Epi- scopis/esse valent, pro ingra- vescente animarum necessitate. Ideo vera quadam ratione ad clerum/dioecesis [A] pertinere dicendi sunt, quatenus in/cura animarum atque apostolatus operibus/exercendis partem ha- bent sub sacrorum Praesulum auctoritate. [B]	Religiosi sacerdotes, qui in pre- sbyteratus officium consecran- tur/ut sint et ipsi providi coope- ratores Ordinis episcopalis, ho- die adhuc/maiori auxilio Epi- scopis esse valent, pro ingra- vescente animarum necessitate. Ideo vera quadam ratione ad clerum dioecesis pertinere dicendi/sunt, quatenus in cura animarum atque apostolatus operibus exercendis/partem ha- bent sub sacrorum Praesulum auctoritate.	9
15			10
16			11
17			12
18			13
19			14
20			15
21			16
22			17
23	Etiā alii sodales, sive viri sint sive mulieres, qui et ipsi pec- uliari ratione ad familiam/dioec- esanam pertinent, magnum auxilium sacrae Hierarchiae af- ferunt, atque in dies, auctis/apo- stolatus necessitatibus, magis magisque afferre possunt ac de- bent.	Etiā alii sodales, sive viri sint sive mulieres, qui et ipsi pec- uliari/ratione ad familiam dioec- esanam pertinent, magnum auxilium sacrae/Hierarchiae af- ferunt, atque in dies, auctis apo- stolatus necessitatibus, magis magisque afferre possunt ac de- bent.	14
24			15
25			16
26			17
27			
28			
		168	
		169	

IV * Num. 34 Commissio censuit immutatum servandum esse, non obstante 20 Patrum animadversione, quibus textus non placuit ob assertam – uti dixerunt – quamdam veluti *discriminationem* sacerdotes dioecesanos inter et religiosos. Sane principia ibi exposita circa Religiosos, utpote Episcopi dioecesani cooperatores in apostolatu, optime cohaerent cum doctrina quae in num. 28 continetur de omnibus presbyteris, dioecesani sint vel religiosi. Textus namque recognitus omnes affirmat esse cooperatores Ordinis episcopalis, quatenus unum sacerdotium Christi participant.

167 – Pag. 46, linn. 13-28: Textus non placet, quia quoddam veluti discriminem induit inter sacerdotes dioecesanos et religiosos (23 *Pater*).

R. – Revera haec Patrum observatio non «modum» sed votum negativum significat. Ceterum in Relatione sufficiens explicatio de hac re datur (cf. *supra* *).

168 – Pag. 46, lin. 21: Affirmetur Religiosos «aequam» partem habere ac sacerdotes dioecesani in cura animarum et operibus apostolatus (*1 Pater*).

R. – Non admittitur, quia non est verum.

169 – Pag. 46, lin. 28: Deleatur verbum «*debent*», quia est iniuriosum pro Religiosis (*1 Pater*).

R. – Non admittitur: ex una parte, verissimum est id quod in textu affirmatur; ex altera, nullo modo iniuria adest.

[*Principia de apostolatu Religiosorum in dioecesibus*].

Ad hoc/autem ut apostolatus opera in singulis dioecesibus concorditer semper/exerceantur atque unitas dioecesanae disciplinae sarta tecta servetur,/haec principia fundamentalia statuantur:

1) Episcopos, utpote Apostolorum successores, Religiosi omnes/filiali semper obsequio ac reverentia prosequantur.

[DCA n. 20, p. 15, ln.17. 22-23]

IV * Multi modi a Commissione considerati sunt circa num. 35. Sane 135 Patres postulaverunt ut principium in 1) circa necessitatem Constitutiones Religiosorum accommodandi, ut hi ampliores partes in salutis humanae ministerium suscipere queant, firmiore modo exprimeretur. Commissio sequenti modo textum mutavit: «quae (Constitutiones), si necesse sit, ad hunc finem accommodentur, *inspectis huius Decreti principiis*». Hoc sane modo: *a*) dare constat voluntas Concilii de reformatis Constitutionibus; *b*) exprimitur ambitus huius praescriptionis, quum nostrum schema tantum de Religiosis, quatenus operibus apostolatus addictis, loquatur (ideo dicitur: «*inspectis huius Decreti principiis*»); *c*) excipiuntur casus, in quibus accommodationem introducere inutile est, quum sufficienter Constitutiones provideant.

In eodem 1) prior textus principium proponebat de facultate Episcoporum advocandi Religiosos ad varia ministeria pastoralia, exceptis quidem sodalibus illis, qui vitae mere contemplative addicuntur. Iamvero 283 Patres, ex una parte, et 84, ex alia, diversas propugnaverunt sententias. Commissio volens, quatenus possibile sit, omnibus satisfacere, textui sequentia verba adiecit: «*inspecta tamen propria cuiusque Instituti indole*». Hac quidem ratione, servatur exceptio quoad Instituta religiosa, quae vitae mere contemplative addicuntur, quum haec ad ministeria pastoralia revera advocari non possint; atque simul indoles propria cuiusque Instituti servanda commendatur, quoties de operibus apostolatus agitur.

Circa subiectionem Religiosorum erga Episcopum, non obstante exemptione, innumeros modos Commissioni Patres attulerunt. Plures, 570, postulaverunt ut verbum *subduntur* nostri textus in 4) substitueretur per vocem *subsunt*, quia hoc, ut aiebant, verius est. Re tamen mature perpensa, censuimus includenda esse verba, iam a Leone XIII, in Litt. Enc. «*Romanos Pontifices*» 8 maii 1881, et a Pio XII in Alloc. 8 dec. 1950, adhibita: in casibus nempe in eodem numero enuntiatis, Religiosi omnes, exempti et non exempti, *Ordinariorum locorum potestati subsunt*. Quo quidem modo, et accuratior redactio obtinetur et melior textus compositio.

Iamvero, quoad casus, in quibus Religiosi omnes Episcoporum potestati subduntur, variae emendationes a Patribus propositae sunt. Prima, a 255 proposita et a Commissione libenter admissa, est de publico exercitio cultus divini, ut propria Ordinariorum locorum potestas clare determinetur, iuxta diversos in Ecclesia Ritus. Quare in textu recognito sequentia verba addita sunt: «*salva quidem Rituum diversitate*».

III [n. 35, 46, 29-37]

IV [n. 35, 23, 18-22]

29	35. (olim n. 33).	*	35.	18
30	[<i>Principia de apostolatu Religiosorum in dioecesibus</i>].			
31	Ad hoc autem/ut apostolatus opera in singulis dioecesibus concorditer semper exerceantur atque unitas/dioecesanae disciplinae sarta tecta servetur,/haec principia fundamentalia statuantur:		Ad hoc autem ut apostolatus opera in singulis dioecesibus concorditer semper exerceantur atque unitas dioecesanae disciplinae sarta/tecta servetur, haec principia fundamentalia statuantur:	19
32				20
33				
34				
35	1) Episcopos, utpote Apostolorum successores, Religiosi omnes filiali semper obsequio ac reverentia prosequantur.	*	1) Episcopos, utpote Apostolorum successores, Religiosi omnes/ <i>devoto</i> semper obsequio ac reverentia prosequantur.	21
36				22
37		170		

Secunda animadversio scholas catholicae et varia apostolatus opera respicit, circa quae duplex modorum genus propositum est, a 273 Patribus primum et a 297 alterum. Commissio, mature perpensis omnibus rationibus allatis, ad sequentes conclusiones tandem pervenit: *a*) in iis quae attinent ad publicum exercitium cultus divini, ad curam animarum, ad sacram praedicationem populo tradendam, ad christifidem, praesertim puerorum, religiosam et moralem educationem, catecheticam institutionem et liturgicam efformationem atque ad status clericalis decorum spectant, dare et dilucide constare debet omnium Religiosorum subiectio erga Episcopos; *b*) quod attinet ad apostolatus opera, quum haec tam diversae naturae revera sint, subiectio illa attingere debet, *quae sacri apostolatus exercitium respiciunt*: quae quidem verba ea sunt quae Summus Pontifex Paulus VI adhibuit in Alloc. diei 23 maii anni 1964; *c*) circa Religiosorum scholas catholicae, subiectio ad earum generalem ordinationem ac vigilantiam extendi debet; attamen legitima Religiosorum autonomia circa scholas manere debet quoad earumdem moderamen, quia de iure proprio agitur [*cf. modus 197*]. Iuxta haec quidem principia, novus textus recognitus vestrae suffragationi proponitur.

Tandem 35 Patres postulaverunt ut ultimae lineae in 5) necnon et integer 6) supprimerentur, quae in fine capituli II de relationibus Episcopos inter et Religiosos agunt, quoad apostolatus opera. Sane in hac materia haec duo certa sunt: ex una parte, totum sacri apostolatus exercitium in dioecesi Episcopi auctoritati subesse; ex alia, conveniens libertas Religiosis concedenda est, ne animarum salus inde detrimentum capiat. Haec sane principia, in proxim deducita, cooperationem atque concordiam supponunt et exigunt inter Episcopos et Religiosos. Quare Commissio, his omnibus attente perpensis, modum prout iacet, non admisit. Attamen, consideratis Patrum rationibus, textum ita mutavit ut clare appareat non agi de novo quodam instituto iuridico condendo, sed de commendatione colloquii opportune instituendi inter Episcopos et Superiorum religiosos, non tantum quoad opera apostolatus a Religiosis exercenda, sed etiam ad negotia tractanda, quae ad apostolatum in territorio pertinent.

Praeterea Commissio putavit neque suppressandam esse mentionem in textu 5) de *Conferentia Superiorum Maiorum*, uti sex Patres postulaverunt. Revera, huiusmodi Conferentiae in pluribus nationibus existunt, probante Sancta Sede; quare a Conferentia Episcoporum ignorari nec possunt nec debent.

170 – Pag. 46, lin. 36: Supprimatur «filiali», quia paternalismum redolet (*11 Patres*). R. – Admissa emendatione, inseritur vox «devoto».

I

[DCA n. 20, p. 15, ln. 23-25]

[DCA n. 20, p. 15, ln. 26-32]

II [n. 33, 20, 4-11]

Praeterea quoties/ad apostolatus opera vocantur ita munia sua exercere tenentur ut Episcopis auxiliatores adsint et subsint.²¹

Quin immo Religiosi magno honori/sibi ducant Episcoporum postulationibus votisque prompte ac fideliter/obsequi ut ampliores partes in salutis humanae ministerium suscipient, salva Instituti indole et secundum constitutiones, quae, si necesse sit,/ad hunc finem accommodentur.²²

Praesertim, attenta urgenti

5

7

8

9

10

11

II ²¹ Cf. Pius XII, *Allocutio*, 8 dec. 1950: A.A.S., 43 (1951), p. 28: «Haud dubie ad iuris divini praescriptum sacerdos, sive saecularis sive religiosus est, ita munia exercere debet sua, ut Episcopo auxiliator adsit et subsit».

II ²² Constitutiones dicuntur accommodandae, non necessario cum mutatione finis specialis Instituti, quasi deberet de vita contemplativa transire ad activam vel ad diversa opera non sibi propria. Fine quidem cum indole propria Instituti servato, constitutiones exigentiis hodierni apostolatus et debitae Ordinario loci subordinationi, prout necessarium, melius aptentur, ut sodalium activitas efficacior sit et congruentius ordinata procedat.

III [A] Ad n. 33 (nunc n. 35): De hoc numero plures animadversiones factae sunt. P. 20, lin. 5: Ad 1) Quidam Pater [E/2907] petuit ut textus sequenti modo emendaretur: quoties religiosi «ad apostolatus opera *legitime* vocantur». Commissio libenter suggestioni annuit, quia sic rectius exprimitur modus exercendi apostolatum ex parte religiosorum, vocante nempe Ordinario loci atque accedente beneplacito Superioris competentis.

Enimvero in dioecesi Episcopo subiici debent omnes illi qui opera apostolatus exercent; immo et Episcoporum postulatis et votis obsecudent necesse est imprimis religiosi [E/2868, E/2654]. Haec principia iam satis in textu affirmabantur, sed redactio aliquando mutata est ut apertius mens Concilii appareat: v. gr. additum est verbum «*legitime*» [E/2907], quando de religiosis *vocandis* ad opera apostolatus in dioecesi agatur; hoc enim modo significatur religiosorum vocationem fieri non posse nisi per legitimos superiores et servatis de iure servandis.

Praeterea, plus quam 98 Patres [E/2810] petierunt: *a)* Dicatur in textu unum respondere Episcopum de cuncto opere pastorali dioecesis. Resp. Hoc sufficienter afirmatur in num. 11 nostri schematis. *b)* Opera pastoralia religiosorum ineantur per conventionem subsignatam ab Episcopo et a Superiori religioso. Resp. Quia quaestionem tractat particulariorem, observatio futurae Codicis Iuris Canonici recognitioni amandanda est. Principium sufficienter affirmatur in 5) huius numeri. *c)* Dissidentibus Episcopo et Superiori religioso, Conferentia Episcoporum et Conferentia Superiorum maiorum, per viros selectos, solutionem praestent. Resp. Idem respondendum ac in quaestione praecedenti.

	III [n. 35, 46, 37 – 47, 7]	IV [n. 35, 23, 22-29]	
38	Praeterea/quoties ad apostola-	Praeterea quoties/ad apostola-	23
39	tus opera <i>legitime</i> vocantur ita	tus opera legitime vocantur ita	24
40	munia sua exercere tenentur ut	munia sua exercere tenentur/ut	
	Episcopis auxiliatores adsint et	Episcopis auxiliatores adsint et	
	subsint. ¹⁷ [A]	subsint. ¹⁸	
47	Quin/immo Religiosi	Quin immo Religiosi	
	Episcoporum	Episcoporum	
2	postulationibus/votisque prompte ac fideliter <i>obsecundent</i> [B] ut	postulationibus votisque prompte ac fideliter obsecundent ut	25
3	ampliores partes in salutis humanae ministerium suscipiant,	ampliores partes in salutis humanae ministerium suscipiant,	26
4	salva Instituti indole et secundum Constitutiones, quae, si ne-	salva Instituti indole et secundum Constitutiones, quae, si ne-	27
5	cesser sit, ad/hunc finem accommodentur.	cesser sit, ad hunc/finem accommodentur, <i>inspectis huius Decreti Concilii principiis</i> .	28
6		Praesertim, attentis urgenti-	
7	Praesertim, attentis urgenti		29

III ¹⁷ Cf. PIUS XII, *Allocutio*, 8 dec. 1950: A.A.S., 43 (1951), p. 28: «Haud dubie ad iuris divini praescriptum sacerdos, sive saecularis sive religiosus est, ita munia exercere debet sua, ut Episcopo auxiliator adsit et subsit». Cf. etiam PAULUS VI, *Allocutio*, 23 maii 1964: A.A.S., 56 (1964), p. 571: «Quod autem attinet ad sacri apostolatus exercitium in variis dioecesisibus, religiosi sodales subsunt etiam Episcoporum iurisdictioni, quibus auxilium praebere tenentur, salva semper apostolatus natura ipsorum propria et vitae religiosae necessitatibus. Ex quo patet, quantopere conferat ad Ecclesiae bonum socia atque adiutrix religiosorum opera dioecesano clero praestita, cum vires unitae fortiores validioresque evadant».

IV ¹⁸ Cf. PIUS XII, *Allocutio*, 8 dec. 1950: AAS 43 (1951) p. 28. Cf. etiam PAULUS VI, *Allocutio*, 23 maii 1964: AAS 56 (1964) p. 571.

Alius Pater [E/2540] excludere vellet paroecias domui religiosae incorporatas. Commissio tenuit inopportunum esse de hac re disserere in textu schematis. Observatio enim modum iuridicum concretum respicit, quo paroecia familiae religiosae committi potest. Quare res est futuro Codici Iuris Canonici relinquenda.

[B] P. 20, lin. 8: alius Pater [E/2868] in primo commate haec verba inserenda proponit: «quin immo religiosi se adstrictos sciant Episcoporum postulationibus». Sensus observationis retinendo, textus mutatus est sequenti modo: «*quin immo religiosi Episcoporum postulationibus votisque prompte ac fideliter obsecundent*». E contra reiecta est propositio cuiusdam Patris [E/2777], qui vellet auxilium religiosorum praestandum esse «etiam cum aliquo detimento eorum domus». Principium hoc Commissioni visum est enuntiari non debere in documento conciliari: sufficit enim textus schematis.

IV 171 – Pag. 46, lin. 38: Deleatur verbum «legitime» (*13 Patres*).

R. – Non admittitur, quia aliquid necessarium exprimit: nempe significatur Religiosos advocari ab Episcopo non posse, nisi per legitimos Superiores et servatis de iure servandis.

172 – Pag. 47, linn. 5-6: Dicatur: «Quae ad principia in hoc Decreto contenta, adamussim et quam citius accommodentur» (*143 Patres*).

R. – Partim admittitur, ut dicitur in Relatione (cf. *supra* *). Sed adverbia «adamussim» et «quam citius» non includuntur, quia principium de Constitutionum accommodatione materiam ampliorem complectitur, quam illam de qua nostrum schema agit. Festinatio ergo accommodationis ad schema *de Religiosis* remittitur.

[DCA n. 21, p. 15, ln. 34-36]

[cf. DCA n. 22]

animarum necessitate atque cleri penuria, Instituta religiosa, quae vitae mere contemplativae non addi- cuntur, ab Episcopis advocari possunt ut in variis ministeriis pastoralibus operam adiutricem impendant;	12 13 14
quam operam ut praestent, in paroeciis quoque suscipiendis etiam ad tempus, Superiores pro viribus faveant.	15
2) Religiosi autem, in exter- num apostolatum immissi, spi- ritu/religionis propriae imbuti semper sint oportet, atque fide- les permanere/debent regulari observantiae et subiectioni erga proprios Superiores;/quam obli- gationem ipsi Episcopi urgere ne omittant.	16 17 18 19
3) Exemptio, qua Religiosi ad Summum Pontificem vel ad aliam ecclesiasticam Auctorita- tem advocantur et ab Episcopo- rum iurisdictione subducuntur, ordinem Institutorum internum potissimum respicit, quo melius	20 21 22 23

III [C] P. 20, lin. 17: Ad 2) admissa observatione cuiusdam Patris [E/2807], textus emendatus dicit: «*religiosi ... spiritu religionis propriae imbuti sint*», loco «*imbuti sint semper oportet*». Sensus est spiritualitatem religiosorum pro- priam necessariam esse etiam ad opera apostolatus rite exercenda, salva tamen debita Ordinario loci subiectione.

[D] Ad 3) variae animadversiones factae sunt: P. 20, lin. 22: *a)* Dicatur: «exemptio ordinem institutorum tam internum quam externum respicit» [E/2766]. Resp. Exemptio in casu, quia opera apostolatus etiam comprehenderet, certissime contraria esset verbis Pii XII: *religiosi «Episcopis auxiliatores adsint et subsint»*. *b)* Ratio exemptionis sit auxilium a religiosis praestandum «universo Collegio episcopali per Romanum Pontificem» [E/2848, E/2767]. Resp. Disponibilitas religiosorum in bonum Ecclesiae universae sufficenter si- gnificantur in fine huius paragaphi. *c)* Tota haec materia, data eius difficultate, remittatur ad futurum Codicem Iuris Canonici [E/2762, E/2909]. Resp. Normae generales ac fundamentales necessariae hic sunt; immo et enuntianda sunt ob petitionem multorum Patrum et voluntatem Ioannis XXIII f. m. qui tale argumen- tum a Commissione pertractandum significavit.

IV 173 – Pag. 47, linn. 8-10: Loco «*Instituta Religiosa, quae vitae mere con- templativae non addicuntur*» dicatur: «*salva indole uniuscuiusque Religionis»* (84 *Patres*). Vel: «*Religiones, exceptis illis quae ex instituto vitam contemplati- vam profitentur»* (283 *Patres*).

III [n. 35, 47, 7-25]

8 animarum necessitate
 atque cleri penuria,
 9 Instituta religiosa,/quae vitae
 mere contemplativae non addi-
 10 cuntur, ab Episcopis advocari
 11 possunt ut in variis ministeriis
 pastoralibus operam adiutricem
 12 impendant;

13 quam operam ut praestent, in
 paroeciis quoque suscipiendis
 14 etiam ad tempus,/Superiores
 pro viribus faveant.

15 2) Religiosi autem, in exter-
 num apostolatum immissi, spi-
 16 ritu religionis propriae/imbuti
 17 sint, [C] atque fide-
 les permaneant regulari
 18 observantiae et subiectioni erga
 proprios Superiores; quam obli-
 19 gationem ipsi Episcopi urgere
 20 ne omittant.

21 [D] 3) Exemptio, qua Religiosi ad
 22 Summum Pontificem vel ad
 23 aliam ecclesiasticam/Auctorita-
 tem advocantur et ab Episcopo-
 24 rum iurisdictione subducuntur;
 25 ordinem Institutorum/internum
 potissimum respicit, quo melius

IV [n. 35, 23, 29-42]

bus animarum necessitatibus
 atque cleri/dioecesani penuria,
 173 Instituta religiosa, quae vitae
 mere contemplativae/non addi-
 174 cuntur, ab Episcopis advocari
 possunt ut in variis ministeriis
 pastoralibus operam adiutricem
 impendant, *inspecta tamen pro-*
pria cuiusque/Instituti indole;
 quam operam ut praestent, in
 paroeciis quoque suscipiendis
 etiam ad tempus, Superiores
 pro viribus faveant.

176 2) Religiosi autem, in exter-
 num apostolatum immissi, spi-
 ritu/religionis propriae imbuti
 sint, atque fide-
 les permaneant regulari
 observantiae et subiectioni erga
 proprios Superiores; quam obli-
 gationem/ipsi Episcopi urgere
 ne omittant.

177 3) Exemptio, qua Religiosi ad
 35 Summum Pontificem vel ad
 36 aliam/ecclesiasticam Auctorita-
 tem advocantur et ab Episcopo-
 rum iurisdictione/subducuntur,
 ordinem Institutorum internum
 potissimum respicit, quo/melius

R. – Hi duo modi pro parte admittuntur iuxta ea quae amplissime in Relatione continentur (cf. *supra**).

174 – Pag. 47, lin. 10: Addatur «servatis servandis» vel «secundum normas» vel «ad normam iuris canonici» (2 *Pater*).

R. – Haec verba necessaria non sunt, quia iam intelleguntur in textu.

175 – Pag. 47, lin. 14: Addatur «Ad quas etiam paroecias suscipiendas Religi-
 osi tenentur, si agatur de dioecesibus in quibus iidem maxima pars cleri sint» (1
Pater).

R. – Modus hic quaestionem nimis particularem attingit, quae Decreto Conciliari non congruit.

176 – Pag. 47, lin. 14: Sequens nova paragraphus addatur: «Religiosi ut antea,
 nisi a iure communii aliud constitutum sit, oboediant soli proprio Superiori,
 ideoque legitima Episcoporum vel Conferentiarum Episcoporum mandata,
 nonnisi Superioribus, generatim maioribus, et per Superiorum singulis Reli-
 giosis dentur» (1 *Pater*).

R. – Non admittitur quia non necessarium videtur.

177 – Pag. 47, linn. 15-20: Ordo propositionum ita immutetur, ut prius de ob-
 servantia et subiectione Religiosorum erga proprios Superiores agatur et dein
 de spiritu Religionis, quo imbuti sint oportet (2 *Pater*).

R. – Textus schematis est magis logicus et congruens.

178 – Pag. 47, lin. 25: Auferatur verbum «potissimum» (1 *Pater*).

R. – Vox illa ad hoc necessaria est, ut principium de exemptione recte enuntietur.

[DCA n. 22, p. 16, ln. 17. 27-30]

in iisdem omnia sint inter se apta et connexa atque/incremento et perfectioni religiosae conversationis consulatur;²³ quin/imm o, ut de illis
Summus Pontifex disponere possit pro inceptis in/bonum Ecclesiae universae.

24

25

26

Haec autem exemptio non impedit quominus Religiosi in singulis/dioecesibus Episcoporum iurisdictioni subsint,
prout horum pa-

27

28

II ²³ Cf. LEO XIII, Const. Ap. *Romanos Pontifices*, 8 maii 1881: *Acta Leonis XIII*, vol. II (1882), p. 234.

III [E] Quoad institutum exemptionis, Patres [E/2561, E/2565, E/2620, E/2874, E/2885, E/2909, E/2766, E/2900, E/2767, E/2807, E/2848, E/2864, E/2868, E/2909, E/2910, E/2965, E/2970, E/3266, E/2625] in diversas abierunt sententias. Commissio nostra, omnibus rationibus hinc inde allatis mature persensis, censuit redactionem immutatam servandam esse, quatenus respicit *principium generale*, sc. quod religiosorum exemptio «ordinem institutorum internum potissimum respicit». Attamen duo innovata sunt. Primum est de auctoritate quae disponere queat de religiosis pro inceptis in bonum Ecclesiae. Prior textus in par. 3 num. 33 tantum de Summo Pontifice loquebatur, in ordine ad bonum Ecclesiae universae. Ne praetermitti videantur Ecclesiae Orientales, haec addita sunt: etiam de religiosis disponere poterit, praeter Summum Pontificem, «alia competens Auctoritas in bonum Ecclesiarum propriae iurisdictionis», uti est exempli gratia Patriarcha [E/2803].

P. 20, lin. 25: Ne praetermitti videantur Ecclesiae Orientales, addatur in textu, quando de dispositione religiosorum agatur in bonum Ecclesiae: «*alia competens auctoritas in bonum Ecclesiarum propriae iurisdictionis*» [E/2803]. Resp. Admittitur animadversio, ob rationes allatas.

P. 20, linn. 24-25: Verba «quin immo» nimis emphatice exprimunt religiosorum disponibilitatem in bonum Ecclesiae [E/2848, E/2803, E/3266]. Resp. Verba mutata sunt in novo textu, qui dicit «*necnon*».

Solutio problematis exemptionis potius quaerenda est in concordia utriusque partis, Episcopi nempe et Instituti religiosi [E/2910, E/2810, E/2812, E/2853, E/2970, E/2591, E/2909]. Resp. De hac concordia agunt 5) et 6); quae tamen non impedit principia quae hic promulgantur.

Integer ordo externus institutorum religiosorum ab Episcopo dependeat [E/2874, E/2777, E/2552, E/2561, E/2885, E/2900]. Resp. Textus sapientius affirmit exemptionem «ordinem Institutorum internum *potissimum* respicere».

	III [n. 35, 47, 25-36]	IV [n. 35, 23, 42 – 24, 6]	
26	in/iisdem omnia sint inter se ap-	179	in iisdem omnia sint inter se ap-
27	ta et connexa atque incremento		ta et connexa atque incremento
28	et perfectioni religiosae conver-		et perfectioni religiosae conver-
29	sationis consulatur; ¹⁸ necnon		sationis consulatur; ¹⁹ necnon
	ut de illis disponere possit		ut de illis/disponere possit
	<i>Summus Pontifex</i>		<i>Summus Pontifex</i>
	<i>in bonum</i>		<i>in bonum</i>
30	<i>Ecclesiae universae,¹⁹ alia vero</i>		<i>Ecclesiae universae,²⁰ alia/vero</i>
31	<i>competens Auctoritas in bonum</i>		<i>competens Auctoritas in bonum</i>
32	<i>Ecclesiarum propriae iurisdictionis.</i> [E]		<i>Ecclesiarum propriae iurisdictionis.</i>
33	Haec autem exemptione non	180	Haec autem exemptione non
34	impedit quominus Religiosi in	181	impedit quominus Religiosi in
35	singulis dioecesis Episcopo-		singulis/dioecesis Episcopo-
36	rum iurisdictioni subsint ad	182	rum iurisdictioni subsint ad
	<i>normam iuris,/prout horum pa-</i>		<i>normam iuris, prout/horum pa-</i>

III ¹⁸ Cf. LEO XIII, Const. Ap. *Romanos Pontifices*, 8 maii 1881: *Acta Leonis XIII*, vol. II (1882), p. 234.

III ¹⁹ Cf. PAULUS VI, *Allocutio*, 23 maii 1964: A.S., 56 (1964), pp. 570-571: «Religiosi enim sodales semper et ubique Romani Pontificis potestati, utpote supremo suo Moderatori, in primis subiciuntur. Instituta religiosa igitur praesto sunt Romano Pontifici in iis operibus, quae ad bonum Ecclesiae universae pertinent».

IV ¹⁹ Cf. LEO XIII, Const. Ap. *Romanos Pontifices*, 8 maii 1881: *Acta Leonis XIII*, vol. II (1882) p. 234.

IV ²⁰ Cf. PAULUS VI, *Allocutio*, 23 maii 1964: AAS 56 (1964) pp. 570-571.

Revera, si observatio admitteretur, ratio exemptionis pessum daretur, quae consistit, quoad ordinem externum, in religiosorum disponibilitate pro inceptis in bonum Ecclesiae.

IV 179 – Pag. 47, lin. 25: Vox «potissimum» per verbum «unice» mutetur (*I Pater*).

R. – Nequaquam: secus enim doctrinam falsam exprimeret.

180 – Pag. 47, lin. 32: Addatur: «Uti est exempli gratia Patriarcha quoad omnes Religiosos proprii Ritus» (*I Pater*).

R. – Textus dicit simpliciter «competens Auctoritas» ne descendere debeat ad causas particulares, qui, cum Decreto Conciliari, utpote exempla, non congruunt.

181 – Pag. 47, lin. 33-37: Paragraphus haec substituatur per verba Pauli VI in Allocutione 23 maii 1964: «Haec autem exemptione non impedit quominus *in sacri apostolatus exercitio in variis dioecesis religiosi sodales subsint etiam Episcoporum iurisdictioni, quibus auxilium praebere tenentur, salva semper apostolatus natura ipsorum propria et vitae religiosae necessitatibus*» (*I Pater*).

R. – Verba schematis desumpta sunt ex Allocutione Pii XII 8 decembris 1950 et doctrinam in textu necessariam clarissimis verbis exponunt.

182 – Pag. 47, lin. 35: Supprimantur verba «ad normam iuris» (25 Patres).

R. – Non necessaria est haec suppressio, si verba recte intellegantur, prout dictum fuit in Relatione altera. Revera exsistere debet aliqua norma iuris: agitur tamen non de iure *condito*, sed de iure *condendo*.

183 – Pag. 47, lin. 33-37: Nova ordinatione ita emendetur textus, ut primo affirmetur Religiosorum subiectio erga Episcopos, dein exemptione (8 Patres).

R. – E contra, inspectis principiis quae in praecedentibus et sequentibus lineis exponuntur, magis logice proceditur ab exemptione ad assertam subiectiōnem erga Episcopi potestatem.

[DCA n. 23, p. 17, ln. 2-6]

29

storale/munus perfungendum et
animarum rite ordinanda cura-
tio requirunt.²⁴ [A]

30

4) Omnes Religiosi, exempti et
non exempti, Ordinariis loco-
rum subduntur in iis
quae ad publicum exercitium
cultus divini,

31

32

ad/curam ani-
marum, ad sacram praedicatio-
nem populo tradendam, ad chri-
stifidelium, praesertim puer-
orum,

33

34

catecheticam insti-
tutionem et liturgicam efforma-
tionem,

ad varia apostolatus opera

II ²⁴ Cf. Pius XII, *Allocutio*, 8 dec. 1950: l. c.: «Sed et Religiosorum Ordinum exemptio neque principiis constitutionis divinitus Ecclesiae datae obsistit neque ullo modo repugnat legi, qua sacerdos Episcopo parere debet. Etenim ad normam iuris canonici religiosi exempti Episcopi loci potestati subsunt, prout episcopale munus perfungendum et animorum rite ordinanda curatio requirunt».

II [A] Item, expresse commemoratur quod Religiosorum exemptio a iurisdic-
tione Ordinarii loci minime impedit quominus huic legitime illi subsint in his
quae ad cultum divinum et ad opera apostolatus pertinent.

III [F] Alia textus innovatio introducitur in tertiam paragraphum, num. 35
his verbis: «ad normam iuris» [E/2809, E/2868, E/2874, E/2970, E/2965], quando de religiosorum subiectione erga Episcopum sermo fit «prout huius
pastorale munus perfungendum et animarum rite ordinanda curatio requi-
runt». Sane, uti planum est, hic *ius condendum* intelligere oportet, non autem
ius conditum.

P. 20, lin. 27: Addatur in secundo commate, quando de religiosorum subie-
ctione agitur: «Episcoporum iurisdictioni ad normam iuris subsint» [E/2809,
E/2868, E/2874, E/2970, E/2965]. Resp. Admititur a Commissione observatio,
sed ad mentem. Mens autem est, ut omnes anxietates et dubia vitentur, agi in
casu de *iure condendo*, non vero de *iure condito*.

[G] Secundo loco, potentibus non paucis Patribus [E/2810, E/3365, E/2885,
E/2565, E/2591, E/2785, E/2812, E/2864, E/3177, E/3241], Commissio existima-
vit augendos esse casus in par. 4 recensitos, in quibus religiosi, exempti et non
exempti, Episcoporum auctoritati subiici debent. Revera duos casus attulimus:
primus est de «religiosa ac morali educatione» christifidelium, praesertim pue-
rorum; secundus de «scholarum catholicarum generali ordinatione». His ultimi-
mis verbis, ulterius in futuro Codice Iuris Canonici determinandis, significatur
non quidem earumdem scholarum ipsa moderatio, sed generalis omnium scho-
larum catholicarum in dioecesi distributio, earum inter se cooperatio atque ea-
rumdem visitatio necnon vigilantia, ut non minus quam aliae scholae ad fines
culturales et sociales prosequendos aptatae sint. Mens autem Commissionis est
ut scholarum visitationem quod spectat, ratio normarum habeatur, quae iam a

III [n. 35, 47, 36 – 48, 5]

IV [n. 35, 24, 6-13]

37 storale munus perfungendum/et
animarum rite ordinanda cura-
tio requirunt.²⁰ [F]

38 4) Omnes Religiosi, exempti et
39 non/exempti, Ordinariis [G] lo-
40 corum subduntur in iis
quae ad publicum exercitium
cultus divini,
41 ad/curam ani-
marum, ad sacram praedicatio-
42 nem/populo tradendam, ad chri-
43 stifidelium, praesertim puer-
rum, *religiosam et moralem*
2 educationem, catecheticam insti-
3 tutionem et liturgicam/efforma-
4 tionem *ad generalem scholarum*
5 *catholicarum ordinationem* [H]
et ad varia apostolatus opera

7 storale munus perfungendum et
animarum rite ordinanda cura-
tio requirunt.²¹

8 * 4) Omnes Religiosi, exempti et
197 non exempti, *Ordinariorum* lo-
184 corum *potestati subsunt* in iis
188 quae ad publicum exercitium
cultus divini, *salva quidem Ri-*
tuum diversitate, ad curam ani-
marum, ad sacram/praedicatio-
11 nem populo tradendam, ad chri-
12 stifidelium, praesertim puer-
13 rum, *religiosam et moralem*
educationem, catecheticam insti-
tutionem/et liturgicam efforma-
tionem
186 [cf. ln. 15-16]

187

III ²⁰ Cf. Pius XII, *Allocutio*, 8 dec. 1950: l. c. «Sed et Religiosorum Ordinum exemptione neque principiis constitutionis divinitus Ecclesiae datae obsistit neque ullo modo repugnat legi, qua sacerdos Episcopo parere debet. Etenim ad normam iuris canonici religiosi exempti Episcopi loci potestati subsunt, prout episcopale munus perfungendum et animorum rite ordinanda curatio requirunt».

IV ²¹ Cf. Pius XII, *Allocutio*, 8 dec. 1950: l. c.

Commissione mixta approbatae fuerunt quaeque continentur in Appendice quinta praecedentis schematis «De cura animarum», pag. 96, num. 10.

[H] P. 20, linn. 33-34: Ad 4) In hac paragrapo casus specificantur in quibus religiosi, etiam exempti, Ordinariis loci subiici debent. Iuxta petitionem plurium Patrum [E/3365, E/2885, E/2864, E/2632, E/3177, E/3231] additi sunt duo casus: «ad christifidelium, praesertim puerorum, catecheticam institutionem, *religiosam ac moralem educationem* et liturgicam efformationem» necnon «*ad scholarum catholicarum generalem ordinationem*». Rationes propter quas hi causas additi sunt, satis explicantur in relatione.

Unus vero Pater [E/2762, E/2909] haec omnia mandare vellet ad futurum Codicem Iuris Canonici. Commissio e contra censuit haec specificari debere, quia a bono animarum exigitur atque ut recta ordinatio operum apostolatus in dioecesi obtineatur.

Alius Pater [E/2561] inserere petiit necessitatem interventus Episcopi ad quamlibet pecuniae quaestuationem in dioecesi faciendam. De hac materia iam egit schema «De cura animarum»: remittenda nunc videtur ad Directorium pastorale.

IV 184 – Pag. 47, lin. 39: Loco «subduntur» dicatur «subsunt» (570 Patres). R. – Admittitur emendatio, ut in Relatione explicatur (cf. *supra* *).

185 – Pag. 47, lin. 40: Addatur «salva tamen diversitate Rituum» (225 Patres).

R. – Admittitur.

186 – Pag. 48, lin. 4: Dicatur «scholarum catholicarum ordinationem, salva tamen eorum legitima autonomia» (273 Patres).

R. – Admittitur, modo in Relatione explicato (cf. *supra* *).

187 – Pag. 48, lin. 6: Addatur «abrogatis omnibus contrariis privilegiis» (1 Pater).

R. – Sufficit enuntiatio principii generalis, quae in textu invenitur.

necnon ad status clericalis decorum spectant. [cf. p. 20, ln. 34] 21

[DCA n. 38, p. 21, ln. 20-21]

[DCA n. 38, p. 21, ln. 21-22]

[DCA n. 39, p. 21, ln. 26-29]

[DCA n. 41, p. 22, ln. 9-13]

[DCA n. 41, p. 22, ln. 14-16]

Pariter Religiosi tenentur servare ea omnia quae Episcoporum Concilia aut Conferentiae ab omnibus servanda legitime edixerint. 2

5) Inter varia Instituta religiosa atque inter eadem et clerum dioecesanum, ordinata foveatur cooperatio. 3

Arcta insuper habeatur omnium operum et actionum apostolicarum coordinatio, quae maxime pendet a supernaturali animorum et mentium habitu, in caritate radicato et/fundato. 4

Hanc autem coordinationem curare Apostolicae Sedi competit pro universa Ecclesia; sacris vero Pastoribus in sua cuiusque dioecesi; Patriarchalibus demum Synodis et Episcoporum Conferentiis in/proprio territorio. 5

Episcopi vel Episcoporum Conferentiae et Superiores religiosi, 6

pro/operibus 7

IV 188 – Pag. 48, lin. 6: Addatur «ad visitationem ecclesiarum publicarum» (*1 Pater*). 8

R. – Implicite iam continetur in clausula «publicum exercitium cultus divini». 9

189 – Pag. 48, lin. 8: Addatur: «circa praedicta capita» (*1 Pater*). 10

R. – Sufficit verbum «legitime»: hoc enim, modum et materiam simul complectitur, quibus Episcoporum Consilia aut Conferentiae decreta ab omnibus servanda edunt. 11

190 – Pag. 48, lin. 8: Addatur: «ad quaestiones in dioecesi ordinandas» (*2 Patres*). 12

R. – Eadem responsio ac in praecedenti observatione.

191 – Pag. 48, linn. 21-31: Supprimatur textus, quia, ex una parte non congruit cum principio de Episcopi auctoritate, ex alia principia periculosa introducit novumque institutum iuridicum in Ecclesia inauditum (*35 Patres*). 13

III [n. 35, 48, 5-23]

IV [n. 35, 24, 13-29]

necnon ad status clericalis deco-	188	<i>atque ad status clericalis deco-</i>	14
6 rem/spectant. [cf. ln. 4-5]	*	<i>rem spectant/necnon ad varia opera in iis quae sacri apostolatus exercitium respiciunt.</i>	
7 Pariter Religiosi tenentur servare ea omnia/quae Episcoporum		<i>Religiosorum quoque scholae catholicae Ordinariis locorum subsunt ad/earum generalem ordinationem et vigilantiam quod attinet, firmo tamen/iure Religiosorum quoad earumdem moderamen.</i>	15
8 Concilia aut Conferentiae/ab omnibus servanda legitime edixerint.		Pariter Religiosi tenentur servare ea omnia quae Episcoporum	16
9 5) Inter varia Instituta religiosa atque/inter eadem et clerum dioecesanum, ordinata/foveatur cooperatio.	189	Concilia aut Conferentiae ab omnibus servanda legitime	17
10 Arcta insuper habeatur/omnium operum et actionum apostolica- rum/coordinatio, quae maxime pendet a supernaturali animorum et mentium habitu, in caritate/radicato et fundato.	190	edixerint.	18
11 Hanc autem coordinationem curare Apostolicae Sedi competit pro universa Ecclesia; sacris vero Pastoribus in sua/cuiusque dioecesi; Patriarchalibus demum Synodis et Episcoporum Conferentiis in proprio/territorio.	*	5) Inter varia Instituta religiosa atque inter eadem et clerum dioecesanum, ordinata foveatur cooperatio.	19
12 Episcopi vel Episcoporum Conferentiae et/Superiores reli-	191	Arcta insuper habeatur omnium operum et actionum apostolica- rum coordinatio, quae maxime pendet a supernaturali animorum et mentium habitu, in caritate radicato et/fundato.	20
13 192 Pag. 48, linn. 21-31: Clarius doctrina exponatur (<i>1 Pater</i>).		Hanc autem coordinationem curare Apostolicae Sedi competit/pro universa Ecclesia; sacris vero Pastoribus in sua cuiusque dioecesi;/Patriarchalibus demum Synodis et Episcoporum Conferentiis in proprio/territorio.	21
14 193 Pag. 48, linn. 21-25: Supprimatur textus (<i>1 Pater</i>).		Episcopi vel Episcoporum Conferentiae et Superiores reli-	22
15 194 Pag. 48, lin. 21: Incipiat textus per verba «optatur ut» atque in lin. 24: verba «ne» et «nisi» supprimantur ut redactio sensu positivo appareat (<i>1 Pater</i>).		194 195	23
16 R. – Admittitur secundum; attamen reicitur primum, quia de re agitur, non tan- tum commendanda, sed urgenda.		gosi vel/Conferentiae Superio- rum Maiorum, pro operibus	24
17 195 Pag. 48, lin. 22: Supprimantur vel melius explicentur verba: «vel Confe- rentiae Superiorum maiorum» (<i>6 Patres</i>).	*	Maiorum, pro operibus	25
18 R. – Non admittitur ob rationes in Relatione allatas (cf. <i>supra</i> *).			26

R. – In Relatione explicatur sensus propositionis (cf. *supra* *).

192 – Pag. 48, linn. 21-31: Clarius doctrina exponatur (*1 Pater*).

R. – Non est modus, quia nullus novus textus a Patre proponitur.

193 – Pag. 48, linn. 21-25: Supprimatur textus (*1 Pater*).

R. – Sufficiens responsio in Relatione continetur (cf. *supra* *).

194 – Pag. 48, lin. 21: Incipiat textus per verba «optatur ut» atque in lin. 24: verba «ne» et «nisi» supprimantur ut redactio sensu positivo appareat (*1 Pater*).

R. – Admittitur secundum; attamen reicitur primum, quia de re agitur, non tan- tum commendanda, sed urgenda.

195 – Pag. 48, lin. 22: Supprimantur vel melius explicentur verba: «vel Confe- rentiae Superiorum maiorum» (*6 Patres*).

R. – Non admittitur ob rationes in Relatione allatas (cf. *supra* *).

I

[DCA n. 45, p. 23, ln. 13-17]

II [n. 33, 21, 13-18]

apostolatus quae a Religiosis exercentur, ne procedant nisi praeviis consiliis mutuo inter se collatis.

6) Ad fovendas concorditer et fructuose mutuas relationes/inter Episcopos et Religiosos, statis temporibus et quoties id opportunum videbitur, Episcopi et Superiores religiosi convenient ad negotia/tractanda, quae universim ad apostolatum in territorio pertinent.

III [I] Tandem postulantibus quibusdam Patribus [E/2810, E/2812, E/2853, E/2965, E/2762, E/2970], mentio fit in par. 5 eiusdem num. 35 (olim 33), *de Conferentiis Superiorum Maiorum*. Hae, quae iam in multis nationibus existunt, collatis consiliis cum Episcoporum Conferentiis procedant semper oportet quoad opera apostolatus quae a religiosis exercentur.

P. 21, lin. 12: 5) Iuxta cuiusdam Patris [E/2972, E/2812, E/2965] observationem, congruentius completeretur sequenti modo: «Episcopi vel Episcoporum Conferentiae et Superiores religiosi vel Conferentiae Superiorum maiorum».

[J] Aliquis Pater [E/2910] desideravit quaedam exprimenda esse de cura Episcoporum erga religiosas. Attamen satis videtur provideri in num. 34 (olim

14

15

16

17

18

	III [n. 35, 48 , 23-31]	IV [n. 35, 24 , 29-35]	
24	apostolatus quae/a Religiosis exercentur, ne procedant nisi praeviis consiliis mutuo inter se collatis. [I]	apostolatus quae a/Religiosis exercentur, praeviis consiliis mutuo inter se collatis procedere/velint.	30
25			31
26	6) Ad fovendas concorditer et fructuose/mutuas relationes in- ter Episcopos et Religiosos, sta- tis temporibus et quoties id op- portunum videbitur, Episcopi et Superiores religiosi/conveniant ad negotia tractanda, quae universim ad apostolatum in territorio pertinent. [J]	6) Ad fovendas concorditer et fructuose mutuas relationes in- ter/Episcopos et Religiosos, sta- tis temporibus et quoties id op- portunum videbitur, Episcopi et Superiores religiosi convenire velint ad negotia/tractanda, quae universim ad apostolatum in territorio pertinent.	32
27			33
28			34
29			35
30			
31			

n. 32); ibi enim dicitur: «etiam alii sodales, sive viri sint sive *mulieres*, qui et ipsis peculiari ratione *ad familiam dioecesanam* pertinent...».

IV 196 – Pag. 48, lin. 25: Addatur «discussiones inexplicabiles Sanctae Sedi vel Auctoritati competenti ut decidat proponantur» (*I Pater*).

R. – Non admittitur utpote non necessarium.

197 – Pag. 47, lin. 38 s.: Clarum est in integro textu paragraphi quartae numeri 35, sub nomine *Religiosorum* comprehendendi simul *Religiosos exemptos et non exemptos*, prout iam edicitur in initio ipsius quartae paragraphi. Commissio tamen opportunum censem id repetere et expresse affirmare ne in posterum de hoc textu minus rectae interpretationes vel inutiles controversiae oriантur.

Caput III

DE NATIONALI EPISCOPORUM COETU
SEU CONFERENTIA¹

Caput III

DE EPISCOPIS IN COMMUNE PLURIM
ECCLESIARUM BONUM COOPERANTIBUS
[A]

I ¹ Institutum Conferentiarum Nationalium non commemoratur neque in CIC neque in CICO, dum e contra commemorantur Conventus Episcoporum Provinciales saltem quinquennales (CIC can. 292) et Collationes Provinciales annuales (CICO, *de Clericis*, can. 351). Plures tamen Romani Pontifices Nationales Episcoporum Coetus adprobaverunt et amplissimis verbis laudaverunt, eorum annuam celebrationem commendantes. Verbi gratia: PIUS IX, Ep. *Maximae quidem*, ad Episcopos Bavariae, 19 aug. 1864: Acta Pii IX, pars I, v. III, p. 674. LEO XIII, Ep. *In ipso supremi*, ad Episcopos Austriae, 3 martii 1891: Acta Leonis XIII, vol. XI, p. 35; Ep. *Pastoralis vigilantiae*, ad Episcopos Lusitaniae, 25 iunii 1891: ib., vol. XI, p. 207; Ep. *Delectati summopere*, ad Episcopos Peruviae, 22 augusti 1902: ib., vol. XXII, p. 177; Ep. *Litteras a Vobis*, ad Episcopos Brasiliæ, 2 iulii 1894: ib., vol. XIV, p. 228; Ep. *Inter graves*, ad Episcopos Peruviae, 1 maii 1894: ib., vol. XIV, p. 133, etc. PIUS X, Ep. *Sollicite vehementer*, ad Episcopos Lusitaniae, 5 maii 1905: Acta Pii X, vol. II, p. 42; Ep. *Magnopere Nos*, ad Episcopos Peruviae et Americæ Latinae, 24 septembri 1905: ib., vol. II, p. 172; Ep. *Diligentia ipsa*, ad Episcopos Bavariae, 30 aprilis 1911: AAS 3 (1911) p. 264 etc. BENEDICTUS XV, Ep. *Communes Litteras*, ad Episcopos Foederatarum Americae Septentrionalis Civitatum, 10 apr. 1919: AAS 11 (1919) p. 171. PIUS XI, Ep. *Communes accepimus*, ad Episcopos Australiae, 12 februarii 1923: AAS 15 (1923) p. 108; Ep. *Perlibenti*, ad Episcopos Lusitaniae, 14 maii 1923: AAS 15 (1923) p. 339; et passim in Epistulis ad Episcopos diversarum nationum in unum convenientes missis. Index Conferentiarum Episcoporum, quae novissimis hisce annis constitutae sunt, exstat in Annuario Pontificio 1963, pp. 796-801.

II [A] Caput tertium inscribitur: «De Episcopis in commune plurium Ecclesiarum bonum cooperantibus». In tres articulos dividitur, in quorum primo, maioris utique momenti, agitur de synodis et de Conciliis particularibus, atque praecipue de Episcoporum Conferentiis.

De *Capite III*, cui titulus est «De Episcopis in commune plurium Ecclesiarum bonum cooperantibus», haec dicenda videntur.

III [A] Praesens Cap. III in praecedenti schemate *de Episcopis ac de dioecesis regimine*, inscribebatur: *De Nationali Episcoporum Coetu seu Conferentia*. Novum nunc habet titulum, qui tertio aspectui episcopalis muneric respondet et principia atque instituta exprimit, quibus in bonum plurium Ecclesiarum sive finitimarum, sive eiusdem territorii aut nationis, sive demum plurium nativorum, vel circumiacentium vel similibus problematibus affectarum, satius occurrit possit.

Nova ratione ordinatum, et in tres articulos exstat partitum. Causa princeps totius tractationis huius capituli hinc quaerenda: 1) ex necessitate illius consensionis et conspirationis validioris usque reddendae, qua catholicæ Hierarchiae ordines vitali fidei caritatisque foedere inter se coniungi debent; 2) ex necessitate invicem prudentiae lumina communicandi, consilia conferendi voluntatesque consociandi; 3) ex necessitate demum opera coniungendi, iunctisque viribus connitendi ad communem provehendam tuendamque religionis causam. Mira enim haec consensio et concordia faustum ac felix omen erit quod meliora tempora Ecclesiae spondet.

Caput III

DE EPISCOPIS IN COMMUNE PLURIMI
ECCLESiarum BONUM COOPERANTIBUS
[A]

Caput III

DE EPISCOPIS IN COMMUNE PLURIMI
ECCLESiarum BONUM COOPERANTIBUS

Plurimae exstantes in hac materia differentiae Ecclesias Orientales inter et Ecclesiam Latinam, impediverunt, quominus in schemate eadem ederentur pro omnibus normae: ast sub n. 36, 6, pag. 87, huic rei provisum est suadendo, ut *Conventus interrituales* constituerentur, his conciliaribus legibus pro posse regendi, quibus commune bonum totius territorii, ubi plures Ecclesiae diversorum rituum sunt, provehi posset. Hanc agendi rationem ipsius Commissionis de Ecclesiis Orientalibus menti apprime respondere aperte nobis patuit.

Onus hodie nobis incumbit rationes declarandi novi huius confecti schematis et imprimis quas ob causas, aliquorum Patrum desideriis posthabitis hae prae aliis, selectae fuerint emendationes quae in fasciculo continetur.

De capite III in genere. 1) Quidam Pater [E/E/2654] animadvertisit totum caput III (nn. 34-42) esse reducendum ad breves ac paucas propositiones essentiales, cetera tractanda in CIC. Sed Commissione iudicavit schema iam essentia- lia tantum complecti et non posse adhuc coarctari quoad materiam. 2) Scripsit quidam Pater [E/2631]: «Ubi numerus Episcoporum magnus est, Conferentiae sint regionales; sed regiones vastae sint». Nullum attulit argumentum. Conferentiis regionalibus clare innuitur in n. 35 (nunc 37) schematis nostri. Opportunius visum est id relinquere iudicio Conferentiae nationalis, quae rationes et modos statuere potest quibus inter se communicent operamque conso- cient. N. 37 (nunc 39) schematis huic rei pariter consultit, erectionem regionum suadens.

2
Inde a prioribus Ecclesiae/saecululis Episcopi, peculiaribus quidem Ecclesiis praepositi, communione fraternali caritatis atque studio permoti universalis

3

II [B] In art. 1, qui inscribitur: «*Synodi, Concilia et praesertim Episcoporum Conferentiae*», agitur de *Synodis et de Conciliis particularibus*, itemque de pluribus speciebus *Conferentiarum Episcoporum*.

III [B] 1) Materia primi articuli: «*Synodi, Concilia et praesertim Episcoporum Conferentiae*» quae in praecedenti schemate totum erat caput III et novem constabat numeris, in praesenti schemate – attentis votis a Patribus in secunda Sessione prolatis necnon normis a Commissione de Concilii laboribus coordinandis, editis – ad tres tantummodo numeros coarctata est (34-36).

Quaedam vero ex praecedenti schemate seposita sunt non quia inutilia, sed quia ex natura rei supposita, ab eaque requisita et quia consulendum erat libertati uniuscuiusque Conferentiae ea statuendi, quae sibi utiliora putarentur. Hanc ob causam nihil statuit schema: de praeside, de frequenta congressionum, de modo suffragii dandi, de agendi ratione etc. Eadem dici possunt de Consilio episcopali permanenti, de Commissionibus, de Secretariatu generali constitwendis, quae sub n. 36, 3 tamquam exempla relata sunt, quia certa iam habetur de hac re consuetudo in Conferentiis exstantibus et quia non in omnibus nationibus parem induere possunt aspectum seu formam.

Ideo ad sententiam propositam quod attinet, utrum hic conficiendum sit perfectum Statutum an dari sufficiat summa legum lineamenta, opportunum visum est via media incedere, statuere nempe elementa, quae universis nationibus aptari possint, dum Conferentia, iuxta usus et necessitates, suas quaeque decernet de ceteris aptas normas.

2) Terminus «*natio*» non potuit omnino deleri, quia hic de Conferentiis Episcopatibus universae cuiusdam nationis agitur et quia in Apostolicis Litteris «*Sacra Liturgia*» diei 25 ianuarii 1964, idem verbum *nationale* adhibitum et statutum est.

3) *Quoad fundamentum doctrinale* cui innitantur Episcoporum Conferentiae, perplures fuerunt sententiae: esse scilicet collectivam Episcoporum protestatem, eorum in universam Ecclesiam missionem, communionem veritatis et caritatis in Eucharistia praefiguratam, aut in Ecclesiarum localium koinonia, etc.

Eodem tempore explicatum fuit a nonnullis Em.mis et Exc.mis Patribus [E/2759], quam vocant collegialitatem non posse retineri tanquam fundamentum theologicum Conferentiarum episcopalium.

Quapropter huic Commissioni opportunum visum est innuere solummodo rationibus historicis atque necessitatibus hodiernis temporibus agendi in communione veritatis et caritatis, quia ceterae rationes sive in schemate passim adumbrantur.

	III [n. 36, 85, 1-5]	IV [n. 36, 26, 1-3]	
	I – <i>Synodi, Concilia et praesertim Episcoporum Conferentiae</i> [B]	I – <i>Synodi, Concilia et praesertim Episcoporum Conferentiae</i>	
85	36. (olim n. 34).	36.	26
2	[<i>Synodi et Concilia particularia</i>]. [C]		
3	Inde a prioribus Ecclesiae saeculis/Episcopi, peculiaribus quidem Ecclesiis praepositi, communione fraternae caritatis atque/studio permoti universalis	1 Inde a prioribus Ecclesiae saeculis Episcopi, peculiaribus quidem Ecclesiis praepositi, communione fraternae caritatis atque studio permoti universalis	2
4		2	
5		3	3

His praemissis rerum summam attingentibus, pauca nobis exponenda supersunt, quae res maioris momenti in hoc primo articulo propositas illustrari valeant.

[C] Ad n. 34 [nunc 36]: *De synodis seu conciliis particularibus*: Quibusdam Patribus [E/2972] placuit huiusmodi synodorum seu conciliorum commemorare momentum hortarique ut maiora caperent incrementa et aptioribus temperarentur legibus, quibus expeditior fieret eorum celebratio. Nostra Commissio, Patrum votis collectis et perpensis, proposuit ut tota materia in condendo Codice Iuris Canonici ordinaretur et innovaretur. Hac de causa in articulo II huius Capitis (nn. 37-39 [nunc 39-41]) tum principia, tum normae summatim edita sunt ad provinciarum ecclesiasticarum aptiorum circumscriptionem, atque ad regionum ecclesiasticarum erectionem spectantia.

IV 1 – Pag. 85, linn. 1-14: Propositum est ut novus textus substitueretur quo mentio fieret de origine et functione primaevarum Ecclesiarum Patriarchalium quae a particularibus Ecclesiis veluti matrices fidei habitae essent, quaeque exemplar praebuissent Synodorum et Conciliorum provincialium, quorum immo origo fuissent. *Rationes*: a) Novus textus cohaereret cum textu Constitutionis «De Ecclesia», c. III, n. 23, et Decreti «De Oecumenismo», n. 14; b) Synodi exortae sunt a natura collegiali Ecclesiae (16 Patres).

R. – Quae in nostro schemate edicuntur vera omnino sunt, licet non completa, nec memoratis Documentis Conciliaribus contradicunt vel opponuntur; tanquam eorum complementum accipi possunt. Propterea non mutanda.

2 – Pag. 85, lin. 3: Loco «peculiaribus» dicatur «particularibus». *Ratio*: Ut concordia fiat cum iis quae dicta sunt in Relatione generali [cf. * ad Cap. primum] (2 Patres).

R. – Non agitur hic de dioecesisibus sed de Ecclesiis peculiaribus priorum saeculorum.

3 – Pag. 85, linn. 4-6: Loco verborum: «atque studio permoti universalis missionis Apostolis traditae, vires et voluntates...» ponantur verba: «*Atque sollicitudine omnium Ecclesiarum permoti vires et voluntates*». *Ratio*: Si communio fraternae caritatis atque sollicitudo omnium Ecclesiarum satis explicant virium et voluntatum conspirationem; non satis tamen ex his constat an Episcopi polleant universali illa missione Apostolis tradita, quae propria fuit omnium et singulorum Apostolorum (3 Patres).

R. – Phrasis «studio permoti universalis missionis Apostolis traditae» intellegi debet solummodo ad mentem doctrinae communis Ecclesiae in hac Synodo exposita; minime ad quaestiones controversas attinet.

I

II [n. 34, 22, 3-13]

missionis Apostolis traditae, vi-	4
res ac voluntates suas consocia-	5
verunt ad bonum tum/commu-	
ne tum singularum Ecclesiarum	
provehendum.	
Hac ratione sive/Synodi, sive	6
Concilia provincialia, sive de-	7
mum Concilia plenaria constitu-	
ta fuerunt in quibus Episcopi	
aequalem pro variis Ecclesiis	
statuerunt rationem servandam	
tum in fidei veritatibus docendis	
tum in/disciplina ecclesiastica	
ordinanda. [C]	9
Exoptat haec Sancta Oecume-	10
nica Synodus ut veneranda Sy-	11
nodorum/et Conciliorum insti-	
tuta novo vigeant robore, quo	
aptius et efficacius/fidei incre-	
mento disciplinaeque conserva-	
tioni in variis Ecclesiis, pro/tem-	
porum adiunctis, provideatur.	13

II [C] Ad plurium Patrum [E/1579, E/1477, E/1613, E/1628, E/1573, E/1649, E/1741, E/1277, E/1871] petitionem, ut in Concilio Vaticano II aliquid de Syndicis et de Conciliis particularibus diceretur, in n. 34 huius novi schematis eorum celebratio probatur et valde commendatur, habita quoque ratione schematis Decreti «De Ecclesiis Orientalibus», ante Sessionem Secundam Concilii apparati (n. 18). Attamen nihil definite decernitur; proprie enim in Codice Iuris Canonici recognoscendo peculiaria praescripta ad rem statuenda erunt.

III [n. 36, 85, 5-20]

6 missionis Apostolis/traditae, vi-
 7 res ac voluntates suas consocia-
 8 verunt ad bonum tum commu-
 9 ne tum singularum/Ecclesiarum
 10 provehendum.
 11 Hac ratione sive/Synodi, sive
 12 Concilia provincialia, sive de-
 13 mum/Concilia plenaria constitu-
 14 ta fuerunt in quibus/Episcopi
 15 aequalem pro variis Ecclesiis
 16 statuerunt rationem servandam
 17 tum in fidei veritatibus docendis
 18 tum in disciplina ecclesiastica
 19 ordinanda.
 20 Exoptat haec Sancta Oecume-
 16 nica Synodus/ut veneranda Sy-
 17 nodorum et Conciliorum insti-
 18 tuta novo vigeant robore, quo
 19 aptius et efficacius fidei incre-
 20 mento disciplinaeque conserva-
 tioni in variis Ecclesiis, pro tem-
 porum adiunctis, provideatur.

IV [n. 36, 26, 3-12]

missionis Apostolis traditae, vi-
 4 res ac voluntates suas/consocia-
 5 verunt ad bonum tum commu-
 6 ne tum singularum Ecclesiarum
 7 provehendum.
 8 Hac ratione sive Synodi, sive
 9 Concilia provincialia, sive/dem-
 10 um Concilia plenaria constituta
 11 fuerunt in quibus Episcopi ae-
 12 qualem/pro variis Ecclesiis sta-
 13 tuerunt rationem servandam
 14 tum in fidei veritatibus docendis
 15 tum in disciplina ecclesiastica
 16 ordinanda.
 17 Exoptat haec Sancta Oecume-
 18 nica Synodus ut veneranda Sy-
 19 nodorum/et Conciliorum insti-
 20 tuta novo vigeant robore, quo
 1 aptius et efficacius/fidei incre-
 2 mento disciplinaeque conserva-
 3 tioni in variis Ecclesiis, pro tem-
 4 porum adiunctis, provideatur.

IV 4 – Pag. 85, linn. 7-8: Loco «... ad bonum tum commune tum singularum Ecclesiarum provehendum» dicatur: «*ad bonum tum singularum Ecclesiarum tum commune provehendum*». *Ratio:* Episcopi curam habent directe Ecclesiarum particularium et indirecte boni communis (*I Pater*).

R. – Ratio non esset plene consentiens cum doctrina Constitutionis «De Ecclesia»; ceterum ordo rerum hic positus non afficit substantiam.

[*Conferentiarum Episcoporum notio*. [A]]

Hodiernis potissimum/temporibus Episcopi haud raro munus suum apte ac fructuose adimplere/non valent nisi cum aliis Episcopis arctiore in dies suam concordem/atque coniunctiorem operam efficiant.²⁵ Cum autem Episcoporum Conferentiae – pluribus in nationibus [B] iam constitutae – praeclera ediderint uberioris apostolatus argumenta, Sacrosancta haec Synodus summopere expidire censem, ut ubique terrarum eiusdem nationis seu/regionis Episcopi in unum coetum confluant, ut statis temporibus simul/convenientes, communicatis prudentiae et experientiae luminibus, collatisque consiliis sancta fiat ad commune Eccle-

II ²⁵ Sunt enim nonnulla negotia quae communem omnium Episcoporum agendi rationem expostulant, praesertim si totam attingant nationem; talia sunt v. g. negotia de re scholari, administrativa, de morali usu iurium civilium et his similia. Praeterea aliquando declarationes publicae nomine omnium Episcoporum facienda sunt, quarum aliae maximi momenti esse possunt, ut declarationes quae publicam opinionem valde commovere valeant fideliumve admirationem gignere, aut quae nimium a recepta communi agendi vel sentiendi ratione discrepant, aut quae cum declarationibus de eadem materia a finitimus Episcoporum Conferentiis forte latis pugnant, et his similia.

II [A] De his tamen Conferentiis, iuxta plurium Patrum [E/353, E/1277, E/1871, E/1435, E/1275, E/1345, E/1306, E/1412, E/1477, E/1558, E/1579, E/1586, E/1621, E/1628, E/1633, E/1649, E/1741, E/436, E/484, E/485, E/493, E/392, E/1622, E/1478, E/1666, E/1521, E/1549, E/1496] animadversiones, fundamentalia tantummodo principia traduntur.

[B] Expresse autem mentio fit de Episcopis alicuius determinatae «nationis» et «de Conferentiis nationalibus», [E/1496; (contra) E/1477, E/1589] eo quod huiusmodi verba adhibentur in Litteris Apostolicis «Sacram Liturgiam», a Pau-lo PP. VI Motu Proprio datis die 25 ianuarii 1964.

III [A] Ad nn. 35, 36 [nunc 37-38]: Magno spectato episcopalium Conferentiarum momento, earumque consideratis uberioris apostolatus praeclaris editis fructibus, nostra Commissio maiorem eis tribuit partem. Attamen eorundem episcopalium coetuum minime ausa est definitionem tradere, sed descriptionem quandam (n. 36, 1), ideas et notiones adumbrantem, quibus fere omnes existentes nunc Conferentiae definiuntur vel describuntur. Earundem finem potissimum expondere cordi fuit, ut, praeter alia, Ecclesiae quoque mater-

	III [n. 37, 85, 21 – 86, 6]	IV [n. 37, 26, 13-21]	
21	37. (olim n. 35). [A]	37.	13
22	[Conferentiarum Episcoporum momentum].		
23	Hodiernis potissimum/temporibus Episcopi haud raro munus suum/ape ac fructuose adimplere non valent nisi cum/aliis Episcopis arctiorem in dies suam concordem atque coniunctiorem operam efficiant. ¹	Hodiernis potissimum tempori- bus Episcopi haud raro munus suum apte ac fructuose adim- plere non valent nisi cum aliis Episcopis/arctiorem in dies suam concordem atque coniunctiorem operam efficiant.	14
24			15
25			15
26			16
27	Cum autem Episcoporum Con- ferentiae – pluribus in nationi- bus iam constitutae – praec- clara ediderint uberioris aposto- latus argumenta, Sacrosanta haec Synodus summopere expe- dire censet, ut ubique terrarum eiusdem nationis seu regionis	Cum autem Episcoporum Con- ferentiae – pluribus in nationi- bus iam/constitutae – praec- clara ediderint uberioris aposto- latus argumenta, Sacrosanta haec Synodus summopere expe- dire censet, ut ubique terrarum eiusdem nationis seu regionis	17
28			18
29			19
30			20
86	Episcopi in unum coetum/confluant, ut statis temporibus si- mul convenientes, communica- tis prudentiae et experientiae luminibus, collatisque consiliis sancta fiat/ad commune Eccle-	Episcopi in unum coetum con- fluant, statis/temporibus si- mul convenientes, ut communica- tis prudentiae et experientiae luminibus, collatisque consiliis sancta fiat ad commune Eccle-	21
2			
3			
4			
5			
6			

III ¹ Sunt enim nonnulla negotia quae communem omnium Episcoporum agendi rationem expostulant, praesertim si totam attingant nationem; talia sunt v. g. negotio de re scholari, administrativa, de morali usu iurium civilium et his similia. Praeterea aliquando declarationes publicae nomine omnium Episcoporum facienda sunt, quarum aliae maxi- mi momenti esse possunt, ut declarationes quae publicam opinionem valde commovere valeant fideliumve admirationem gignere, aut quae nimium a recepta communi agendi vel sentiendi ratione discrepent, aut quae cum declarationibus de eadem materia a finitimiis Episcoporum Conferentiis forte latis pugnant, et his similia.

na et sedula cura in sua splendesceret universo connaturali campo, qui omnia complectitur bona, quibus melior fieret omnium hominum condicio tum ad spiritualia, tum ad materialia indirecta, quod attinet.

Quo satius haec bona provehantur rationes et formas continuo ampliores iu- giterque aptiores sese postulat crebrescentia vel maturescentia tempora; ideo laboris operaetque methodos unaquaque Conferentia sibi vindicet necesse est Commissiones aptaque organa sibi sponte donans riteque componens.

IV 5 – Pag. 85-87: In variis articulis loco «natio» et «regio» ponantur voces «territorium» vel «territorialis». *Rationes copiosae allatae sunt in disceptatione Constitutionis «De Sacra Liturgia».* Usus vocis «Auctoritatis territorialis» pre- valuit (2 Patres).

R. – Vox «territorium» et «Auctoritas territorialis» admodum vaga visa est. In Motu proprio «Sacram Liturgiam» diei 25 mensis Ianuarii 1964, n. X, hic conceptus determinatus fuit per adiectivum «nationales». Cf. etiam Instruc- tio ad executionem Constitutionis «De Sacra Liturgia» ordinandam, n. 23, pag. 8.

I

[cf. n. 17, p. 14, ln. 16-18]

II [n. 35, 22, 23-24]

siarum bonum virium/conspira- 24
tio. [C]
[cf. n. 38, p. 23, ln. 1-2]

II [C] Quamplures Patres [E/1277, E/1871, E/1275, E/1345, E/1477, E/1525, E/1579, E/1586, E/1613, E/1721, E/1622, E/1527, E/493, E/1479, E/1666, E/1524, E/1526, E/1496, E/1610, E/1570] in suis animadversionibus se exoptare dixerunt ut fundamentum doctrinale Conferentiarum Episcoporum exponeatur; de rationibus autem theologicis aliae et aliae prolatae sunt sententiae. Quidam enim tenent Conferentias celebrari ob potestatem collectivam Episcoporum [E/1479, E/1586, E/1613, E/1666, E/1610, E/1721]; alii ob eorum missionem universalem [E/1871, E/1525, E/1524]; alii ob plenitudinem muneric

III [n. 37, 86 , 6-7]	IV [n. 37, 26 , 21-23]	
7 siarum bonum virium conspiratio. [cf. n. 38, ln. 9-11]	siarum bonum virium conspiratio. Propterea de Episcoporum Conferentia haec quae sequuntur statuit.	22 23

episcopalis [E493, E/1622]; alii ob communionem caritatis et veritatis [E/1526, E/1570], in Eucharistiam repraesentatam; alii ob koinoniam Ecclesiarum locallium [E/1527, E/1526, E/1477, E/1496, E/1579]. Sed Commissio Conciliaris melius esse censuit ut tantummodo fundamentum historicum et pastorale hic exponeretur, innuens necessitatibus hodiernis temporibus agendi in communione veritatis et caritatis, quia ceterae rationes sive in schemate theologico sive in hoc passim adumbrantur.

I [n. 17, 14, 1-11]

14 17.

[Prooemium].

II [n. 36, 23, 1]

36.

23

[Conferentiarum structura,
competentia et cooperatio]. [A]

Quamvis unusquisque Episcopus, sub Romani Pontificis auctoritate, sit proprius, ordinarius atque immediatus pastor in dioecesi sibi commissa, summopere tamen expedit ut omnes eiusdem Nationis Episcopi in unum Coetum seu/Conferentię confluant statisque temporibus simul convenient/ad rem catholicam in universo suo territorio, collatis consiliis,/fructuosius et efficacius promovendam atque ordinandam.²

Hac enim inter Episcopos eiusdem Nationis communicatione apud omnes constat quantum in assequenda experientia in que/usu rerum alius alium perficiat, maior reddatur regiminis dioecesum similitudo, et inde

I ² In quibusdam Romanorum Pontificum documentis enumerantur speciminis causa, quaestiones et negotia quae in Episcoporum Conferentiis pertractentur. Verbi gratia: In Instructione *Quo constet firmius*: De conventibus Sacrorum Antistitum in Ditionibus Austriaci Imperii, 22 iulii 1898, haec leguntur: «Res ad deliberandum hae maxime congressur proponuntur: – christiana populi eruditio, atque institutio iuuentutis; – fidelium gregis suis pastoribus coniunctio arctior et adhaesio; – Seminariorum cultus et incrementa; – catholicae studiorum universitatis erectio; – catechismus ab episcopis nove conficiendus et coniunctim edendus (Breve Pii Pp. IX, 5 octobris 1855); – Ecclesiae iurium et bonorum tuitio; – Summi Pontificis strenua auctoritatis et libertatis vindicatio; – ephemeredum aliarumque vulgatarum curatio scriptiorum; – matrimonii christiani religio et sanctitudo; – monialium et cleri utriusque disciplina provehenda; – laicorum sodalitia ad pietatem et caritatem fovenda utiliora; – inviolata festorum custodia; – romanae liturgiae urgenda aequalitas; – lustrationis dioecesanae, synodorumque, iuxta Tridentinas leges, instauratio; – conditionis opificum, agricolarum, emigrantium sollicitudo; – socialis, quam nominant, et popularis causae studium; – militum cultura religiosa; – petriana stipes; – sacris item missionibus, servitudinis extintione, conferenda subsidia; – communia scripta vel acta, ad utilitates rei cum sacrae tum civilis, unanimi pastorum consilio edenda; – alia demum id generis negotia, quibus rite expediendis, non modo proficuum, verum etiam necessarium esse agendi et sentiendi concordiam omnino compertum est omnibus» (Acta Leonis XIII, vol. XVIII, p. 98).

II [A] In articulo accurate agitur de Conferentiis Episcoporum, quin tamen singula particularia expresse determininentur.

III [A] [Cf. n. 37 A].

Tres fuerunt implicatores quaestiones, id est: Quibus Praesulibus competit interesse Conferentiae [cf. R/ post E]. Qua suffragii specie praesentes frui

	III [n. 38, 86 , 8-9]		IV [n. 38, 26 , 24]	
8	38. (olim n. 36). [A]	6	38.	24
9	[<i>Conferentiarum notio, /structura, competentia et cooperatio</i>].			

deberent [cf. R/ post F]. Et an et quae decisiones vi iuridica muniendae essent [cf. R/ post I].

IV 6 – Pag. 86: Servetur antiquus textus (*1 Pater*).
R. – Non admittitur quia maioritate requisita suffragiorum a Patribus textus approbatus est.

II [n. 17-18, 14, 11-23]

II [n. 36, 23, 1-5]

christifidelium admiratio vitetur
 12 ex/diversa, atque etiam interdum
 contraria, Episcoporum agen-
 13 di/ratione oritura; quantum
 praeterea ecclesiastica disciplina
 14 roboretur, catholica res proveha-
 tur, ipsaque Episcoporum aucto-
 15 ritas/apud civilia Gubernia vel
 acatholicos viros augeatur.³
 16 Quapropter Sacrosancta Sy-
 nodus harum Episcoporum
 17 Conferentiarum summa saltem
 iuridica lineamenta communi-
 18 ter in/hunc, qui sequitur,
 modum definienda statuit.

I – De Conferentiae constitutione

19 18.

[Conferentiae constitutio et sta-
tuta].

20 § 1. Praeter Concilia plenaria,
 quae opportuno tempore legitime
 21 celebrari possunt,⁴/et Concilia
 provincialia, decimo saltem
 22 quoque anno ad normam/iuris
 celebranda,⁵ stabiliter in una-
 23 quaque Natione constituatur/et

Propterea de Episcoporum
 Conferentiis haec
 2 quae sequuntur
 statuit:

3 1) Est Episcoporum Conferen-
 tia veluti coetus in quo sacro-
 rum/Antistites cuiusdam natio-
 nis vel territorii munus suum
 4 coniunctim exercent
 5 ad maius bonum, quod homini-
 bus praebet Ecclesia, provehen-

I ³ Cf. Pius XII, *Allocutio ad Em.mos Patres Cardinales atque Exc.mos Sacrorum Antistites*, 2 novembr. 1954: AAS 46 (1954) p. 675.

I ⁴ In Codice I. C. nunc vigente nec obligatio statuit nec tempus praefinitur celebra-
 tionis Concilii plenarii, quae solummodo fieri posse dicitur «petita venia a Romano
 Pontifice, qui suum Legatum designat ad Concilium convocabandum eique praesidendum»
 (can. 281).

In Ecclesia Orientali Concilium plenarium non celebratur, sed in CICO, *de Personis*,
 can. 340 § 3 decernitur: «Episcopi ceterique Hierarchae plurium rituum in Syno-
 dum convenire possunt, obtenta licentia a Romano Pontifice qui locum celebrationis
 Synodi determinat, et suum Legatum designat ad Synodus convocabandum eique praesi-
 dendum».

I ⁵ Ob evidentem utilitatem hic innovantur CIC can. 283 et CICO, *de Clericis*, can. 344,
 qui Concilia huiusmodi requirunt vigesimo saltem quoque anno.

IV 7 – Pag. 86, linn. 13-16: Loco praecedentis ponatur sequens textus: «... Antistites cuiusdam nationis vel territorii consilium capiunt ad munus suum me-
 lius exercendum et ad bonum quod hominibus praebet Ecclesia efficaciter pro-
 vahendum». *Rationes*: Episcopale munus exercet unusquisque Episcopus in ter-
 ritorio suo, non coniunctim cum allis, sed singillatim. Concordia non inducit
 communitatem regiminis (3 Patres).

R. – Pastorale Episcoporum munus respicit bonum, licet diverso aspectu, tum

III [n. 38, **86**, 9-16]IV [n. 38, **26**, 24-27]

- 10 Propterea de Episcoporum
Conferentiis haec [cf. n. 37, ln. 23]
- 11 quae/sequuntur
statuit:
- 12 1) Est Episcoporum Conferen-
13 tia veluti/coetus in quo sacro-
14 rum Antistites cuiusdam/natio-
15 nis vel territorii munus suum
16 coniunctim/exercent ad maius bonum, quod homini-
bus/praebeat Ecclesia, provehen-
- 5 1) Est Episcoporum Conferen-
7 tia veluti coetus in quo sacro-
8 rum/Antistites cuiusdam natio-
nis vel territorii munus suum
8 *pastorale* coniunctim exercent
ad maius bonum, quod homini-
bus praebeat Ecclesia, provehen-

25
26
27

dioecesis unicuique commissae, tum universalis Ecclesiae. Hic, respectus habet ad illam sollicitudinem omnium Ecclesiarum, ex quo onera dimanant in cap. I huius schematis adumbrata.

8 – Pag. 86, lin. 14: Proponitur ut post verba «munus suum» addatur «pastorale»; et in lin. 16: amoveatur adverbium «praesertim» (*1 Pater*).

R. – Prior propositio admissa fuit. Alteram non admittendam esse censuit Commissio, quia *pastorale* munus etiam per alias operas adimpletur et apostolatus formae hic exempli gratia notatae sunt.

I [n. 18-19, 14, 23 – 15, 6]

24 ab Apostolica Sede recognoscatur Nationalis Episcoporum
Conferentia.

25 § 2. Unaquaeque Nationalis
26 Episcoporum Conferentia peculiariibus regi debet statutis, ab ipsa Conferentia conficiendis et
27 ab Apostolica Sede probandis.

28 § 3. Ubi peculiaria adiuncta id
postulent, poterunt Episcopi
15 plurium Nationum, Apostolica
Sede probante, praeter nationales/Conferentias aut etiam ea-
2 rum loco, unam internationalem Conferentiam constituere,
3 cuius statuta, quantum fieri po-
4 terit, huius/Decreti normis aptari debebunt.⁶

II – *De Conferentiae moderamine*

5 19.

[*De iis quibus Conferentiis interesse competit*].

6 § 1. Omnes Ordinarii loco-

II [n. 36, 23, 5-8]

dum,/praesertim per apostolatus formas et rationes, occurrentibus aetatis adiunctis apte compositas. [B] 6
7 [cf. ln. 17-21]

III [n. 38, 86, 16-19]

17 dum, praesertim per apostolatus formas et rationes, occur-
18 rentibus/aetatis adiunctis apte compositas. [B]
[cf. In. 32-38]

IV [n. 38, 26, 27-29]

dum, praesertim per apostolatus formas et rationesx occur-
rentibus/aetatis adiunctis apte compositas.
[cf. p. 27, ln. 8-12]

19 2) Omnes Ordinarii loco- * 2) Omnes Ordinarii loco- 29

tela rei catholicae, pro bono et incremento Ecclesiae Christi et pro salute animarum suscipienda videantur». Ratio est, quia descriptio in schemate edita dubium inducere potest quod iste coetus potestatem habeat leges ferendi veluti Concilium provinciale aut nationale. Conferentiae Ep. revera ante Concilium oecumenicum semper habitae sunt amicales conventus, sed Patres huius Concilii Vaticani II clarissime significarunt Conferentiis dandum esse statum quemdam iuridicum. Praeterea ut in schemate de Ecclesia legitur: quemadmodum in Synodis et Conciliis ita et in istis Conferentiis quaedam adumbrata collegialitatis indoles videnda esset («quemadmodum in Conciliis perantique aetatis» – Schem. De Ecclesia, n. 22 textus emendati). Idcirco Commissio putavit textum schematis non esse mutandum.

IV * Ad 2) Speciali consideratione dignus visus est modus, n. 38, 2) schematis respiciens, tum ob eius momentum tum ob numerum Patrum modum illum proponentium.

II [n. 19, 15, 6-9]

rum cuiuscumque ritus, vicariis
7 generalibus/exceptis, necnon et
8 Episcopi Coadiutores de iure et
cum suffragio/deliberativo ad
Nationalem

Episcoporum Conferentiam pertinent.

9 § 2. Ex peculiaribus statutis

II [n. 36, 23, 8-11]

rum cuiuscumque ritus, Vicariis
Generalibus exceptis, Coadiutores,
Auxiliares aliique Episcopi
titulares peculiari munere in
universa natione

9

10

fungentes ad Episcoporum Conferentiam pertinent. [D]

11

II [D] In n. 36, 2, exponitur quinam Conferentiis Episcoporum interesse possint vel debeant, et quonam sufragio – deliberativo aut consultivo – gaudent. Patres [E/1622, E/1621, E/1605, E/1688, E/1649, E/1565, E/1573, E/1479, E/1478, E/1741, E/1523, E/1584, E/264, E/392, E/436, E/1721, E/1740, E/1412, E/1527, E/1529, E/1613, E/1614] multa diversimode dixerunt tam de Membris Conferentiarium, quam de eorum iure suffragii ferendi.

a) Quod attinet ad Membra Conferentiarium: quidam [E/1621, E/1622, E/1605, E/1613, E/1688, E/1740] proposuerunt ut Conferentiarium Membra de iure haberentur Ordinarii locorum – exceptis Vicariis Generalibus –, et Coadiutores, et Auxiliares, et Vicarii Capitulares itemque Vicarii Generales si sint Episcopi; – quidam [E/1621, E/1649, E/1741, E/1573, E/1565, E/1478, E/264, E/436, E/493, E/1347, E/1412, E/1474] autem dixerunt ut praeterea essent de iure Membra Conferentiarium etiam singuli Episcopi titulares in territorio degentes; – quidam vero [E/1622, E/1523, E/1530, E/1584, E/2165] expostularunt ut Episcopi titulares in territorio degentes essent de iure Membra Conferentiarium si peculiari aliquo munere fungentur, cuiusmodi sunt v. g. Vicarius Castrensis, Rectores Universitatum Catholicarum, Adsistens Nationalis Actionis Catholicae; – unus vel alter denique [E/1614, E/1649] censuit ut ius interessendi Conferentiae Episcoporum tribueretur quoque alicui peculiari delegato seu deputato a Conferentia Superiorum Maiorum religiosorum quorum domus canonice erectae sitae essent in territorio.

b) Quod attinet ad suffragium ferendum ab his qui Conferentiae Episcoporum legitime intersunt. Patres nonnulli [E/1741, E/1573, E/1523, E/1478, E/264, E/319, E/392, E/495, E/1474] dixerunt omnes Episcopos gaudere iure ferendi suffragium deliberativum ratione characteris episcopalibus, cuius titulo Conferentiae intersunt; alii autem Patres [E/1622, E/1613, E/1740] dixerunt ius suffragii deliberativi tribuendum esse solummodo Episcopis residentialibus aliquis qui potestate iurisdictionis pollent, cuius natione Episcopi inter Membra Conferentiae computantur; – quidam denique [E/1479] statuendum dixit ut in Conferentiis singulae dioeceses uno dumtaxat sufragio fruerentur.

III [C] P. 23, ad 2) linn. 8-9: quidam Patres [E/3046] proposuerunt ut diceretur: «... Episcopi titularis peculiari munere in natione aut regione fungentes»; quia aliqui Episcopi titulares munere peculiari possunt fungi sed non pro universa natione. Commissio textum emendavit hac sensu: «... aliquo munere ab Apostolica Sede vel a Conferentia demandato».

IV 9 – Pag. 86, linn. 19-25: Proponitur ut pro praecedenti textu substituatur sequens: «*Omnis Ordinarii locorum cuiusque ritus, Vicariis Generalibus exceptis, et non Coadiutores de iure ad Episcoporum Conferentiam pertinent et cum suffragio deliberativo; ita tamen ut unicum tantum suffragium pro quacumque dioecesi dari possit, scilicet ab ipso Ordinario loci, si adsit, aut eo absente ab eius Coadiutore. Etsi de iure Auxiliares non pertinent ad Conferentiam Episcoporum, possunt, si sic decernant statuta eiusdem Conferentiae, in Conferentiam cooptari sed sine suffragio deliberativo*» (1 Pater).

III [n. 38, 86, 19-25]

IV [n. 38, 26, 29 – 27, 1]

20	rum cuiuscumque ritus, Vicariis	9	rum cuiuscumque ritus, Vicariis
21	Generalibus exceptis, Coadiuto-	10	Generalibus exceptis, Coadiuto-
22	res, Auxiliares aliique Episcopi	11-12	res, Auxiliares aliique Episcopi
23	titulares/peculiari munere vel ab	13-14	titulares peculiari munere vel ab
24	Apostolica Sede vel/ab Episco-	16	Apostolica Sede vel ab Episco-
25	porum Conferentis demandato	17	porum Conferentis/demandato
	fungentes ad Episcoporum Con-		fungentes ad Episcoporum Con-
	ferentiam pertinent. [C]	15,18	ferentiam pertinent.

R. – Quod attinet ad Auxiliares Episcopos non potest admitti, quia esset contra textum a Patribus approbatum. Quoad suffragium vero, dicendum est ipsum esse personale, non autem nomine dioecesis seu collegiale.

10 – Pag. 86, lin. 20: Post «Vicariis Generalibus» addatur: 1) «et etiam Vicariis Capitularibus si non sint Episcopi» (*I Pater*); 2) «nisi sint Vicarii Patriarchales», quia apud Orientales hi Vicarii semper habent iura Episcopi (*I Pater*).

11 – Pag. 86, lin. 21: Post «Coadiutores» inseratur «necnon si Episcoporum Conferentia id decreverit». *Ratio*: ut unaquaeque Conferentia valeat sua efficacitati consulere (*I Pater*).

12 – Pag. 86, linn. 19 ss.: Statuatur ut: «Omnes Ordinarii... Auxiliares ceterique Episcopi universi territorii in communione cum Romano Pontifice ad Conferentiam pertinent». *Ratio*: Omnes sunt membra Collegii Episcopalis; iisque ius est ut Concilio Oecumenico intersint, iuxta n. 4 huius Decreti (*56 Patres*).

13 – Pag. 86, linn. 22-23: Deletis verbis: «vel ab Apostolica Sede vel ab Episcoporum Conferentis demandato» dicatur: «Aliisque Episcopi titulares munere pastorali in universo territorio fungentes ad Episcoporum Conferentiam pertinent». *Ratio*: «Cum Conferentia Episcoporum habeat indolem pastoralem, admittendi sunt tantummodo qui peculiari munere vere pastorali fungantur» (*59 Patres*).

14 – Pag. 86, lin. 22: De admissione Episcoporum titularium Conferentis decernet «in casibus peculiaribus» Apostolica Sedes (*1 Pater*).

15 – Pag. 86, lin. 25: Loco «pertinent» ponatur «pertinere possunt secundum iudicium eiusdem Conferentiae» (*112 Patres*).

16 – Pag. 86, lin. 23: Supprimantur verba: «Vel ab Episcoporum Conferentia demandato». *Ratio*: Non agnosendum est Conferentiae ius demandandi aliquod peculiare munus Episcopo titulari, qui in officio adimplendo difficultates generare potest (*2 Patres*).

R. – Hae omnes propositiones sub nn. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, videntur contra textum a Patribus approbatum maioritate requisita suffragiorum. Quod attinet ad propositionem sub n. 12 Commissio censuit non valere analogiam cum iuribus Collegialitatis Episcopalis.

17 – Pag. 86: lin. 23: Post verbum «demandato» addatur: «exclusis Nuntiis et Delegatis Apostolicis» (*9 Patres*) vel dicatur: «De iure tamen ad Conferentiam non pertinent Nuntii et Delegati Apostolici qui, sicut ceteri Episcopi titulares ad eandem vocari possunt si Conferentia id decreverit» (*151 Patres*).

R. – Quamvis hae additiones non sint omnino necessariae, quia Pontificii Administri inter Ordinarios loci non accensentur et singulari funguntur officio, tamen votum ex parte admissum est, id est, expresse declaratur eosdem non esse de iure membra Conferentiae.

18 – Pag. 86, lin. 25: Addatur: «Statutis Conferentiae ita decernentibus, delegati Coetus Superiorum Religiosorum cooptari possunt in Conferentiam, cum suffragio consultivo. *Ratio*: Haec valent praesertim in locis missionum ubi maior pars cleri ad Religiosos pertinet. Cf. etiam cann. 282 et 286 CIC (*11 Patres*). R. – Nil impedit quominus Conferentia id decernat.

I [n. 19, 15, 9-20]

II [n. 36, 23, 12-16]

10 etiam Episcopi mere titulares,
in Natione degentes, possunt in
11 Nationalem Episcoporum/Conf-
erentiam cooptari, in eoque suf-
fragio deliberativo aut consulti-
vo tantum frui.

12 § 3. Licet omnibus et singulis
13 Praesulibus, de quibus in § 1,
ius sit in Conferentiae Nationali
15 personaliter, et quidem/cum vo-
to deliberativo, intersint, tamen si
16 ob nimium eorum/numerum vel
aliam gravem causam, ab Apo-
17 stolica Sede recognoscendam,
impossibile vel etiam difficilius
18 sit ut iidem omnes et/singuli re-
vera Conferentiae participant,
19 in peculiaribus Statutis/decer-
natur quid agendum sit eum in
20 finem ut mens et vota/omnium
Praesulum innotescant.

12 Ordinariis locorum necnon
Coadiutoribus competit suffra-
gium deliberativum. [E] 13
13 Auxiliaribus aliisque Episco-
14 pis, quibus ius est Conferentiae
interesse, suffragium deliberati-
vum aut consultivum decernent
15 statuta Conferentiae. [F] 16

II [E] [Perpensis animadversionibus Patrum et prae oculis habitis Litteris Apostolicis «Sacram Liturgiam»], ut autem in rebus statuendis praeminens po- testas servetur Episcopis, quibus vel actu vel futuro iure cura dioecesis collata est, iis tributum est ius suffragii deliberative.

[F] De suffragio autem deliberativo vel consultivo Episcopis Auxiliaribus vel aliis Episcopis titularibus tribuendo, Statuta singula Conferentiarum cavebunt.

III [D] P. 23, ad 2) linn. 13-15: Aliqui Patres [E/2199, E/2552, E/2576, E/2813] exoptant ut suffragium deliberativum competat omnibus qui ad Conferentiam pertinent, ideoque etiam, Auxiliaribus. Episcopi enim, sicut ceteri, sunt; membra sunt corporis Episcoporum; sollicitudine pro universa Ecclesia tenentur; in partem, sollicitudinis Episcopi dioecesani vocati sunt. Licet in praecedenti Ses- sione plures fuerunt voces Patrum, votum deliberativum Auxiliaribus conce- dentes, in nostra Commissione semper praevaluit mens ut voto deliberativo tan- tum fruerentur Episcopi qui actu vel futuro iure pollerent iurisdictione. Haec de- cisio magis praevaluit cum promulgatae fuerunt Apostolicae Litterae «Sacram

III [n. 38, 86, 26-31]

IV [n. 38, 27, 1-7]

26	Ordinariis locorum necnon	20	Ordinariis locorum necnon	2
27	Coadiutoribus/competit suffragium deliberativum.	19	Coadiutoribus competit suffragium deliberativum.	3
28	Auxiliaribus aliisque Episcopis, quibus ius/est Conferentiae interesse, suffragium deliberativum aut consultivum decernent statuta Conferentiae. [D]		Auxiliaribus aliisque Episcopis, quibus ius est Conferentiae interesse, suffragium deliberativum aut consultivum decernent statuta/Conferentiae.	4
30				5
31				6
				7

Liturgiam» diei 25 januarii 1964, quibus constituitur ut Conferentiis nationalibus – cum agitur de statuendis normis liturgicis – iure intersint ii de quibus in can. 292 CIC «cum potestate ferendi suffragium». Hi sunt, uti compertum est: Metropolitae et suffraganei Ordinarii locorum, Archiepiscopi suffraganeis carentes, Episcopi qui nulli Metropolitae subiciuntur et etiam ii qui nomine Episcopi veniunt, id est Abbas et Praelatus nullius.

IV 19 – Pag. 86, linn. 26–27: Non detur coadiutoribus suffragium deliberativum (*I Pater*).

R. – Non admittitur quia maioritate requisita suffragiorum a Patribus textus approbatus est.

20 – Pag. 86, linn; 26-31: Statuatur: «Omnibus Episcopis, locum in Conferentia habentibus, suffragium deliberativum competit». Ratio: Sunt enim eiusdem dignitatis (62 Patres).

R. – Non admittitur quia maioritate requisita suffragiorum a Patribus textus approbatus est.

21 20.

[*Consilium et Commissiones constituendae*].

[cf. n. 18, p. 14, ln. 25-27]

- 22 E gremio/uniuscuiusque Conferentiae constituatur:
 23 § 1. Consilium permanens, ex aliquibus Praesulibus constans,
 24 quod ipsam Conferentiam re-

17) Quaelibet Conferentia Episcoporum sua conficiat statuta, ab Apostolica Sede recognoscenda, in quibus – praeter alia media –/officia [G] provideantur quae fini consequendo efficacius consulant, e. g./Consilium permanentis Episcoporum, Com-

II [G] De Conferentiarum statutis in huius novi schematis n. 36, 3º simpliciter edicitur uniuscuiusque Conferentiae propria statuta condenda esse, quae semper Sedis Apostolicae recognitione indigente. Ibidem praeterea quaedam opportuna Conferentiarum Consilia seu Officia solummodo exempli gratia demonstrative commemorantur.

III [E] P. 23, ad 2): aliquis Pater [E/2542] vellet ut ad Conferentias Ep. etiam aliqui deputati a Superioribus Maioribus Religiosis vocarentur saltem cum voce consultativa. Cooperatio enim religiosorum cum clero dioecesano valde optatur. Sed Commissio formulae praesentis schematis adhaesit, quia Conferentiae sunt Episcoporum. Nihil impedit quominus opportunis modis Conferentia relations instituat cum religiosis ut efficacius commune bonum provehatur: quod ceterum commendatur in n. 33, 5) (nunc n. 35).

[R/] *Circa primam*, nempe qui Praesules iure constituent Conferentiam et conventibus interesse possint, plures, ut scitis, prolatae fuerunt sententiae. Quibusdam [E/2546] placuit, ut Conferentia tantum Episcopis residentialibus constaret; aliis [E/2552, E/2199, E/2576, E/2813], ut Episcopis praesertim Coadiutoribus, Auxiliaribus etiam, immo Episcopis quoque titularibus in natione degentibus sive munus aliquod gerentibus, sive non; aliis [E/2542] addere placuit etiam Vicarios capitulares, licet non Episcopos, Delegatos Conferentiae religiosorum, Delegatos Episcopi impediti. Ceteras sententias omittam sinatis, quae vario colore pinguntur.

Cum Conferentiae episcopales natura sua sint Episcoporum coetus ad regnum Dei efficacius usque dilatandum viribus unitis conspirantes, Commissioni visum est sententiae illi adhaerendum, iuxta quam omnes qui peculiari munere funguntur tum ab Apostolica Sede tum a Conferentia Episcopali demandato Conferentiae adesse debeant eamque constituent, i. e. «omnes Ordinarii locorum cuiusque ritus, etc, etc.».

[F] P. 23 ad 3) linn. 16-20: Propositum est ab aliquo Patre [E/2756] ut clare enuntiaretur: *a)* quod Institutiones a Conferentia erectae vel erigendae a regimine Conferentiae dependeant, non ab Ordinario loci in quo sunt et operantur; *b)* quod associationes fidelium, tum religiosae tum civiles – mixtae, quae habent regimen centrale vel nationale subiulant regimini Conferentiae Ep.; *c)* quod hae associationes in sua actione indigeant licentia Ordinarii loci, cuius erit iudicare de earumdem utilitate pastorali in sua dioecesi. Cum, iuxta normas statutas, schema coarctari debuisse, omissus fuit articulus de competencia Conferentiarum sed, collatis consiliis et concordia duce, haec omnia sibi statuere poterunt Conferentiae, quarum interest, nisi Apostolica Sedes harum

III [n. 38, 86, 32-37]

IV [n. 38, 27, 8-11]

[E]

32 3) Quaelibet Conferentia Epi-
 33 scorum/sua conficiat statuta,
 34 [F] ab Apostolica Sede recogno-
 35 scenda, in quibus – praeter alia
 36 media –/officia [G] provideantur
 37 quae fini consequendo efficacius
 consulant, e. g. Consilium
 permanens/Escoporum, Com-

32 3) Quaelibet Conferentia Epi-
 33 scorum sua conficiat statuta,
 34 ab/Apostolica Sede recogno-
 35 scenda, in quibus – praeter alia
 36 media –/officia provideantur
 37 quae fini consequendo efficacius
 consulant, e. g./Consilium
 permanentens Episcoporum, Com-

associationum directionem sibi reservaverit.

[R/] *Circa secundam*, qua videlicet suffragii specie ad res statuendas et ad quaestiones solvendas frui deberent ii qui Conferentiae conventibus intersunt, tria proposita fuerunt consilia, nempe: *a)* ut omnes praesentes suffragio deliberativo fruerentur, quia ius praesentiae in charactere episcopali fundaretur; *b)* ut eodem fruerentur tantummodo Episcopi residentiales, quia idem ius in potestate iurisdictionis inniteretur; *c)* ut demum etiam Coadiutores cum iure successionis eodem iure pollerent, quia ius ad dioecesim possident.

Nostra Commissio, iudicans praeminentem virtutem iis servandam esse, quibus vel actu vel futuro iure cura dioecesis collata est quatenus subiecta sint activa iurisdictionis, et simul pree oculis habitis memoratis Litteris Apostolicis «Sacram Liturgiam» in his, quae Conferentiis Episcoporum nationalibus tribuuntur pro applicandis normis de Sacra Liturgia, sententiis favere maluit, quae Ordinariis locorum necnon Coadiutoribus suffragium deliberativum conferunt. Aperte tamen Conferentiis libertatem relinquendam esse censuit ceteros titulares Episcopos donandi, si res ferat, suffragio etiam deliberativo. Id vero statuatur oportet in plenariis conventibus, in quibus Conferentiae Statuta conduntur.

Necesse est ut unaquaque Conferentia etiam, illae, quae consuetudine potius quam scriptis normis regantur, statuta scripta sibi dent, ab ipsa confecta, novis huius temporis adjunctis, hisque normis, quoad posse, accommodata, atque ab Apostolica Sede tamen recognoscenda. Evidens est Statuta confiencia esse tantummodo ab Ordinariis voto deliberativo fruentibus.

[G] P. 23, ad 3) lin. 20: Desideravit quidam Pater [E/2540] ut adderentur verba: «... quae omnia officia, *incluso officio praesidis, per suffragia secreta ad determinatum tempus* eligi in ipsis Conferentiis Ep. et a S. Sede adprobari debent». Ratio est, ut magis tueatur libertas Episcoporum et eorum fraternalis caritas. Idem praeses per longum temporis spatium vertitur in damnum Ecclesiae, in damnum caritatis Episcoporum et eorum collegialis aequalitatis. Commissioni magis expedire visum est ut de hac re taceretur in schemate ita ut unicuique Conferentiae libertas relinquatur statuendi – suis attentis adjunctis –. Experientia inde suadente, totum negotium definiri poterit in novo Codice I. C. Quod ab Apostolica Sede adprobetur praeses, non est necesse et nunquam hactenus factum est.

IV 21 – *Ad 3)* Pag. 86, linn. 33-34: Loco «Ab Apostolica Sede recognoscenda» dicatur: «*Ab Apostolica Sede approbanda*». *Ratio:* Claritatis gratia (2 Patres). R. – Non admittitur quia maioritate requisita suffragiorum a Patribus textus approbatus est.

I [n. 20-23, **15**, 24 – **16**, 10]

II [n. 36, **23**, 20-21]

- 25 praesentet in omnibus causis/et
negotii eidem concreditis;
26 § 2. Commissiones Episcopales, quae peculiaribus negotiis
27 praeficiantur et res in Convenc-
tu plenario tractancdas parent.
28 In/has Commissiones cooptari
29 poterit quilibet Episcopus sive
residentialis sive titularis.

30 21.

[*Secretarius generalis*].

- 31 Constituatur insuper Secreta-
riatus generalis in servicium
Conferentiae Episcoporum.

III – *De Conferentiae decisionibus*

16 22. [cf. DCA n. 10]

[*Principium generale*].

- 2 Firma praescripto n. 24, deci-
3 siones prolatae ab Episcopis, in
4 Conferentia Nationali legitime
5 coadunatis, debita reverentia ab
unoquoque Episcopo accipian-
tur/et ad effectum deducantur,
ut unitas foveatur et bonum
commune in universa Natione
promoveatur.⁷

6 23.

[*De Episcopo contra decisiones
agente*].

- 7 Episcopus in/casu aliquo parti-
culari ob graves rationes contra
8 decisiones Conferentiae in sua
dioecesi agere intendens, antea
9 scripto certiore/faciat Confe-
rentiam per ipsius Praesidem de
10 suis agendi rationibus.

missiones Episcopales, Secreta- 21
riatus Generalis.

I ⁷ Unusquisque Episcopus, pro sua prudentia et discretione, normas seu decisiones, de quibus in n. 22, in Conferentia Nationali Episcoporum latas, vi iuridica in propria dioecesi fulcire potest.

- III [n. 38, **86**, 37-38]
38 missiones Episcopales, Secreta-
riatus Generalis.

- IV [n. 38, **27**, 11-12]
missiones Episcopales, Secreta- 12
riatus Generalis.

I [n. 24, 16, 11-14]

II [n. 36, 23, 22-24]

11 24.

12 [Quamdonam decisiones etiam
12 iuridice obligent singulos/Episco-
12 pos].

13 § 1. Decisiones Nationalis Epi-
13 scoporum Conferentiae, dum-
14 modo legitime et per duas sal-
14 tem ex tribus partibus suffragio-
rum prolatae sint necnon ab

22 4) Decisiones Conferentiae
22 Episcoporum, [H] dummodo legi-
23 time et per duas saltem ex tribus
23 partibus suffragiorum Praesulum
24 quibus/ius est Conferentiae inte-

II [H] In Aula a Patribus [E/485, E/452, E/305, E/1275, E/1345, E/1525, E/1529, E/1604, E/1614, E/1608, E/1610, E/1555, E/1554, E/1557, E/1558, E/1685, E/1478, E/1479, E/1476, E/1611, E/1549, E/1550, E/1551, E/1527, E/1585, E/1586, E/1521, E/1522, E/1579, E/1580 E/1475, E/1477, E/1628, E/1871, E/1741, E/1589, E/1639] amplissime disceptata est quaestio utrum de-
ciones Conferentiarum vim iuridicam habere debeant, necne. Tres autem sent-
tentiae ab aliis aliius affirmatae sunt, quidam [E/1525, E/1558, E/1614, E/1554, E/1477, E/1476, E/1586, E/1478, E/1585, E/485, E/305, E/307, E/1320] namque
vellet ut Conferentiarum decisiones vera et propria vi iuridica obligandi praed-
itiae esse valeant, quidam [E/1555, E/1608, E/1610, E/1611, E/1479, E/1527, E/1551, E/1582, E/1306, E/1549, E/1550, E/1476, E/1521, E/1529, E/1741, E/1871, E/1580, E/1687, E/1621, E/1604, E/1685, E/1579, E/1475, E/1522, E/1529, E/1589, E/1610, E/1557, E/1639] vero optarent ut praefatae decisiones
una tantummodo vi morali obligandi gaudeant, quidam [E/1532, E/1628, E/1639, E/1570, E/334, E/484, E/1275, E/1345, E/1605] denique censerent quod
eiusmodi decisionibus nulla vera vis obligandi sit agnoscenda vel tribuenda.

III [H] P. 23, ad 4): iuxta votum cuiusdam Patris [E/2531] determinanda essent
negotia de quibus Conferentiae Ep. possent statuere sine recursu ad Apostolicam
Sedem: a) de usu linguae vernaculae in liturgia, saltem post determinationem
factam ab aliquibus Episcopis a S. Sede adprobatis; b) de regimine et dispositio-
ne Studiorum in seminariis; c) de exercito actionis catholicae atque apostolatus
laicorum. Brevitatis gratia caput de competentia Conferentiae omissum est, quia
elenchus rerum potuisset esse satis amplus. Ceterum de usu linguae vernaculae
in liturgia iam Concilium decrevit et semper ab Apostolica Sede assertum est actionem
catholicam ab Episcopis dependere. Ipsi fas est concordi animo proce-
dere et normas edere, exercitium apostolatus efficacius reddentes.

P. 23, ad 4): petivit quidam Pater [E/2765] ut ediceretur principium generale,
id est: Conferentiae Ep. vim non sortiuntur obligandi – saltem in quibusdam
materiis – nisi beneplacitum accedit Sedis Apostolicae. Schema habet: «dum-
modo... ab Apostolica Sede recognitae sint...». Hoc placuit nostrae Commissio-
ni nec textus mutandus videtur cum nullum novum argumentum afferatur.

P. 23, ad 4): aliquis Pater [E/2631] proposuit hunc textum: «Decisiones Con-
ferentiarum, plerumque valorem moralem tantum induant. Decisiones iuridice
obligantes per paucae sint et quidem in casibus gravissimis et dummodo legitimo
et per duas saltem ex tribus partibus suffragiorum probatae necnon ab Apo-
stolica Sede recognitae». Omnia haec statuit schema nostrum; quod maiori
cautela tutari voluit Episcoporum independentiam, cum requirat duas ex tri-
bus partibus suffragiorum omnium Praesulum Conferentiae voto deliberativo
frentium.

IV 22 – Ad 4) Pag. 86, linn. 39-41, pag. 87, linn. 1-8: Propositio emendetur ra-
tione sequenti: «Decisiones Conferentiae Episcoporum numquam vim habeant

III [n. 38, 86, 39 – 87, 1]

IV [n. 38, 27, 13-15]

39	4) Decisiones Conferentiae	22	4) Decisiones Conferentiae	13
40	Episcoporum, [H] dummodo legi-	23	Episcoporum, dummodo legi-	14
41	time et per duas saltem/ex tribus	24	time et/per duas saltem ex tribus	
87	partibus suffragiorum Praesulum	25	partibus suffragiorum Praesulum,	
	<i>qui/voto deliberativo fruentes, ad</i>	25	qui voto deliberativo fruentes ad	15

iuridicam, nisi ab Apostolica Sede hoc statutum fuerit pro unaquaque materia et singulis vicibus» (2 Patres).

R. – Non admittitur quia maioritate requisita suffragiorum a Patribus textus approbatus est.

23 – Pag. 86, lin. 41: Post verba «...suffragiorum Praesulum...» addatur: «*praesentium et voto deliberativo fruentium*». *Ratio:* absonum est requirere suffragium absentium quia saepe difficile in territoriis magnae extensionis, ubi multi Praesules adesse nequeunt Conferentiae. Etiam in Concilio Oecumenico sufficit suffragium praesemium (16 Patres).

R. – Non admittitur quia maioritate requisita suffragiorum a Patribus textus approbatus est.

24 – Pag. 86, linn. 40-41: Loco «per duas saltem ex tribus partibus...», dicatur «*per quattuor saltem ex quinque partibus*». *Rationes:* Id plenius consult libertati Episcoporum in propria dioecesi. Non valet comparatio cum ordine statuto in Concilio Oecumenico ubi auctoritas Romani Pontificis ad universam Ecclesiam se extendit (3 Patres).

R. – Non admittitur quia maioritate requisita suffragiorum a Patribus textus approbatus est; attamen nil impedit quominus Conferentia quaedam id statuat, cum textus noster dicat: «*saltem*».

25 – Pag. 87, linn. 1-8: Quoad vim iuridicam decisionum, propositum est: – a): Loco: «*Ius commune id praescriperit*» dicatur: «*Ius commune aut statuta ipsius Conferentiae id praescriperit*» quia non est necesse multiplicare recursus ad Sanctam Sedem; casus possunt determinari semel pro semper in statutis, ab Apostolica Sede recognoscendis (58 Patres). – b) Addatur clausula: «*Per suffragia secreta*», ad tuendam Episcoporum libertatem (3 Patres). – c) Post «*A Sancta Sede recognitae*» addatur: «*nisi in negotiis minoris momenti determinatis a Sancta Sede*» (1 Pater). – d) Loco: «*Ab Apostolica Sede recognitae*» ponatur: «*Ab Apostolica Sede executioni mandata fuerint*» quia dare asserendum est auctoritatem Conferentiae non erui a Collegialitate sed eius totam vim iuridicam pendere ab una Apostolicae Sedis auctoritate (2 Patres). – e) Post verba: «*dumtaxat in quibus*» omittantur verba: «aut ius commune id praescriperit», et post verba «*Motu proprio*» omittatur phrasis: «ad petitionem ipsarum Conferentiarum datum», ob eandem rationem supra expositam (1 Pater). – f) Supprimantur verba: «*Motu proprio aut ad petitionem ipsarum Conferentiarum datum*» ut satius consulatur libertati Episcoporum (1 Pater). – g) Deleatur: «aut ad petitionem ipsarum Conferentiarum» ut consulatur auctoritati et libertati Sanctae Sedis (2 Patres). – h) Addatur novus casus: «*Vel urgentissima causa boni communis* (de qua similiter decernat Conferentia per duas saltem ex tribus partibus suffragiorum) *exigat actionem vel declarationem communem antequam petit possit speciale mandatum Sanctae Sedis*» (3 Patres).

R. – Hi omnes modi videntur contra textum a Patribus approbatum maioritate requisita suffragiorum.

II [n. 24, 16, 14-22]

15 Apostolica Sede recognitae fuerint, singulos Episcopos etiam iuridice obligant in his, qui sequuntur, dumtaxat casibus:

16 a) quando agatur de peculiariis
17 bus rebus quae sive iure/communi
18 sive speciali Apostolicae Sedi
19 mandato Nationali Episcoporum
20 Conferentiae pertractandae ac resolvendae commis-
21 sae/fuerint;

22 b) quando agatur de declarationibus maioris momenti publice faciendis nomine Natio-

II [n. 36, 23, 24-28]

25 resse cum voto deliberativo
26 prolatae necnon/ab Apostolica Sede recognitae sint,
27 vim habeant iuridice obligandi in casibus dumtaxat in quibus
28 aut ius commune id praescriperit aut/peculiare Apostolicae Sedi mandatum, motu proprio aut ad petitionem/ipsarum Conferentiarum datum, id statuerit. [I]

II [I] Patres, praeterea, qui vim iuridicam decisionum Conferentiarum defendunt, non omnes inter se consentiunt in determinando quaenam revera sint decisiones quibus ea vis competere debeat et quot suffragiis sint ineundae [E/1525, E/1614, E/1621, E/1630, E/1579, E/1633, E/1554, E/1477, E/1476, E/1478, E/1573, E/1558, E/1586, E/1687, E/1521, E/485, E/305].

Quibus omnibus mature persensis, Commissio de Episcopis et dioecesum regime ea confirmando esse statuit quae in priore schemate iam proponebantur, hac praecipue de causa, quia videlicet in approbata et promulgata Constitutione huiusc Concii Vaticani II «de Sacra Liturgia» decernitur Conferentias Nationales vi iuridica pro tota natione pollere quoad certas res liturgicas. Sic igitur, omnibus fere Commissionis Patribus consentientibus in n. 36, 4º statuendum proponitur ut Conferentiae decisiones solummodo vim iuridicam obligandi habeant, si ad res attinent de quibus aut ius commune expresse id praecipiat ac decernat, aut de quibus expressum exstet Apostolicae Sedi mandatum, sive motu proprio statutum sive ad petitionem eiusdem Conferentiae. Dicitur autem quod in casu decisiones iniri debent «per duas saltem ex tribus partibus suffragiorum Praesulum quibus ius est Conferentiae interesse», quia in propriis Statutis Conferentiae maior suffragiorum numerus quandoque exigi potest, et insuper ad hoc ut non contingat minorem Episcoporum partem imponere iuridicas obligationes parti maiori Episcoporum.

III [I] P. 23, ad 4) linn. 21-23: quidam Patres [E/2813], quoad proportionem suffragiorum ad decernendas res obligatione iuridica, postularunt ut dicetur: «Per duas saltem ex tribus partibus suffragiorum Praesulum quibus ius est Conferentiae interesse cum voto deliberativo *praesentium* prolatas...». Ratio allata est: quia in magnis nationibus, facile accidere potest quod tertia pars Praesulum quibus ius est interesse cum voto deliberativo, ob varias rationes, non sit praesens. Nulla inventitur formula votis omnium satisfaciens. Rationes ad innovandam formulam non principiis positivis innituntur sed peculiaribus adiunctis cuiusdam nationis. E contra, in pluribus nationibus condiciones illae non existunt. De modo colligendi suffragia ipsa Conferentia decernendum curabit.

P. 23, ad 4): quidam Episcopi [E/2558] exoptarent ut circa proportionem votorum et circa negotia vi iuridica a Conferentiis statuenda, servarentur dispositiones praecedentis schematis. Nullum afferunt argumentum. Sed mens plurimorum Patrum, qui locuti sunt in Aula anno praeterito, formulam novi huius schematis suasit quoad negotia vi iuridica decernenda. Quoad proportionem votorum Commissio statuit formulam novi schematis ut praecaveretur ne sententia minoris partis Episcoporum nationis maior eorum pars ligaretur.

III [n. 38, 87, 1-8]

2 *Conferentiam/pertinent,*
 [I] prolatae fuerint et ab Aposto-
 3 lica Sede recognitae,
 vim habeant iuridice obligandi
 4 in casibus dumtaxat in quibus
 5 aut ius commune id praescrip-
 6 serit aut peculiare Apostolicae
 Sedis mandatum, motu proprio
 7 aut ad petitionem ipsarum Con-
 8 ferentiarum datum, id/statue-
 rit. [J]

IV [n. 38, 27, 15-19]

Conferentiam pertinent,
 16 prolatae fuerint et ab/Apos-
 tolica Sede recognitae,
 vim habeant iuridice obligandi
 17 in casibus/dumtaxat in quibus
 aut ius commune id praescrip-
 serit aut peculiare Apostolicae
 Sedis mandatum, motu proprio
 18 aut ad petitionem ipsius Con-
 ferentiae datum, id statue-
 rit.

26

19

[R/] Novum quid affertur *circa tertiam* quaestionem, i. e. circa vim iuridicam decisionum Conferentiae (n. 36, 4). Probe comperta sunt plurima in hac Aula proposita vota sive necessitatem imponendi hanc vim, sive naturam vinculi resipientia, aut scilicet lege morali, aut lege consociationis exsurgentis, sive demum negotia urgenda et qua suffragiorum proportione.

Ex sententiis prolatis rite examinatis, clare apparet maiorem earum partem aliquam vim iuridicam decisionibus tribuendam esse postulavisse. Quapropter hanc sententiam amplecti necesse fuit; ceterum vi obligandi in re liturgica iam pollent Conferentiae nationales legitime constitutae, ad normam Constitutionis huius sacri Concilii Vaticanii II «De Sacra Liturgia» n. 22, § 2, collatae cum Motu proprio «Sacram Liturgiam» X.

Quoad obiectum seu negotia vi iuridica urgenda, cum omnes Patres, qui obligationi iuridicae adhaeserunt, fere unanimes consenserunt circa obiectum sub littera a) superioris schematis recensitum, nostra Commissio ad tria capita eadem rededit, nempe: 1) ad negotia quae *iure communi* obligatione iuridica statuenda sunt, quaeque hucusque tantum ad liturgiam pertinent ut supra innuimus; 2) ad ea negotia, quae Apostolica Sedes Conferentiae, motu proprio seu peculiari mandato, commiserit decernenda; 3) ad negotia circa quae Conferentia potestatem decernendi ab eadem Apostolica Sede obtinuerit.

Neminem latet haec taxative intelligenda esse et suffragiorum copia necessaria ut petantur ab Apostolica Sede negotia vi iuridica decernenda, ea esse debet quae sub n. 36, 4 statuitur, de qua singillatim statu loquar cum novitatem quandam redoleat.

[J] Commissioni nostrae cordi fuit praecavere ne maior Episcoporum totius nationis pars decisionibus ligaretur minoris eorum partis; quod certo contingere potest, cum duabus tantummodo ex tribus partibus Episcoporum conveniūt plenario Conferentiae adstantium ius tribuitur Decreta statuendi. Quam ob rem propositum est ut vim iuridicam induerent solummodo decisiones quae «per duas saltem ex tribus partibus suffragiorum Praesulum», *qui voto deliberativo fruentes ad Conferentiam pertinent*, prolatae fuerint. Episcoporum libertati in regenda dioecesi his normis tutius cautum esse, plane liquet. De modo autem colligendi suffragia Praesulum, qui a plenario Conventu forte absint, Conferentia decernendum curabit.

IV 26 – Pag. 87, lin. 8: Addatur: «*Consulto tamen bono Praesulum non consentientium*».

R. – Satis consultum est unanimitati obtinendae sive per numerum perexiguum argumentorum definiendorum, sive per magnum numerum suffragiorum praerequisitorum.

I [n. 24-25, 16, 22 – 17, 3]

II [n. 36, 23, 29-33]

nalis Episcoporum Conferentiae;⁸

23 c) quando agatur de rebus
24 cum Gubernio civili tractandis,
quae totam attingant Nationem;⁹

25 d) quando gravitas rei exigat
26 communem omnium Episcoporum
agendi rationem simul
27 que duae saltem ex tribus parti-
bus Praesulum cum voto deli-
berativo adstantium iudicent
28 decisionem ipsam esse vi iuri-
dica pro omnibus communien-
dam.

29 § 2. Contra decisines de qui-
bus supra datur recursos ad
30 Apostolicam Sedem, at in devo-
lutivo tantum.

IV – De relationibus inter Conferentias Episcopales diversarum Nationum

17 25.

2 [*Relationes inter Conferentias Episcopales diversarum/Nationum*].

3 Foveantur relationes
inter Conferentias Episcopales
diversarum Nationum ad maius

29
30
31

5) Ubi peculiaria adiuncta id
postulent, Episcopi plurium na-
tionum, Apostolica Sede appro-
bante, unam poterunt Conferen-
tiam constituere. [J]

29
30
31

Foveantur insuper relationes
inter Conferentias Episcopales
diversarum nationum ad maius

I ⁸ Tales plerumque considerari possunt declarationes quae publicam opinionem valde commovere valeant fideliumve admirationem gignere, aut quae nimium a recepta comuni agendi vel sentiendi ratione discrepent, aut quae cum declarationibus de eadem ma-
teria a finitimus Episcoporum Conferentiis forte latis pugnant, et his similia. Ceterum in particularibus statutis casus concreti harum decisionum poterunt praevideri, iuxta peculiaria adiuncta uniuscuiusque Nationis.

I ⁹ Ex. gr. talia sunt negotia de re scholari, administrativa, de morali usu iurium civilium, et his similia.

II [J] De Conferentiis Internationalibus diversae a Patribus [E/1278, E/1280, E/1308, E/1310, E/1345, E/1496, E/1530, E/1609, E/1687, E/1573, E/1608, E/1579, E/1531, E/1582, E/1639] sententiae in Aula expositae sunt.

III [n. 38, 87, 9-15]

IV [n. 38, 27, 20-24]

9 5) Ubi peculiaria adiuncta id
 10 postulent,/Episcopi plurium na-
 11 tionum, Apostolica Sede/appro-
 12 bante, unam poterunt Conferen-
 13 tiam constituere.
 14 Foveantur insuper relationes
 15 inter Conferentias Episcopales
 diversarum nationum ad/maiis

27 5) Ubi peculiaria adiuncta id
 20 postulent, Episcopi plurium na-
 21 tionum, Apostolica Sede appro-
 22 bante, unam poterunt Conferen-
 23 tiam constituere.
 24 Foveantur insuper relationes
 25 inter Conferentias Episcopales
 26 diversarum nationum ad maius

IV 27 – *Ad 5)* Pag. 87, lin. 12: Addatur in fine: «*Salva independentia dioecesis in suo regimine pleno*». *Ratio:* Ut vitetur periculum intermissionis seu indebiti interventus (2 Patres).
 R. – Non est ad rem.

I [n. 25, 17, 3]

bonum
dum.¹⁰

tuen-

II [n. 36, 23, 33 – 24, 5]

bonum promovendum ac tuen-
dum.²⁶ [K]

6) Enixe commendatur ut Praesules Orientalium Ecclesiarum,/in disciplina propriae Ecclesiae in Synodis promovenda et ad opera in/bonum religionis efficacius fovenda, rationem etiam habeant boni communis totius territorii, ubi plures Ecclesiae diversorum rituum exstant,/consiliis in Conferentiis interritualibus collatis, iuxta normas a competenti Auctoritate statuendas. [L]

34
2
3
4
5

I ¹⁰ Relationes inter Conferentias Episcopales diversarum Nationum opportunis et congruentibus mediis haberi poterunt per earumdem Conferentiarum Secretariatus et inter alia haec praesertim spectare poterunt: *a*) communicare praecipuas agendi rationes praesertim in re et actione pastorali; *b*) transmittere scripta vel folia, quae decisiones Conferentiae referant vel acta seu documenta, quae ab Episcopis communi consilio edantur; *c*) significare varia apostolatus incepta, a Conferentia Episcopali proposita vel commenda quaeque utilia esse possint in casibus similibus; *d*) proponere graviores quaestiones, quae hodiernis temporibus et in particularibus adjunctis maximi momenti esse videantur; *e*) indicare pericula vel errores in propria Natione serpentia, quae in alias etiam populos irreperere possint, ita ut apta et opportuna media adhibeantur ad illa praecavenda vel auferranda vel coartanda, et his similia.

II ²⁶ Relationes inter Conferentias Episcopales diversarum Nationum opportunis et congruentibus mediis haberi poterunt per earumdem Conferentiarum Secretariatus et inter alia haec praesertim spectare poterunt: *a*) communicare praecipuas agendi rationes praesertim in re et actione pastorali; *b*) transmittere scripta vel folia, quae decisiones Conferentiae referant vel acta seu documenta, quae ab Episcopis communi consilio edantur; *c*) significare varia apostolatus incepta, a Conferentia Episcopali proposita vel commenda quaeque utilia esse possint in casibus similibus; *d*) proponere graviores quaestiones, quae hodiernis temporibus et in particularibus adjunctis maximi momenti esse videantur; *e*) indicare pericula vel errores in propria Natione serpentia, quae in alias etiam populos irreperere possint, ita ut apta et opportuna media adhibeantur ad illa praecavenda vel auferranda vel coartanda, et his similia.

II [K] In schemate, n. 36, 5° de iisdem pauca brevissime dicuntur, cum de novis Institutis agatur, quae bonum commune fraterne promovere possunt.

[L] Quoad n. 36, 6° Commissio Conciliaris propositionem desumpsit e schemate Decreti «De Ecclesiis Orientalibus», paulisper illam immutando, ad commendandam cooperationem et coordinationem Ecclesiarum particularium diversorum rituum in determinato territorio existantium, quando

III [n. 38, 87, 15-24]

bonum promovendum ac tuerendum.²

16 6) Enixe commendatur ut
 17 Praesules/Orientalium Ecclesiarum, in disciplina propriae/Ecclesiae in Synodis promovenda et
 18 ad opera/in bonum religionis efficacius fovenda, rationem etiam habeant boni communis
 19 totius territorii, ubi plures Ecclesiae diversorum rituum/exstant, consiliis in *conventibus* in
 20 territualibus collatis, iuxta normas a competenti Auctoritate
 21 statuendas.

IV [n. 38, 27, 24-30]

bonum promovendum ac tuerendum.

28 6) Enixe commendatur ut
 29 Praesules Orientalium Ecclesiarum,/in disciplina propriae Ecclesiae in Synodis promovenda et ad opera in/bonum religionis efficacius fovenda, rationem etiam habeant boni communis totius territorii, ubi plures Ecclesiae diversorum rituum exstant,/consiliis in conventibus interritualibus collatis, iuxta normas a competenti Auctoritate
 30 statuendas.

III ² Relationes inter Conferentias Episcopales diversarum Nationum opportunis et congruentibus mediis haberi poterunt per earumdem Conferentiarum Secretariatus et inter alia haec praesertim spectare poterunt: *a*) communicare praecipuas agendi rationes praesertim in re et actione pastorali; *b*) transmittere scripta vel folia, quae decisiones Conferentiae referant vel acta seu documenta, quae ab Episcopis communi consilio edantur; *c*) significare varia apostolatus incepta, a Conferentia Episcopali proposita vel commenda quaeque utilia esse possint in casibus similibus; *d*) proponere graviores quaestiones, quae hodiernis temporibus et in particularibus adiunctis maximi momenti esse videantur; *e*) indicare pericula vel errores in propria Natione serpentina, quae in alios etiam populos irreperere possint, ita ut apta et opportuna media adhibeantur ad illa praecavenda vel auferranda vel coarctanda, et his similia.

praesertim agitur de bono communi in toto territorio tutando vel provehendo.

IV 28 – *Ad 6)* Pag. 87, linn. 16-24: Addatur eadem commendatio Praesulibus latinis ubi plures Ritus simul existunt (3 Patres).

R. – Licet id sit optandum tamen non est necesse exponere cum rari sint casus.

I [n. 26, 20, 1-17]

II [n. 37, 24]

Caput IV

DE DIOECESIUM AC PROVINCiarum
ECCLESIATICARUM CONGRUENTI CIR-
CUMSCRIPTIONE

20 26.

[*Prooemium*].

- Quo melius cleri populique chri-
2 stiani/bono et ipsi recto dioe-
3 ciesum regimini prospiciatur, apta
et congruens curanda est dioe-
cesium circumscrip^{tio}.
- 4 Quare cavendum/est ne, ob ni-
miam territorii amplitudinem
5 vel nimium incolarum/nume-
rum, Episcopi impares sint per-
6 sonaliter, uti opus est, singulos
7 sacerdotes singulasque paroe-
cias eorumque rectores saepius
visitare et bene cognoscere ac
8 moderari; at pariter etiam/cav-
endum est ne, ob nimiam terri-
9 torii parvitatem ac propterea/ob
consequentem sacerdotum pau-
10 citatem opumve penuriam,/Epi-
scopi impares sint congruenter
11 consulere innumeris sui gregis
difficultatibus et habere susten-
12 tareque omnia officia et institu-
ta, quae ad rectum regimen ne-
cessaria usu comprobantur.
- 13 Item apostolatus hodierni ne-
cessitates aptam provinciarum
14 ecclesiasticarum circumscrip^{tio}nem expostulant, ita ut relatio-
15 nes/inter Episcopos Suffraganeos
et Metropolitas et cum Auctorita-
16 te/civitatum faciliores reddantur
et apostolatus quaestiones aptio-
17 ri/modo pertractari atque resolvi

II – *Provinciarum Ecclesiastica-
rum circumscrip^{tio} et regionum
Ecclesiasticarum erectio* [A]

II [A] In art. II agitur «de provinciarum ecclesiasticarum circumscriptione at-
que de regionum ecclesiasticarum erectione». In articulo secundo ea exponun-
tur quae attinent ad provincias et regiones ecclesiasticas, quo plurimum dioe-
cium consensioni et cooperationi melius prospici possit.

III [A] Secundus huius capitinis articulus, qui inscribitur «*Provinciarum eccl-
esiasticarum circumscrip^{tio} et regionum ecclesiasticarum erectio*», nn. 39-41
comprehendit. Si veneranda syndorum seu conciliorum instituta non tantum

III [n. 39, 87]

IV [n. 39, 27]

II – Provinciarum Ecclesiastica-
rum circumscrip^{tio} et regionum
Ecclesiasticarum erectio [A]

II – Provinciarum Ecclesiastica-
rum circumscrip^{tio} et regionum
Ecclesiasticarum erectio

manere, sed novo debent robore vigere, necessitas exsurgit circumscriptiones provinciarum recognoscendi. Qua ratione? Primum: ut omnes Episcopi ad unum confluant Metropolitam, abolito dioecesisbus privilegio immediatae subiectionis Apostolicae Sedi; dein ut provinciae congruenti suffraganeorum numero constant, territorium sit continuum, similes aut pares sint condiciones sociales, psychologicae, oeconomicae, geographicae, historicae. Necessitas inde consequitur Metropolitarum Archiepiscoporum iura et privilegia in novo Codice I. C. opportune pariter recognoscendi.

I [n. 26-27, 20, 17-32]

II

- 18 possint ad animarum necessitatibus efficacius consulendum.
- 19 In hisce demun negotiis peragendis spectare oportet non solum ad sacerdotum incolarumque numerum et locorum distantiā, verum etiam ad rituum et stirpis diversitatem, ad communitatatis dioecesanae seu provincialis spiritualem cohaerentiam,/ad peculiaria adiuncta geographicā, socialia, oeconomica, ad historicas traditiones, ad civiles quoque circumscriptiones atque ad/pacta forte inita inter Apostolicam Sedem e Status.
- 26 Itaque Sacrosancta Synodus haec, quae sequuntur, decernit et statuit.

27 27.

[Principium generale].

- 28 § 1. Dioeceses, quae ratione territorii vel incolarum numeri sint nimis magnae, omnibus adiunctis accurate perpensis, dividantur aut dismembrentur aut novo ordine disponantur; quae vero sint nimis parvae, alii dioecesi uniantur aut supprimantur, vel ex pluribus parvis nova dioecesis/constituatur.¹

I ¹ In regime Ecclesiae universalis recta et bene ordinata Dioecesum gubernatio maximum habet momentum in bonum cleri populi christiani. Dioecesis enim, cum sit pars Ecclesiae, quae a Christo Iesu proprii uniuerscuiusque Episcopi voce potestateque regitur (Pius XII, Litt. Encycl. *Mystici Corporis*, 29 iunii 1943: AAS 35 [1943] p. 211 sq.), in qua proinde tamquam in unitate vitae et regiminis aedificatur Corpus Christi, tales condicione, imprimis quoad ambitum et numerum fidelium, habeat necesse est ut finis proprius, i. e. salus animarum et bonum Ecclesiae, quam perfecte assequi possit.

Attamen talis finis convenienter obtineri non potest in dioecesi in qua: – vel propter exiguum fidelium et sacerdotum numerum, institutiones et opera quae pro fructuosa vita et activitate necessaria sunt (ut v. g. Seminarium proprium, Officia Curiae Dioecesanae, moderatio consociationum actionis catholicae et apostolatus laicorum etc.) necnon opes sufficientes sacerdotum et rerum oeconomicarum haberi nequeunt; – vel propter nimium territorii ambitum aut nimium fidelium et sacerdotum numerum, personalis subditorum cognitio ex parte Episcopi eiusdemque praesentia et actio in variis partibus et campis regiminis dioecesis impossibilis redditur ita ut unitas et efficacia totius apostolatus detrimentum patiatur.

Quapropter opportunum et necessarium apparet ut ad congruentem dioecesum circumscriptionem deveniatur: quod multorum Episcoporum magnopere est in votis. Necessitas autem novae circumscriptionis dioecesum non ubique eodem modo persentitur, sed praesertim in nonnullis exoptatur regionibus antiquae professionis catholicae, quae

III

IV

I [n. 27-28, 21, 1-10]

II

21 § 2. Provinciarum ecclesiasticarum circumscriptiones, ubi
 2 utilitas id suadeat, opportune recognoscantur; provinciae vero
 3 in/regiones ecclesiaticas compo-
 nantur.²

4 § 3. Dioeceses immediatae Apostolicae Sedi subiectae, quae
 5 neque supprimantur neque alii
 6 uniantur ad normam § 1, illi/Provin-
 7 ciae Ecclesiasticae sunt aggregandae, quae vicinior seu op-
 8 portunior sit, et iuri metropolitico Archiepiscopi sunt subiicien-
 dae ad normam iuris communis.

9 28.

[*Unio dioecesium*].

10 § 1. Si duae aut plures dioecesis
 uniantur unione extinctiva et

iuri communi sunt subiectae. In primis unicum criterium quoad circumscriptionem nec habetur nec haberi potest; siquidem accurate perpendendae sunt omnes circumstantiae sive temporum sive locorum sive personarum. Sunt enim regiones in quibus Ecclesia iam antiquitus fundata est, quae gaudent civilizatione moderna, cum viis et mediis communicationum quam multis; sunt regiones etiam in quibus fides propaganda est et Ecclesia fundanda, ubi catholici in praesens perpauci sunt; sunt regiones in quibus plures exstant ritus, praesertim in Oriente, ubi plerumque iurisdictio personalis est; sunt denique magna urbes, praesertim quae caput sunt Nationum, quarum territorium dividere vel dismembrare ut novae constituantur dioeceses inopportunitum, immo noxiū esse posset.

Salus autem animarum ultro postulare videtur ut huiusmodi immutations fiant caute et prudenter ne inde suscitetur in clero et populo perturbatio vel seditio contra ecclesiasticas auctoritates. Difficultates enim innumerae, tum geographicae, tum demographicae, tum sociales, civiles et politicae, tum praesertim historicae oriri poterunt in quibusdam nationibus catholicis, ubi multae inventiuntur dioeceses ob historicas vel politicas causas olim erectae, nunc autem supprimendae vel alii dioecesi uniendae. Hisce de causis necessarium esse videtur ut generales normae ab ipsa Oecumenica Synodo statuantur, quo securior apparetur via ad optatam meliorem dioecesium circumscriptionem peragendam. Etenim si Concilium Oecumenicum peculiare decretum ediderit, plenior profecto erit Praesulum, quorum interest, collaboratio cum Apostolica Sede et promptior cleri populi que christiani adhaesio et oboedientia.

Principia igitur quae in hoc capite traduntur sunt omnino generalia eorumque praecipua Sacrae ipsae Romanae Congregationes plerumque considerare solent, quando huiusmodi negotia pertractant. Sunt etiam nova, quia hic primum proponuntur in iure: in disciplina enim vigenti non habetur nisi indicatio auctoritatis competentis pro hisce negotiis peragendis (cf. CIC can. 215 § 1 et CICO, *de Clericis*, cann. 248 § 1 n. 1 et 328).

I ² Nomine «regionis ecclesiasticae» hic venit unio plurium provinciarum ecclesiasticarum, eum in finem ut efficacius necessitatibus apostolatus prospiciatur. Haec territorialis circumscrip^to explicite non commemoratur neque in CIC can. 215 § 1 neque in CICO, *de Clericis*, can. 159, sed insinuat^r sive in CIC can. 281 ratione celebrationis Conciliorum plenariorum (unde alicubi «regiones conciliares» vocantur), sive in CICO, *de Clericis*, can. 340 § 4, ratione celebrationis Synodi inter Episcopos et Hierarchs plurium provinciarum Patriarchae vel Archiepiscopo non subiectarum. Nullum tamen dubium quod canonica erectio et circumscrip^to «regionum ecclesiasticarum» uni supremae ecclesiasticae potestati, de qua in CIC can. 215 § 1 et CICO, l. c., can. 159, competat.

III

IV

I [n. 28-31, 21, 10-28]

II

11 ex eis constituatur unica nova
 dioecesis, una tantum sit Curia
 episcopal, una cathedralis ec-
 clesia unumque cathedrale capi-
 tulum.

12 § 2. Si unio sit aequa principa-
 lis, item una sit Curia et/sedes
 episcopal, nisi Apostolica Se-
 des vel, pro Orientalibus,/compe-
 tens auctoritas aliter decreverit.

16 29.

[*Fines dioecesium*].

17 Si, omnibus circumstantiis dili-
 genter consideratis, opportu-
 num videatur fines dioecesium
 mutare,/talis mutatio ita fiat ut
 uniuscuiusque dioecesis territo-
 rium continuum pateat, nec
 amplius intra territorium unius
 dioecesis/exsistant loca vel pa-
 roeciae, quae ad aliam perti-
 neant dioecesim.

21 30.

[*Sedis episcopalis locus*].

22 Sedes episcopales seu residentia
 habitualis Episcopi eiusque Cu-
 ria, quantum fieri potest/in loco
 aptiore et commodiore sit, quo
 facilior clero et fidelibus/pateat
 accessus.

25 31.

[*Dioeceses personales ratione ri-
 tus*].

26 Curandum est ut/dioeceses per-
 sonales pro diversitate rituum
 erigantur ubi plures/sint fideles
 diversi ritus, quipus sufficienter
 consulere possibile/non sit per
 sacerdotem aut paroeciam eius-
 dem ritus.

III

IV

I [n. 32, 21, 29-35]

29 32.

30 30 [Commissio de dioecesium ac
provinciarum ecclesiasticarum
mutationibus].

31 In unaquaque Natione, probante Apostolica Sede, peculiaris ac permanens commissio Episcoporum constitui potest, quae, auditis Episcopis quorum interest, videat/si et quaenam immutationes circa dioeceses ac provincias ecclesiasticas sint inducendae, easque Apostolica Sedis iudicio subiiciat, salvis iuribus Ecclesiae Orientalis.

II [n. 37, 24, 6-13]

37.

6

[Principium de recognoscendis
circumscriptionibus].7
8
9
10
11
12
13
Animarum bonum non dioecesium tantum sed provinciarum quoque ecclesiasticarum aptam expostulat circumscriptionem, immo et regionum ecclesiasticarum suadet erectionem, ita ut apostolatus necessitatibus iuxta socialia et localia adiuncta melius provideatur, atque faciliores fructuosioresque reddantur Episcoporum relationes sive inter se sive cum Metropolitis et cum ceteris eiusdem nationis Episcopis, necnon et Episcoporum cum civilibus Auctoritatibus. [B]

II [B] Praeprimis in n. 37 explicatur quaenam sit earum opportunitas et utilitas ad pastorale munus melius excludendum. [cf. E/344].

III [B] *Ad n. 37 (nunc n. 39): P. 24, linn. 6-13: quidam Pater [E/2901] animadvertisit non amplius provincias ecclesiasticas esse necessarias, quia sufficiunt Conferentiae Episcopales. Sed plures Patres in Aula [E/2787, E/2913, E/2765] magnificaverunt momentum Conciliorum sive provinciarum sive plenariorum. Praeterea in pluribus nationibus vigent et fructum af-*

	III [n. 39, 87, 25-36]	IV [n. 39, 27, 31-37]	
25	39. (olim n. 37). [B]	39.	31
26	[<i>Principium de recognoscendis circumscriptionibus</i>].		
27	Animarum bonum non dioecesi- 28 sum tantum sed provinciarum quoque ecclesiasticarum aptam 29 expostulat/circumscriptionem, 30 immo et regionum ecclesiastica- rum suadet erectionem, ita ut 31 apostolatus/necessitatibus iuxta 32 socialia et localia adiuncta/mel- ius provideatur, atque faciliores 33 fructuosioresque reddantur Epi- 34 scoporum relationes/sive inter se sive cum Metropolitis et cum 35 ceteris eiusdem nationis Episco- 36 pis, necnon et/Escoporum cum civilibus Auctoritatibus.	Animarum bonum non dioecesi- sum tantum sed provinciarum quoque ecclesiasticarum aptam expostulat circumscriptionem, immo et/regionum ecclesiastica- rum suadet erectionem, ita ut apostolatus necessitatibus iuxta socialia et localia adiuncta me- lius provideatur, atque faciliores fructuosioresque reddantur Epi- scoporum relationes sive inter se sive cum Metropolitis et cum ceteris eiusdem nationis Episco- pis,/necnon et Episcoporum cum civilibus Auctoritatibus.	32 33 34 35 36 37

ferunt quinquennales vel annuales conventus Metropolitae cum suis suffraganeis.

IV 29 – Pag. 87, linn. 29-30: Deleantur verba: «Immo et regionum ecclesiasticarum suadet erectionem». *Rationes*: Erectio regionum minuit momentum Provinciarum ecclesiasticarum; sufficit istarum limites recognoscere (*2 Patres*). R. – Per se est contra textum a Patribus approbatum maioritate requisita suffragiorum, ceterum verbum «suadet» obligationem non urget.

I

[cf. n. 25]

II [n. 38, 24, 14-21]

38.

14

[*Normae servandae*].

Itaque, ad memoratos fines consequendos,/Sacrosancta Synodus haec statuenda decernit:

1) Provinciarum ecclesiastiarum circumscriptiones opportune/recognoscantur. [A]

15

2) Pro regula habeatur ut omnes dioeceses, aliaeque territoriales circumscriptiones quae iure dioecesibus aequiparantur, alicui provinciae ecclesiasticae adscribantur. [B]

16

Proinde dioeceses quae nunc Apostolicae Sedi immediate sunt subiectae quaeque nulli alii

17

18

19

20

21

II [A] Deinde vero in n. 38, 1º et 3º generali modo decernitur ut praefatae provisiones adhibeantur quo faciliores ac fructuosiores relationes inter Episcopos foveantur, itemque relationes Episcoporum cum civilibus Auctoritatibus aptius componantur.

[B] Ac demum in eodem n. 38, 2º statuitur ut «pro regula habeatur» principium de uniendis in nova provincia ecclesiastica vel de aggregandis provinciae ecclesiasticae iam exstanti, si fieri possit, dioecesibus, quae Apostolicae Sedi hucusque immediate subduntur.

III [A] *Ad n. 38 (nunc n. 40):* P. 24, linn. 21-25: votum expressit unus Pater [E/2552]: 1) ut aboleretur institutum dioecesium immediate S. Sedi subiectarum ita ut omnes Episcopi pari iure Conferentiae Ep. interessent; 2) ut iura et officia Metropolitae instaurarentur eum in finem ut omnes Metropolitae uniuscuius nationis efformarent Consilium directivum Conferentiae Ep. Quoad 1: provisum est n. 40, 2 (olim n. 38, 2) huius schematis. Quoad 2: hoc consilium idem fere esset ac Comitus seu Consilium penmanens Episcoporum in pluribus existentibus Conferentiis constitutum, de quo mentio fit n. 38, 3 (olim n. 36) tanquam organo ad libitum Conferentiae constituendo. Commissio vero confirmavit, iuxta postulata aliorum Patrum in Aula conciliari edita, non esse obligatione statuendum.

[B] *Ibid.:* Duobus Patribus [E/2765, E/2787] non placuit ut abolerentur dioeceses Apostolicae Sedi immediate subiectae. Quia: a) ista subiectio immediata est signum honoris, sicut titulus Assistentis Solio Pontificio; b) non officit disciplinae nec in regionibus conciliaribus, nec in Conferentiis Episcopalibus. Sed Commissio tenet pro suppressione, quia ratio historica aut honorifica non debet praevalere super bonum regimen dioecesium. Ceterum dicitur «*pro regula*»; unde ex se non excluduntur exceptiones, quarum iudex est Apostolica Sedes.

IV 30 – Pag. 88, linn. 5-7: Omittantur verba «et iura ac privilegia Metropolitarum novis normis definiantur». *Ratio:* Ne interponantur obstacula inter Episcopos suffraganeos et Sanctam Sedem (3 Patres).

	III [n. 40, 88, 1-13]	IV [n. 40, 27, 38 – 28, 7]	
88	40. (olim n. 38). [A]	40.	38
	[<i>Normae servandae</i>].		
2	Itaque, ad memoratos fines con-	Itaque, ad memoratos fines con-	39
3	sequendos, Sacrosancta Syno-	sequendos, Sacrosancta Syno-	
4	dus haec statuenda decernit:	dus/haec statuenda decernit:	
5	1) Provinciarum ecclesiasti-	1) Provinciarum ecclesiasti-	28
6	carum circumscriptiones oppor-	carum circumscriptiones oppor-	
7	tune recognoscantur et <i>iura ac</i>	tune recognoscantur et <i>iura ac</i>	
8	<i>privilegia Metropolitarum novis</i>	<i>privilegia Metropolitarum novis</i>	
9	<i>aptisque normis definiantur.</i>	<i>aptisque normis/definiantur.</i>	
10	[A] 2) Pro regula habeatur ut om-	2) Pro regula habeatur ut om-	
11	nes dioeceses, aliaeque territo-	nes dioeceses aliaeque territo-	
12	riales circumscriptiones/quae	riales/circumscriptiones quae	
13	iure dioecesis aequiparantur,	iure dioecesis aequiparantur	
	alicui provinciae ecclesiasticae	alicui provinciae ecclesiasticae	
	adscribantur.	adscribantur.	
12	Proinde/dioeceses quae nunc	33-35 Proinde dioeceses quae nunc	
13	Apostolicae Sedi immediate [B]	Apostolicae Sedi immediate	
	sunt subiectae quaeque nulli alii	36 sint subiectae quaeque nulli alii	

R. – Est contra rei substantiam a Patribus probatam; ceterum hic nec dantur normae nec dicitur quo sensu definienda iura ac privilegia.

31 – Pag. 88, linn. 5-6: Praeter iura et privilegia, definitur etiam «munera et onera Metropolitarum»; illa enim non dantur nisi intuitu istorum.

R. – Non est necesse, quia res sunt coniunctae.

32 – Pag. 88, lin. 7: Post «definiantur» addatur: «*quoniam tamen augentur*». *Rationes*: Quod attinet ad vigilantium dioecesum sufficiunt Nuntii et Delegati Apostolici; quoad ampliores accipiendas decisiones, aptius sumi possunt a Conferentia Episcopali; plura iura et munera non prosunt principio subsidiarietatis (7 Patres).

R. – Est contra rei substantiam a Patribus probatam, quatenus delimitat quod probatum est sensu universalis. Cf. etiam responsum ad n. 30.

33 – Pag. 88, linn. 11-19: Aboleantur omnia a verbo: «*Proinde dioeceses...*». *Ratio*: Immediata subiectio Apostolicae Sedi est signum distinctionis et honoris dioecesi tributum ob acquisitas benemerencias (5 Patres).

R. – Non admittitur quia maioritate requisita suffragiorum a Patribus textus approbatus est.

34 – Pag. 88, lin. 12: Post: «*proinde dioeceses*» inseratur: «*nisi specialia aut peculiaria adiuncta vel condiciones locorum aut temporum, iudicio Sanctae Sedis, aliter exigant*». *Ratio*: Aliquando haec immediata subiectio potest esse logica solutio ad bonum animarum satius provehendum (4 Patres).

R. – Provisum in textu per verba: «*Pro regula habeatur*» et: «*si id fieri possit*».

35 – Pag. 88, linn. 11-12: Loco «*proinde dioeceses*» dicatur: «*Exoptat proinde Sacra Synodus ut dioeceses*». *Ratio*: Immediata subiectio habenda tanquam quaedam reservatio a Sancta Sede peracta; quapropter non imperanda sed postulanda (1 Pater).

R. – Ut supra.

36 – Pag. 88, linn. 13-19: a) Loco «*sunt subiectae*» dicatur: «*quae nunc ad Apostolicam Sedem immediate sunt ordinatae*». – b) Loco «*sunt subiciendae*» dicatur: «*ad ius metropoliticum Archiepiscopi sunt ordinandae*». *Ratio*: Verba subiectonis sonant iuridismum et hodiernis temporibus minus apta (1 Pater).

R. – Non convenit mutatio.

uniantur, aut/in novam provinciam ecclesiasticam, si id fieri possit, sunt simul componendae aut illi provinciae aggregandae, quae vicinior seu opportunior sit, et iuri metropolitico Archiepiscopi sunt subiciendae ad normam/iuris communis. [C] 22
23

3) Ubi utilitas id suadet, provinciae ecclesiasticae in regiones/ecclesiasticas componantur, quarum ordinatio iure est statuenda. [A] 24
25
26
27

II [C] In n. 27 § 3 schematis Decreti «De Episcopis ac de dioecesium regimine» norma modo generali et absoluto proponebatur de abrogando instituto iuridico immediatae subiectionis dioecesium Apostolicae Sedi; nunc autem hac de re mitior norma proponitur, quia nonnulli Patres [E/1497, E/2165, E/1631, E/1596] animadverterunt nonnumquam contingere posse ut ad bonum anima-

III [n. 40, 88, 13-22]

14 uniantur, aut in novam provin-
 15 ciam ecclesiasticam,/si id fieri
 possit, sunt simul componendae
 16 aut/illi provinciae aggregandae,
 17 quae vicinior seu/opportunior
 sit, et iuri metropolitico Archie-
 18 piscopi sunt subiciendae ad nor-
 19 mam iuris **communis**.

20 3) Ubi utilitas id suadet, pro-
 21 vinciae ecclesiasticae in regio-
 nes ecclesiasticas componantur,
 22 quarum ordinatio iure est sta-
 tuenda.

rum melius promovendum eiusmodi immediata dioecesium subiectio Aposto-
 licae Sedi sit conservanda.

IV 37 – Pag. 88, lin. 19: Addatur: «Salvo iure dioecesium regionis Latii» (*2 Patres*).
 R. – Est contra textum a Patribus approbatum maioritate requisita suffragiorum.

IV [n. 40, 28, 7-13]

uniantur, aut in novam provin-
 ciam ecclesiasticam, si id fieri
 possit, sunt simul componendae
 aut illi provinciae aggregandae,
 quae vicinior seu opportunior
 sit, et/iuri metropolitico Archie-
 piscopi sunt subiciendae ad nor-
 mam iuris **communis**.

37 3) Ubi utilitas id suadet, pro-
 vinciae ecclesiasticae in regio-
 nes/ecclesiasticas componantur,
 quarum ordinatio iure est sta-
 tuenda.

8
 9
 10
 11
 12
 13

I [n. 33, 24, 1-6]

[cf. n. 32]

II [n. 39, 24, 28-31]

39. [A]

28

[*Conferentiarum Episcopalium votum exquirendum*].

De/huiusmodi provinciarum circumscriptione aut regionum erectione **studium** committitur competentibus Episcoporum Conferentiis iuxta **normas** iam de dioecesium circumscriptione in art. 21 et 22 statutas.

29

30

31

Caput V

DE PAROECIARUM ERECTIONE DEQUE EARUMDEM CONGRUENTI CIRCUMSCRIPTIONE¹

24 33.

[*Prooemium*].

Cum sit paroecia diocesis pars ac vivens veluti membrum,² dioecesis veluti cardo, circa quem omnis/pastoralis navitas, in eius finibus praestanda, vertitur, instimulatur atque ordinatur,³ efficacior et fructuosior esse poterit dioecesana gubernatio si iure communi ampliores habuerint Episcopi facultates quoad paroeciarum erectionem

I ¹ Fere omnia quae in hoc capite proponuntur sunt nova.

I ² PRIMA SYNODUS ROMANA, 1960, art. 101 d).

I ³ PRIMA SYNODUS ROMANA, 1960, art. 100.

II [A] In n. 39 studium de provinciarum circumscriptione apte determinanda et de regionibus opportune erigendis Episcoporum competentibus Conferentiis committitur, ad normam superius praefinitam in nn. 21 et 22 quoad congruentem dioecesium circumscriptionem faciendam.

III [A] Ad n. 39 (*nunc* n. 41): Parvae quaedam mutationes in textu schematis inducuae sunt, ut hic congrue accommodaretur ad mutatum textum n. 24 (olim n. 22).

IV 38 – Pag. 88: Omittatur totus articulus. *Rationes*: Amplior potestas Confe-

	III [n. 41, 88, 23-30]	IV [n. 41, 28, 14-17]	
23	41. (olim n. 39). [A]	38	41.
24	[Conferentiarum Episcopalia votum exquirendum].		
25	<i>Expedit ut competentes Episco- porum Conferentiae quaestioni /de huiusmodi pro- vinciarum circumscriptione/aut regionum erectione studeant,</i>	Expedit ut competentes Episco- porum Conferentiae quaestio- nem/de huiusmodi provinciarum circumscriptione aut regionum erectione/examini subiciant,	15
26			16
27			
28	iuxta normas/iam de dioecesium circumscriptione in nn. 21/et 22 statutas, et consi- lia ac vota sua Apostolicae Sedi proponant.	iuxta normas iam de dioecesium circumscriptione in/nn. 23 et 24 statutas, et consi- lia ac vota sua Apostolicae Sedi proponant.	17
29			
30			

rentiae Episcoporum, praesertim in regionibus missionum, ansam praebet abusibus regionalismi, linguismi, tribalismi etc. Rem de Provinciarum circumscriptione ac de Regionum erectione utilius decernit Sancta Sedes, cooperantibus Pontificis administris et Episcopis, quorum interest (3 Patres). R. – Non admittitur quia maioritate requisita suffragiorum a Patribus textus approbatus est. Attamen immutata sunt verba «quaestioni... studeant» hoc modo «quaestionem... examini subiciant» ut textus congruens sit cum alio textu n. 24 schematis.

I [n. 33-35, 24, 6-28]

II

- 7 et earumdem/congruentem circumscriptiōnēm.
- 8 Nostris enim temporibus videre
est quam saepe parvi pagi, pro-
gressu oeconomico et sociali in-
valescente, in magnas excreve-
10 rent urbes, quam saepe/circum
veteres urbes per ampla coalue-
11 rent suburbia, quibus profecto
minime sufficere possunt paroe-
12 ciae antea constitutae; quot/e
contra paroeciae rurales aut
montanae imminutae vel fere
13 desertae, ob fidelium migratio-
nes, evaserint, in quibus proinde/
14 nisi apte inter se uniantur,
pastoralis navitas sufficienti ca-
15 rere/objeto videatur.
- 16 Quibus ut rite prospiciatur,
placet Sacrosanctae Synodo de-
17 cretum quod sequitur edicere.

18 34.

[Principium generale].

- 19 § 1. Ut cura animarum rite ac
fructuose exercere possit et pa-
rochus suas oves cognoscere valeat,/omnino enitendum est ut
20 paroeciae, nimium fidelium nu-
merum/aut territorium nimis
extensum habentes, apte pro di-
21 versis adiunctis dividantur aut
dismembrentur.
- 22 § 2. Paroeciae nimis parvae
possunt, bono communi dioe-
23 cesis id suadente, in unam redi-
gi.

25 35.

[Qua auctoritate id fiat].

- 26 Episcopus valet auctoritate/pro-
pria, auditis capitulo cthedrali
27 et iis, quorum intersit, si/qui
sint, praesertim rectoribus ec-
clesiarum, quaslibet paroecias
28 sive ex novo erigere, sive iam
erectas dividere aut dismembra-

III

IV

I [n. 35-37, **24**, 28 – **25**, 14]

II

- 29 re,/inter se unire, earumque fi-
nes mutare, quoties id pro ani-
30 marum/bono necessarium vel
utile ipsi videatur.⁴

25 36.

[*Paroeciae personales*].

- 2 Paroecias personales pro fidelibus diversi sermonis aut ritus
 3 aut stirpis, iis in locis ubi/iidem plures stabiliter commorantur,
 4 Episcopus auctoritate propria, auditis Capitulo cathedrali et parochis consultoribus, erigere
 5 valet; immo erigere studeat quoties per vicarium cooperatorem
 6 vel missionarium apte et efficaciter eorum cura pastoralis exerceri/nequeat.⁵
 7

8 37.

[*Ecclesiae religiosorum pro pa-*
roecialibus fungentes].

- 9 Si/forte paroeciae propriam non
 10 habeant ecclesiam, neque aptus ac decens locus pro ecclesia pa-
 11 roeciali interim adhiberi queat,
 12 Ordinarius loci, peculiari con-
 13 ventione ad tempus cum Supe-
 14 riore/maiore legitime initia, statuere potest ut parochi ecclesiis religiosorum virorum, etiam exemptorum, utantur veluti si sint ecclesiae paroeciales.

I ⁴ Derogatur CIC cann. 1422, 1423 § 3, 1427 §§ 1-2 quatenus valde extenditur causa canonica sufficiens pro paroeciarum mutationibus peragendis, neque amplius mutationes ex se perpetuae inducuntur, neque Apostolicae Sedi amplius reservantur. Denique, saltem quoad paroecias, abrogatur CIC can. 1428 § 2 de irritatione mutationum paroecialium ob defectum causae canonicae.

I ⁵ Derogatur CIC can. 216 § 4 et CICO, *de Clericis*, can. 160 § 4, quatenus ad id negotium non amplius requiritur interventus Apostolicae Sedis.

III

IV

I

II [n. 40, 25, 1-11]

III – *Episcopi munere interdioecesano fungentes* [A]

40.

25

[*Peculiarium officiorum constitutio et cooperatio cum Episcopis*].

2

Cum necessitates pastorales magis magisque requirant ut quaedam/pastoralia munia concorditer seu communiter regantur et promoveantur,/expedit omnino ut in servitium omnium vel plurium dioecesium alicuius determinatae regionis aut nationis nonnulla constituantur officia, quae/etiam Episcopis committi possunt. [B]

3

Commendat autem Sancta Synodus ut inter Praelatos seu Episcopos,/his muneribus per fungentes, et Episcopos dioecesanos atque Conferentias/Episcopales fraternalia semper vigeat communio et animorum in sollicitudine pastorali conspiratio, cuius rationes etiam iure communi definiantur/oportet. [C]

4

5

6

7

8

9

10

11

II [A] In art. III: «*Episcopi munere interdioecesano fungentes*». In articulo tertio mentio fit, ad quamplurium Patrum [E/1530, E/1584, E/1622] mentem, de multis illis Episcopis titularibus qui munere aliquo funguntur in commune plurium dioecesium bonum, et in specie agitur de Vicariatibus Castrensis.

[B] Commissionis Patribus opportunum visum est in n. 40 quodammodo commemorare illorum Episcoporum munus, qui quamvis nec Auxiliares nec Coadiutores Episcoporum sint, pro pluribus tamen Ecclesiis ministerium peculiare magni momenti exercent.

[C] Id vero fecerunt ob duplcem finem; nempe, primo, ut eorumdem cum Episcopis dioecesanis collaborationem mutuamque animorum in sollicitudine pastorali conspirationem commendarent et, secundo, ut necessitatem exprimerent eorumdem Episcoporum munus rationesque cum Episcopis dioecesanis iure communi definiendi.

III [A] Ad tertium articulum quod attinet id est: *Episcopi munere interdioecesano fungentes*; de quibus nn. 42-43, sufficiat adnotare.

[B] Ad n. 40 (nunc n. 42): P. 25: aliquis Pater [E/2631] asseruit non esse multiplicanda officia et obligationes, quia timens ne officia, quae in servitium plurium dioecesium alicuius nationis constituenda Schema suggesterit, impedimenti fiant. De hac re Conferentiae Ep. valebunt iudicare. Multis in locus ea officia utilia evasura esse neminem latet. Cum, ut legitur in hoc numero, «necessitates pastorales magis magisque requirant ut quaedam pastoralia munia

	III [n. 42, 88, 31 – 89, 9]		IV [n. 42, 28, 18-27]	
	III – <i>Episcopi munere interdioecesano fungentes</i> [A]		III – <i>Episcopi munere interdioecesano fungentes</i>	
31	42. (olim n. 40).	39	42.	18
32	[<i>Peculiarium officiorum/constitutio et cooperatio cum Episcopis</i>].			
33	Cum/necessitates pastorales	40	Cum necessitates pastorales	19
34	magis magisque requirant ut	41	magis magisque requirant ut	20
35	quaedam pastoralia munia con-	corditer/seu communiter regan-	regantur	21
36	corditer	tur et promoveantur, expedit	ut/in servitium omnium	22
37	ut in servitium omnium	vel plurium dioecesium alicuius	determinatae regionis aut natio-	23
89	vel plurium dioecesium alicuius	determinatae regionis aut natio-	nonis nonnulla constituuntur offi-	24
2	determinatae regionis aut natio-	nonis nonnulla constituuntur offi-	cacia, quae etiam/Episcopis com-	25
	nonis nonnulla constituuntur offi-	cacia, quae etiam Episcopis/com-	mitti possunt. [B]	26
3	Commendat autem Sancta	41	Commendat autem Sancta	27
4	Synodus ut inter/Praelatos seu	Episcopos, his muneribus per-	Episcopos, his muneribus per-	
5	Episcopos, his muneribus per-	fungentes, et Episcopos dioecesi-	fungentes, et Episcopos dioecesi-	
6	sanatos atque Conferentias Epi-	sanos atque Conferentias Epi-	sanos atque Conferentias Epi-	
7	scopales fraterna semper vigeat	scopales fraterna semper vigeat	scopales fraterna semper vigeat	
8	communio et animorum in sol-	communio et animorum/in sol-	communio et animorum/in sol-	
9	llicitudine pastorali/conspiratio,	llicitudine pastorali conspiratio,	llicitudine pastorali conspiratio,	
	cuius rationes etiam iure com-	cuius rationes etiam iure com-	cuius rationes etiam iure com-	
	muni definiantur oportet. [C]	muni definiantur oportet.	muni definiantur oportet.	

concorditer regantur et promoveantur...».

[C] Nomine Praelati munere interdioecesano fungentis veniunt: ii Praesules qui vel ab Apostolica Sede vel a Conferentia Episcopali cuidam peculiari muneri aut peculiari hominum coetui praeficiuntur in ambitu interdioecesano siue regionali sive nationali: uti e. g. habendi sunt Vicarii Castrenses, Rectores Universitatum, Assistentes nationales Coetus Actionis Catholicae et ceterorum catholicorum Sodaliciorum, Inspectores aut Deputati aut Directores, uti dicuntur, ad particularia opera moderanda, etc.

IV 39 – Pag. 88: Deleatur totus numerus (*1 Pater*).

R. – Non admittitur quia maioritate requisita suffragiorum a Patribus textus approbatus est.

40 – Pag. 88, linn. 32-37, pag. 89, linn. 1-2: Deleatur prima periodus a: «Cum necessitates...» usque ad «committi possunt». *Ratio*: Haec munia interdioecesana actionem pastoralem Episcoporum coarctant, quia Episcopi his fungentes, suum videndi modum imponere praesumunt, qui saepe regimini dioecesano contradicit (*1 Pater*).

R. – Non admittitur quia maioritate requisita suffragiorum a Patribus textus approbatus est.

41 – Pag. 88, lin. 35: Deleatur adverbium «communiter». *Ratio*: Pastorale munus exercetur ab unoquoque (*2 Patres*).

R. – Admittitur modus.

[*Vicariatus castrenses*].

Cum spirituali militum curae,
ob peculiares eorumdem vitae
condiciones, eximia debeatur
sollicitudo, in/unaquaque natio-
ne erigatur, pro posse, Vicaria-
tus Castrensis,
cuius Ordinarius necnon cap-
pellani in concordi cum Epi-
scopis dioecesanis cooperatione
huic difficiili operi impense se
devoveant.²⁷ [A]
Quare Episcopi dioecesani or-
dinario Castrensi concedant nu-
mero sufficienti sacerdotes huic
gravi muneri aptos simulque fa-

II ²⁷ Cf. S. C. CONSISTORIALIS: *Instructio de Vicariis Castrenibus*: 23 apr. 1951: A.A.S., 43, (1951), pp. 562-565; *Formula servanda in relatione de statu Vicariatus Castrensis confiden- da* 20 oct. 1956: A.A.S., 49 (1957), pp. 150-163; Decretum: *De Sacrorum Liminum Visita- tione a Vicariis Castrenibus peragenda*: 28 febr. 1959: A.A.S., 51 (1959), pp. 272-74; Decre- tum: *Facultas audiendi confessiones militum Cappellanis extenditur*: 27 nov. 1960: A.A.S., 53 (1961), pp. 49-50. S. C. DE RELIGIOSIS: *Instructio de Cappellanis militum religiosis*: 2 fe- br. 1955: A.A.S., 47 (1955), pp. 93-97.

II [A] Peculiari modo in n. 41 de Vicariatibus Castrenibus fit sermo, quorum
erectio in unaquaque natione commendatur quo aptius consulatur spirituali
militum curae, pro qua sacerdotes vere idonei providendi sunt.

III [A] Peculiare momentum tribuitur Vicariis Castrenibus; viginti duo enim
Vicariatus Castrenses in Orbe extantes non tantum ignorari a nostro Concilio
nequeunt, sed in eos animum intendere necesse prorsus est. Id quidam etiam
postulavere Patres [E/2552]. Vicarius Castrensis non tantum nostri apostolatus
efficax socius aestimandus, sed et ipse Pastor ordinaria episcopali potestate
praeditus, nostrae insomnis curae particeps, cui omnia adiumenta praestanda
quae eius gravi muneri fructuose exercendo conferre possunt. Alias bonorum
origines ostendit schema n. 38, 5°, Conferentiam scilicet plurium nationum
eiudem continentis, atque arctas inter Conferentias relationes. Mediis enim et
consiliis – quibus aliae abundant – invicem communicatis, ceterae feliciter di-
tabuntur. Institutio C.E.L.A.M. satis docet.

[B] Ad n. 41 (nunc n. 43): P. 25: animadvertisit quidam Pater [E/2552]: Cap-
pellani militum aliquie ad curam peculiares fidelium coetus addicti, quoad
ecclesiasticam disciplinam et quoad alia quae specificum ministerium non

	III [n. 43, 89, 10-20]	IV [n. 43, 28, 28-34]	
10	43. (olim 41).	43.	28
	[<i>Vicariatus castrenses</i>]. [A]		
11	Cum spirituali militum curae, ob peculiares/eorumdem vitae condiciones, eximia debeatur sollicitudo, in unaquaque natio- ne erigatur, pro/posse, Vicaria- tus Castrensis,	42 Cum spirituali militum curae, ob peculiares eorumdem vitae condiciones, eximia debeatur sollicitudo, in unaquaque natio- ne erigatur,/pro <i>viribus</i> , Vicaria- tus Castrensis.	29
12	cuius Ordinarius/necnon cap- pellani in concordi cum Epi- scopis/dioecesanis cooperatione huic difficulti operi impense se devoveant. ³ [B]	<i>Tum Vicarius tum</i> cap- pellani in concordi cum Epi- scopis dioecesanis cooperatione huic difficulti operi impense se devoveant. ¹	31
13			32
14			30
15			
16			
17			
18	Quare Episcopi dioecesani or- dinario Castrensi concedant nu- mero sufficienti sacerdotes huic gravi muneri aptos simulque fa-	Quare Episcopi dioecesani Vi- cario Castrensi concedant nu- mero sufficienti sacerdotes huic gravi muneri aptos simulque fa-	33
19			
20			34

III ³ Cf. S. C. CONSISTORIALIS: *Instructio de Vicariis Castrenibus*: 23 apr. 1951: A.A.S., 43 (1951), pp. 562-565; *Formula servanda in relatione de statu Vicariatus Castrensis conficienda*, 20 oct. 1956: A.A.S., 49 (1957); pp. 150-163; Decretum: *De Sacrorum Liminum Visitatione a Vicariis Castrenibus peragenda*: 28 febr. 1959: A.A.S., 51 (1959), pp. 272-74; Decretum: *Facultas audiendi confessiones militum Cappellanis extenditur*: 27 nov. 1960: A.A.S., 53 (1961), pp. 49-50. S. C. DE RELIGIOSIS: *Instructio de Cappellanis militum religiosis*: 2 febr. 1955: A.A.S., 47 (1955), pp. 93-97.

IV ¹ Cf. S. C. CONSISTORIALIS: *Instructio de Vicariis Castrenibus*: 23 apr. 1951: AAS 43 (1951) pp. 562-565; *Formula servanda in relatione de statu Vicariatus Castrensis conficienda*, 20 oct. 1956: AAS 49 (1957) pp. 150-163; Decr.: *De Sacrorum Liminum Visitatione a Vicariis Castrenibus peragenda*: 28 febr. 1959: AAS 51 (1959) pp. 272-74; Decr.: *Facultas audiendi confessiones militum Cappellanis extenditur*: 27 nov. 1960: AAS 53 (1961) pp. 49-50. Cf. etiam S. C. DE RELIGIOSIS: *Instructio de Cappellanis militum religiosis*: 2 febr. 1955: AAS 47 (1955) pp. 93-97.

respiciunt, subdantur Ordinario loci ubi inveniantur. Commissio censet non esse certe hic locum de iis statuendis, quia hic agitur de Episcopis in commune cooperantibus. Tamen ad militum Cappellanos quod attinet, recte providit Instructio «de Vicariis Castrenibus» diei 23 aprilis 1951; quoad ceteros cappellanos recurri potest ad can. 14 CIC, et Conferentiae quoque Ep. decernere valent.

IV 42 – Pag. 89: Determinetur positio iuridica Vicarii Castrensis et cappellano rum militum atque relativis praescriptionibus canonics sanciatur: e. g. dicitur: «*Vicarius Castrensis Apostolicae Sedi sit immediate subiectus et eius iurisdictio in militum cappellanos sit immediata et exclusiva; ut militum cappellani, expleto munere iterum iurisdictioni Ordinarii proprii subiciantur, firma manente obligatione Vicarii Castrensis honestae cappellanorum sustentationi consulendi* (I Pater).

R. – Provisum est quoad substantiam per Instructionem de Vicariis Castrenibus a S. Congregatione Consistoriali die 23 aprilis 1951 editam, atque per alia documenta, praesertim Decreta erectionis singulorum Vicariatum Castren- sium. Plenius providebitur in novo Codice I. C.

I

II [n. 41, 25, 18-19]

veant inceptis/ad bonum spiri- 19
tuale militum provehendum.²⁸

II ²⁸ Cf. S. C. CONSISTORIALIS: *Epistula ad Em.mos PP. DD. Cardinales atque Exc.mos PP. DD. Archiepiscopos, Episcopos ceterosque Ordinarios Hispanicae Ditionis*, 21 iun. 1951: A.A.S., 43 (1951), p. 566: «Ideoque meminerint Episcopi animarum Pastores, tunc pastoralis ministerii opus impleri, si Vicario Castrensi libenter praesentare ac concedere velint nonnullos sibi subiectos sacerdotes, aptis quidem virtutibus exornatos, quibus Ille rite exercere valeat spiritualem militum curam, quos inter unicuique Praesuli nonnullas oves de concredito sibi grege annumerare fas erit».

III [n. 43, 89, 20-22]

IV [n. 43, 28, 34-35]

21 veant/inceptis ad bonum spirituale militum provehendum.⁴

22 veant inceptis/ad bonum spirituale militum provehendum.² 35

III ⁴ Cf. S. C. CONSISTORIALIS: *Epistula ad Em.mos PP. DD. Cardinales atque Exc.mos PP. DD. Archiepiscopos, Episcopos ceterosque Ordinarios Hispanicae Ditionis*, 21 iun. 1951: A.A.S., 43 (1951), p. 566: «Ideoque meminerint Episcopi animarum Pastores, tunc pastoralis ministerii opus impleri, si Vicario Castrensi libenter praesentare ac concedere velint nonnullos sibi subiectos sacerdotes, aptis quidem virtutibus exornatos, quibus Ille rite exercere valeat spiritualem militum curam, quos inter unicuique Praesuli nonnullas oves de concredito sibi grege annumerare fas erit».

IV ² Cf. S. C. CONSISTORIALIS: *Epistula ad Em.mos PP. DD. Cardinales atque Exc.mos PP. DD. Archiepiscopos, Episcopos ceterosque Ordinarios Hispanicae Ditionis*, 21 iun. 1951: AAS 43 (1951) p. 566.

42.

20

[*Mandatum generale*].

Mandat Sacrosancta Synodus,
 ut in recognoscendo Codice Iu-
 ris Canonici aptae definiantur
 leges, ad normam/principiorum
 quae in hoc Decreto statuuntur,
 perpensis etiam animadversio-
 nibus quae vel a Commissioni-
 bus vel a Patribus Conciliaribus
 prolatae sunt.

Mandat insuper Sancta Syno-
 dus ut Directoria generalia de
 cura animarum conficiantur in
 usum tum Episcoporum tum
 parochorum, ut/certae ipsis
 praebantur rationes ad pro-
 prium munus pastorale facilius
 aptiusque obeundum.

Conficiantur etiam tum spe-
 ciale Directorium de cura pasto-
 rali peculiarium fidelium coe-
 tuum pro diversis singularum
 nationum vel regionum/adjun-
 tis, tum Directorium de cateche-
 tica populi christiani institutio-
 ne,/in quo agatur de fundamen-
 talibus eiusdem institutionis
 principiis et/ordinatione deque
 elaboratione librorum ad rem
 pertinentium.

IV 43 – Pag. 89: In textu Mandati generalis declaretur quaenam Auctoritas
 confidere debeat varia directoria; in his conficiendis mens exquiratur Sacrae
 Hierarchiae nationum vel regionum quarum interest (*2 Patres*).

R. – Commissiones postconciliares id statuent, cum Mandatum nequeat ad parti-
 cularia descendere.

44 – Pag. 89: Inutilia videntur mandata, quia res praescriptae ad Sanctam Se-
 dem pertinent; loco «mandat» dicatur: «*exoptat S. Synodus*» (*2 Patres*).

R. – Non eadem sentit Sancta Synodus; quapropter non convenit mutatio.

45 – Schema de solo Codice latino loqui videtur, semper de Orientalibus silet (*1 Pater*).

R. – Semper de Orientalibus dicitur quoties possibile est eadem decernere pro
 universa Ecclesia; ceterum pro Orientalibus Ecclesiis decretum proprium exstat.

46 – a) Addatur Appendix quae contineat argumenta et lineamenta nonnulla-

III [n. 44, 89, 23 – 90, 3]

IV [n. 44, 29, 1-13]

MANDATUM GENERALE

43

MANDATUM GENERALE

23 44. (olim 42).

44.

29

24 Mandat Sacrosancta Synodus, ut in recognoscendo Codice Iuris Canonici aptae definiantur leges, ad normam principiorum quae in hoc Decreto statuuntur, perpensis etiam animadversoribus quae vel a Commissionibus vel a Patribus Conciliaribus prolatae sunt.

30 Mandat insuper Sancta Synodus ut Directoria generalia de cura animarum conficiantur/in usum tum Episcoporum tum parochorum, ut/certae ipsis praebantur rationes ad proprium/munus pastorale facilius aptiusque obeundum.

35 Conficiantur etiam tum speciale Directorium de cura pastorali peculiarium fidelium/coetuum pro diversis singularum nationum vel/regionum adiuntis, tum Directorium de catechistica populi christiani institutione, in quo/agatur de fundamentalibus eiusdem institutionis principiis et ordinatione deque elaboratione librorum ad rem pertinentium.

44 Decernit Sacrosancta Synodus, 45 ut in recognoscendo Codice Iuris Canonici aptae definiantur leges, ad normam principiorum quae in hoc/Decreto statuuntur, perpensis etiam animadversoribus quae vel a Commissionibus vel a Patribus Conciliaribus prolatae sunt.

Decernit insuper Sancta Synodus ut Directoria generalia de cura/animarum conficiantur in usum tum Episcoporum tum parochorum, ut/certae ipsis praebantur rationes ad proprium munus pastorale facilius aptiusque obeundum.

Conficiantur etiam tum speciale Directorium de cura pastorali peculiarium fidelium coetuum pro diversis singularum nationum vel regionum adiuntis, tum Directorium de catechistica populi christiani institutione, in quo agatur de fundamentalibus eiusdem institutionis principiis et ordinatione deque elaboratione librorum ad rem pertinentium.

rum legum in novum Codicem, et normarum in Directoria inserendarum (*1 Pater*). – b) Addatur in calce schematis «Appendix septima» quae in praecedenti schemate «De cura animarum» exstabat. *Ratio:* Haec enim Appendix ut prae oculis habeatur in conficiendis Directoriis nationalibus praescribitur (cf. notam 5 schematis) et utilissima aestimatur (55 Patres).

R. – Commissio postconciliaris praesto erit ad omnia documenta suppeditanda.

47 – Pag. 90, linn. 2-3: Loco «Deque elaboratione librorum ad rem pertinentium» dicatur: «*Deque normis ad elaborandos libros ad rem pertinentes*». *Ratio:* Ut clarius appareat non agi hic tantum de catechismo unieo, sed etiam de ceteris Directoriis. Etenim catechismus unicus in magnis nationibus non paucas affert difficultates (3 Patres).

R. – Textus sufficienter clarus videtur.

I

II [n. 42, 25, 33-35]

In iis/vero Directoriis conficiendis ratio item habeatur animadversionum quae/sive a Commissionibus sive a Patribus Concliaribus exhibitae sunt.²⁹

34

35

II ²⁹ In his autem Directoriis conficiendis in primis prae oculis haberi debent Directoria iam apparata a Commissione de Episcopis ac de dioecesum regimine et a Commissione de disciplina Cleri et populi christiani, quae referebantur in Appendicibus praecedentis schematis Decreti «De cura animarum».

III [A] *Ad n. 42 (nunc n. 44): P. 25: plures Patres [E/3044, E/2965] proposuerunt addenda haec verba: «Constitutiones omnium familiarum Religiosarum, quae operibus apostolicis incumbunt, ad principia in hoc Decreto contenta*

III [n. 44, 90, 3-6]

- 4 In iis vero Directoriis conficien-
 5 dis ratio item habeatur animad-
 6 versionum quae sive a Commissionibus/sive a Patribus Conci-
 liaribus exhibitae sunt.⁵
 [A]

IV [n. 44, 29, 14-15]

- In iis vero Directoriis conficien-
 dis ratio item habeatur animad-
 versionum/quae sive a Commissionibus sive a Patribus Conci-
 liaribus exhibitae sunt.

14

15

III ⁵ In his autem Directoriis conficiendis in primis prae oculis haberi debent Directoria iam apparata a Commissione de Episcopis ac dioecesum regimine et a Commissione de disciplina Cleri et populi christiani, quae referebantur in Appendicibus praecedentis schematis Decreti «De cura animarum».

adamussim et quam citius accommodentur». Sed de hac iam provisum in n. 35 (olim n. 33) p. 20, linn. 9-10.